

o
VINCIAL

Manuel de los Rios
de las

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala Reservada
Número 875

Discrepancia de Miguel Sebastian
de finis nazaraqate y rectoria

La base pefiam
tanto que se el dia llo
asuzo que le que lra lero

Tabla de la ...

Tabla de ...

R376203

T142817
C1195752

ad h. l. s. m. et com.

Vitæ San-

ctorū breui elegantiq; stylo
compositæ: & ad breuiarii
modū ac vsum perquā de-
center accommodatæ per
Ioannem Maldonatū. Qui
nūc eas simul & scholia cor-
rexit: & in natiuum can-
dorem restituit.

Venundantur Burgis, apud Lu-
cam de Cañete.

M. D. XLVIII.

si nemo .i. homo sine armis

hic liber est juan abbas

quod dominus ~~indica~~ ~~de~~ ~~fu~~

~~de~~ ~~fab~~

Hic ~~si~~ ~~ver~~ ~~et~~ ~~mi~~ ~~cha~~
el ~~ur~~ ~~en~~ ~~quod~~ ~~do~~
my ~~no~~ ~~indica~~ ~~de~~ ~~fu~~

Michaelburgensis

Scala Per...

Ioannes Maldona-

tus ad Lectorem.

SERRIM E sum optime Lector ab studiosis adolescentibus aliud agēs in-terpellatus, cum iam hunc, iam illum locum ex vitis Sanctorum efflagitant, vt ipsis exponam. Quibus equidem satisfacere, nunquam magni negocii neq; laboris duxi: neq; me temporis ma-
gnopere pœnituit, quod eiusmodi quæstiunculis impenderem: propterea quod hærent, & labuntur horum ple-riq; figuratę locutionis aut generis dicendi non omnino vulgaris ignoratione: cuius admoniti, gratijs agendis in-tendunt, & petita venia discedunt. At vero incurrunt alij supra modum difficiles: qui percontantur nimia quadam admiratione, quot vnum aut alterum mendum sit in vitis Sanctorum, & alicubi meis in opusculis: quod grammati-ci ferre non possint. Quibus cum coner superciliũ lenire, typographorum causans inscitiam, calami etiam vel mei lapsum (non semper, fateor, manus dictamen consequitur mentis) veleius qui, ne cespitarent typographi, à meo picturato lituris autographo, manu transcripsit: frustra quidem laboro. Volunt innuere, me iam solœcismi dam-natum, cum grammaticis in gratiam redire non posse. Cupiens igitur illos, qui student in literis proficere, & oc-casione discere quacunq; laborant ex me, pro captu iuua-re, scholia vitis Sanctorum adieci, breuissima quidem, sed quæ parum peritis conducant. Hos vero doctiores, quos equidem vellem habere propitios: rogo atq; obsecro, vt sitis affectibus, rem ipsam agnoscant: animaduertant,

quam profundo ignorantiae somno teneantur typographi nostrae regionis diligentissimi quidem alias, ut intra diem quamplurimas chartas infartiant verius quam scribant. Nondum enim commigrauit ad nos aut Aldi summa prudentia, aut Frobenij maxima diligentia, tum etiam attendant, quam facile labitur manus, oculus hallucinatur: quam frequenter vna litera subit locum alterius, alia pro alia succedit, praesertim quod quae maxime vicio dat, praeserunt tam euidentem vel manus transcribentis lapsum, vel typographi dormitationem: ut nec pueros elementarios fugiat, in leges grammaticae temere & oscitanter fuisse peccatum. Sed deuolutis iam à prima editione annis. 18. & ab scholijs adiectis. 15. ut pijs scholasticis simul & meis studijs cōsulerem, vitas nunc demum transcurri: & quod erat in eis detortum correxi: mendas ab rasi sustuli: meoq; omnia chirographo consona reddidi. Proinde bone Lector expende postremam hanc editionem: cuius te admonebit, in fronte praescriptus. 1548. annus: & intellige, meam esse, & à me solam probari.

Admonitum etiam te esse volo candide Lector, cōsultato me quidem non semel in his vitis, & alibi forte, ecclesiam dixisse pro templo. Nam si proprie significat cōcionem cœtum & cōcilium, & ab ecclesiasticis scriptoribus pro cōgregatione fidelium & vniuerso quandoq; populo Christiano ponatur, nihilominus etiam receptum est, & ab Apostolorum temporibus ductum, ut loca publica in quibus Christiani quae ad fidem & religionem pertinent, docentur, & sacra peragunt, tum oratoria tum ecclesiae nuncupentur. Itaq; templum quo dcunq; Christianorum recte iam meo iudicio dicetur ecclesia: quoniam inualuit consuetudo: & consentaneum esse videtur, ut

Christianorum aedes sacrae nomine etiam distinguantur à caeterarum gentium aedibus atq; templis,

C A T A L O G V S A C

I N D E X S A N C T O R V M : Q V O R V M

Vitas libellus hic complectitur.

A

A Chatius & socij. Fo-
lio.

lxviij

A Aciscus & Victo-
ria.

cxxiij

Aegidius.

xcv

Aemilianus.

cxxij

Agnes.

xxiij

Adelelmus.

xxix

Agatha.

xxxij

Alexis.

lxxiij

Alfonsus.

xxv

Ambrosius.

xliiij

Andreas.

i

Antonius abbas.

xxj

Antonius minorita.

lxv

Antoninus.

xcv

Apollonia.

xxxiiij

Aphra & Comites.

cx

Athanasius.

liij

Attilanus.

cvij

Augustinus.

xcij.

B

Babylas.

xxvj

Barbara.

iij

Basilus.

xiiij

Baudelius.

lviij

Barnabas.

lxiij

Basilides & socij.

lxiiiij

Bartholomæus.

xc

Bernardinus.

lviij

Bernardus.

lxxxix

Benedictus.

xliij

Blasius.

xxx

Brixius.

cxxij

C

Candida.

C.

Catherina.

cxxvij

Casilla.

xlvij

Calixtus.

cxi

Centolla.

lxxxiiij

Cæcilia.

cxxv

Cyricus & Iulita.

lxvj

Cyriacus & socij.

lxxxvj

Conuersio Pauli.

xxvij

Cosmas & Damianus.

cv

Cletus & Marcellinus.

lj

Christoph. & Cucu.

lxxxij

Clara.

lxxxviij

Crispinus & Crispin.

cxv

Claudius, Lupercus & Vi-

ctoricus.

cxviij

Clemens.

cxxvj

Chryfogonus.

cxxvj

D

Deditio Granatæ.

xv

Decollatio S. Iohan.

xciiij

Dionysius.

cx

Dñicus Prædicat.

lxxxv

Dñicus Calciatensis.

lvj

I N D E X.

Dñicus Silensis.	viii	Ioannes Apostolus ad por-	
Dorothea.	xxxiiij	tam Latinam.	liiij
Dedicatio Michae.	cv	Ioannes Chrysofto.	xxvij
E		Ioannes Orthea.	lxj
Elisabella.	cxxiiij	Ioannes & Paulus.	lxix
Emetherius & celed.	xxxvij	Inachus.	lx
Engratia.	xlviij	Ignatius.	xxx
Eulalia Emeritensis.	vj	Isidorus.	xlv
Eulalia Barcinonen.	xxxv	Indalentius & socij.	liij
Euurtius.	xcviij	Inuentio .S. Crucis.	liij
Euphemia.	xcviij	Inuentio Stephani.	lxxxiiij
Eugenius.	cxxiiij	Isidorus martyr.	lvij
Exaltatio .S. Crucis.	xcviij	Iuo.	lvij
F		Iuliana.	lxx
Faustus & socij.	cxj	Iusta & Ruffina.	lxxvi
Facundus & Primit.	cxxviij	Iulianus & Basilissa.	xvij
Ferreolus.	C.	L	
Firminus.	ciiij	Laurentius.	lxxxviij
Franciscus.	cvij	Leocadia.	v
Fulgentius.	xviij	Leander.	xliij
G		Lodouicus rex Franc.	xcvi
Georgius.		L. Lucas Euangelista.	cxij
Geruasius & Prothasi.	lxviij	Linus.	cxxviij
Genesij duo.	xcj	Lucia.	vij
Gordianus & Epima.	lv	M	
Gyraldus.	iiiij	Maria Aegyptiaca.	xliij
Gregorius.	xlj	Marcus Euangelista.	L.
H		Mantius.	lviiij
Hemeregildus.	xlviij	Martialis.	lxxiiij
Hieronymus.	cvij	Marina.	lxxvi
Hilarius.	xix	Margarita.	lxxviij
Hippolytus.	lxxxix	Maria Magdalena.	lxxxix
I		Martha.	lxxxiiij
Iacobus.	lxxx	Maria ad niuem.	lxxxiiij

I N D E X.

Mammes.	lxxxvj	Septem fratres.	lxxij
Marcus & Marcell.	lxxvij	Seuerinus.	cxv
Marcellus.	xx	Seruandus & Germa.	cxv
Marcellus.	xcvii	Simon & Iudas.	cxvij
Maurilio.	xcix	Syluester.	xiiij
Matthæus Apost.	cj	Scholastica.	xxxiiij
Mauritius & socij.	ciiij		
Marcus & socij.	cix	Thecla.	ciiij
Martinus.	cxx	Thyrsus.	xxvij
Medardus & Gildard.	lxxij	Thomas Apostolus.	ix
Marcellinus & so.	lxxij	Thomas Cantuariensis.	xj
	N	Thomas Aquinas.	xl
Nicolaus.	iiij	Tyburtius & Valer.	xlviij
Nunilo & Alodia.	cxiiij	Translatio S. Iacobi.	xij
	P	Translatio Isidori.	x
Paulus Apostolus.	lxxij	Transla. S. Iulianæ.	xxxix
Paulus primus Eremit.	xvij	Transla. S. Nicolai.	lv
Panthaleon.	xxxvj	Transla. S. Benedicti.	lxxiiij
Passio imaginis Christi.	cxix	Transla. S. Victorix.	cxix
Perpetua & Felici.	xl	Triumphus S. Crucis.	lxxiiij
Petrus ordinis prædic.	lj	Turibius.	xlix
Petronilla.	lix		
Philippus & Iacobus.	liij	Valentinus.	xxxvj
Primus & Felicianus.	lxxij	Vincentius martyr.	xxij
Praxedis.	lxxvij	Vincentius prædicat.	xlvi
	Q	Victores duo & Coro.	xcij
Quyriacus.	liij	Vitus Modest. & Cresc.	lxx
	R	Vincen. Sabina & Cri.	cxvi
Reuela. S. Michæ.	lv	Vrsula cum. xj. m. virg.	cxiiij
Romanus.	cxxv	Vrbanus.	lix
	S		
Saluius.	xcix	Zoilus.	lxxix.
Saturninus.	cxxix		
Sebastianus & Fabia.	xxij		

F I N I S.

A iiij

IO. CARRERAE AD
ANAGNOSTAS CAETEROSQUE
studiosos Lectores enneadecasti-
chon extemporale.

T Res sumus a primo coniuncti flore iuuentæ:
Quos Heliconiadum concilauit amor.
Est Maledonatus Romanæ gloria linguæ:
Est Lara uir doctus: quos ego iure sequor.
Horarum a nobis fierent cum Byblia quondam:
Segmina conuenit scribere, quemq; sua.
Tunc Maledonato merito sors obtigit ista:
Stringeret ut diuum sedulus acta breui.
Ille opus aggressus confectis undiq; monstris:
Rettulit ut pulchrum: cuiq; uidere licet.
Hoc ergo uersate manu noctesq; diesq;
Quis & uita pia: & lingua Latina placet.
Parturit ingenio tacitus nunc ubere plura
Quæ edat ut in lucem: uita supersit ei.
De quibus hoc unum dicam tibi nomine presso:
Sunt ea quæ & nostra: & secla futura iuuent.
Autori grates igitur persoluat ubiq;
Qui cupit (ut dixi) rhemata culta loqui.

Clarissimo ac re-

V E R E N D I S S I M O

domino D. Petro Xuario Figue-

roæ Velasco Burgensi Decano

Archidiacono Valpuestano

Ioannes Maldonatus.

S. P. D.

ETVS est consuetudo clarissime vir: vt qui ocio literario indulgēt: opera sua dicent summis monarchis: aut populi primatibus: aut iis certe, quos genus, fortuna vel ingenium reddit illustriores. Putantes quidam, deuinctos sibi ac nuncupatione demeritos, quos immortalitate donarint. Alii non dubitantes, quin ipsa quę condiderunt opera, nominis eorum claritudine: quibus inscripta sunt: fiant commendatiora. Argumentum omnino haud inefficax ad promerendam laudem, talibus viris fuisse

Epistola.

dicata. Priores nunquam induxi in animum: ut æmularer: furor est, eiusmodi quidpiam non sperare dicam: sed vel animo concipere. Posteriorū mihi est ratio potius amplectenda. Nam quæ veram in se non continent laudem: ab iis mutuuntur oportet: quibus sunt primum oblata: quibus primū narrata. Quē igitur ego potius ad eam? cui iustius meos qualescumq; labores dedicem: quam tibi? Quem præter generis splendorem: ac illustre nomen familiæ: in Burgensi per celebri collegio (capitulum vocant) tenere video primū locum: atq; inter claros, præstantesq; viros, ac nobiles quamplurimum splendescere? Prætereo eximias tuas virtutes: laudatissimosq; mores: qui loco si natus esses obscuro: te conspectio rem possent reddere: & ad omnem præstandum conciliandumq; fauorem quammaxime idoneum ac sufficientē promittere. Munusculum ergo cape haud omnino leue, nec aspernandum, si penitus discutias: nec a tua professione quidem alienum. Et ante omnia,

Epistola.

ne quid illud sit, quod offerimus, te fugiat:
qua mente conceptum: quo consilio ædi-
tum: perlege, quod præmittimus prologium,
& Vale.

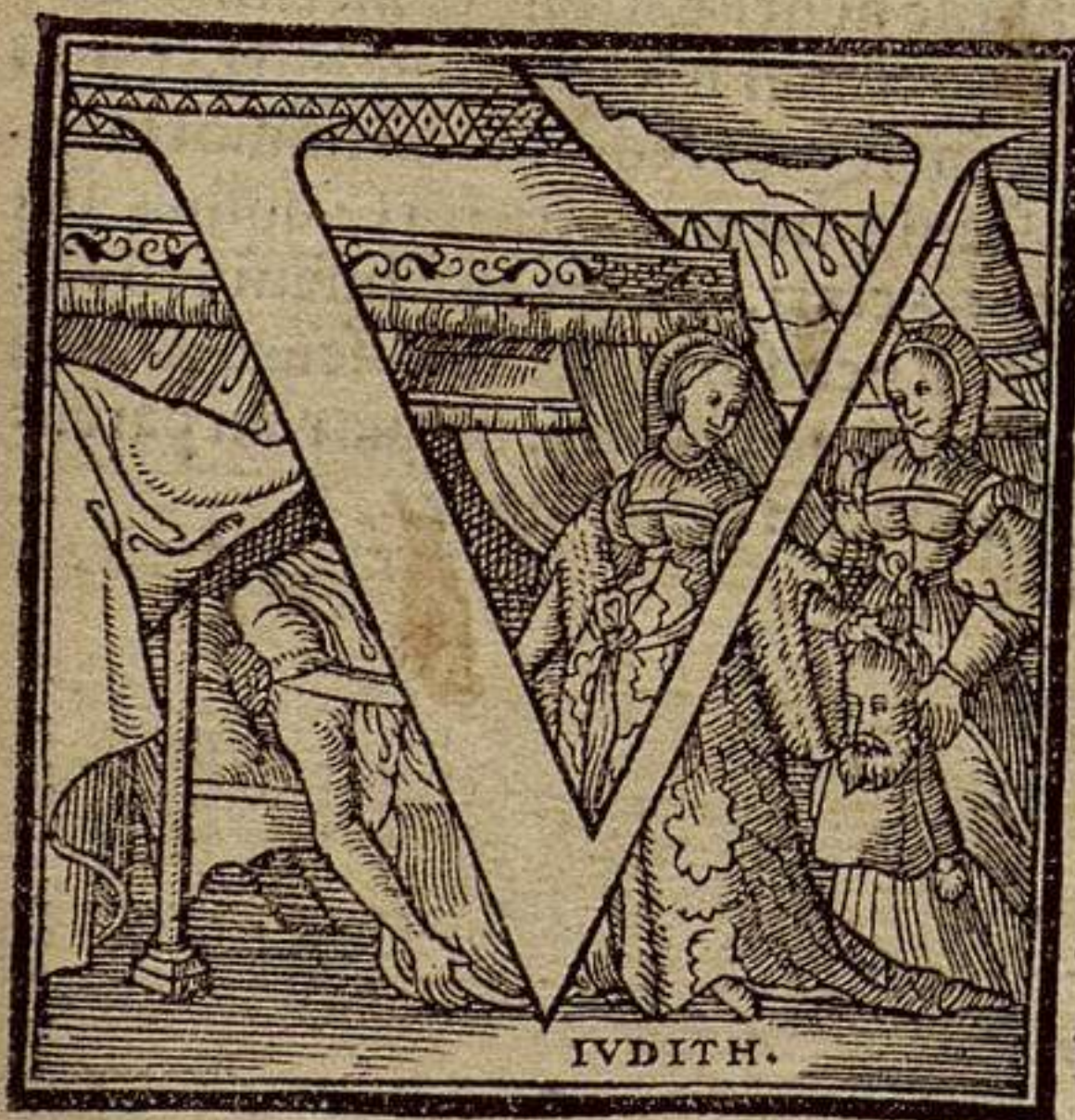
Qui ocio literario indulgent) Ocium literarium dici-
tur id temporis: quod studijs bonisq; disciplinis impen-
ditur. Deinctos sibi ac nuncupatione demeritos) Ob-
noxios & sibi deditos propter nūcupationē libri. Quos
immortalitate donarint) Quos reddiderint immortales.
Putabantur prisco seculo immortales fore: quibus sua
opera dicassent autores clari. Furor est) Insania est: &
mentis plane cæcitas. Loco finatus esses obscuro) Obscu-
ro loco nati dicuntur: qui plebei sunt: & quorum paren-
tes propter census tenuitatem ignorantur.

IOANNIS

MALDONATI, IN

VITAS SANCTORVM,

Prologus.

ITAS San-
ctorum, quas
breui tumul-
tuarioque nu-
per stylo com-
posui; breuia-
riiq; Burgen-
sis ad vsum ac
commodauit:
scholasticorū,
qui flamines

fieri percipiunt, continuis prope sum preci-
bus victus: vt a reliquo corpore sepositas ite-
rum in lucem ædam: gymnasiolorumq; præ-
ludiis, ac exercitamentis adaptent. Peperu-
runt me etiam in id ludi literarii Ferranus

Prologus.

& Angustus laureati magistri: qui suis a discipulis efflagitati, quotidie non desinunt admonere. Sed potissimum ualuit: quod dum excudebatur epitome, multa me sunt inconsulto subducta, quamplurima permutata, multo plura reposita, supposita, atq; inducta: consultum (certo scio) uolentibus, qui id agebant; temporis: quo sum in componendo constrictus, angustiae. Plærumq; mihi quidem per noctem, ne prælum cessaret, inueniendum scribendumq; fuit: quod luce sequenti typographis traderetur: tribus nimirum aut quatuor nonnunquam vitis vna lubricatione maturatis. Sero quippe & sub ipsum imprimendi ardorem, absoluta fere iam altera breuiarii parte, quidquid hoc est siue curæ siue laboris mea non sponte subiui. Quare rogantibus, ut sanctorum gesta seorsum imprimerentur, non admodum difficulter acquieui: quo vel mihi liceret, quæ sunt assuta resecare: quæq; intercepta reponere. Eiusdem sint omnia farinae: vnumq;

Prologus.

cuncta referant archetypum . Propositum nobis certe fuit : sicq; mandatum a præsule Fonseca acceperamus : vitas sanctorum : quos Burgensis colit ecclesia , paucis comprehendere , summamq; perscribere : & ad breuiarii modulum atq; mensuram concinnare . Hoc nomini visum est consentaneum : hoc sacerdotibus commodissimum : sine temporis dispendio , preces dum peragunt , interlitandum , diuorum gesta , mores , mortesq; perdiscere : vt si quando veniret vsu , cuiuscunq; celebritatem diei ex nocturnis possent precibus recensere : causamq; rogantibus satisfacere . In aliquibus certe diuis selectis modum excessimus : perq; stupenda miracula nonnihil contra morem institutumque nostrum euagati sumus : sed quorum solennitas non vna die finiebatur . Nullum quippe diem sine pia aliqua diui , cui festus esset , relatione præteriri , præsuli : cui nostra tunc cura sudabat : cuiusq; sumus præscriptum sequuti , consilium fuit .

Prologus.

Et qui duobus aut tribus, totiusve octo diebus celebres sunt sancti: ultra præscriptos fuerit limites necessario producendi. In nonnullis etiam supramodum stylum restrinximus, ac coarctauimus: quibus duæ tresve lectiones (sic vocant) ex instituto maiorum sunt solum attributæ. Verum ne venditare pro nostris aliena, in simulent maleuolifatemur ingenuè: locos nescio quot, morulas fugitantes (nunquam non instabant typographi) ad verbum pene transtulisse: partim ex diuo Hieronymo, partim ex Antonio fabellico: ex Ambrosio fragmenta quædam: ex Gregorio Benedictum abbatem: ex Iouiano pontano Michaellem archangelum ex Eusebio clausulas quaspiam: ex Volaterrano nescio quæ. Atq; vtinam licuisset, ex talibus fontibus cætera nos haurire: minus profecto detrectantium morsibus essemus obnoxii: rebusq; maior inesset fides: quã quidem nonnunquam penes ipsos volumus autores esse. Petrum Apostolum: & nescio an duos

Prologus.

alios tresue diuos summates propemodum
præteriimus intactos : prohibiti, Aurelio
magnisq; certis doctoribus : quorum sacræ
conciones eiusmodi solenniis leguntur, ob-
strepere. Quod igitur sumus iussi, præstiti-
mus : vel si minus, bona fide conati sumus.
Certe quod ingenio non sumus, peritiaq; as-
sequuti : celeritate compescimus : quæ si non
sit spontanea, merito est dignanda venia.

✶ Tumultuario stylo) Volanti calamo. Tumultuarium
dicitur : quod raptim & sine præmeditatione factum est.
Consultum (certo scio) volentibus) Sensus est : certo scio
qui permutabant, supponebāt, ac inducebant quam plu-
rima, domine excudebatur breuiarium, consulere voluis-
se temporis angustia : qua premebar in cōponendo. Con-
sultum). i. consulere : vel consultum esse. Eiusdem fari-
næ) Eiusdem styli. Vna lucubratione) Vna vigilia. Lu-
cubrare dicuntur eruditi studentes : cōmentantesq;. Lu-
cubratiō) Vigilia & opus lucubratum. Cōcinnare) Ad-
aptare. Volumus penes ipsos autores esse) Sensus est : nō
magis adhibeatur fides historia : quam fuerit authoritas
eius scriptoris : à quo desumpta est. Sunt enim adeo tri-
uiales quidam autores : ex ijs præsertim qui neotericorū
gesta commemorant : vt aliquando vix mereantur : sibi
fidem haberi.

ANDREAS

APOSTOLVS.

ANDREAS Simonis Petri frater a Bethsaida Galilæa ciuitate, postquam ex piscatore est factus Apostolus: Christo per omne reliquum tempus sic iugiter adhæsit: ut a latere nunq̄ diuerterit: donec & morientem vidit: & resurgentem, sicut prædixerat, adorauit. Post ascensionem vero Christi, cum in diuersa terrarum Apostoli dispartirentur: Achaïam Andreas sortitus prouinciam (sunt & qui Scythiã peragrassse commemorent) eam in Euangelizando curam adhibuit: ut mortales breui non paucos ad Euangelicam veritatẽ perduxerit. Porro multis in Achaia miraculis claruit: de quibus nobis verba facere in animo est: si prius eius martyriũ recensuerimus. Cum proconsul Aegeas Patras Achaia ciuitatem intrasset: Christianos quotquot aderant: ad idola gentium percolenda, statim est aggressus compellere. Cui factus obuiam Andreas, impietatis cœpit arguere: quod iudex hominum cœlestem verumq; iudicem Christum ignoraret. Procons

Andreas Apost.

ful vanum appellabat Apostolum ac superstitiosum: quod Christum a Iudæis crucifixum, colendum tantopere prædicaret. Andreas adhæc, sponte sua Christum asserebat, supplicium crucis pertulisse: quod & suis prædixerit: & Iudam proditorem designauerit. Aegeas post longam verborum concertationem, moleste ferens, de mysterio crucis Andream multis disserere, quando tu, inquit, magnum in crucis supplicio mysterium contendis inesse: denuncio tibi: atque per deos, quos ipse colo: tuque maligne contemnis, iuro: ni meis audiens fueris dictis: per mysterium, quod appellas crucis, in formam dei tui dilaniatum, excarnificatumque interimam. Erectus Apostolus tam læto nuntio: quod mors sibi domini sui similis: si in commendando prædicandoq; mysterio crucis persisteret: intenderetur: contendit ea de re multis disserere: validissimis confirmans argumentis: ad salutem hominum: necessarium fuisse: Christum in crucem suffigi. Aegeas frustra teri tempus comminationibus videns: & Andream à prædicanda cruce cum magno populi assensu minus desistere: rapi eum, & in carcerem trudi præcepit. Quod populus ægre ferens: sanctum per noctem Apostolum inuisit: parumq; abfuit: quin refractis per vim ianuis, eduxerit: & proconsulem laniauero. Vir siquidem pius vehementi exhortatione prohibuit: totoque nisu labo-

ravit : ne patientia a Christo tantopere commendata :
 discipulorumq; mentibus omnibus horis ingesta, tartaream in
 seditionem uerteretur. Postero die productus ante tribunal
 proconsulis Andreas: cum Christum verum deum profiteri:
 crucisq; mysterium ingenti præconio celebrare: non cessas-
 ret, iussus est, à triginta carnificibus verberari: moxq; cru-
 ce suspendi. Sequebatur Andream tendentem in crucem fre-
 quens populi turba, vociferans, immerito pati Apostolum
 Dei. Ille autem ardens cupiditate Christi mortem æmulan-
 di: crucem a longe prospectam adorauit: & ex ea libens
 pependit. Haud tamen est clavis perforatus: quemadmodum
 Christum Iesum accepimus transfixum: & in templis ado-
 ramus effigiatum: sed manibus pedibusque sigillatim ad
 crucem ligatis, tanquam in eculeo torquebatur. Pende-
 bat in cruce diuus Andreas: & verbum Dei annunciare cir-
 cunstanti turbæ: quæ hominum fuisse dicitur viginti mil-
 lium: non cessabat. Tantumq; profecit biduo, quo viuus pe-
 pendit: sermocinans de redemptione facta per Christum: ut
 multi fierent Christiani: multitudoq; iniustum, impium sub-
 clamaret occidendum proconsulem. Territus Aegeastumul-
 tu, quem pendentis verbum efficax suscitabat: satellitibus
 imperauit, ut Andream deponerent, liberumque abire per-
 mitterent. Sed diuinitus illis accedere prohibitis: cum veri
 Dei cultores eum soluere niterentur: exorauit Christum:

Andreas Apost.

vt susciperet spiritū : & superueniente mox fulgore cœlesti, demigravit ad superos. Maximilla proconsulis vxor, quam paucos ante dies baptizauerat Apostolus : magnifice corpus sepeliuit : cum eius interim sacrilegus coniux Aegeas domum properans, a dæmonio strangulatus sit. Stratocles frater Aegeæ : qui cum populo clamitauerat : iniusto damnari iudicio Apostolum Dei : conspecta fratris nece, territus adeo est : vt extemplo cum familia & plebe non pauca fieri Christianus, poposcerit.

Miracula quæ sanctissimus Andreas, dum in Achaia prædicabat, edidit : multa quidem fuisse cõperimus. Sed quia singula pertractari non breuiter possunt : aliqua perstringemus : quæ lectori faciant fidẽ, omnes Apostolicas actiones solidis miraculis nixas fuisse. Iuuenis quidam nobilis Andree adhæserat : cupiens, Christianos ab eo ritus plenius edoceri. Parentes filium dolentes abalienatum : domũ in qua illum esse cum Apostolo cognouerant : succenderunt. Iuuenis tectũ ascendens, ampullam aquæ super ignem Apostoli iussu diffusit : & continuo flamma subsedit. Parentes eo conantes ascendere, penitus excæcati sunt, pauloq; post defuncti. Vxor cuiusdam homicidæ laborabat e partu : mortiq; proxima, sororem ad placandam Dianam miserat. Abnegat idolum, auxiliũ sequicquam laturum : & admonet, ab Apostolo veram salutem esse petendam. Euocatus Andreas, idolatriæ primo mulierem

redarguit: mox exorato Deo: factum ut emittat mortuum, impetrat: qua mulier opera & a morte & a dæmonum fraude liberata est. Iuuenis Christianus pulchra liberaliq; facie sollicitatus a matre lasciuia, ut cum ea coiret: detestatus est nefandū flagitium. Illa despectam se dolens, crimen in filium retorsit: incestiq; tentati illum apud iudices postulauit. Qui cum ad iudicium pertraheretur: Apostolum sibi patronum asciuit. Iudex ita succensus, vera esse credens crimina: quæ mulier in filium fulminabat: picato conuolutum sacco iuuenem in fluentum mitti: eiusq; procuratorem Andream intra carcerem destineri, præcepit. Verum Apostolus extemplo Christum exorauit: factoque terremoto, fulmen mulierem rapidum interemit: iuuenem a morte seruauit. Quare iudex Christum Deū professus, quamplurimos ad fidem orthodoxā secum duxit.

☛ Sicut prædixerat) Ipse Christus. Bethsaida) ciuitas est Galilæe: patriatrium Apostolorum Andreæ, Petri & Philippi: ut est autor Hieronymus. Scythia) Regio est ad septentrionem omnium vltima. Achaia) Regio late patens in Græcia. Per mysterium) Quod appellas crucis id est, per ipsam crucem in qua mysterium inesse significas. Effigiatum) Pictum aut sculptum. Flamma subsecidit) Imminuta est: & extincta. Postulauit incesti) Accusauit. Picato) Pice illito.

B A R B A R A.

B A R B A R A Nicomediæ nata, patrem habuit Dioscorum virum nobilem, sed idolatram. Qui filiam ob

Barbara.

egregios mores præstantemq; formam adeo dilexit : vt ne diuelleret eam a se , construendam turrim locarit : in qua virgo degeret , ab ijs secura procis : qui ducere vxorem ambiebant. Læta admodum Barbara noui habitaculi constructione : propterea quod a nuptijs ob Christianam , quam conceperat animo , pietatem , abhorrebat : propensumq; patrem intellexerat , in retinenda filia domi sine cura connubij : cum abesse comperit : cæmentarios conuocauit : & in ea parte turris in qua duas edixerat pater , fieri fenestras : tertiam vt adderent , imperauit. Reuersus pater , quæsiuit ex ea , cur tertiam addidisset fenestram : quoniam tres sunt , inquit , qui mundum illuminant pater , filius , & spiritus sanctus . Ad quam vocem percitus ira Dioscorus , ferrum in filiam strinxit . Illa paternum declinans furorem , in montem fugit : & saxeam intra crepidines sese occultauit . Subsequutus eam pater , in montem peruenit : & duos quos offendit pastores sciscitatus est : vbi nam virguncula latuisset . Alter negauit quicquam se scire : cupiens a nudato paruulam ense protegere : alter digito locum monstrauit : & extemplo cum suis pecoribus in lapidem transformatus est . Dioscorus comprehensam capillis filiam domum traxit : multumq; per diem ac nos etem macerauit . Sequenti die Martiano præsidi torquendam puniendamq; tradidit . Qui mox nudatam ac suspensam crudis cædi neruis ; cilicinisq; saccis extergi præcepit : postea car

ceri mancipavit: vbi a Deo curata est. Postero die cum perfidus iudex dcorum suorum virtuti ascriberet: quod Barbara curata esset: & ob id a virgine derideretur: suspendi iterum iussit: vnguibusq; latera radi: atq; succensas corpori faces applicari. Deniq; crescente sæuicia, mamillas præcidi: perq; vr/bem nudam trahi. Cunq; ab angelo cunctis videntibus, tersa atq; sanata esset: iussa est decollari. Quam pater Dioscorus in monte, quo fuerat comprehensa, cum iugulasset, fulmine iectus interiit.

20. Construendam turrim locarit) Dederit faciendam turrim cementarijs. Ambiebant) Ambitiose procurabant. Cementarios) Structores ædificiorum: quæ sunt ex lapidibus. Percitus) Commotus. Crepidines) Altitudines sunt abruptorum saxorum. Maceravit) Attenuavit, afflixit. Cilicinis) Asperis: vt sunt Cilicia ex villis hircorum & caprarum. Ascriberet) Imputaret.

G Y R A L D V S.

GYRALDVS Christianis in Germania parentibus ortus: ab utero pene matris Christo sic adeo fuit deditus: vt nihil per omnem vitam gesserit: quod non merito fuerit summo præconio celebrandum. Eius siquidem parentes: qui Cartucensis erant regionis ex primatibus: ante susceptam sobolem: primicias Deo vouerant sui seminis. Natus igitur prima eorum foetura Gyraldus, cum liberaliter nutritur ac sancte: priusquam excederet ex ephebis: in cœnobio moysiaco nuncupato professioni monasticæ ascriptus est.

Gyraldus.

Vbi tantum profecit literis: fraterna q; illa disciplina: tum etiã integritate morum ac vitæ: vt facile præ cunctis emineret. Inerant in eo certe virtutes omnes: quibus Christiana solet sanctitudo maxime commendari. Hic igitur cœnobita veniens in Hispaniã: quo tempore Bracarensis erat ecclesia destituta pastore: suffragijs omnium pōtifex renunciatus est. Quod vtiq; factum diuinamq; electionem Paschalis Romanus pontifex nou confirmauit modo: sed prærogatiuis etiam multis est prosecutus. Rexit Bracarensem ecclesiam diuus Gyraldus ita pie sic sancte: vt post vitæ cursum feliciter peractum: inter diuos merito relatus sit.

☛ Cartucensis) Regio est in Germania. Prima fœtura) Primus partus, primus filius. Ephebis) Pueritia. Ascriptus) Deditus. Prærogatiuis) Immunitatibus & beneficijs.

N I C O L A V S.

Diuus Nicolaus Pataræ: quæ ciuitas est Lyciæ: claris religiosiq; ortus parentibus, primis ab incunabulis qualis vir futurus esset: quibus virtutibus vestiendus, haud obscura signa dedit. Quippe die quo primū in lucem æditus est: reclusus in pelui, dum tergeretur, stetit: & per totam deinceps infantia Mercurij Venerisq; diebus semel in die duntaxat vbera materna suxit. Iam puer cum in ludum literarium iret: claudicanti sceminæ gressum restituit. Deniq; iuuentutem ingressus, æqualium consortia deuotabat: ab ecclesijs pietatisq; ope-

ribus, sacrise lectionibus nunquam vel paululum diuertebat. Atqui mortuis parentibus: illud ex Euangelio reputans: omnibus renunciandum: quæ possidemus: si volumus adhærere Christo: nimium sollicitus fluctuabat. Erat in eadem ciuitate vir quidam nobilis: sed ad summam redactus paupertatem: qui nesciens, quo pacto suæ consuleret mendicitati, tres virgines filias, ac ætate florentes prostituere, destinauerat. Quod intelligens Nicolaus, auri non leue pondus clam ei nocte concubia per fenestram intulit: quo vir auro maiorem natu filiam maritauit. Fecit idem Nicolaus iterum ac tertio: & duæ reliquæ virgines collocatæ sunt: neq; pater vnde prodiret bonum, scire valuit: donec comprehensus ad vltimum Nicolaus, vetuit diuulgari. Ea forte tempestate Myra ciuitas præsule vacauit: & conuenerunt episcopi ac presbyteri prouinciales, ad creandum episcopum. Inter quos ille qui præminebat episcopus, in dicto ieiunio, multisq; precibus exorato deo, cœlestem vocem audiuit: vt quem ipse proxima venientem ad ecclesiam luce matutina Nicolaum nomine conspicaretur: episcopum designaret. Sic igitur diuino creatus monitu Nicolaus episcopus, nihil immutatus est: eandem morum grauitatem: eandem rebus omnibus humilitatem seruabat: ieiunijs & orationibus intendebat: nullum verbum nisi castissimum ac sanctissimum eius ex ore prodibat. Tanta deniq; per eum, fiebant miracula: vt in rebus aduersis nullum præsentius numen eius ætatis ho-

Leocadia.

mines inuocarent. Multi periclitantes in mari, peneq; fluctibus absorti, per Nicolai nomen emerferunt. Multi varijs periculis ac tempestatibus iactati, per Nicolaum erepti sunt. Ad postremum cum claruisset vir pius quamplurimis miraculis: quæ libelli breuitas referre non patitur: ex morbo interijt, Iustiniano Christiano principe Romanam ditionem moderante.

☉ Lycia) Regio Asiæ, quæ terminatur ab ortu Pamphilia, à meridie mari proprio, ab occasu & septentrione regione, quæ proprie dicitur Asia. Est in ea Patara vrbs præcipua, & Mira ciuitas, de quibus fit hic mentio. Fluctuabat) varijs cogitationibus agitabatur, veluti fluctus marini, qui semper à ventis huc & illuc iactantur. Consulere mendicati) Consulere cum datiuo, cauere & utilitatem quærere est. Concubia nox) Intempesta: quando omnes cubant, & à rebus agendis auocat tempus. Maritauit) Collocauit, marito tradidit.

LEOCADIA.

CVM Dacianum præsidem Diocletianus & Maximianus crudelissimi quidem verius tyranni quam Imperatores, ad moderandam, vel potius lacerandam Hispaniam destinassent: peragrata non sine multa Christianorum cæde Gallia: tandem Hispaniam venit. Et apud Cæsaraugustam primo Cucuphatum & Eulaliam cum plurimis alijs interemit. Deinde posteaquam Cæsaraugusta satis superque martyrum sanguine redundauit: & Complutum suos vidit Iustum & Pastorem trucidatos: Toletum adiit: ad reliquias Christianorum persequendas. Vbi cum multa de Leocadiæ

nobilitate pietate: summoq; in deum ac religionem Christianam studio prædicarentur: vocari iussit. Atq; persuadere conatus est: vt præclaris orta natalibus, Christo ficticio ignotoq; deo seruire dedignaretur: & deos gentium: quibus Cæsares ipsi parerent, coleret. Verum risit virgo præsidis amentiam: qui vero relicto deo: truncos ac lapides venerari, sanius æquiusq; duceret. Non potuit Datianus iram temperare: cum se suosq; deos vidit contemni: quin arreptam mox virginem in carcerem trudi: ferreisq; vinculis constringi præceperit: deliberaturus plenius: quibus eam tormentis affligeret. Dum igitur Leocadia seruatur in vinculis: Elboram Dacianus contendit: ad conquirendos persequendosq; Christianos. Vbi Vincencium comprehendit: quem postea cum sororibus Sabina & Christeta complurimisq; alijs Abulæ concidit. Emeritam deinde profectus, crudeliter suam carnificinã exercuit: maxima Christianorum turba interempta. Quos inter Eulalia verberibus multisq; cruciatibus afflicta, ac igne succensa occubuit. Quam famam vbi Toleti Leocadia in vinculis excepit: deo flexis genibus gratias agens, expirauit.

✠ Destinaſſent) Miſiſſent. Peragrata Gallia) Venientibus ab Italia & quacunq; regiõe Europæ fereq; & Aſiæ in Hispaniam, neceſſario eſt iter per Galliam. Cæſar Auguſta) Ciuitas nobilis Hispaniæ: quæ nunc caput eſt Aragoniæ. Complutum) Oppidum Hispaniæ noſtra hæc tate à Francisco Simonio Cardinali Archiepiſcopo Toletano illuſtri nimirum academia nobilitatum, in quo

Eulalia.

Iustus & Pastor ceu tutelares dii coluntur, quod ibi per Datianum martyrio sunt affecti. Toletum) Vrbs inclita Hispaniæ, cuius Archiepiscopus post regem secundus tam dignitate quam opibus censetur. Elbora) Oppidū Hispaniæ. Abula) Ciuitas Hispaniæ notissima. Emerita) Colonia est in Hispania.

EVLALIA.

EVLALIA primis est annis edocta a presbytero quodam Donato, Deum nō modo diligere, totoq; mentis ardore sectari: sed firmiter etiam constantia fidei se munire aduersus Christi hostes, Christianiq; dogmatis oppugnatores. Eius siquidem viri boni præceptis sic adeo Eulalia sitienter adhæsit: vt non Christianos solum exacte ritus seruaret: verum dari sibi occasionem expeteret: qua per martyrium posset ad cœlos euolare. Ergo cum in Bæticiæ regionis finibus annos nata terdecim, cum sorore virginibusq; alijs Eulalia moraretur: & audiret, apud Emeritam ciuitatem tyrannicam in Christianos rabiem desæuire: arsit desiderio, ingentiq; cupiditate moriendi pro Christo. Vix tamen satis fama persecutio nis inualuerat: cum ecce carnifices adsunt: qui iussu eam Datiani plaustro Emeritam deueherent ad martyrium. Veeta est igitur gaudibunda cum Iulia comite non aliter, quam si ad exoptatas nuptias vocaretur. Multa molitus est præses: quo diuam Eulalam a proposito sancto deuocaret: verum omnes illius illa conatus eludebat: omnia verba refutabat: blandimen-

ta respuebat : donec carnifex ad solitam feritatem est versus. Innumera sunt tormenta , quæ ferus Dacianus in virginem sanctam exercuit : vixq; posse corpus humanum pati, credibile est. Sed tandem cum admotis vtrinq; facibus exuretur : flammam hausit, & spiritum exhalauit.

☩ Christi dogma) Est dogma decretum vel placitum, interdum secta. Exacte) Diligenter. Ritus) Mores & ceremonias. Bætica) Regio Hispaniæ clarissima. Deuocaret) Deduceret, dimoueret.

L V C I A.

L V C I A sanctissima Syracusis nobilibus orta natalibus, mortuo patre, pudice cum matre viuebat ac pie : dilargiens quantum opum poterat egentibus. Mater filiam obiurgabat : quod immemor senectæ bona profunderet : satis esse contendens, in morte pauperibus quamlibet legare particulam. Lucia matrem identidem admonebat : seram esse largitionem in vltimo digressu : vtpote quæ fieret ex alieno : viuens pauperum meminisset : qui moriens incipit largus esse : ea nimis rum dare : quæ retinere non potest. Inter hæc mater morbum contraxit immedicabilem : & cum per totam id temporis Siciliam Agathæ miracula inclarescerent : eius ad sepulchrum Catanam mater & filia contenderunt. Ibi per somnum Agatha cincta choris angelicis Lucie affuit : adhortans : ne pateret abs se : quod poterat ipsa matri præstare. Cūq; somno excita Lucia, matrem reperisset incolumem : gratias egit

Lucia.

Deo sanctæq; Agathæ: & cum matre simul Syracusas reuerſa eſt. Erat tunc Paſchaſius vir truculentus vrbiſ præfeſtus: qui forma virginis incenſus: conciliatricem miſit cum muneribus: quæ diceret: ipſum ſplendore captum oculorum, perditè deperire eam. Lucia non ferens lenocinium, auulſos ex templo oculos remiſit ad amantem. Quod ille factum perperam magicis imputauit præſtigijs: cum præſertim audiuit, pulchrioribus lucidioribusq; oculis Luciam a Raphaele donatam archangelo. Sponſus Luciae: cui pater eam viuens deſponderat: apud Paſchaſium hoc ipſo tempore ſponſam accuſauit cum prodigalitati, tum Chriſtianiſmi. Quod libenter Paſchaſius audiens: cum verbis eam pellicere non poſſet: vt abnegaret Chriſtum: conuocatis vndiq; lenonibus, ad lupanar trahi præcepit. Nulla tamen vi hominum neq; boum: cum omnia tentarentur: moueri potuit. Quare pyra circa eam extructa, cum ſeruaretur ab angelis, & flammas inter & ignes mortem Paſchaſio iamiam imminentem denunciaret: a truci ſatellite gladio tranſfixa eſt. Ante tamen quam laberetur: multa futura prædixit, quæ mox euenere. Nam & Paſchaſius ipſe nō multo poſt ob peculatum damnatus, morte pœnas luit.

☉ Syracuſæ) Ciuitas Siciliae. Quamlibet legare particulam) Teſtamento relinquere. In vltimo digreſſu) In morte. Catana vel catina) Ciuitas Siciliae. Lenocinium) Blandimentum amatorium, quo lenones utebantur ad captandas puellas. Sed verius quo nunc vtuntur proci, &

amantes. Peculatus) Furtum est peculatus publicæ pecuniæ. Frequenter vsu veniebat apud Romanos, vt qui magistratus gerebant, exacto tempore legitimo magistratus, peculatus postularentur, nonnunquam damnarentur. Luit) Exoluit.

DOMINICVS SILENSIS.

DOMINICVS abbas Silensis, Ioannis cuiusdam viri nobilis filius, in vico Cannis regionis Cantabriæ prope Naiaram natus est. Qui a primis (quod aiunt) vnguis culis adeo religionis monasticæq; fuit vitæ studiosus: vt cum primum per ætatem licuit, statim relicto paternarum ouium magisterio: cui annos quatuor intenderat: eremum abierit: deinde mutato consilio, cucullum benedictinum in cœnobio sancti Aemiliani induerit. Post tamen cum miro vitæ splendore fulgeret: & curam ecclesiæ sanctæ Mariæ ad Cannas suscepisset: sapienterq; gessisset ac pie: rursus ad Aemiliani monasterium reuocatus: Prior (sic vocant) calculis omnium creatus est. Sed quia regi Cantabriæ, tributum a monasterio perperam exigenti, nimis erat Dominicus aduersus: in solitudinem montium cum monachis duobus relegatus est. Cuius piens denique vir pius regis inuidiam deuitare: quæ montium ad inuia penetrabat: ad Castellæ Legionisque primunt regem Fernandum iter intendit. Lætus Dominici rex Fernandus aduentu: cuius virtutis sanctimoniæque famam iam pridem acceperat: Silensi monasterio; cui Sebastianus

Dominicus Silensis.

nomen erat: deserto ac nullo pene sodalicio frequentato, præfecit. Atque dicecesanum episcopum rogauit: ut sacris eum benedictionibus: abbatisque nomine dignaretur. Non possunt præclara huius viri gesta paucis comprehendi. Nam præter industriam singularem: quam in susstruendo, ampliando, distandoque cœnobio solers adhibuit: tot miracula passim ædidit: ut volumin vix sufficiat ad enarrandum. Nullum morbi genus est: nulla membrorum debilitas: quam non ille verbo sanauerit. Claudii, cæci, ac debiles quicumque confugiebant ad eum, tanquam ad veram salutem. Somnium admirandum vidit: in quo tres aureas porrigi sibi coronas a Deo, videre visus est: quod in demigratione postmodum animæ futile non fuisse, satis fuit compertum. Verum ut reliqua nunc prætermittamus: ^{capo enim de infirmitate} morbum contraxit: quem immedicabilem fore, statim intellexit. Nam vocatis ad se monachis, multa futura prædixit: et mortem instare confirmauit. Episcopo etiam se tum temporis aduenti, multa diuinitus præenunciauit: quæ cunctis mox stupentibus acciderunt. Tandem perceptis de more Christiano sacramentis, e vita migravit: Anno virginæ partus quarto et septuagesimo supra millesimum. Eius anima visa est a pueris quibusdam triplici corona fulgens in cœlum euolare. Corpus in eodem monasterio sepultum est: quod nomen nunc Dominici retinet: et Silense frequentibus a filiis cibus cognominatur.

☛ Cantabria) Regio septentrionalis Hispaniæ. Can-
 næ) Vicus nunc est Cantabriæ. Naiara) Ciuitas nunc est
 Cantabriæ. Silensi monasterio) Vix vnus iter diei distat
 ab vrbe Burgorum.

THOMAS APOSTOLVS.

THOMAS: qui Didymus hoc est geminus est appel-
 latus: post ascensionem Christi cum Euangelium Cæs-
 sareæ prædicaret: Christi uocem iubentis audiuit: ut cum
 Abane Gundophori regis Indorum nuncio: qui uirum archi-
 tectura præstantem quæritabat, similans & ipse architectu-
 ræ peritiam, continuo nauigaret. Paruit Thomas: & mirifi-
 cum agens quendam artificem, cum Abane, cōstituto salario,
 longos æquoris tractus breui, pro locorum distantia, sulcauit.
 Cum autem Andropolim urbem ambo venissent: quo die rex
 eius ciuitatis nuptui dabat filiam: admirandum Thomas ædidi-
 in medio conuiuio miraculum. Nam ministrantium vnus: qui
 colaphum ei infixerat: discerptus mox a leone meritas pœ-
 nas dedit. Vnde nouus maritus & uxor uirginitatem uno consi-
 lio uouentes, baptizati sunt. Abanes ob miracula uisa factus
 Christianus, lætus cū Thoma per Indiam gradiebatur. Iam q̄
 iter constitutum remensus, cum Thomam ante regem consti-
 tuisset, plenissime roganti satisfecit: pollicitusq; est, construs-
 eturum se domum de more Romano vere regiam, atq; magni-
 ficam. Ingentes igitur pecunias Thomas cum ad opus peragen-
 dum accepisset: in alias suæ ditionis regiões interim Rex pro-

Thomas Apostolus.

fectus est. Biennium rex absuit: in quo quidem Thomas magnus Christo populum acquisiuit. Pecunias sibi creditas plerasque in pauperes: reliquas in construendas ecclesias dissipauit. Quod ubi est regi redeunti nunciatum, Thomam & Abanem trusit in carcerem. Agath regis frater tunc forte demorsus, & quarto die ad superos reuocatus, nunciauit fratri: speciosum habere illum apud cœlestes mansiones habitaculum. Quod quia uinciendo Apostolum amisisset: uenire se aiebat: quo numeratis illud pecunijs: quas in fabricando Thomas expendisset: redimeret. His & alijs, quæ de supernis sedibus frater enarrabat, auditis: timuit rex: atque post multa: quæ breuitatis ergo silemus: genibus Apostoli Agath rexq; summissi sunt, ac simul baptizati: necnon & miraculis confirmati. Post hæc Thomas ulteriorem Indiam adiit, ubi tantum miraculis ualuit: ut regionis eius Regina, sororq; dilecta, præter numerosæ plæbis multitudinem, Christum cognouerint, & baptizatae sint. Rex tamen & sua sponte commotus: quod solitos uxor uitabat amplexus: & ab alijs etiam instigatus: Apostolũ primo comprehendit: postea productum e carcere, super ar dentes ferri laminas sistit: fornacique indidit ardenti. Postremo cum supplicia contemneret, ad templum Iouis tractus: ut uel sacrificaret: uel trucidatus interiret: templum nutu diruit: & idolum momento eliquauit. Quare templi summus sacerdos in uindictam prorumpens, Thomam obtruncauit.

Corpus magnifice tunc abs Rege sepultum, successu temporis Edissam urbem dicitur fuisse translatum. Mailapur certe appellatur hodie oppidum, in quo reliquiae frequentantur.

India) Regio est adeo diffusissima in Asia, ut tertia pars orbis aliquando credita sit. Nomen sortitur ab Indo maximo fluuiio. Gangestamen fluuius facit, ut duplex censeatur India, intra Gangem & extra Gangem. Cæsarea) Ciuitas Palestinæ Iudææ. Pœnas dedit) Sustinuit. Mailapur) Raphael Volaterranus de nauigatione loquens Lusitanorum, refert quod ultra Callicutium miliaribus. cxx. est ingens Christianorum numerus sancti Thomæ vocatorum, quorum sacerdotes in magna degunt vitæ abstinentia, & in quorum templis crux tantum reperitur. Sacrificant pane azimo, ac vino ex vua passa & aqua expresso, quod cætero careant. Refert etiam, quod Apostoli Thomæ corpus hinc procul. cccl. miliaribus situm est apud oppidum Mailapur haud sane magnum, gentibus Soldano, sed iam Turco subiectis, custoditum: quod oraculi causa vicinis populis magnopere aditur, præsertim Malchiuæ vrbis apud Gangem fluuiū sitæ. Vbi aloes & fictilium pulcherrimorum, tum gemmarum copia conspicitur.

TRANSLATIO ISIDORI.

INter alias pacis leges: quas uictor Fernandus Castellæ simul & Legionis primus rex, Benabeth mauro Hispaniensi regi, uicto ac profligato dedit: hanc præcipuam ferunt: quod pateretur: corpus sanctæ uirginis iustæ: quod Hispani tenebatur, Legionē transferrī. Quibus datis acceptisque

Translatio Isidori.

conditionibus, Aluitum episcopum Legionensem, & Ordos-
nium Astoricensem, Comitem Nugnum: atq; Abbatem sancti
Mammetis cum equitum turma Fernandus Hispalim mis-
sit. Illi responso à Benabeth accepto: nescire se vbi Iustæ cor-
pus lateret, disquirerent ipsi: quo se verterent incerti: tan-
dem ad pias preces confugerunt. Peracta igitur triduana pre-
catione, quam indixerat Aluitus: videre visus est ipse Alui-
tus in somnis venerandum quendam antistitem, huiusmodi
verba proferentem. Sat scio te cum tuis sodalibus Aluite ves-
nisse: quod diuæ Iustæ corpus vobiscum auferatis: inq; pas-
triam comportetis. Scito tamen diuinæ menti non placere,
Hispalim Iustæ reliquijs viduari. Proinde: ne vacui omnino
remeetis: meum vobis corpus conceditur: quod sit apud vos
pignus: fore me deinceps patronum Legionensibus. Reueris-
tus viri maiestatem Aluitus: quæsiuit ex eo: quis esset, quo
nomine vocaretur. Sum, inquit, Isidorus: huius qui fui vrbis
antistes. Expergitus Aluitus ac incertus, an vera vidisset: ora-
uit deum: vt iterum ac tertio moneretur. Quod ita contigit:
nam bis postea Isidorus apparens: eadem verba retexuit: vltis-
moq; loco corporis sui sepulturam sceptro designauit: & mor-
tem ipsi Aluito mox futuram, denunciauit. Quæ cum sodalibus
regiq; Benabeth retulisset Aluitus: morbo correptus
decessit. Rex Benabeth miratus rem prodigiosam: omnibus
prosequendum officijs corpus Isidori statuit. Itaque Ordo

nus Astoricensis episcopus aliq; sodales moesti aliquādiu morte Aluiti: tandem eius corpus & simul Isidori Legionem detulerunt. Quibus Fernandus rex obviam cum celebri pompa progressus, corpora intulit urbi: diuersisq; in templis ex prædicatione diuina tumulauit: Isidori in templo Ioannis Baptistæ: quod a nouo postea hospite denominatum est: Aluiti in primario.

✶ Legionem ciuitatem) Quæ leo vulgo dicitur, à legione Romana nomē sumpsisse plane cōfirmatū est in Eme-therio & Celidonio. Castella) Proprie dicitur castella regio Burgensis vsq; ad oceanum, quamuis vulgo iam lōgius multo nomē euagatum sit. Nam reges Castellæ paulatim ceteras Hispaniæ prouincias & regna sibi armis vendicantes, & si titulis etiam adiecerunt, quod eminebat tamen libentius vsurparunt, & retinuerunt homines. Nomen etiam traxisse castellam a frequentibus castellis, quorum princeps fuit Lara & Burgorum arx memorant, & multa vestigia testantur.

THOMAS Cantuariensis.

THOMAS Londini, quod est oppidum Angliæ: nobili genere ortus, liberalibusq; disciplinis eruditus, a Theobaldo Cantuariensi archiepiscopo clericus primo factus: mox archidiaconus in cuiusdam demortui locum subrogatus: ab Henrico tandem Anglorum rege cancellariatus dignitati ascriptus est. Enimuero regi primoribusq; fuit a deo dilectus: ut mortuo Theobaldo, Cantuariensis archiepiscopus euestigio sit renunciatus, Non tamen tantus illi præsulatus,

Thomas Cantuariensis.

magnos (ut assolet) fastus in generavit: quin dignitate parta, quantum oneris sustineret, secum reputans: se suosque actus deo penitus commendabat. Voluentibus se demum annis: cum rex percuperet, Thomam eo pellicere: ut ^{LIBERTATES} immunitates ecclesie regionum in commodum minuerentur: bonus athleta Christi constanter restitit: & regi fauentibus noluit episcopis ^{CONFIRMARE} assentire. Quamobrem magna illi est inuidia regis ac procerum conflata: graues inimicitie suscitatae. Tandem plerosque cõperiens magnates suam ipsius in necem conspirasse: ecclesie magis quam sibi timens: cõparato furtim nauigio: Romam ad Alexandrum tertium nauigauit. Henricus Thomæ discessu commotus: minusque ualens ab Alexandro pontifice impetrare: ut his illa per legatum in Anglia decideretur: bona omnesq; Thomæ facultates inuasit, ac diripuit: consanguineos eius cum omni prole exilio multauit. Thomas autem cum neque apud summum pontificem tutus esset a regis insidijs: & monachi Pontiniacenses: apud quos, iubente pontifice, diuersabatur: male hospitis causa tractarentur: ad regem Gallie, quo molestia leuaret monachos, concessit. Tandem censuris ecclesiasticis uictus Henricus: in pristinam dignitatem reduci Thomam, permisit. Bonus tamen pastor suæ redditus & patriæ & ecclesie, nulla neque ui neque precibus ualuit ullis adduci: ut iura pateretur ecclesie uiolari. Quare denuo proritatus rex: quod anathemati subijceretur ob bona, quæ inuaserat ecclesie: cum

Trans. Iacobi maioris in Hispaniam. Fol. XII.
exclamasset: non ausurum ea sacrificum: si famulos ipse haberet, quales oporteret: uiri primates quatuor cum armatis familijs concitati sunt in piū Antistitem. Quibus templum irrumpentibus cum religiosi quidam prodirent obuiam, quasi uim suis corporibus a præsule sancto propulsaturi: Thomas in medium progressus: trucidandum se turbæ sceleratæ uictimam deo obtulit.

✠ Anglia) Insula clarissima in oceano septentrionali, quæ primo Albion dicebatur, postea Britannia, nunc deniq; in duo diuiditur regna Angliæ & Scotiæ: quibus populis non admodum conuenit. Cantuaria) Metropolis est Angliæ in ea parte eius, quæ Cantium dicitur, & Galliam atq; Flandriam spectat.

TRANSLATIO IACOBI Maioris in Hispaniam.

Post Apostoli IACOBI cognomento maioris necem atrocissimam: quam ei perfidi Iudæi Hierosolymis intulerunt: discipuli clam sublato corpore, & in portum delato, nauique imposito: sine remige, sine ullis naualibus instrumentis: soli permissio deo gubernaculo: in Galletiam ultimum Hispaniæ angulum die septimo deuenere. Sic enim nutu Dei factum est: ut qui in dispersione Apostolorū, Hispaniam sorte prouinciam obtinuerat: & in ea non amplius uisus nos nouem Christo lucrifacere ualuerat: idem uita functus, martyrioque coronatus, per tot maria & Syrtes in eandem

Translatio Iacobi

Hispaniam reueheretur, & quod uiua uoce non potuit: cadaſ
uere trunco Christianam pietatem mentibus Hispanorum inſ
gereret. Subducentes igitur discipuli magistri corpus e nauis
grandi lapidi imposuere. Qui mollis adeo factus est: ut ueluti
cæra sole liqueſcens, illud in se totum exceperit. Inde progres
ſi, Lupam reginam: quæ oram illam ditione tenebat: conueni
unt: defuncti corporis mirabilem aduentum denunciant: Chri
stumq; uelle, dicunt, per corpus exanime ueram Hispanias ad
fidem reſipiſcere: cuius eſſent uocem dedignatæ uiuentis audi
re: locum itaq; ſepulturæ monſtraret. At uero Regina re tam
Lupa, quam nomine: ad regem eos Hispaniæ miſit: cuius eſſe
dicebat: eiſmodi petita concedere. Rex uinctos in carcerem
trufit: ſed liberati diuinitus, fugam illi capeſſerunt. Milites ſub
ſequi fugientes: trucidareq; captos iuſſi: fluminis in tranſitu re
fractio ponte periere. Quo rex miraculo attonitus, pios tan
dem euocari præcepit: factuſq; per eos Christianus, nihil ex
poſtulatis abnuendum iam cenſuit. Quod cum ad aures Lupæ
peruenit: regem ſcilicet cum omni populo Christianum factū
Apoſtoliſ discipulis credidiſſe: literaſq; cum mandatis ad ipſam
dediſſe: ſupra modum exarſit. Atque uocatis pijs, literiſq; reſ
gis inſpectis: ite, inquit, & boues meos, quos illo in monte er
rantes offenſetis, iungite: plauſtroq; corpus ueſtri magiſtiri,
quocunq; ſit libitum, uehite. Quod eo eſt proſeſto animo di
ſtum abs regina: ut diſcipuli uel a Dracone montem illum inſ

festante, deuorarentur: uel ab indomitis tauris discerperentur: uel corpus si plaustro insideret, raptatum distraheretur. Porro discipuli, nullum subesse dolum suspicantes, montem conscendunt: Draconem signo crucis interimunt, tauros mansuetissimos reddunt: corpus, ut erat lapide inclusum, plaustro imponunt: taurisq; deuehendum permittunt. Illi nullo duce in regiam Lupæ detulere. Lupa mirata rem nouã ac prodigiosam, Christum credidit saluatorem: tum regiam diuo Iacobo templum dicauit, amplissimisq; donis expleuit. Vbi frequentibus diu miraculis claruit, & cuncto nunc orbe Christiano aditur, uisitur, ueneratur.

De cognomento Iacobi maioriseiusq; nece in altero festo: ubi martyrium recensetur: dicetur abunde. Gallatia) Regio est Hispaniæ occidentalis, quæ finisterrarum à maioribus semper credita est. Iam uero Hispani sulcantes oceanum, tot insulas & tractus terrarum continentes inuenerunt ad occidentem & austrum, ut præ magnitudine bonitateq; eorum Europa pene nihil sit. Syrtes) Loca sunt inconstanter vadosa: & ideo periculosissima circa fines Aphricæ, quæ est confinis Aegypto. Sed pro quocunq; periculo interdum ponuntur. Vita functus) Defunctus mortuus: nã mortui functi sunt uiuendi munere: tempusq; vitæ peregerunt. Caduere trunco) .i. truncato: nã iugulatus fuerat Iacobus. Ditione tenebat) Regebat & gubernabat: quoniam suæ ditionis erat.

S Y L V E S T E R.

S Y L V E S T E R pontifex Romanus, Romanis est parentibus ortus: & a Cyrino presbytero eruditus, ac seq

Syluefter.

cris initiatus. Hic post Timothei martyrium : quem Antiochia uenientem, exceperat hospitio : cum carcerem : nuntiosq; sustinuisset cruciatus : quod diuitias Timothei : quas non habebat, tradere, idolisq; sacrificare iuberetur : tandem morte Tarquini præsidis repentina : quam ei prænuñciauerat : carcere criminibusque absolutus est. Post uero, Constantini adhuc idololatræ censura in Christianos sæuiente, cum Melchias Romanus pontifex per martyrium ad cælos euolasset : cleri populique suffragiis ad pontificis functionem Syluester euectus est. In qua quidem sic uita fuit moribusque integerimus : ut æque ab omnibus amaretur : sic in pauperes ac uiduas largus, ut omnium parens uideretur. Sed tandem a monte Soracte reuocatus : ubi persecutores fugitans, latitabat : Constantinum Imperatorem puerorum sanguine sese quorundam persuasionem abluere parantem : quo lepra mundaretur : Baptismate sacro lauit : & a morbo simul uindicauit. Quare postea Constantinus Christianam nimium pietatem auxit : legesque tulit, Christianis maxime conducentes. Sed neq; his postea contentus, urbem Romam cum adiacenti regione Syluestro concessit : ecclesiæque perpetuo possidendam tradidit : translato Bizantium Imperio, urbem quam ille & refecit : & suo de nomine Constantinopolim appellauit. Hic sanctissimus pontifex Syluester Niceam Bithyniæ ciuitatem, cccxviij. patrum concilium conuocauit. Hic sacras cerimonias

nias duxit : ieiunia quædam instituit : usum uestium per ordines ministrorum distinxit : linteolum sacræ supponendum hostiæ, fieri ex lino mandauit. Multa quinetiam miracula ædedit. Nam & taurum : quem Iudæus quidam magus, uerbis in aurem prolatis, interemerat : Iesu uerbo suscitauit, ac cicurauit : Draconem flatu mortales perimentem, ope diuina superauit, ac uinxit. Sed cætera melius pio lectori aliunde petentur : nobis euagari longius non est permissum. Obijt Romæ tandem Syluester pridie Calendas Ianuarias Constantino Cæsare imperante.

Ad pontificis functionē) Functio munus quodcumque est siue magistratus prophanus, siue sacer pontificatus. Soracte) Mons est non longe distans ab vrbe Roma. Cicurauit) Mansuetum reddidit. Quod hic refertur de elephantia & sanguine puerorum : & alibi quædam eiusmodi apocrypha sunt & forte reijcienda : cum non reperiantur apud graues autores. Sed iussi sumus certos autores sequi : à quibus nobis deuiare non licet : præsertim in his : quæ sunt iam pro miraculis recepta.

BASILIVS.

BASILIVM doctorem egregium Cappadocia tulit : Athenæq; erudierunt. Qui etsi præ cunctis eius ætatis hominibus in rhetoricis eminuerit : philosophiam tamen, & reliquias bonas disciplinas etiam studiosissime complexus est. Habuit uir pius Gregorium Nazianzenum conterraneum & æqualem in studijs socium : a quo etiam ad monasteriū

Basiliius.

de doctoris cathedra (uerbis utimur Eusebij) manu iniecta perductus est: tantum sibi Gregorius de collegæ amore præsumpserat. Vbi ambo per annos terdecim, remotis libris secularibus: solæ scripturæ diuinæ intenderunt. Iamq; sufficienter instructi: cum diuina dispensatione ad imbuendos populos uocarentur: alius alio itinere, sed ad idem opus discessere. Basiliius ponti urbes & rura obeundo: populos sic edocuit: ut breui permutata totius prouinciæ facies uideretur. Igitur non multo post Cæsareæ Cappadocum præsul factus: ab imperatore Valente: qui Arianis fauebat, iussus est sedem deserere, & in exilium ire. Cuiq; minime obtemperaret: uiq; contumax ad tribunal præfecti traheretur: nox ei ad deliberandū data est. Tum Basiliius ego, inquit, præfecte cras ipsus ero qui sum: tu utinam non muteris. Et ipsa nocte uxor Valentis cum ueluti tortoribus tradita, cruciaretur: filius qui erat eis unicus extinctus, paternæ creditur impietatis expendisse supplicia. Valens ante lucem misit ad Basilium: qui rogarent: ut uel ipsi parcere tur. Quare factum est, ut cæteris orthodoxis pulsis: Basiliius ob metum seruaretur. Post hoc uitam instituit monachorum: de cuius præceptis ac institutis librum condidit. Sed uolumina quæ composuit elegantissima ac docta: non nostri nunc est instituti referre: cum præsertim ex Hieronymo possint cognosci. Iam uero miracula, ac prodigia plura fuerunt: quam ut breui possint comprehendi. Decessit tandem, cum mortis hor

ram contra medici assertionem prædixisset, ac produxisset: unde medicus diuinam in eo uocem agnoscens, baptizatus est.

☛ Cappadocia) Regio est Asiæ, quam Halys fluuius ab occidente terminat: Thermodon ab oriente: à meridie Cilicia: Plinius à Cappadoce eius regionis fluuius vocatã dicit: cum prius Leucosyria diceretur. Athenæ) Ciuitas Atticæ regionis clarissima. Gregorius Nazianzenus) A Nazianzo Cappadociæ oppido: vir sacrarum literarum studiosissimus: vt ex eius ingenij clarissimis monumentis apparet. Tantum sibi de collegæ amore præsumperat) .i. tantum sibi fiduciæ de amore collegæ iam sumperat. Ponti vrbes) Pontus regio est late patens in Asia: sed est etiam regio Cappadociæ.

DEDITIO Vrbis Granatæ.

Bellum Granatense religiosissimis principibus Fernando & Elisabethæ diuinitus conceptum, strenue gestum, felicissimeq; confectum, ad Dei laudem & gloriam recensemus: ut inter gratiarum actiones plebs fidelis intelligat: unde huius diei tam celebris solemnitas emanarit. Catholicæ regi Fernando & Elisabethæ regi nã nihil quicquam, post pacem Hispaniæ redditam, cordi magis fuit: quam hæresim hebraicam extirpare: Christianamq; pietatem ubiq; asserere. Quod ut plenius exquerentur, Mauris Christi hostibus octingentos iam annos

Hanc deditiõem Granatæ Antonius Rogius Indiarum Patriarcha, Burgenfis episcopus è Breuiario sustulit, supersticiosum iudicans præfulem Fonsecam: qui celebritatibus eiusmodi nouis indulgendum censebat, meque ad eam scribendam induxit.

Deditio urbis Granatæ.

regnum Granatæ in Hispania possidentibus, bellum intulerūt: quod decem annos protractum: undecimo est tandem finitum. Longum tamen esset, quæ singulis annis gesta sunt commemorare: cum tot fuerint ciuitates & oppida ualidissime expugnata: tot acerrime debellatæ phalanges. Nam & Cathama direpta, Alora per deditiōem recepta: Rhonda furto occupata: Baza uiribus exhaustis, nostris cedere coacta: Almeria expugnata: Malacha post longam grauemq; obsidionem in desperationē redacta: Almunecar dirupta, soloq; æquata: Munda excisa: Marbella ferro igniq; uastata. Sed quia nos coarctandi necessitas intercludit: & nec Fernandum & Elisabetham fœderis unicum coniugulis exemplum, celebrare pro meritis, limites dati permittunt: ad ipsum belli decus & robur urbem Granatam transcurramus. Anno huius belli decimo, antemœnia Granatæ urbis inuictissimi reges uexilla posuerunt. Vbi tumultuariæ inter nostros Agarenosq;, sed atroces persæpe pugnae intercesserunt: quibus rex præsidebat: eiusq; auspicio cuncta gerebantur. Quippe Regina, ne a bello rex auocaretur: semper in castris excubabat: consultandisq; rebus: quæ ad regnorum gubernationem pertinebant: uiriliter incumberebat. Quare forte mense Iunio cum audiendis legationibus multam ad noctem prudens fœmina uigilasset: sessa tandem in sacellum: quod regium erat intra tabernaculum, pijs precibus indulsura, concessit. Vbi cunctis somno pressis, paululum etiam

obdormiuit. Erat sacellum introrsus lineum: extrorsus e sæpi-
bus aridisq; ramusculis contextum: quod cum uento agitaretur:
lucernæ flammam: quæ fuerat inconsideranter a Regina
linteis admota: corripuit: aridæq; materiæ subministravit.

Ignis fragore expergita regina: oblita tot præciosissimarum
rerum: quibus erat tentorium refertissimum: syngraphorum
arculam eripere solum tentauit. Cæterum postquam flamma
longius euagata, multorum ope partim suppressa est: partim
ipsa deficiente materia resedit: confessa se regina ignis auto-
rem: omne quod est per reliqua tentoria absumptum: dominis
per extimatores numerari præcepit: ut sola sentiret damnum,
quæ intulit. Reliquum noctis reficiendis pauperibus impertis-
uit. Sed ut cætera nunc prætermittamus, Anno Christianæ sa-
lutis millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo: Ianua-
rij die secundo, Baudelis rex Granatæ decennali bello iam fra-
ctus: uiris ac pecunijs exhaustus: spe deniq; (quod pluris est)
propter noua surgentia tecta (sancta fides nunc oppidum est)
destitutus: deditionem fecit: hoc solum pactus: ut liberum
sibi esset in Aphricam transfretare. Fernandus & Elisabeth
la magno splendidoque commitante exercitu, succedunt ad
Mœnia: uenientemq; obuiam Baudelem benigne excipiunt.
Qui licet uictus, regem se tamen ostendit: non alio re-
ges salutans tenore uictores ac tantos: quam si regno stas-
set incolumis: & uiribus integris in colloquium deuenisset.

Deditio vrbis Granatæ.

Sequebatur Baudelē longus ordo captiuorum : redemptionem suam factam & uisitatam adeo gratulantium, profusissimoq; gaudio prædicantium. Demum catholicus rex portis ciuitatis cum omnibus copijs appropinquauit: & ibi tantisper mansit: donec crucem castelliferumq; uexillum arcis summæ capitello sublatum prospexit. Regina e tumulo quodam prospectabat, crucemq; domini flexis genibus adorabat. Vtrobique tamen, & apud regem & apud reginam cantores modulatis uocibus, Te deum laudamus personabant.

☞ Catholico regi Fernando) Fernandus rex auus maternus Caroli Cæsaris. Catholicus iure optimo dictus est à summis pōtificibus: quia potissimum incubuit ampliandæ religioni Christianæ: & Romanum pontificem semper ut verum parentem, & caput Ecclesiæ colendum maxime studuit. Post pacem Hispaniæ redditam) Ante Fernandum & Elizabellam bellorum ciuiliū incendijs ardebat Hispania. Tantum cuiq; licebat: quantum armis poterat: omnes viæ latronibus infestabantur: nihil usquam tutum erat a grassatoribus. Quippe Henricus Elisabellæ frater: qui ante ipsam regnauit: adeo fuit socors & incuriosus in administranda republica: ut ab omnibus cōtemneretur, omnia sursum deorsum: quasi nullus regnaret: seditiosorum ex voto ferrentur. Fernandus tamen & Elisabella statim inito regno: pacem Hispaniæ reddiderunt: & velut exulantem reduxerūt. Tot debellatę phalanges) Tot copię victæ atq; profligatę. Debellare enim vincere est: & bello finem imponere. Phalanx) Acies erat Macedonica: nunc vero textudo connexa recte dicitur. Coartandi necessitas intercludit) Necessario nobis erat breuitati studendū: ne mensuram à Fonseca præfule datam:

excederemus. Fœderis coniugalis) Matrimonij. Tumultuariæ) Non præmeditatæ. Auspicio) Voluntate & arbitrio. Redemptionem suam factam & visitatam) Psalmebant scilicet canticum Zachariæ. Benedictus dominus deus Israël, quia visitavit & fecit redemptionem plebis suæ. Castelliferum vexillum) In vexillis ac signis regis Hispaniæ semper eminet castellum à Castella regno præcipuo & primo.

IULIANVS & BASILISSA.

IULIANVS uir nobilis Antiochensis, Christianis parentibus ortus, annum agens decimum octauum: ducere Basilissam uirginem, & genere & professione non imparem coactus est. Ante tamen quam Iulianus parentibus assentiret: diuini est colloquij admonitus: mansuram sibi uirginitatem solidam ac inconcussam. Nocte itaq; nuptiali uirginitatem sponsæ diuino spiritu iam afflatæ, facile persuasit, præsertim quod ipsis de uirginitatis merito colloquentibus, uisio est cœlestis obiecta. Itaq; duobus sic amor diuinus insedit: ut mortuis parentibus, facultates partim pauperibus: partim duobus construendis monasterijs impertierint. Quorum alteri, quod fuit monachorū, Iulianus præfuit: alteri uirginum Basilissa. Grassante tum temporis per omnem Syriam Ethnicorum in Christianos sæuitia, Basilissa suo timens sodalitio, flectibus ac prece obtinuit: ut uirgines Christus ad se reciperet: priusquam carnificum expirerentur flagitia. Quæ paulo post mortuæ, Basilissæ omnes apparuere, magna de beatorum uita nra

D

ciantes. Illa uisu gaudibunda, cōtendit ad Iulianum: & cum uis
 sa cæpisset, auditaq; referre, medio in sermone defecit: & ani-
 mam Christo reddidit. Martiniano præside per id tempus An-
 tiochiam ingresso, copia Christianorum confugit ad Iulianū.
 Equibus solus ipse dux ac princeps uinctus est: reliqui omnes
 ad unum cum cœnobio exusti. Multa tunc idola prece Iuliani
 cōtrita sunt: cæcus quidam illuminatus: puer celsus Martiniani
 præsidis filius, & uxor baptizati, Non tamē est Martinianus
 motus, sed prodigia quæ Iulianus passim faciebat, magiæ cæ-
 cus ascribebat. Quid præses non tentauit: quo filium & uxor-
 rem a uia Christi deduceret? Quæ genera tormentorum in Iu-
 lianum non explicuit, direxit, intendit: quo illum a cohortanda
 Christiana turba, martyrioq; uouenda deterreret? Sed tandem
 miraculis attonitus, Iulianum, Celsum filium, & uxorem, An-
 tonium etiam presbyterū, ac iuuenem Anastasium: quem Iulia-
 nus suscitauerat, carceri dedit: milites uiginti decollauit: septē
 nobiles fratres igni cōsumpsit. Postero die productus Iulianus,
 & uincti cum eo, Iouis templo inferuntur: quod prece Iuliani
 subrutum cum idolis est. Iussi postea supposito torreri igne:
 caupt Celsi excoriari: Antonius & Anastasius exoculari: pos-
 tremo bestijs omnes in amphiteatro exponi, cum nihilo lædes-
 rētur: quin magis tortoribus insultarent: capite simul dānati,
 & securi percussi sunt.

20 Antiochia) Ciuitas Syrię regionis Asię. Tortoribus in

sultarent) Irriderent & contumelijs afficerent.

F V L G E N T I V S.

Fulgentius Fulgentij Toletani ciuis filius, uir Græcarum Latinarumq; literarum apprime peritus, a Fausto præfule iuuenis admodum relegatus, monachū professus est. Multas uir pius ab Arrianis insidias damnaq; tulit: sæpißime cæsus, multisq; modis agitatus: nihilominus tamen abbas cœnobij creatus est. Crescente postmodum Arriana peste, e monasterio fugatus, ac rursus opitulante Deo reuocatus: tandem ad episcopatum Ruspensem: uel ut alij uolunt, Tingitanum: quod oppidum Tanger in Mauritania nunc dicitur: est euectus. In qua quidem functione non ignauia aut socordia se dedidit: sed uerbo ac exemplo proficiens: nonnulla aduersus Arrianos opuscula composuit. Quare Arrianorum opera factum est: ut cum quadraginta episcopis in Sardiniam exul abierit. Cæterum postea reuocatus inde: cum honores summaque sacerdotia nihil ad ueram conducere salutem animaduertit: episcopatu cessit, cœnobiumq; repetiuit. Vbi priuatus ad ultimum uitæ perseuerans: mortuus est, Anastasio primo imperante, Gelasioque summum pontificatum ad ministrante. Multa Fulgentius uolumina ædidi: quibus literæ sacræ illustrantur: in Faustum unum non inelegans, homilias & sermones non incelebres: sed & Mythologiæ quam plurimum eius commendant ingenium.

Paulus primus Eremita.

☛ Toletum) Ciuitas Hispaniæ metropolis & primaria.
Relegatus) quia cum Arrianis nō sentiebat. Monachum
professus est) Monachorum ordini sese libenter addixit.
Episcopatu cessit) Episcopatu se abdicauit. Mytholo-
giæ) Sermones fabulosi, de quibus Fulgentij liber pluri-
mum commendatur.

PAVLVS primus Eremita.

CVM apud inferiorem Thebaidam Paulus annorum
quindecim, utroq; orbatus parente, cum sorore uiro
tradita moraretur: literisq; tam Græcis quã Aegyptiacis eru-
diretur: persecutionis, quam Decius & Valerianus in Christia-
nos exercebant: detonante procella: in uillam secretiorem secessit.
Non tamen longas ibi moras traxit. Quippe sentiens: soror-
is maritū ob hæreditatem insidias tendere: persecutoribusque
uelle prodere: montium in deserta confugit. Vbi speluncam na-
ctus: quam uetus palma tegebat: fonsq; uitreus decorabat: ad
ultimum uitæ perseuerauit. Centum & terdecim annos age-
bat uir cœlestis in terris (nam media uitæ incomperta sunt)
cum ab Antonio nonagenario, qui eandem solitudinem incole-
bat: quæsitus ac salutatus est. Dormienti siquidem reuelatum
fuerat Antonio, multo se meliorem eadem in eremo uirum ha-
bitare: ad quem uisendum deberet festinare. Itaq; non distulit
profectionem uenerandus senex: sed arrepto mox bacillo, ten-
dit ire, quo nesciebat. Nullum in tanta habuit solitudine: quem
de uia quæreret: præter unum Hyppocentaurum; & nescio

quem siue Satyrum, siue Faunum semihominem: peruenit tamen, quo intenderat: mensq; diuina direxerat. Reperto igitur Paulo intra suum antrum, post acceptam redditamq; salutem: post multa hinc inde quaesita atq; relata: contentio summa inter eos orta est: quis frangeret panem, duplicatum tunc missum e caelis propter hospitem. Conuenit tamen: ut ad se quisque niteretur, panem utrinq; tenentes. Inde aqua limpida bene poti, ad diuina colloquia redierunt. Paulus sciebam, inquit, te frater his in solitudinibus habitare: teq; mihi promiserat Deus. Proinde quando in tempore uenis, cito mihi morituro: sepeli obsecro corpus meum. Haec audiens Antonius: flebat: seq; ne desereret: aut si minus comitem ferret: precabatur. Cui Paulus, diuinæ parendum est uoluntati. Abi tu, rogo: & pallium, quod Athanasius tibi dedit: affer: quo tegas corpus meum. Stupefactus Antonius: quomodo scire potuisset de pallio: abiit: & cum nimis celeriter reuertisset: Paulum mortuum reperi tum, adiutus a leonibus, sepeliuit.

2. Apud inferiorem Thebaidam) Inferiorem partem Thebaidis, Nam Thebais siue Thebaida regio est Aegypti ad Nili ripas, utrinq; ac undiq; propemodum montibus circumdata. Decius & Valerianus) Imperatores Romani. Detonante procella) Ad instar tonitruum omnia terrefaciente. Hippocentaurus) Homo est equo mixtus, ut Hieronymus inquit, à quo pleraq; huius Historiae desumpta sunt, ne taceamus in hac parte per quem profecerimus: superne quidem homo, inferne equus, quod animal Romam aliquando Plinius testatur, allatum. Siue Sa

Hilarius.

tyrum siue Faunum) Hunc Satyrum, refert Hieronymus, Antonio respondisse querenti, quisnam esset, vnum ex accolis eremi esse, quos vario errore delusa gētilitas Faunos Satyrosq; & incubos vocans, colit, habereq; nares aduncas, frontem cornibus asperatam, & partem corporis extremam in caprarum pedes desinere. Duplicatum tunc missum è cœlis propter hospitem) De hoc ita inquit Hieronymus. Inter has sermocinationes suspiciūt alitem coruum in ramo arboris consedis: qui inde leuiter subuolauit, & integrum panem ante ora mirantium deposuit. Post cuius abscessum, eia inquit Paulus, Dominus nobis prandium misit vere pius, vere misericors. Sexaginta iam anni sunt, quod accipio dimidij semper panis fragmentum, verum ad aduentum tuum, militibus suis duplicauit annonam.

HILARIUS.

HILARIUS Aquitanus postquam expertus coniugium, filiam progenuit: relictis mūdi curis ac delicijs, sacris initiatus est. Annis deinde succedentibus, clericorum populiq; suffragijs Pictauiensis episcopus factus, fuit usq; adeo hæreticorum insectator ac hostis: ut quorundam Arrianorū episcoporum persuasione, in Phrigiam a Constantino Romano principe relegatus sit. Scripsit inde epistolam ad filiam Apiam, dehortans a connubio: quam illa non aspernata, uirginitatis perpetuæ uotum concepit. Sed timidus adhuc pater, ne filiæ integritas aliquando laberetur: Deum Optimum Maximum exorauit: ut eam de uita tolleret: quod item postea impetravit pro coniuge. Longe lateq; Arrianorum hæresis diffun-

debat: & impetratum fuerat ab Imperatore: ut Synodus Seleucia conueniret: quo Christi ueritas elucesceret. Ad quam Hilarius nihil cunctatus, cum inter primos aduentaret: Artiani eius supramodum expauescentes facundiam, incōparabilemque sapientiam: cum Imperatore: qui ab ipsis stabat, egerunt: ut ad Pictauesem ire ecclesiam compelleretur, quo longe a concilio discederet. Ille tamen intereundum in insula Gallinaria serpentes, quorum erat cum pernicie hominum magna copia: comspescuit: facereque imperata coegit. Pictauesis etiam infantem sine baptismo defunctum, precibus intentissimis ad uitam reuocauit. Postremo cum multis claruisset miraculis: & mortem suam prædixisset: Pictauesis mortuus est Valentiniano & Valente Romæ regnantibus: ubi non paucis miraculis inclaruit. Libros quos composuit: diuus Hieronymus inter illustrium monumenta recenset.

➤ Aquitania) Tertia pars Gallia finitima Hispania. Pictones) Populi sunt Gallia Aquitania. Nunc Pictaueses dicuntur. Phrygia) Regio est Asia. Votum concepit) Secum deliberauit ac vouit. Votum enim promissio est facta Deo. Synodus) Conuentus interpretatur. Seleucia) Syria ciuitas. Gallinaria) Insula est in mari Tusco.

MARCELLVS.

REdiens ex Aphrica Maximianus Imperator, thermas cōstruere cepit in gratiam Diocletiani. Quibus Chris

D iij

Marcellus.

stianos omnes quasi capitis reos destinavit: alios ad fodiendas lapidicinas, alios ad egerendam comportandamq; arenam, alios alio. His omnibus uir quidam nobilis Tarson subministrabat quam occultissime necessaria, per uiros uere pios ac sanctos Sisinium, Cyriacum, Largum, & Smaragdum. Quod pontifex Marcellus intelligens: Sisinium: Cyriacum: Largum & Smaragdum collaudatos diaconos consecrauit: eosdem postea trucidatos ob Christum sepelendos curauit. Per idem tempus Lucina Christiana & admodum diues fœmina, quod suas omnes facultates ecclesiæ dederat: a Maximiano proscripta & in exilium acta, Marcellum rogauit: ut domum, quam ipsa Romæ magnificam habebat, ecclesiam dedicaret. Maximianus id comperiens: nouam ecclesiam publicum fieri stabulum: & in eo cuncta stabulari iumenta præcepit. Cui fœdo ministerio Marcellum præfecit: quod autor fuisset ecclesiæ dicandæ. Marcellus pontifex uere maximus longis in eo munere iactatus laboribus, ac opprobrijs, tandem animam deo reddidit. Corpus Lucina Priscillæ cœmiterio funerauit. Hodie stabuli locus celebre templum est Marcello dicatum. Nam quod in dedecus & contumeliam fuerat excogitatum: in summam ei gloriam cessit.

Thermæ) Loca sunt amplissima & sumptuosissima, quæ aut calentibus aquis, aut ipso sine aquis fornice igne calefacto, lauandi sudandiq; vsibus deputata sunt. In gratiam Diocletiani) qui simul cum ipso imperabat collega.

& particeps Imperij. Priscillæ cœmiterium) Celebre Romæ fuit Priscillæ cœmiterium via salaria apud ecclesiam sancti Syluestri.

A N T O N I V S A B B A S.

ANTONIVS uir Aegyptiaci sanguinis, nobiles piosq; habuit parentes: a quibus licet indulgenter admodum puer nutritus est, semper tamen ipse sua sponte ecclesias frequentauit. Ad annum decimum octauum perueniens, defunctis parentibus: & facultatibus inter egenos distributis: sorore quinetiam sacris uirginibus commendata: eremum adiit: monachumq; professus est. Multas diaboli persecutiones tulit: quas uigijs continuisq; precibus superabat. Sed maxime cum in spelunca solus ageret: adeo fuit semel insigniter excruciatu: ut minister: qui cibum ferebat: uix humeris moribundum in uillam portauerit. Vbi iam deploratus, repente conualuit: & in conflictionis locum reductus: dæmones quasi de integro in pugnam prouocauit. Longū esset, si certamina bellaq; intestina, quæ cum diabolis iam solus, iam inter sodales frequenter gessit, commemorare persistam. Satis quidem constat: eius sanctimonie famam tam celebrem ubiq; fuisse: ut Helena Constantini Cæsaris mater, ei se atq; filium per literas commendaerit. Solo pane & aqua utebatur ad uictum: atq; id semel fere sub noctem. Omne tempus intentissimis ad deum precationibus expendebat: nonnunquam sodales monachos inuisebat: & ad superandas hostis callidi delusiones, mundi q; contemptum.

Sebastianus & Fabianus.

exhortabatur. Mortem suam (ingentem miraculorum sylvam
pretermittimus: ut breues simus) monachis, qui in abstrusa
montis conualle latitabant, prænunciavit: eosq; ualere iussit:
mox cellam repetens: morbum contraxit: & dum monachos
duos: quorum fuerat quindecim annos usus ministerio, de bre-
uitate uitæ, paradisiq; immensis gaudijs alloquitur, expirat.
Hieronymus autor est: floruisse Antonium sub Constantino
& filijs eius: epistolasq; aliquot Aegyptiace scripsisse: quæ ob
sententiarũ pondus in linguam Græcam translatae sunt: uixit
seq; centum & quinque annos.

Deploratus) Deplorati dicuntur: quibus ultimus
luctus est persolutus. Bella intestina) Magna vel occulta.
Sub noctem) Adueniente nocte: alias per noctem.

SEBASTIANVS ET FABIANVS.

Diuus Sebastianus Narbonensis, sed Mediolano ciuis
ascriptus: usq; adeo fuit Diocletiano & Maximiano
principibus charus: ut ductor ab eis primæ cohortis fuerit fa-
ctus. Vir ea certe pietate sapientiãq;: ut militiæ sacramento ni-
hil ob aliud se deuinxerit, quam ut Christianis: qui passim sub
illis Imperatoribus descruciabantur: hortator in tormentis ad-
esset: ne deficerent. Marcus & Marcellianus gemini fratres,
quos Sebastianus fecerat orthodoxos: post sæua superata sup-
plicia, triginta induciarum dies a Chromatio urbis præfecto

acceperant: nimirum ut resipiscerent, Christum abnegantes: aut caput ensi submitterent. Iam parentes & consanguinei, frequens iam turba conuolauerat ad eos: ac ne pro Christo mortem oppeterent pene persuaserat: cum Sebastianus in medium progressus orationem habuit uehementem. Non uerbis eos solum: sed rebus etiam confirmauit. Uxor quippe Nicostрати, cuius in domo uincti tenebantur: usum loquendi, sex ante annos amissum: Sebastiani pedibus prouoluta, recepit, angelos se uidere asserens: qui Sebastiano uerba dictabant. Quo Nicostратus miraculo, parentesq; iuuenum, & alij quamplurimi baptizati sunt. Chromatius etiam praefectus, & Tyburtius filius miraculis permoti, Christiani esse uoluerunt. Quibus omnibus per martyrium ad superos transmissis: insinuatum est Diocletiano, Sebastianum eos ad martyrium pellexisse: & ut tormenta mortemq; contemnerent, persuasisse. Vocatur Sebastianus: & cum eo Diocletianus ex postulat: quod in deos ac Imperatores fuisset nimium ingratus. Sebastianus refert: se uirum Christianum, Imperij statum firmum semper pijs deprecationibus, stabilemq; uoluisse. Furit ad haec Diocletianus: & faciem auertens, iubet, illigatum ad palum Sebastianum protinus sagittis impeti: crebrisq; ictibus perforari. Quod cum exequeretur militaris turba: iamq; comminutus, ac demortuus putaretur: insperato reuixit: seq; Diocletiano uiuū ostendit. Diocletianus cōtemnens tandē,

Sebastianus & Fabianus.

quæ diuinitus effabatur: medio palatij Hippodromo fustibus imperat ad mortem cædi.

FABIANVS ciuis ac pontifex Romanus, inter multa quæ docte sapienterq; instituit: hoc fuit præcipuum: ut chrisma sacrum quotannis in cœna domini renouaretur: uetus combureretur. Sacerdotes cuiuscunq; criminis rei in sacro, non in prophano foro causam dicerent. Nulli intra quintum consanguinitatis gradum ducere uxorem, fas esset. Qui cum uices Petri quatuordecim annos egisset: a Decio Philipporum cæde cruento, martyrio affectus est: & a pijs in cœmiterio Calixti uia Apia conditus.

↳ Narbo) Colonia est, quæ ob claritatem nomen dedit regioni: quæ Narbonensis dicitur in Gallia: in qua Sebastianus natus est: sed a Mediolanensibus postea fuit ob uirtutes eximias ciuitate donatus, hoc est ciuis ascriptus. Est autem Mediolanum ciuitas illustris in ea parte Italiæ: quæ quondam Gallia Cisalpina dicebatur, & eius habitatores Galli insubres. Orthodoxos) Bonæ extimationis & fidei viros. Imperi) Inuadi. De mortuus) Omnino mortuus. Hippodromo) Curriculo equorum. Locus erat) Locus erat latus & planus & expeditus ad cursum multorum equorū. Causam dicerent) Dicere causam est: reum accusatoribus respondere. A Decio Philipporum cæde cruento) Decius Imperator: occisis duobus Philippis principibus Romanis patre & filio: quos fuisse Christianos Orosius affirmat: Imperium arripuit: & in Christianos sæuitiam exercuit. Cœmiterium) Locus erat sacer ad sepelienda corpora sanctorum; & fuerunt multa cœmiteria varijs in locis urbis & extra. Via Apia) quam Appius Claudius cen

for stravit à porta capena capuam vsq; & Traianus Imperator post longum tempus instauravit adusque Brundisium.

A G N E S.

Beatissima Agnes Romæ claris orta natalibus, tertio decimo ætatis anno rediens a scholis, ab urbis præfecti filio uisa simul & adamata est. Qui cum comperit, nobilem esse uirginem: multa cœpit ostentare: multa polliceri: quo pelliceret ad connubium. Nullum miser tempus omittebat: nulli loco decrat: quin iam per amicos & necessarios: iam per se ipsum tentaret, sollicitaret: mundi opes promitteret. Cui tandem Agnes: discede, inquit, a me fomes peccati, nutrimentum facinoris, pabulum mortis. Alium te habeo ditio rem pulchrioremq; amatorem: cui meam fidem astrinxi: quem fallere, dulcis amor non sinet. His inops animi iuuenis, æstuat, anhelat, suspiria trahit, carpitur igni cæco. Nam quo magis contemnebatur infelix: eo magis intus ardebat: tandem æger lecto prosternitur. Pater Simphorianus morbi ex amore contracti, factus a medicis certior: promittit eadem: & multo maiora quàm filius. Abnegat uirgo sancta, sponsi prioris posse fidem abrumperè: nuptialiaq; fœdera uiolare. Quærit præfectus de sponso priori: & Agnetem comperit, esse Christianam. Verum quia nobili uim facere nequibat: arguit Christianismi: iubet accersiri: blanditur, rursus deterret: deridetur tamen a uirgine. Tandem optionem dedit Simphorianus Agneti: utrum cū

Vincentius.

uirginibus mallet Vestæ sacrificare: an cum meretricibus scor-
tari. Vtrunq; respuit Agnes: Christoq; fidens, nihil timere se,
dixit. Trahitur uirgo pia sub uoce nuda præconis ad lupanar:
præfecti filius ingreditur ad eam: & antequam manu tangat,
in faciem ruit: atq; perfocatus a dæmone, expirat. Fit ab unis
uerso populo concursus. Præfectus mortis causam cognoscit
ex uirgine: dicitq;: si fidem dictis uelit haberi: suscitet mor-
tuum. Cui Agnes: quamuis nulla, inquit, uestra præcesserint
merita: ut a domino id impetretis: tamen, quo uirtus domini
mei Iesu Christi penitus innotescat: foras prorumpite: sola
dominum exorabo. Cunctis foras egressis, orat Agnes: &
mortuus excitatus, Christum magnificat: inq; idola inuehitur.
Magna tum cooritur seditio a pontificibus & aruspibus pro-
curata, magam, maleficam, tollendam, cruciandam uociferan-
tibus. Aspasius uicarius a Simphoriano relictus: iubet in igne
præcipitari: sed orat Agnes, & discedit, ac penitus extin-
guitur ignis. Quare timens Aspasius seditioem: adigi gladi-
um Agneti per guttura mandat. Parentes uirginis corpus in
uia numentana sepelierunt.

☞ Fomes) Incitamentum. Adigi gladium) Affigi im-
mitti. Via Numentana) Ea est qua itur Nomentum oppi-
dum Sabinorum.

VINCENTIUS.

VINCENTIUS Enthicij Enolæque filius: quem
Osca ciuitas Hispaniæ alūnum sibi uendicat: pueritia

bona q; parte adolescentiæ non sine fruge peractis: apud Valerium Casaraugustanum antistitem mores, sanctioresq; literas excoluit. A quo leuita, mox archidiaconus factus, concionandi munus ultro suscepit: eo quod episcopus ipse uitio lingue balbutiret. Per idem tempus Diocletiani & Maximiani vicarius in Hispania Dacianus, Christianos ad culturam deorum per sæuos cruciatus adigebat. Cuius ad aures cum nomē: celebrisq; fama Vincentij peruenit: uinciri cum Valerio simul episcopo, inq; carcere detineri præcepit. Proficiscens deinde Valenciam: trahi catenis collo pendentibus, iussit: Datoque custodia, siti inediaq; macerari. Tandem cum integros postea, nullaq; macie deformatos conspexit: fidem arguit custodum: quod aduersus Imperia dapibus eos saginassent. Cæpit exin præses subiratus, Valerium interrogare: quam dementia Imperialibus ire aduersus edictis concepisset: ille hæsitacione lingue non ualens, expedite uerba proferre, Vincentio munus respondendi legauit. Vincentius nihil cunctatus: dæmones esse gentium Deos, dicere: seq; colere Christum: a quo certi essent, nulla ui posse separari. Furit ad eam uocem Dacianus: & episcopum iubet, in exilium ire: in quo aliquot post annos perijt. Vincentium uero: ut temerarium, rebellemq; in uenem in eculco deartuari. Quærebat ex eo Dacianus: cum torqueretur, num se miserum intelligeret? Num sui corporis miserias contemplaretur? Cui Vincentius subridens; habeo seta

Vincentius.

quod mente petiui. Plurimum tibi debeo præses: qui mea uos
ta secundaris: qui maximis meis desiderijs subscripseris. Daci-
cianus ubi uidet. Vincentium in eculeo ridibundum concionas-
ri: tortorum moras segnicieq; castigat: percutit eos, flagels-
lat. Illi pectines, unguesq; ferreas denuo corripientes, excarnis-
ficant piuum: imaq; ad uiscera descendunt. Toto iam corpore
manabat sanguis: internaq; uiscera cuncta patebant: carnifis-
ces quin ipsi fessi, conciderant: at miles Christi tripudiat: sa-
tisq; probat: Dei charitatem non uinci. Eculeo tandem depo-
situs: ad ignem ducitur. Ille quidem lætus festinat: carnificesq;
tarditatis lentiq; gressus incusat: & cum craticulam candens-
tem conspexit: ultro eam conscendit. Exurit ibi, assatur, tor-
retur, strident artus: ignis sanguine conspersus fumat: infus-
soq; sale surit. Nec summa solum cutis: sed uiscera tota flam-
mescunt. Miratus tantam Vincentij tolerantiam Dacianus: in-
tra foedum terrumq; carcerem cocludi: & ibi super testas acu-
tas nudum, ligatumq; præcepit extendi. Cæterum pro pœna
tormentoque uoluptas, & summa gloria successit. Diuinus
quippe fulgor carceri repente affulsit: testarumque duricies
nitentium rosarum speciem exhibuit. Vincula soluuntur: mar-
tyrque Dei inter cœtum angelicum ætherea carmina modula-
tur. Quæ singula custodes rimulis captantes, mirantur, seque
Christianos fatentur. Dacianus omnium factus certior: uictū
se dolet: & Vincentium iubet in lectum mollibus stramentis

cōpositum traduci: ut recreatus materiam præberet integram ad supplicia. Lecto tamen compositus Vincentius, cum orasset paululum, obdormiuit: ac mox animam efflauit. Cuius quidem mors plurimum Dacianum afflixit: & quando, inquit, uiuum non potui, defunctum forte superabo. Duciq; corpus imperat extra urbem: & patentibus in campis corrodendum auibus, de uorandumq; relinqui. Vbi coruus insignem quandam ingluuiei speciem præse ferens, cæteras aues abigebat: lupum morsibus clangoribusq; impetebat. Deuoluitur tandem corpus in mare cum saxo ingenti: & ad littus extemplo enatat: susceptumq; a pia fœmina, tumultatur. Quod postea cessante tyrannorum impietate Valentiam deportatum, prope muros conditum est.

Osca) Ciuitas est citerioris Hispaniæ. Est tamen altera ciuitas Osca in Hispania Bætica. Alumnum sibi vendicat) Contendit apud se creatum, & alitum. Cæsaraugusta) Ciuitas Hispaniæ Tarraconensis. Adigebat) Compellebat. Valentia) Ciuitas Hispaniæ citerioris clarissima. Saginas) Expleuissent. Legauit) Veluti legato commisit. Deartuari) Artuatim cruciari, secari. Secundaris) Fortunaueris. Subscripseris) Suffragatus fueris. Pectines & vngues) Instrumenta erant carnificum ad dilacerandos viros pios, ad instar pectinum & vnguium. Craticula) Lectus ferreus in formam craticis contextus.

ALFONSVS.

ALFONSVS Toleti nobilissimis Stephano & Lucia parentibus ortus, omniq; cura nutritus, liberalibus disciplinis instructus est. Primum habuit præceptorem Eugen

Alfonſus.

nium Toletanum antiſtitem: a quo miram ob indolem Hispa-
lim ad Iſidorum multijuga tunc eruditione pollentem, eſt miſ-
ſus. Duodecim apud Iſidorum commoratus annos, tandem fru-
ge bona doctriinaq; ſana imbutus, Toletum remeavit ad Eugen-
nium. Poſtquam uero factus eſt ob uitæ candorem peritiãq;
non uulgarem ab Eugenio diaconus: mundi cupiens laqueos de-
clinare, in Agaleniſi monaſterio: quod Coſmæ tũc erat & Da-
miano dicatum, inſigne pietatis cucullum induit. Cui neq; pa-
rentes iam prece iam ui omnia tentantes, obſiſtere ualuerunt,
quin conſtanter in propoſito permaneret. Monachi non multo
poſt in demortui abbatis locum ſubrogarunt. Suſpiciebant ſi-
quidem in eo præter uirtutes reliquas, æquitatem, morum fa-
cilitatem, prudentiam: raram ſanctitudinem. Tantus itaq; ful-
gor: tanta ueræ pietatis lux (quod ipſe timebat) atere non po-
tuit. Eugenio namq; uita functo, cleri, ſenatus, totiuſq; populi
decreto Toletanus archiepiſcopus eſt creatus. In quo quidem
præſulatu quantum uerbo Alfonſus profecerit: quæ miracula
ædiderit: quam multis fuerit nominibus de uirgine matre bene-
meritus, non facile dixerim. Cum dies Leocadiæ feſtus agere-
tur: & clerus frequenſq; populus conueniſſet: Alfonſus ad ſe-
pulchrum uirginis accedens: flexis ſuppliciter genibus, preca-
batur: & ecce reſerato repente ſarcophago, Leocadia ſanctiſ-
ſima prodijt: uidentibuſq; cunctis & audientibus, Alfonſi me-
rita de uirgine Maria commendauit. Porro diua Leocadia,

præsule collaudato redibat : & Alfonso, ne res sine testibus tanta posteris referretur: arrepto Recensundi regis : qui forte tunc aderat, gladiolo : uelaminis partem : quo caput Leocadiæ tegebatur, resecurit: eamq; mox cum regio simul cultro celebri pompa in sacrarium intulit. Præterea cum nocte media, quæ festum annunciationis: quod ipse quindecimo calendas Ianuarias celebrandum instituerat: ante uenit: ad sacra de more peragenda, phanum adiret: in limine primo fulgore quodam repentino perterritis, ac retrocecentibus ministris : intrepidus ad aram usq; processit: & ibi precibus supplex intentus : diuam Mariam in illo ipso throno sedentem: quo solitus erat ipse, suspexit. Quæ post diuina: quæ breuitatis causa subticemus: colloquia : cœlesti eum ueste donauit. Obijt tandem diuus Alfonso feliciter ac sancte : cum desedisset in episcopatu circiter annos nouem.

20 Cucullus uel cuculla) Vestis nunc monachorum est, & ideo in signe pietatis, quia præferre uidetur sanctimoniam & pietatem. Dies Leocadiæ festus) Diua Leocadia iam dudum pro Christo mortem oppetiuerat, sed tunc sepulchro diuinitus excitata, prodijt ad laudes celebrandas diui Alfonso: & cum se recondere busto pararet, uelaminis partem reliquit tanti miraculi testem. Mariam etiam virginem & matrem in colloquium cum Alfonso uenisse, muneraq; detulisse: non est dubitandum: quando quidem multa Toleti uisuntur uestigia: & manifesta testimonia utriusq; miraculi. Sarcophagus) Lapis est, quem Plinius refert, corpora defunctorum in eo condita, intra quadragessimum diem, dentibus exceptis consumere.

B A B Y L A S.

BABYLAS Antiochenus episcopus tantæ fuisse uirtutis in asserenda, prædicanda; propugnandaq; religione Christiana memoratur: ut Numeriano Imperatori templi ualuas irrumpere conanti, manus iniecerit, continuerit, retroq; cedere coegerit. Quare proritatus Numerianus in carcerem tradi, ferroq; constringi præcepit. Productum tandem postea interrogauit: si quos sciret alios pari demencia Christi dogmatis assertores. Cui Babylas, tres habere se dixerit pueros probe instructos Urbanum, Prælidanum, ac Apollonium: ex quibus facile posset intelligi: ueram nullatenus sapientiam ætate annisue recte metiri. Vinciuntur pueri: trahuntur cum matre Theodulla: & cum summa se prædicarent audacia Christianos: ante ora parentis alapis cæsi, cruciantur: nõ tamen a Christiana possunt ueritate moueri. Torquentur denuo: & ad numerũ annorum plagæ cuiq; singulariter infliguntur: alij duodecim: alij nouem: alij septem: sed a matre episcopoq; solantur: animantur: & præmij sempiterni admonentur. Postremo Babylas tresq; pueri suspenduntur simul, ac crudelissime feriuntur: & cum fortiter ac constanter cruciamenta perferrent: tormentisq; in ipsis Christum Deum faterentur, ac prædicarent: obtruncatione capitem uitam finire.

Antiochia) Syriae metropolis fuit. In asserenda)
Tuenda & liberanda, Nonnunquam asserere vindicare

est tam in seruitutem quã in libertatem; vt apud Liuium frequentissime videre est. Propugnanda) Defendenda.

CONVERSIO PAULI

APOSTOLI.

PAVLVS Apostolus, qui Saulus ante uocabatur, tribu Beniamino, oppidoq; Iudææ Gischalis ortus fuit. Quo capto a Romanis: Tharsum in Ciliciam cum parentibus comigravit. Inde Hierosolymam missus, a Gamaliele uiro doctissimo: legisq; Mosaycæ peritissimo eruditus est. Cum autem Stephani martyrio interfuisset: acceptis a Iudæorum pontifice literis, ad persequendos eos: qui Christo credidissent: Damascũ ire festinauit. Cumq; iam urbi appropinquaret: ecce lux eum subita in speciem fulgoris occupauit: qua deiectus in terram, uocem uelut increpantis audiuit, Saule Saule quid me persequeris? Paulus subito metu percussus: quis es, inquit, tu domine qui me compellas? Sum (retulit uox) Iesus Nazarenus: cuius tu nomẽ insectaris: durum tibi est, aduersus stimulum calcitrare. Tum Paulus religione tactus: quid me, inquit, iubes facere? Responsum ei est: Damascum pergeret: ibi quid opus facto sit, auditurus. Viri qui comites ei aderant, rei miraculo stabant atq; toniti: sed tandem uix se Saulum attolentem, per manus duxerunt in urbem. Qui toto illo triduo nihil uidit. Erat in eadem ciuitate Christi discipulus Ananias: qui cœlesti oraculo iussus, iuit ad Paulum & manum super imponens, dixit. Saule Iesus qui tibi est obseruatus in uia, misit me huc: ut uisum recipias:

Ioannes Chrysoſtomus.

Spirituq; ſancto affleris. Ad hanc uocem lux ei reſtituta eſt: & ſurgens baptiſmum percepit. Doctus deinde ab Anania: quod electus eſſet a Chriſto ad propagandum Euangelium: paucis illis diebus: quibus cum diſcipulis Damasce uerſatus eſt, Chriſtum Nazarenum aſſerere non ceſſauit. Mirum quidem eſt: quam breui omnium in ſe oculos conuerterit: mirabantur ſubitam hominis Iudæi mutationem: mirabantur eloquentiam, extemporalemq; facultatem. Profectus Damasco, cum prædicationis eius diffunderetur: a Paulo Sergio Cypri proconſule: quæ primum ad ueri Dei cultum conuerterat: nomen (ut eſt autor Hieronymus) ſortitus eſt: Paulusq; cæpit appellari.

✠ Damascus) Ciuitas Syriæ. Nomen ſortitus eſt) Alij aliter ſentiunt, Chryſoſtomus diuinitus ei nomen fuiſſe mutatum exiſtimat, quemadmodum Petro, qui pro Simone dictus eſt Cephas. Origines autem binominem fuiſſe putat, & Saulum atq; Paulum appellatum. Aſſerere) Prædicare ueri, uendicare ab iniuria detractorum & impiorum.

IOANNES CHRYSOSTOMVS.

IOANNES qui ob linguæ ſermonisq; præſtantiam Chryſoſtomus, quod Latine ſonat os aureum, eſt cognominatus: Antiochiæ nobilibus parentibus. Secundo Anthuſa q; natus, diſcipulus primum fuit Libani ſophiſtæ. Deinde foro cauſisq; agendis ſe præparans: Andragathium audiuit. Poſt mortem uero parentis Romam adiit. Vbi ſe libenter in

pauperum cauſis exercens : gratuitum præſtitit patrocinium. Reuerſus tandem in patriam, quietem agere inſtituit. Itaque relictis Philoſophorum libris, ſacris in ſolitudine literis operam dabat. Sed cum uirtus diulaterere non poſſit : & lucerna iuxta diuinum elogium haud debeat in occulto locari : proſ ductus inde, preſbyter a Paulino præſule factus eſt. Deſuncto denique Veſtario epiſcopo, ſummo omnium conſenſu Conſtantinopolitanus epiſcopus eſt renunciatus. In quo quidem magiſtratu ita fuit in reſtituenda Eccleſiaſtica diſciplina ſeuerus : ut nonnullis inſenſus eſſe uideretur. Solitus etiam ad menſam ſolus accumbere : detrectandi obtrectandiq; populo anſam præbuit : cum uere male ſtomachus affectus eſſet in cauſa : uel ut alij ſenſerunt : menſæ ciborumq; anguſtia, minime congruens dignitati. Multa præſul ab æmuſlis paſſus eſt : ſed potiſſimum ab Eudoxia Auguſta, & Eutropio Eunucho. Quare ſæpe pulſus, ſæpe etiam reuocatus fuit. Multa Græce ſcripſit : quæ nunc facile non narrauerim : ſed epiſtolas & homilias in Euangelia Latinas iam factas, maxime nunc frequentat eccleſia. Obijt Archadio Cæſare imperante.

● Andragathium) Rhetorem clarum. Diuinum elogium) Sententiam. Inſenſus) Durus & intractabilis. Ad menſam ſolus accumbere) Solitus erat cœnare cibumq; ſumere ſolus, & ideo obtrectatores anſam, id eſt, occaſionem arripere maledicendi, quod nimiū tenax & parcus eſſet. Cū uere male affectus ſtomachus eſſet in cauſa)

Thyrſus.

Cum ſcilicet ſtomachi dolor, quo frequentiffime crucia-
batur, eſſet potiffima cauſa. Vel forte menſæ ciborumq̃
angultia minime cōgruens dignitati) Quod adeo tenuis
erat menſa, tanta ciborum parcitas: vt minime videretur
congruere præfulis dignitati. Auguſta) Sacra, maiesta-
teq̃ plena, quoniam Imperatoris coniux.

T H Y R S V S.

DEcio Cæſare Romanam ditionem moderante: Britius
præſes Apolloniæ Chriſtianos ad Deorum culturam
conabatur adigere. Cui Thyrſus deorum ipſorum ex cultori-
bus unus: ſed ex ea ſe iam parans dementia vindicare: factus
obuiam: quid uos, inquit, malos genios adoratis: uero relicto
deo: cui ſeruiendum ſoli, ſermo diuinus exclamat? Quibus Bri-
tius commotus: iubet Thyrſum plumbatis (genus eſt flagelli)
tundi. Ille ridens, quo magis, inquit, exterior homo conficitur:
eo magis interior decoratur. Miſſus tum Thyrſus in Cacabum
feruentis plumbi, illæſus emerſit: & plumbum in circumſtan-
tes ſubſultauit. Ductus in carcerem, cum conſtrictus fuiſſet
ibi relicto, nocte media reſerato diuinitus illuminatoq̃; carce-
re, prodiit: & ad episcopum uenit: baptizatusq̃; carcerem repe-
tiuit. Syluanus præſes, qui Britio Nicomediam properanti ſuc-
ceſſerat: factus de Thyriſi geſtis certior: conſtitui iuſſit ante
ſe: & heus, inquit, ſacrifica dijs bene iuuantibus. Cui Thyrſus
libenter quidem. Ingreſſusq̃; cum Syluano templum: Deum
paucis deprecatus eſt: & mox corruit Apollo: magnumq̃;
cunctis timorem incuſſit. Syluanus perterritus, reduci Thyriſi

sum in carcerem iussit. Dum Thyrsus tenetur in uinculis: Syluanus ac Britius foeda tristiq; morte consumpti sunt. Quorum in locum Blandus suffectus: cum Thyrsum animaduertit constantem, in mare proiecit: emersumq; cernens, bestiis tradidit: nihil etiam nocentibus feris, in duas secari partes, praecipit. Sed cum a carnificibus Thyrsus nec findi quidem posset: uocem superne uocantis audiuit: & continuo expirauit.

Apollonia) Vrbs Thraciae. Adigere) Impellere. Vindicare) Liberare. Malos genios) Cacodæmones. Cacabum) Ollam vel ahenum. Nicomedia) Ciuitas Ponti.

A D E L E L M V S.

Diuus Adelelmus Lugduni: quod est oppidum Galliae: illustri Christianaq; ortus familia: post mortem patris, post patrimonium pauperibus dilargitum, militare sibi decessit indumentum: palliastrumq; uile induit: ac Romam mendicans prosperauit. Vbi cum triennium pijs orationibus, ieiunijs, carnisq; afflictionibus animam intendisset: tandem ad Robertum Casædei abbatem: cuius ante Romanam profectioem obsequio se deuinxerat: reuertitur. A quo uix quidem est cognitus: tanta macie, tanto simul & situ, & squalore apparuit deformatus. Post multos deniq; amplexus, post acceptam redditamq; salutem: ac reciprocas congratulationes: monasticam est Adelelmus uitam professus. In qua quidem quos langores, quas ægrotationes signo crucis depulsaerit, haud compendij est huius enarrare. Nam &

Adelelmus.

proximam ciuitatem adiens, sacris initiandus, cereum ardentem per noctem hibernis flatibus horrificam sine noxa pertulit. Deuolutis post aliquot annis, inuitus, & omni nixu subterfugiens, Casædei abbas creatus, pium quidem ac mirabilem pastorem egit. Haud ita tamen multo post eundem præsulatum, ut Christo plenius deseruiret, obluetante, & supra quam dici queat, ægre ferente sodalicio: deposuit. Iam hominis fama late diffusa, omnes in admirationem uerterat: cum Angliæ regina Lethargum patiens: speq; salutis prorsus destituta, nuncios ad eum destinauit: ut uel micam panis, cui benedixisset ipse, transmitteret ad medelam. Vix est primo exoratus. Sed tandem quadram misit: qua regina primū, mox quotquot per insulam morbo tenebantur: conualuerunt. Accitus posthæc literis Constantiæ Hispaniarum reginæ: quæ Alfonso septimo nupta erat: in Hispaniam uenit. Vbi abs rege simul & regina per humane acceptus & habitus: mirabilem primæ (quod aiunt) fronte se præbuit. Nam per uada Tagi prope Toletum, cum regius esset exercitus forte traducendus: nullis uel qui equis ualentibus uehebantur: fluminis æstui, ripas exsolutis niuib; occupantis, satis fidentibus: Adelelmus debili sedes a fello, undarum globos cum omnium stupore tranauit. Cæterum ut breuitatis institut & non simus immemores: cum copiam faceret rex Adelelmo, deligendi sibi locum ad habitandū: quem maxime uellet. Sacellum diui Ioannis Euangelistæ: quod

in suburbio Burgensi rex ipse construxerat, petijt: impendioq; dotatum accepit: & per uitæ reliquum frequentauit. Vbi & feliciter mortuus est: & insigne nunc monumentum, eius reliquias continens, ac nomen referens, conspicitur.

☛ Palliastrum) Vile indumentum ac lacerum. Intendisse) Direxisse. Lethargus) Vis inexpugnabilis somni cum aliqua mentis alienatione. Quadram) Frustum panis. Vndarum globos) Reuolutiones & tumores aquarum.

IGNATIVS.

IGNATIVS Antiochenæ præsul ecclesiæ, Ioannis Euangelistæ discipulus: cuius stat epistola ad deiparam uirginem, & uirginis ad eum: Traianum Imperatorem, Christi nomen insectantem, non ueritus arguere, seq; Christianum fateri: damnatus ad bestias, Romam scelestissimis decem militibus perducendus, traditus est. Cumq; nauigans Smyrnam uenisset: ubi Policarpus Ioannis etiam auditor erat episcopus: quatuor scripsit epistolas: ad Ephesios: ad Magnesianos, ad Trallenses, ad Romanos. Sed eius, quæ ad Romanos scripta est pauca ex Hieronymo referamus. De Syria usq; ad Romam pugno ad bestias: in mari & in terra nocte dieq; ligatus cum decem Leopardis: hoc est militibus: qui me custodiunt. Quibus & cum benefeceris: peiores fiunt: iniquitas eorum mea doctrina est: sed non idcirco iustificatus sum. Utinam fruor bestiis: quæ mihi sunt paratæ: quas oro mihi ueloces esse ad ins

Ignatius.

teritum, & ad supplicia: & allici ad comedendum me, ne sicut aliorum martyrum, non audeant corpus contingere. Quod si uenire noluerint: ego uim faciam: ut deuorer. Ignoscite mihi filioli: quid mihi profit, ego scio. Nunc incipio Christi esse discipulus: nihil de his, quæ uidentur, desiderans: ut Iesum Christum inueniam. Ignis, crux, bestia, confractio ossium, membrorum diuisio: & totius corporis contritio: & tota tormenta diaboli in me ueniant: tantum ut Christo fruatur. Hucusque Hieronymus. Igitur cum Romæ constitutus ante Traianum Ignatius, horrendos sustinisset cruciatus: tandem ad bestias damnatus est. Qui rugientes audiens leones: frumentum, inquit, Christi sum, dentibus bestiarum molar: ut panis mundus inueniar. In hunc modum loquutus, a duobus strangulatus leonibus, obiit. Eius reliquæ Antiochiam deportatæ, extra portam Daphnicam in cœmiterio conditæ sunt.

✠ **Damnatus ad bestias**) Ut bestiis obijceretur, ac exponeretur dilacerandus, & deuorandus, quod genus supplicij crudelitas excogitauit. **Smyrna**) Ciuitas in ora Ionix. **Ephesus**) Ionicarum ciuitatum clarissima. **Magnesia**) Oppidum Ionix. **Trallis**) Vrbs Lydiæ. **Iniquitas eorum mea doctrina est**) Iniquitas eorum docet me, æquo animo ferre molestias, & cruciamenta, quando quidem aduersus improbos patientia certandum est, beneficijs aut precibus non modo non placantur, sed irritantur & ferociunt magis.

BLASIVS.

Licet diuus Blasius egregiam ob pietatem miramq; san-

Etitudinem fuerit a Sebastianis in Cappadocia creatus episcopus: ipse tamen cupiens a persecutione: quam Diocletianus in Christianos exercebat: tutius agere: montis Argei speluncam adiit: & soli deo eremitam uacare, constituit. Aues illi uictum affatim suppeditabant: ferae speluncam quasi concordēs quotidie adibant: dictoq; parabant: atq; redire sine benedictione recusabant. Quod animaduertentes Agricolani praesidis uenatores: domino renunciarunt: Blasium episcopum in spelunca lateſſe: ferasq; omnes magicis ad se artibus pertrahere: rixas componere, ac languoribus medicari. Iubet Agricolanus uirum sanctum comprehendi: & in custodia teneri. Vbi Christum habuit praecceptorem, & ad martyrij lauream hortatorem. Dum etiam tenetur in uinculis, puerum osse piscis strangulatum, uictae reddidit. Quod utiq; fuit praesagium: ad futurum eum uocatum, remediumq; protinus allaturum, gutturis morbo laborantibus praesentaneum. Productus inde, cum Ioui sacrificare renuisset, grauer cæsus est: & in custodiam reductus. Ibi pauca quaedam mulier quæſta est: porcellum sibi a lupo surreptum: & pijs precationibus indulſit Blasius: moxq; porcellum retulit lupo. Post aliquot dies iterum educus e custodia: quia dijs ac idolis maledicere non cessabat: ligno suspensus: unguis ac ferreis pectinibus laniatus est: ergastulo deniq; mancipatus. Septem mulieres in eius collectione sanguinis deprehensæ: ad martyrium sunt pertractæ. Quarum unius filios duos in fide

Blasius.

Christiana Blasius instruxit, & baptizauit. Cum autem des-
nuo Blasius ante præsidem fidem Christi fateretur, ac prædi-
casset: deos gentium exploderet ac exhibilaret: in lacum cum in-
genti saxo demersus est. Verum ille signo crucis præmunitus,
super aquas siccis gressibus incedebat: submersis quadraginta
quinque militibus: qui ut suffocarent eum, gurgiti se credide-
rant. Demum cum duobus pueris, quos in carcere fecerat or-
thodoxos, decollatus est. Sebastianos, apud quos cruciatus &
mortem pertulit Blasius: in Cappadocia memorant esse. Nos
tamen ipsi uidimus in Hispania prope ripam Tagi, non lon-
ge ab oppido Cifontibus Sebastie ciuitatis cadauer, ruinis
ipsis spectabile: proximeq; diui Blasij antrum horrore loci,
priscaq; religione uenerandum. Tum lacum & locum mar-
tyrij, cœnobio uirginum ad æternam memoriam consigna-
tum. In quo Blasij nunc calua conspicitur: & summo in hono-
re habetur.

2. Quod utiq; fuit presagium, ad futurum eum vocatum)
Iam dudum inoleuit apud Hispanos consuetudo religio-
sa, & apud reliquas Christianas nationes etiam opinor,
ut qui morbo gutturis laborant, statim confugiant ad sta-
tuam diui Blasij, cærea munuscula deferant, oscilla sus-
pendant, certam nimirum sperantes salutem, & medelam.
Quod inde manasse crediderim, quod in eius vita legi-
tur, reuocasse puerum ad vitam, qui osse piscis fuerat stran-
gulatus, & statim vocem superne demissam, recepturos
deinceps præsentaneam gutturis & colli sanitatem, qui
precibus pijs Blasium sollicitarent, & ad eius aram & effi-

giem thura, munusculaq; deferrent. Remedium allatum
 rum præsentaneum) Medicaturum sine mora. Presentaneum enim est remediũ, quod ilico sanat. Indulsi) Operam dedit. Ergastulo mancipatus) Carceri redditus. Ergastula sunt carceres, in quibus vincti serui cogebantur operari, sed nunc & frequentissime apud bonos autores pro carcere quocunq; damnatorũ ponitur. Exploderet) Damna ret cum quodam strepitu & gestu. Exhibilaret) Derideret cum sono quodã & quasi sibilo. Orthodoxos) Veros Christianos & beneficientes. Nos tamen ipsi vidimus) Non dubium est, quin scriptorum penuria iacturam magnam fecerit Hispania: tum quod quæ fuerunt propria siue flumina siue montes aut etiam vrbes, regionibus sunt alijs attributa, tum quod procreauit viros fortes ac pios, nullis dotibus cedentes clarissimis Romanorum, qui silentio fuerunt penitus sepulti. Plinius diligentissimus autor, qui & Hispaniam gubernauit, & situs in ea oppidorum ac populorum obseruauit, Bastianos numerat post Valerenses, & non multo post Toletanos. Cui etsi non omnino cõueniat cum alijs Geographis, nil mirum. Compertissimum est, dissentire omnes in mediterraneis plerisq; locis: cum distantes aliquando coniungant, & coniunctos facile distrahant, frequentissimum etiam est apud eosdem literas & syllabas addere atq; detrahere. Quare non dubitauerim Bastiam ciuitatem siue Sebastiam, prope quam montem incoluit Blasius, fuisse in Hispania: sed cum fuerit iam dudum deleta furore q; bellico prorsus abolita: neoterici scriptores reperientes apud Sebastẽ fuisse iugulatum Blasium, Cappadociaẽ Sebastiaẽ crediderunt, & Hispaniam ciue clarissimo defraudarunt. Nam nos ipsi, qui hæc scribimus ruinas & vestigia Sebastiaẽ ciuitatis dumis & arbutis adeo plena sumus sepe numero dataq; opera contemplati, vt pene sint inuia & hominibus inaccessa. Pastores frequentant ea loca: etsi quos

Agatha.

nacti sunt curiosos, cœmenta murorum sub dumis latentia ostendunt. Sebastiam alij, Bastiam alij ciuitatem appellant, visitur etiam proxime mons & antrum Blasij, lacus etiam: deniq; cœnobium virginum illustre: quo loco memorant, iugulatum. In summa cōgruunt omnia historiae, quæ de diuo Blasio circumfertur. Senum etiam memoria tenet, à patribus audiuisse, vbi natus Blasius, vbi nutritus, qua tractus ad præfidem: qua valle, quo colle eius Imperio feræ congregabantur, & imperata faciebant. Sed cupienti nosse quæ referimus, haud multum laborandum est: inter ripam Tagi nondum fluminibus aucti & oppidum Cifontes omnia conspiciuntur, & sunt oculis exposita, neq; obstat quod nonnulli dictitant, argeum montem esse Cappadociae, cum qui Sebastiam crediderunt esse Cappadociae, nomen etiam montis vsurparint.

A G A T H A.

A G A T H A imperante Decio, apud Catanam Siciliae urbem martyrio admota est. Si quidem Quintianum Siciliae proconsulem, ut uirginem, de qua magna conceperat præconia: comprehenderet: quatuor potissimum pestes: & quasi furiae agitarunt: in spemq; deuiam detruserunt. Videlicet ut ignobilis ipse, nobilem uinciendo foeminam: timeretur: ut mulierosus, forma præstanti abutendo, uoluptaretur: ut auarus, opes diuitis inuadendo: ditaretur: ut idololatres, christianam ad deorum culturam cōpellendo, pius ac sanctus haberetur. Quæ omnia ut facilius assequeretur: Aphrodisiæ cuidã scorto septem turpissimas, & se nequiores habenti filias, Agatham tradidit instituendam, malisq; moribus imbuendam.

Quæ magna quotidie & læta promittendo: durâq; rursus &
 aspera minitando: cum triginta dies nihil profecisset: Quintia
 no retulit: facilius uerbis saxa posse moueri, & ferrû in plum-
 bum conuerri: quam generosum firmumq; illud pectus a pieta-
 te Christiana diuelli. Quintianus ira succensus: rapi uirginem
 ad tribunal iussit: & cum multa quæreret: multisq; uerbis im-
 plicare synceram mentem, rationemq; conaretur: demum intre-
 pide, uidens, omnia refelli: suspendi in eculeo præcepit: mamil-
 lasq; crudeliter detruncari. Tum Agatha in Quintianum inue-
 eta: non te puduit: inquit, nequam flagitiosissimæq; tyrannæ id
 amputare in scemina, quod tu in matre suxisti? Sunt animæ
 meæ nihilo uiolatæ mamillæ: deo ab infantia dicatæ: in quas
 dæmonum tu minister, nullo poteris modo sæuire. His magis
 Quintianus commotus: in carcerem trudi præcepit: prohibens
 edicto, ne quis medicus admitteretur ad eam. Mediæ tamen no-
 etis silentio senex canicie uenerandus: integras Agathæ mamil-
 las restituit. Quam die quarto cum sanam conspiceret Quin-
 tianus, modum curationis quærens: cælitus sanatam, audiuit.
 Haud itaq; iam ferendum ratus: super testas acutas, ignitosq;
 carbones nudam imperat circumagi. Facto tamen terræ motu:
 cum ingens hominum tumultus exoriretur, dicentium: impie
 famulam dei cruciari: perterrefactus proconsul, terga dedit:
 reponiq; uirginem uinculis iussit. Vbi paulo post diuinis intentæ
 supplicijs, expirauit.

Dorothea.

☛ Martyrio admota) Dedita atq; deuota. Furia agitaz
runt) Concitarunt, protruserunt. Mulierosus) Mulierum
appetens. Voluptaretur) Voluptati daret operam. Ido=
lolatres) Idolorum cultor. Eculeus) Tormenti genus, quo
homines cruciabiliter torquebantur. Et videtur instru=
mentum esse, quo qui cruciabantur, pendeabant. Vale=
rius. Rupit verbera, fidiculas laxauit, soluit eculeum, la=
minas extinxit, & alibi, laxato eculeo. Canicie veneran=
dus) Petrum Apostolum memorant, huius Medicinæ
fuisse autorem. Intenta supplicijs) Precibus & orationi.

D O R O T H E A.

DOROTHEA cum apud Cæsaream Cappadoç
ciæ tantæ fuisset uirtutis & sanctimonie: ut in ore
omnium haberetur: Britius præses urbem ingressus: statim
comprehendi, & ad tribunal duci præcepit. Quæ nomen ac
professionem interrogata, Dorotheam uocari se dixit: Chri=
stianamq; esse. Adducta es, inquit, præses: ut dijs sacrifi=
ces: Deum solum adorandum, retulit, soli q; seruiendum: san=
cta me docuit ecclesia. Cum autem intentata sæua crucia=
menta, non modo uirgo sancta rideret: sed magis magisq; in
Deos maledicta, conuiciaq; iactaret: tradita est duabus eius
sororibus: quæ tormentorum metu apostatauerant: ut ad cos=
lendos deos pelliceretur. Verum res aliter cessit. Audientes
sorores, Dorotheam ipsas arguentem: fidemq; Christi mens=
tibus ingerentem: sic adeo quasi intermortuæ reuixerunt: ut
perterse suam timiditatem: ad Christum mox redierint: &

per ignem martyrium subierint. Dorothea uero in catasta gra-
uissime durissimeq; cæditur, ac multis modis excruciatu-
r: non tamen ulla ui potest a uero proposito semoueri. Ad ultis-
imum sententiam dixit iudex: ut capite plecteretur. Ducitur
ad mortem, tanquam ovis Dorothea: & Theophilus quis-
dam scholasticus irridens, rogabat eam: ut e Paradiso: ad
quam pergere prædicabat: rosas mitteret: illa libenter factu-
ram, respondit. Cumq; ceruici gladius immineret: iuuenis
quidam adfuit: & in sinu uirginis tria mala, tresq; simul ros-
sas, cernentibus cunctis, reposuit cum his uerbis: sponsus tu-
bi tuus mittit has rosas. Dorothea iuuenem deprecata est: ut
ad Theophilum rosas ferret: quod protinus ille fecit. Admi-
ratus Theophilus tam ingens miraculum: quod hyemis tem-
pore rosas cernebat cælo missas: Christum credidit saluato-
rem: & post Dorotheæ cædem, diris ipse cruciatibus tortus:
martyrio tandem uitam consumauit.

20 Apostatauerant) Contra Christum rebellauerant, &
omnino veram pietatem reliquerant. Pertesæ suam ti-
miditatem) Pœnitebat eas, quod per timorem Christum
abnegassent. Catasta) Lignea est machina, qua per pe-
des rei atq; damnati tenentur. Iuuenis quidam adfuit) An-
gelum cælo missum significat.

A P O L L O N I A.

A Pollonia coelestem uitam Alexandria uiuebat, Cæs-
sare Decio imperante: cū Diuini præsidis mandato,

Scholastica.

ad libamina dijs offerenda compulsata est. Illa contra animi sui sententiam templo illata, cepit idolis maledicere, eorumq; cultoribus: qui ea mentis cæcitate tenerentur: ut lapides ac truncos pro deo uenerari, ac suspicere, non intelligerent. Ethnici, quorum erat muneris, uel a proposito eam deducere: uel torquendo tandem interimere: contumeliam dijs præsertim irrogatam, haud dissimulandam rati: omnes Apolloniæ dentes excusserunt, ac penitus extirparunt. Postea pyram ingentem succenderunt: in qua nudam eam arsuram, ni Iouem cæterosq; deos conceptis uerbis salutaret; ac supplex adoraret: comminati sunt. At uirgo felicissima hæsit paululum ueluti deliberabunda: quid facere, præstaret: tandem fuga se proripuit: & saltu pyram conscendit: ubi hostia Christo deuota est. Haud tamen flammis est cõsumpta: quippe corpus eius nihilo imminutum cum reliquijs Coniutæ uirginis: quæ pro Christo fuerat etiam lacerata, Christiani sepulturæ mandarunt.

☉ Diuini præsidis) Diuinus nomen proprium erat præfidis. Irrogatam) Illatam. Conceptis uerbis) Certis & præscriptis uerbis: qualia scilicet ipsi dictassent.

SCHOLASTICA.

SCHOLASTICA diui Benedicti soror, ab ineunte Siam ætate deo dicata, diem ad ultimum nunquam destitit: in summa morum uitæq; sanctitate, ac integritate persistere. Præsidebat monasterio sacrarum uirginum, non procul a

cœnobio fratris Benedicti: consueueratq; frater quotannis sororem inuisere. Cumq; die quodam de more ad eam uenisset: & in sacris colloquijs totum diem ambo peregissent: incumbentibus noctis tenebris, fratrem uirgo rogauit: ut ea nocte ibi maneret, diuinis sororem alloquijs refoturus. Abnegat Benedictus, extra cellam posse noctu manere. Erat in cœlo tanta tunc serenitas: ut nec parua quidem nubecula appareret. Auditis tamen Scholastica uerbis fratris: mansionem extra cellam constantissime negantis: manus, insertatis digitis, super mensam posuit: & caput manibus deum precatura defixit. Vix dum finierat, cum ecce fulgura micant: tonitrua concussiones horrendosq; sonitus ingeminant: tantaq; uis imbrium subsequuta est: ut ruere domus uideretur. Ita uir pius fecit inuitus: quod sponte facere recusauerat. Post triduum Benedictus orationi solus intra cellam insistent, animam defunctæ sororis Scholasticæ cœlos penetrantem uidit: & sodalibus ostendit: quos etiam, ut corpus deferrent, statim misit: & in sepulchro, quod sibi parauerat: tumulauit.

✠ (Insertatis digitis) Insertauit digitos alterius manus digitis alterius, caputq; manibus ita cancellatis defixit. Et exprimitur gestus reuocantis sensus omnes & intellectū ad sese, quo magis attentius pijs precibus incendat. Fulgura micant) Proprium hoc fulgurum est, ut per interualla micent. Concussiones horrendosq; sonitus) Hoc etiam usu venire videmus: ut tonitribus omnia concutiantur, & horrore pallefiant homines.

EVLALIA BAR-
CINONENSIS.

EVLALIA Barcinone Hispaniæ ciuitate Diocletias
 no & Maximiano res Romanas agentibus, a præside
 Daciano tenta: & ad sacrificandum inuitata est. Illa quamuis
 adolescentula nondum annum transgressa terdecimum: soli se
 deo cœli & terræ conditori sacrificaturam dixit: cui se iam
 dudum sponsam addixerat. Nudata tunc est, fustibusq; durissi-
 mis cæsa: oleo deinde feruenti perfusa: insuper & in massam
 calcis uiuæ demersa. Sed cum cōstantissime omnia superasset:
 nuda super lectum ferreum extenditur: plumboq; fuso perfun-
 ditur. Non exhorruit uirgo hoc etiam subire tormentum. Pre-
 cibus tamen intentæ plumbum minus nocuit: cum manus inte-
 rim carnificum concremarentur. Cæditur iterum crudelissi-
 me uirgis: testarumq; minutijs eius plagæ confricantur: nihilos-
 minus tamen persistens immobilis: felicitatem suam: quod ta-
 lia pro Christo pateretur: commendabat. Euidentiſſimis etiam
 & apertis rationibus, dum cruciabatur, demonstrabat: mor-
 tem Christi humano fuisse generi sicuti conducibilem, ita &
 necessariam, gentiliumq; deos insinuabat, refellendos ac consu-
 tandos. Quod ferre non ualens præses: candelis accensis genas
 exuri: sinapimq; ex aceto naribus infundi præcepit, atq; calce
 oleoq; perfusam in caminum flagrantem mitti. Verum quod
 hymnos illæsa diuinos inter flammæ personabat: educitur: &

per ciuitatem, quo pudefieret nudata ac decaluata deducitur. Postremo extra ciuitatem deportata: cum nulla reliqua esset spes, eam tormentis aliquando cessuram: decollatur.

Ad dixerat) Deuouerat. Testarum minutijs) Frustulis minutis. Sinapim ex aceto) Sinapim aceto resolutū. Est sinapisherba seu semen tantæ acrimoniæ, vt lachrymas ciat comedenti.

V A L E N T I N V S.

VALENTINVS Presbyter Romæ sub Claudio Imperatore martyrium pertulit. Siquidem cum apud Claudium ei crimini datum esset: quod Christum coleret: biduum in uinculis fuit. Post uero productus in amphiteatrum: ac cur deos sperneret, interrogatus: Imperatori cumulatissime satisfecit. Enimvero Christi dogma usq; adeo prædicauit, extulit, asseruit: ita ualide deos genium impugnavit: ut admiratus Claudius, eius sapientiam commendauerit. Calphurnium certe præfectum dixisse constat: seductus est Imperator noster. Vitare igitur cupiens Imperator populi murmuratiōnem: Asterio cuidam principi Valentinum tradidit: ut per blandimenta, si commode fieri posset, eum ad deorum culturam pelliceret. Ducitur Valentinus in domum Asterij: & cum limen intraret: Christum uerum lumen inuocans, enixissime precabatur: ut eam domum illuminaret. Quod audiens Asterius: si tuus iste Deus, inquit, quem lumen uerum appellas, cæcam uirginem, quam adoptaui filiam, illuminaret,

Panthaleon.

sine mora cum omni familia crederem illi. Nullas traxit moras uir sanctus; sed dicto citius genua flexit deprecabundus: & mox puella uisum recepit. Verum & Asterius non distulit, quod promiserat: statim se cū omni familia Christo dicauit: baptizatusq; est. Quo Claudius cōperto: Asterium, ac omnes quotquot baptizati sunt cum eo, iubet Ostiam deportari, ubi per uarios cruciatus omnes martyrium pertulere: Sanctum uero Valentinum fustibus cæsum, quia Christum nihilominus pleno ore fatebatur, uia flaminia decollari.

✠ Martyrium pertulit) Martyrium Latine sonat testimonium: sed iam nostris receptum est, ut cruciatum mortemq; significet, qua Christiani priori seculo afficiebantur pro Christo. Amphitheatrum) Locus erat Romæ ubi spectacula fiebant, & gladiatores pugnabant. Dogma) Decretum vel placitum. Impugnauit) Confutauit. Dicauit) obtulit & addixit. Ostia) Ciuitas est Italiae ad ostium Tybridis.

PANTHALEON.

PANTHALEON Eustorgij Nicomediae senatoris filius, traditus est puer erudiendus Euphrosino cuiusdam archiatro. Cumq; iter esset ei ad scholas qua Hermolaus quidam presbyter latitabat: euocatus ab Hermolao, ac interrogatus: genus, religionem, quamq; disceret artem professus est. Non distulit Hermolaus identidem Panthaleoni suadere: ut relicta Hyppocratis ac Galeni doctrina: Christi dogma sequeretur: cuius solo nutu langores omnes sanarentur. Panthaleon

Handwritten note at the bottom of the page, partially obscured and difficult to decipher.

cum libentissime Hermolai suadelam admitteret: puerum tandem uidens serpentis morsu interemptum: Deum precatus est: ut si uera de Christo concepisset: puer ille mox resurgeret: quod est illico factum: & serpens medius ruptus. Panthaleon insigni uiso miraculo, contendit ad Hermolaum: baptizatusq; ab eo, Eustorgium parentem reuisit: quem cum perduxisset ad Christum: & paulopost defunctum tumulasset: patrimonium omne in pauperes erogauit. Iam Panthaleon uarios Dei uerbo langores curauerat: & inter alios, cæcum quendam maxime notum, illuminauerat: cum Maximianus Imperator rumoribus excitus, illustratum diuinitus cæcum: quod in Christi nomine fuisse curatum prædicabat, morte affecit. Panthaleonem uero sacrificia deorum contemnentem in eculeo suspensum unguibus atrectari præcepit. Diuinitus tamen erectus ac confirmatus, cū plumbo liquefacto demergeretur: & lapide post ad colum deligato in pelagus truderetur: utrobiq; cælitus liberatus est. Leones etiam ac Leopardi in eum dimissi, faciem manusq; lingebant: quare multi crediderunt, & decollati sunt. Hermolaus etiam magister quæsitus ac iugulatus est. Tandem cum Panthaleon alligaretur ad rotam: quo penitus disseicaretur: & machina subito dissoluta quamplurimos occidisset, iussus est & ipse decollari. Milites quibus hoc fuerat demandatum, non eum ualentes, hebetante se ferro, trucidare: Christum Deum crediderunt: & a Panthaleone ea lege ueniam impetra-

Emetherius & Celedonius.

erunt: ut sicuti fuerant iussi, iugularent eum.

Archiatr) Princeps Medicorum dicitur. Hippocratis) Cous Hippocrates Medicus apud Perdiccam Macedoniae regem claruit. Excessit annos natus. ciiij. eius libri tanquam diuini celebrantur: in quibus omne Medicinae scientiam complexus est. Galenus) Medicus è Pergamo ciuitate Asiae Traiani temporibus claruit: scripsit multa volumina. Dicitur aliquando Romam venisse, Romanumq; cœlum inconstantiae accusasse: hunc Auicena Medicorum principem appellat. Christi dogma) Doctrinam Christi. Medius ruptus) Per medium corpus dissectum. Vnguibus) Scilicet ferreis. Attrictari) Fricari. Erectus) Cic. pro Rose. afflictum erexit, perditumq; recreauit. Leopardi) Ex Leone & Panthera creati sunt.

E M E T H E R I V S E T

C E L E D O N I V S.

Nostrorum nonnulla incuria: sed Ethnicorum summo scelere factum est: ut martyrum præstantissimorum Emetherij & Celedonij ortus nataleq; solum, tum etiam tempus martyrij, & genera tormentorum: quæ memoria a patribus in filios deriuata, tenet fuisse atrocissima: penitus oblitterata, incompertaq; sint. Quippe consulem illum, a quo martyrio sunt affecti, constantiam miraculaq; admiratum, constat, ad cõsiliū retulisse: pertinere ad deorum suorū maiestatem: martyrum tam insignium præconia, stupendaq; prodigia silentio obrui: ne contemptis gentilium dijs: Christus ubiq; prædicaretur, Christus ubiq; suspiceretur adorareturq;. Quare paucula nobis uestigia supersunt: quæ pij postea scriptores memoriae

prodiderunt. Legionarios scilicet fuisse milites Emetherium & Celedonium: atq; in Hispania sub consule Romano stipendia fecisse. Coniectura quinetiam percipitur: Legionem Hispaniæ ciuitatem a Legionem, in qua hi martyres meruerunt, nomen traxisse: ut quæ longa ibi statiuā habuerit: & principium, ac ueluti seminarium urbi dederit: quamuis a Leone gildo rege nomen dictum, somniarunt quidam. Illud etiam pijs scriptores commemorant: mutuis se cohortationibus sanctos hos martyres animasse (nam utriusq; extat oratio) ad deserendam Romanam militiam: Christi q; uictoris signa sequenda. Cæterum postquam se Christianos professi sunt: & Calagurium urbem deportati: cum multis sint diebus in uinculis tensi: quibus fuerint tormentis excruciat: quibus consulem, ac ipsos tortores reddiderint miraculis attonitos: maxima consulis solertia curatum est: ne in uulgum prodiret. Malicia tamen improborum non ualuit occultare: quod in horum sanctorum martyrio maxime dignissimum præconio celebratur. Nam cum ad supplicium traherentur Emetherius & Celedonius, capite mox plectendi: signa non utiq; uulgaria dedere: quo illis esset, truncatis capitibus, demigrandum. Alter enim anulum proiecit, alter orarium: quæ manibus elapsa, tanta sunt uolentia siue a uento, siue a nube correpta, sursumq; delata: ut uidentibus cunctis: cælos momento pene trauerint.

Emetherius & Celedonius.

Nostrorum nonnulla incuria, sed Ethnorum summo scelere) Duo sunt scriptores huius historię, alter poeta clarissimus Prudentius, alter ille, qui soluta oratione sic incipit. Et si priscarum antiquitas: ambo tamen queruntur: quod tam Christianorum negligentia quam Ethnorum scelere, nihil horum martyrum habeatur comperti, præter miraculum illud, quod ad supplicium cum ducebantur, ædiderunt: & legionarios fuisse milites. Erant enim tunc scriptores rari: vel potius in Hispania nulli. Et cōsul ille, sub quo militabant: & à quo sunt supplicio affecti: summa diligentia curauit: vt stupenda miracula, quæ passim inter tormenta faciebant: haud euulgarentur. Constat ad consilium retulisse) antequam Iulius Cæsar inuaderet: & occuparet Imperium Romanum, consules aut proconsules aut prætores mittebantur in prouincias plærunq; cum exercitu: præsertim in Hispaniam: quæ nunquam omnino sine armis fuit. Imperatores tamen post Iulium Cæsarem, quamuis manebat senatus: & consules crearentur: ipsi suo arbitrio cuncta gerebant. Mittebant interdum illi cōsules in prouincias: à quo tamen Imperatore fuerit hic consul missus: aut quo nomine vocaretur: incompertum est. Erat mos vt consules: qui cum exercitu mittebantur: haberent à consilijs, Legatos, Tribunos, Quæstores, quiq; magis præminebant, cum quibus de omnibus rebus consultarent. Itaq; consul hic retulit ad consilium, id est, ad eos quos habebat consiliarios, oportere nihil eorum diuulgari: quæ inter cruciatus ædebant miraculose Emetherius & Celedonius, ne cōtemptus dñs: Christus ab omnibus suspiceretur & adoraretur. Legionarios fuisse) Ex legione Romana, quæ sex millibus peditum & sexcentis equitibus constabat. Stipendia fecisse) Meruisse, hoc est militasse. Extat oratio) Durat adhuc apud eos annales: quos memorauimus. Orarium) Lintheum est: quo tergitur os. Est etiam sacerdotis

Translatio sanctæ Iulianæ. Fol. XXIX.
ornamentum : quod dicitur stola. Hic tamen sudarium
esse magis videtur.

TRANSLATIO SANCTAE IULIANAE.

IULIANA Nicomediæ, quæ ciuitas est Bithyniæ, ab
Eulosio præfecto: cui erat desponsata, martyrio affecta
est: eiusq; corpus a Sophonia patricia fœmina in Campaniam
(sic fama tenet) deportatum. Cæterū Burgensis ecclesia haud
quidem immerito eam ueluti tutelarem diuum: numenq; uerū
naculum suspicit, ac ueneratur. Constat profecto, reliquias eius
priscis ante nostram memoriam seculis, in Burgensem regionē
fuisse translatas: licet a quibus, aut quo tempore maiorum incu-
ria oblitteratum sit. Est in Burgensi ditione oppidum nomine
Santilana, non sane incelebre: in quo basilica sacra ueterem quan-
dam referens structuram, conspicitur: quæ quoniam reliquias
diuæ Iulianæ continet, nomenq; refert, cunctis est adiacentibus
populis religiosa. Oppidum etiam ipsum a Iuliana nomen
traxisse, manifestum est: si paucas reponas literas: quæ uetusta-
te obsoleuerunt. Alfonsus igitur Carthaginensis Burgensis
episcopus: uir parentum nostrorum memoria certe pius ac pru-
dens: uenerandum ex officio pastorali adiens monumentum:
ceruensq; non satis ex merito tantum Iulianæ pignus decenti lo-
co teneri (erat enim in meditullio templi quasi desertum) ex
auctoritate cleri populiq;, in caput eiusdem templi, & arā ipsam

Translatio sanctæ Iulianæ.

primariam, magna sacerdotum pompa, prophanaeque turbæ concursu transferendum curavit. Atque ut translationis tantocunctorum ordinum plausu celebratae, memoria ad posteros emanaret: clero præsertim Burgensi, quod uocant capitulum, et nobilibus plerisque suffragantibus, censuit: ac sub Anathematis interminatione sanciuit: ut festum sanctæ Iulianæ: quod quartodecimo calendas Martias ad eam diem agebatur: pridie nonas Martij in fauorem nouæ translationis ageretur. Deprecemur ergo sanctissimam Iulianam: ut quæ nostram uoluit suo funere provinciam honestare: quæque non dedignata est, toties hincinde, quo nobis patrocinaretur, transferri: obtineat apud deum omnipotentem, hinc nos depositis commissorum sarcinis, ad superas sedes post uitæ cursum transferri.

☉ Tutelarem diuum) Tutelares diui sunt, quibus tanquã patronis & aduocatis utuntur ciuitates, oppida, & regiones. Vernaculum) Domesticum, & apud nos nostraque regione natum. Obliteratum) Obliuioni traditum, & ex hominum memoria sublatum. Oppidum etiam) Sancta Iuliana fuit olim: quod nunc expunctis & transmutatis aliquot literis: dicitur Sanctilana. In meditullio) Medietate & quasi umbilico templi. Anathematis) Anathemata sunt dona consecrata templis: & ante diuorum imagines suspensa: unde alienatum & sepositum à Christo dicitur anathema, id est, sacrum hoc est execrabile: qua uoce solet Paulus extremum exitium significare, & perinde pontifices suis comminationibus. Diuus Hieronymus autor est: anathema uerbum esse Iudæis proprium: quo extremam detestationem significant.

THOMAS AQUINAS.

THOMAS Aquinas ex clara comitum Aquinatum
 prosapia patre Landulpho matre Theodora natus, eter-
 na mortalibus præferens, cœlestia terrenis, cum tertiumdecim-
 mum ætatis annum ageret: sodalitio dominicalium addictus
 est. Rapitur inde tamen a germanis fratribus: turrisq; custo-
 diae mancipatur. Vbi cum biennio nec minis nec blanditijs pos-
 sent fratres ab instituto Dominiici fratrem auocare: per lascis-
 uam puellam traducere tentant incautum. Ille suggestricem li-
 bidinis exturbat: & lachrimis præcibusq; insistit: donec nuns-
 ciante angelo, deum optimum maximum exorauit, solidam sibi
 futuram pudicitiam. Demum uolente secum prudentissima
 matre, euenturum necessario, quod prægnanti sibi fuerat diuis-
 nitus præmonstratum: cœnobio Thomas restitutus est. Vbi nõ
 segniter cæpit literis intendere: ac uelut apes sedula flores col-
 ligere: qui dulcissima suo tempore mella profunderent. Flagra-
 uit uir pius tanta discendi cupiditate, ut relicta patria, necessi-
 tudinibusq; omnibus spreis, in Germaniã cõtenderit: & apud
 Coloniam Agrippinam Alberto magno operam dederit: per
 quem adeo profecit: ut Parisijs in clarissimo gymnasio primũ
 sit facile locum sortitus. Deinde Romam ab Urbano pontifice
 accersitus: omnes qui ultro deferebantur honores, aspernatus:
 totum, quo natura & uoluntate trahebatur: ad docendum
 & scribendum se contulit. Gymnasium Romæ instaurauit:

Perpetua & Felicitas.

pertraetavitq; omnis Philosophiæ partes multa eruditione. Exstant eius ingenij monumenta quamplurima grauitate & accurate elaborata: certe non sine diuino consilio ædita. Nam quandoq; disceptandum ei, scribendum, dictandumue erat: tacito Christum susurro precabatur: ut quæ uera essent: suggereret. Vnde ferunt Reginaldo sodali dixisse: quæ scripsisset, non tam humano ingenio quam ope diuina cognouisse. Itaq; post multos legendo scribendoq; exanclatos labores: dum Romam Gregorij. x. iussu petit: apud cœnobium fossæ nouæ in morbum incidens, excessit.

✠ Aquinum) Ciuitas in Latio, unde Aquinas. Sodali-
tio dominicanorum addictus est) Dominicanorum pro-
fessionem sese addixit, & dedit. Mancipatur) Traditur
& committitur. Traducere) Palam facere: & punire. In-
cautum) Eiusmodi fraudum & deceptionum nescium.
Exanclatos labores) Exhaustos & viriliter superatos.

P E R P E T V A E T F E L I C I T A S.

IN ciuitate Tyburbitanorum in Mauritania Valeriano & Galeno principibus: a proconsule Tarnutio comprehensi sunt Satyrus & Saturninus fratres: Reuocatus etiam & Felicitas fratres: Perpetua quoq; nobilis fœmina: quæ filium infantem lactabat. Quod audientes Perpetuæ parentes, filiam conati sunt decipere: & a pia religione seuocare. Cæterum illa non ferens, quæ parentes de Christo impie blaterabant: abscedite, inquit, totius iniquitatis assertores: nescio uos. Cum autem

omnes ad præsidem fuissent ducti: & nullis aut blandimentis aut minis flecterentur: ad bestias tandem damnati sunt: & in carcere ad Cæsaris natale seruati. Dum in carcere tenebantur: Felicitas, quæ tunc cognita est, uterum gestare, precibus adiuta sociorum, filium peperit: & cuidam ex custodibus quærenti: quid nam animi esset habitura, cum rugirent leones: respōdit: nunc crucior ego: tunc Christus patietur pro me. Cæsaris natalis aderat: & productos socios Felicitas sancta subsequēbatur: properabatq; a sanguine carnis ad sanguinem salutis: & ab obstetrice festinabat ad gladium. Ingens fit hominum concursus in arenam: & uiri sancti, manibus post terga reuinctis, in media planicie destituuntur: cum bestię repente dimissæ, eos inuadunt. Satyrus & Perpetua a leonibus, Saturninus & Felicitas a Leopardis deuorati sunt.

Blaterabant) lactabant, & magnis clamoribus dicebant. Est enim blaterare, stulte & percupide loqui, vnde blaterones dicuntur homines insigniter in verba prouecti & loquaces. Cæsaris natale) Solebant Imperatores & omnes pleriq; principes ac reges diem suum natalem festū agere, multisq; spectaculis celebrare, quem in diem damnati seruabantur, vt bestijs traderentur. Uterum gestare) Mulier dicitur uterum gestare, quæ grauida est. In arenam) Arena locus erat Romæ ubi depugnabant gladiatores, & alia quædam fiebant spectacula, interdum ponitur pro foro iudiciario. Leopardi) Ex Panthera & Leone sunt nati.

GREGORIVS.

G

Gregorius.

GREGORIVS Romæ Gordiano senatore natus: quod sacerdotio aptus, religioniq; uidebatur: & disciplinis erat liberalibus egregie instructus: diaconus est ordinatus. Sex in Sicilia proprijs impensis construxit cœnobia. Domum paternam Romæ templum Andreæ dicauit. Post aliquot deniq; annos pontifex sua non sponte renunciatus: euestigio misit ad Imperatorem rogatum: ut electionem minime ratam haberet. Ille contra gratias egit clero populoq; Romano: quod talem uirum delegissent. Sumpta igitur Gregorius summæ pietatis prouincia: statim ad rem diuinam domi forisq; augendam, animum adiecit. Ceremonias, quarum est nunc usus in templis, modum chori, psalmodiæq; sanxit. Pestem maximam Romæ nouo supplicandi genere sedauit, extinxit. Rogatiões, quas græci litanias uocant, primus instituit. Multa uolumina, quæ sacras literas tractanti non esse possunt incomperta, scripsit. Huius est pontificis: ut nouies in missa Kyrie eleyson canteatur: & etiam alleluia: intermissis tantum septuagesimæ diebus. Eiusdem est illud canonis: diesq; nostros in tua pace disponas: atq; ab æterna damnatione nos eripi: & in electorum tuorum iubeas grege numerari. Huic scriptitanti, cum adhuc monachus esset: angelus naufragum simulans oblatus est: & cum argenteos sex misericordiæ nomine accepisset: iterum ac tertio redijt sub eadem specie: & totidem argenteos secundo: tertio scutellam argenteam, quam ibi mater

Gregorij reliquerat, accipiens, lætus abscessit: esseq; angelum Gregorio postea reuelauit. Itaq; post multa pietatis opera & in monasterio, & in pontificatu quatuordecim annos circiter administrato, ex humanis excessit: magnum relinquens sui desiderium omnibus: quibus erat eius perspecta pietas: & summa non ignota sanctitas.

Summæ pietatis prouincia) Prouincia dicitur magistratus, præfectura, & omne onus, quod alicui imponitur, quoniam non cuiuscunq; erat, neq; facile prouinciam gubernare. Septuagesimæ diebus) Omnibus nimirum illis diebus, qui sunt inter dominicum diem, qui dicitur septuagesima, & pascha. Naufragum simulans) Simulabat in mari se rerum suarum fecisse naufragium. Ex humanis excessit) Humanitatem exiit, hoc est desinit esse homo, & à vita migravit.

LEANDER.

LEANDER Severino patre apud Carthaginem Hispaniæ ciuitatem natus: cum esset monachus, Hispalensis episcopus creatus est. Vir quidem & ingenio & uita præstantissimus. Eius siquidem industria factum est: ut Gothi repudiata Arrianorum secta, fidem orthodoxam inconcussam tenuerint. Nam: ut Gregorius testatur: Hæmeregildum Lenogildum Lenogildi Regis filium Leander ab Arrianis ad catholicam ueritatem traxit. Quem pater: ut ad deuiã hæresim rediret: & præmijs persuadere, & minister esse conatus est. Sed cum cõstantissime profiteretur Hæmeregildum

Benedictus.

duſ fidem: quam a Leandro acceperat: abdicatus: & in carcerem coniectus, ultimo ſupplicio affectus eſt. Admonitum tamen poſtea patrem a Leandro, perfidiæ parricidijq; pœnituit: ſed animæ ſalutem non obtinuit: quod ſuæ ditionis homines plus æquo timebat. Atqui filium Recaredum, quem hæredem reliquit, Leandro commendauit: & mox naturæ cōceſſit. Leander poſtquam regem Recaredum in fide ſatis inſtruxit, ac ſtabiliuit: & Arrianum dogma penitus extinxit: diem ſuū obiit: & in numerum ſanctorum relatus eſt.

✠ (Hiſpalenſis epiſcopus) Hiſpalis ciuitas Hiſpaniæ, quæ nunc Sevilla dicitur. Hemeregildum) De carcere & ſupplicio Hemeregildi alibi referendum eſt. Naturæ conceſſit) Locum dedit, omnibus enim natura comparatum eſt, ſemel mori.

B E N E D I C T V S.

Fuit uir uitæ uenerabilis (Gregorius inquit,) gratia Benedictus & nomine: ab ipſo pueritiæ ſuæ tempore cor gerens ſenile: ætatem quippe moribus tranſiens: nulli animum dedit uoluptati. Sed dum in hac terra adhuc eſſet: quo temporaliter libere uti potuiſſet: iam quaſi aridum mundum cum flore deſpexit. Qui liberiori genere ex prouincia Nuriſiæ ortus: Romæ liberalibus literarum ſtudijs traditus a parentibus fuerat. Sed cum in eis ire multos per abrupta uitiorum cerneret: eum quem quaſi in ingreſſu mundi poſuerat: retraxit pedem: ne ſiquid de ſcientia eius attingeret: ipſe quoq; poſtmodum in imma

ne præcipitium totus iret. Hic itaq; plus appetens mala mundi perpeti: quam laudes: & pro deo laboribus fatigari: quam uitæ huius fauoribus extolli: relicta domo rebusq; patris, nutricem suam occulte fugiens: deserti loci secessum petijt: cui Sublatus uocabulum est. Quo dum fugiens pergeret: monachus quidam Romanus euntē reperit: & quo tenderet requisijt. Cuius cum desiderium cognouit: & secretum tenuit & adiutorium impendit: eiq; sanctæ conuersationis habitum tradidit: & in quantum licuit ministravit. Vir autem dei, in arctissimo specu se trusit: tribusq; annis excepto Romano monacho omnibus incognitus mansit. Qui uidelicet Romanus non longe in monasterio sub Theodati patris regula degebat. Sed pie eiusdem patris sui oculis furabatur horas: & quem sibi ad manducandum surripere poterat: diebus certis Benedicto panem ferebat. Ad eundem uero specum a Romani cella non erat iter: quia excelsa deus super rupes prominebat: sed ex eadem rupe in longissimo fune religatum deponere Romanus panem cōsueuerat: in qua etiam resti paruulum tintinabulum inseruit: ut ad sonitum uir dei cognosceret: quando Romanus ei panem porrigeret. Cum uero Deus omnipotens Romanum uellet a labore quiescere: & Benedicti uitam in exemplum omnibus demonstrare: ut posita super candelabrum lucerna claresceret: quatinus omnibus, qui in domo Dei sunt, luceret: cuidam presbytero longius manenti: qui refectionem sibi in paschali festiuitate parauerat: per uisum do-

Maria Aegyptiaca.

minus apparere dignatus est: dicens. Tu tibi delicias præparas, & seruus meus Benedictus tali in loco fame cruciatur. Qui presbyter protinus surrexit: atq; in ipsa solennitate paschali cum alimentis, quæ sibi parauerat: ad locum tetendit: & uirum Dei per abrupta montium, per concaua uallium, per defossa terrarum quæsiuit: eumq; latentem in specu reperit. Hucusq; Gregorij uerba retulimus. Iam tandem more nostro uela contrahamus. Ad postremum Casmi Benedictus sibi sedem statuit: sparsos & soliuagos ad id tempus monachos in unum contraxit cœnobium: mores & uitam instituit: creuitq; res adeo in immensum: ut ex hoc uno ueluti fonte clarissimæ procedente tempore monachorum familiæ emanarint: Cistercienses: in quibus Bernardus claruit: Camaldulenses, Cluniacenses, Celestini, Siluestres. Deceßit ingentium bonorum autor & origo Anno Christi nati quingentesimo decimo octauo: Imperatore Iustino seniore: & cum Scholastica sorore sepultus est.

✠ Gregorius inquit) Ex Gregorij dialogis, hæc quæ ad Benedictum expectant omnia, præter admodum pauca, quæ sunt ultimo loco adiecta, sumpta sunt, quare in explicando non immorabimur. Cui stylus Gregorij fuerit percognitus, omnia sunt facilima: cæteri si forte hæsitauerint, recurrant ad fontem.

MARIA AEGIPTIACA.

MARIA Aegyptiaca: quæ peccatrix ante fuerat: septem & quadraginta annos in eremo arctissimam

uitam duxit. ZoZimas siquidem abbas, qui in eadem solitudine
tres & quinquaginta peregerat annos: dum eremum percurreret:
si forte sanctum quempiam patrem inueniret: nudam eam:
& ex incendio solis exustam prospexit. Quem Maria fugere
primo cepit: sed cum instantem, uestigiaq; praementem animis
maduertit: quid me, inquit abbas ZoZima persequeris? Ad
annos redemptionis ducentos septuaginta eremum intraui:
Ignosce mihi: faciem uertere non possum: mulier quippe
sum, & nuda: sed si tuum mihi pallium porrexeris: accedam pro
pius. ZoZimas suum & nomen & professionem audiens: stupe
factus, & in terram prostratus, benedictionem ab ea rogabat.
At illa pertinere ad sacerdotem id contendebat: cumq; Zo
Zimas obnixius ut benediceret, precaretur. Benedictus, inquit
Maria, Deus redemptor animarum nostrarum: & in his uer
bis & alijs: quae manibus ad caelum protentis fundebat: cubitu
a terra leuata est. Dubitauit primo senex: an forte nequam spi
ritus esset: sed confirmatus tandem ab ea, de conditione quaeres
re cepit. Illa turpitudinem iuuentae, ac dedecus excusabat. In
stat ZoZimas. Tum Maria, nata sum, inquit, in Aegypto: &
anno aetatis duodecimo Alexandriam ueni. Vbi pudicitiam uul
go prostitui. Cumq; Hierosolymam postea nauigarem: pro
nauulo corporis mei copiam nautis feci. Hierosolymae autem fo
res adiens templi: ut cum alijs crucem adorarem: subito sum ite
rum ac iterum sola ego repulsa: nullo qui propelleret, apparente.

Redijt tum ad me: & matrem uirginem obsecrare, obtestariq; occæpi: continentiam mundi; contemptum promittendo: ut ueniam commissorum impetraret. His & alijs multis, quæ breuitatis causa prætermittimus: enarratis: retulit etiam: ut ab Hierosolymis in illam Syriæ solitudinem abierit. Demum rogauit Zoſimam: ut anno proximo cum eucharistia reuerteretur. Quam ille rediens Mariæ præbuit: sed anno sequenti cum locum repeteret Zoſimas: defunctam in genua reperit, ac tumulauit.

✠Benedictionem rogabat) Poscebat. De conditione quærere) De fortuna & sorte, nimirum ingenua esset an serua, nobilis an plebeia, diues an pauper. Excusabat) In excusationem affererebat, quare de conditione & uita priore referre non oporteret. Prostituit pudicitiam) Omnibus sui corporis potestatem fecit. Pro nauulo) Pro uectura. Est nauulum precium quod datur pro uectura nautis.

A M B R O S I V S.

AM B R O S I O patre senatorio uiro Galliæ præfeturam administrante: diuus Ambrosius natus est. Cui adhuc infanti: cum apud patris prætorium ore dormiret aperto: subito examen apum ora faciemq; oppleuit: ita ut ingrediendi in os, ac egrediendi seruarent frequentarentq; uices. Pater, qui proxime tum forte deambulabat, prohibens ne ab ancilla, cui nutriendi paruuli cura incumberebat: abigerentur: expectabat patrio affectu quo miraculum illud sine clauderetur. A pes

post aliquantisper reuolantes, sic adeo coelos recta sublimes abierunt: ut humanis oculis minime uiderentur. Quo uisu perterritus pater: ostentum hoc, inquit, magnum quidam portendit. Iam diuina mens melliflui sermonis fauos in Ambrosio latentem conficiebat: iam significabat, doctrinam eius iter nobis ad coelos futuram. Adultus Ambrosius, liberalibusque disciplinis egregie imbutus, apud Valentinianum principem maximo in honore fuit. Missusque ab eo in Liguriam et Aemiliam proconsul: cum Mediolanenses ex morte praesulis Auxenxij, qui studuit Arrianis: diuersa partium in studia audiuit concitatos: eo accessit: pro magistratu: quem gerebat, tumultum in electione pontificis sedaturus. Cumque multa ibi secundum leges et publicam disciplinam pro quiete et pace perorasset: populi subitus clamor exoritur: Ambrosium praesulem dicentis, ac sic uniuersorum stare sententiam, proclamantis. Itaque ut baptizaretur, dant operam: erat enim cathecumenus. Sed onus eo detrectante, diuque reuente: res ad Theodosium seniore[m] defertur: ille uotum populi collaudat: et Ambrosium inuitum, munus subire, cogit. Baptizatus itaque omnia fertur ecclesiastica ministeria pie strenueque obisse. Octauo die summa omnium gratulatione episcopus est consecratus. Huius studio praeter caetera doctrinae miraculorumque insignia, Arrianorum haeresis deleta: totaque Italia penitus extirpata est. Fuit apud omnes uenerabilis, tantaque autoritate: ut Theodosium Imperatorem e Thessaloni-

ca, ubi millia hominum aliquot trucidauerat, reuertentem, & templum Mediolanense ingredientem eiecerit minime resistentem: publicoq; sese piaculo expiare coegerit. Obijt tandem æditis quamplurimis uoluminibus, quibus ecclesia Christiana potissimum illustratur, pridie nonas Aprilis nati reparatoris anno tricentesimo octogesimo.

☛ Liguria & Aemilia) Regiones sunt Italiae alpibus finitimæ. Mediolanensis) Mediolanum ciuitas est Italiae clarissima in radicibus alpium. Cathecumenus) Instruetus siue audiens interpretatur. Erant enim cathecumeni baptismatis candidati: quibus fidei christianæ mysteria tradebantur. Apud monachos dicuntur nouicij: qui nondum professi sunt monachatum: sed instruuntur quasi cathecumeni. Theodosium seniore) Fuit id temporis alter Theodosius Imperator iunior. Piaculo) Sacrificio.

ISIDORVS.

ISIDORVS Hispalensis ecclesie præsul, Leandri successor ac germanus: adeo doctrinarum omnium fruge præcelluisse, coætaneis uisus est: ut renascentē in eo ueterū eruditionē demirati, ueneratiq; sint. Nec illos sane fefellit opinio. Cuius recte pensitanti, quam diuersa unus studia complexus fuerit: quantis laboribus contenderit, sibi non solum natum uideri: perfacilis erit cognitio: uirum doctissimum, consummatissimum, sanctissimumq; fuisse. Scripsit tot tantaq; uolumina: ut humana uix uita tantis suffectura laboribus uideatur. Sed qui deo student: nihil non procliuē sentiunt: nihil frustra

conantur, nihil non ex uoto consequuntur. Suscitauit hunc deus diuinum antistitem: ne Hispaniæ res penitus oblitescerent: sed esset tandem: qui se cordiæ nos ac imperitiæ argueret. Faciunt quidem plurimum ad illustrandas prouincias ingenia præclara. Nihil hic doctrinarum omnium intentatum, nihil inaccessum reliquit: nihil non peruium fecit. Per omnium omnia facultatum non sine propitia sane Minerva deuolutus est, quam uis eius quidam eleuent eruditionem ac sapientiam: solamq; contendant suscipiendam in eo Christianam mentem ac pietatem sinceram. Iam qua mira calliditate, quibus eloquentiæ fulminibus Acephalitarum confoderit hæresim ac extirpauerit: longum esset enarrare. Obijt Recaredo in Hispania regnante.

20 Sibi non solum natum uideri) Sed omnibus prodesse. Procliue) Pronum & perfacilimum: hoc est facile factu. Ex uoto) Iuxta desiderium. Oblitescerent) Obscurarentur, & in obliuionem traherentur. Peruium) Planum & penetrabile. Propitia minerua) Ingenio non repugnante. Deuolutus est) Cucurrit & euagatus est: quoniam omne genus scriptorum pene attigit. Eleuent) Deprimant: & imminuant: a trutina tracta metaphora: in qua res: quæ eleuantur: minoris ponderis sunt: & etiam ualoris: si cætera sunt paria. Suscipiendam) Colendam & uenerandam. Acephalitarum) Acephalitiæ dicti sunt hæretici quidam quasi sine capite: quoniam non reperiatur autor: a quo fuerint orti. Ii duarum in Christo substantiarum proprietatem negant: & vnã in eius persona naturam prædicant.

Vincentius Prædicatorius.
**VINCENTIVS PRAE-
DICATORIVS.**

VINCENTIVS Valentiae claris est ortus parenti-
bus non sine prognosticis futurae quidem sanctitatis
doctrinaeque. Puer etiam, cum erudiretur: specimen dedit raræ
cuiusdam pietatis. Annum ingressus decimum octauum sodali-
tio Prædicatorum sponte se dedit: timens ne in ea ætate: quæ
vix modum aut rationem nouit: ab æstu uitiorum raperetur.
Vbi tanto studio in sacras literas incubuit: ut in Theologicis di-
sceptationibus: sacrisque concionibus facile princeps euaserit.
Nulla ciuitas est in Hispania: quæ non eius fructum sermonis
maximum perceperit. Conuentus & oppida Galliae Italiæque
docendo percurrit. Transfretasset etiam ad Mauros & Ara-
bes: si per regem Hispaniæ licuisset. Vide quanta eius uis ora-
tionis fuerit: quanta uulgo sanctitatis opinio: quanta miraculo-
rum exhibitio: quod in sola compertissimum est Hispania, uis-
ginti quinque millia Iudæorum & plus eo ad Christum conuer-
tisse, Christianos quamplurimos aberrantes in uiam reduxisse.
Mauros passim baptizauisse. Tandem obiit in ciuitate Venet-
tensi, quæ est Britanniae minoris, Sigismundo imperante.

☛ Prognosticis) Signis prodigiosis: qualia somniaffe
matrem huius Vincentij: & matrem Thomæ Aquinatis
memorant. Valentiae) quæ ciuitas est Hispaniæ. Specimen)
Comprobationem & exemplar. Aestu) Flagran-
ti amore. Incubuit) Operam dedit.

CASILLA.

QUO tempore citerioris ulteriorisq; magnam Hispaniæ partem Saraceni possidebant: regnabat Toleti Canon: uir summe potens: & ad res gerendas sane promptissimus strenuissimusq;. Magnas ille quidem clades Christianis intulit: prædas omne genus & captiuos passim abegit. Huic erat filia nomine Casilla: quæ uelut inter spinas rosa uirtutum omnium odorem ab incunabulis spirauit. Porro nimio charitatis & misericordiæ flagrabat affectu in pauperes & afflictos: in Christianos maxime: quibus tota penitus inhiabat. Consueuerat pia uirguncula panes & obsonia: quæ sibi suisq; quotidie dimetiebantur: in tres partes diuidere. Quarum unam suo uictui & suorum reseruabat: duas reliquas captiuis Christianis proprijs manibus elargiebatur. Rex pietatis huius admonitus filiam obseruauit: deprehendit tandem Christianos aduentem. Sciscitatur quidnam in sinu contracto ferat: rosas dixit. Intulit ille manum: & rosas inuenit. Credidit pater, filiam falso insimulatam, ac dimisit. Illa nec minus Christianos adiuuit: & explicato sinu, cibaria protulit. Nam quæ in manu parentis uidebantur rosæ: panem & carnem p[er] famelici sunt experti. Tandem hæc uirgo morbo laborare cæpit immedicabili: cumq; nullam eius salutis spem medici regi darent: Casilla diuinitus est admonita: nisi in lacubus sancti Vincentij: qui sunt in ditione Burgen[s]i: ubi res tunc Christiana uigebat: nullatenus sanitati posse res

Hemeregildus.

stitui. Regem orat: ut eo filiam mittat ægrotam. Rex ad consilium refert. Omnibus uisum est: regie uirginis saluti quoquo modo consulendum. Abijt igitur Casilla deo monstrante iter: & sanitati protinus reddita, iuxta lacus eosdem, in iugo montis prærupti uitæ reliquum miraculis frequentibus egit.

28 Saraceni) Populi sunt Arabiae felicis: qui post mahumetis tyrannidem & commenta cum multas inuaderent prouincias: tandem Hispaniæ maiorem partem occuparunt. Inhiabat) Omnino curam intendebat. Ad consilium refert) Videlicet ut qui erant ei a consilijs decernerent ea de re, quid opus factu esset.

H E M E R E G I L D V S .

HEMEREGILDVS filius Lemugildi regis Gothorum in Hispania, suasu monituq; Leandri Hispalensis episcopi, relicta Arrianorum impietate, catholicam tenuit ueritatem: catholicoq; ritu baptizatus est. Quod Lemugildus pater intelligens, precibus ac pollicitationibus est conatus, ad hæresim filium reducere. Sed Hemeregildus interpidus ac constans, non deserturum asseruit, catholicam, quam a Leandro didicerat ueritatem. Pater filij detestatus peruicaciam: abdicat: in uinculaq; conijcit arctissima. Hemeregildus nihil non pro Christo libenter tulit: nec magni quidẽ putauit: pro æternis temporalia commutare. Paschalis dies aderat: & pater tentabundus, episcopum quendam Arrianum ad filium in carcerem misit: qui eucharistiam porrigeret. Ille respuit, nec ab Ar

riano uoluit accipere : quin episcopum ipsum hæreseos redarguit, æternoq; supplicio deuouit. Excanduit rex auditis his: & missis extemplo apparitoribus: iubet, filium morte damnatum crudelissime necari: dissectoq; cerebro seuerissime trucidari. Quod regius athleta tam tulit fortiter quam pie: & per martirium ad cœlos euolauit. Pœnituit tamen postea Lemugildum perpetrati parricidij: Recaredumq; filium ac successorem Leandro moriens commendauit. Quem Leander instituit, & catholicum fecit. Quo quidem sub rege Arrianorum hæresis penitus extirpata est.

ⲗⲑ. Peruicaciam) Duriciem & obstinationem. Hæreseos redarguit) Impietatis accusauit. Missis aparitoribus) Sunt apparitores satellites & ministri regum & magistratum: quod præsto apparent: & sunt omnino parati ad iussa capeffenda.

TIBURTIVS ET VALERIANVS.

Tiburtius & Valerianus, a diua Cæcilia sponsa Valeriani: multis interuenientibus miraculis, ad Christum conuersi sunt. Quippe Valeriano identidem angelus obuersatus, sponsæ dicta confirmauit, quæ angelum habere dictitauerat amatorem. Itaq; baptizati ab Urbano pontifice, probeq; instructi, corpora sanctorum: quæ præfectus urbis Almachius passim laniabat: sepulturæ tradere studebant. Tentitamen desumum ab Almachio, multisque uerberibus ac uerbis castigati:

Engratia.

quod uilibus homuncionibus sua traderent: quod damnatorum corpora sepelirent: illorū se, dixerunt, seruos fieri cupere: quos ille damnatos appellabat. Admonet tum amice Valerium Almachius, remoto Tyburtio: ut sacrificet: ne uitæ careat uoluptatibus. Ille Christo se uero Deo sacrificare, non autem Ioui homicidijs ac uulterisq; sordidato, satis audaciter est professus. Quare fustibus cæsus est: & capite simul cum fratre, ni Iouis ad aram mox sacrificarent, damnatus. Ad aram Iouis tracti: cum nec thura dare: nec genua flectere uellent: securi sunt ambo percussi. Eorum animas cum Maximus deieraret, se correptas ab angelis in cœlum uidere, deferri: multi ex carnificibus crediderunt. Erat Maximus: cuius fuerant custodiæ Tyburtius & Valerianus commissi. Qui doctus ab eis ac in fide præstructus: cum in eorum ultimo supplicio carnifices in libertatem Christianam asseruisset: cum nouis Athletis plumbatis ad mortem cæsus est.

Idem obseruatus) Frequenter apparens. In libertatem asseruisset) Vindicauisset. Plumbatæ) Pilæ sunt plumbeæ: ex quibus fiebat sæuissimum flagellum.

ENGRATIA.

Bellum fuit nunquam in Christianos inimicius, atrociusq; gestum: quam Diocletiano & Maximiano imperantibus. Cuius fuisse causam memorant, Cæsareæ domus incendium: quod Nicomediæ forte excitatum, in Christianos flagitiose impieq; reiectum est. Tunc enim horrendum prodijt

edictum abs Cæsaribus: ut gentium ubiq; trucidarentur Christiani: sacri libri cõburerentur. ecclesiæ diruerentur. Ad quod exequendum, cum per diuersa terrarũ prætores mitterentur: Dacianus quidam truculentus tyrannus in Galliam ac Hispaniam missus est. Qui postea quam Christianorum sanguine Galliam maculauit: aggressus Hispaniam: uix sine lachrymis potest referri, quam Cæsar augustæ carnificinam exercuerit. Nam quod ibi Christiana religio plusquam alibi frequēs erat: commento usus tyrannico, immensam una die plebem concidit, ac deleuit. Quod utiq; non immerito reliquos Christianos: qui per alias Hispaniæ ciuitates dispersi erant: perterrefecit. At uero Engratia sancta regis Portugalliæ filia: quæ Ruscionis Marchioni desponsata, ad conficiendas nuptias, itinere tum forte succincta erat: ingenti læticia suffusa est: quod cupiens mori pro Christo, esse sibi ad sponsum iter Cæsar Augusta, compererat. Missa igitur a patre cum duodeuiginti uiris nobilibus ad sponsum: cum Cæsar Augustam intraret: ilico Dacianum ultro petiuit. Quem seuerissime obiurgauit probrisq; incessit: quod aduersus innocentissimos Christi cultores, immanitate plusquam tyrannica uteretur. Ille nihil cunctatus, comprehensam iubet crudelissime flagellari: post equorum caudis alligatam, per urbem trahi. Duodeuiginti uiri fortes Engratiæ comites, regiæ uirginis constantiam admirati: quæ tam crudeliter habita; Dacianum uiriliter insultaret: in medium progressi,

prætori maledicere, ignauiam opprobrire: quia nam relictis uiris idem cum uirgine sentientibus, in debilem sexum descenderet, quætere. Dacianus uerbis exasperatus: omnes iubet confestim decollari: extraq; urbem comburi. Engratiam uero: cum multo minus uerbis quam terroribus molliretur: cruci iussit affixam harpagonibus ferreis ac pectinibus excarnificari: penitusq; discerpi: quæ tandem frustillatim dissecta animam Deo reddidit.

☉ Commento vsus tyrannico) Nouerat enim Dacianus: multos esse christianos in ea vrbe: non tamen facile posse dignosci: quoniam metu tormentorum plerique latitabant. Itaque publice denunciatur: liberum fore certo die christianis omnibus discessum ex vrbe: manentibus autem mortem esse protinus subeundam. Cumq; prodirent omnes securi cum suis facrinulis: à satellitibus incauti sunt obruncati. Ruscino) Colonia est in meta orientali saltus Pyrenei. Succincta) Apta & prompta. Incessit) Ad iram concitauit, prouocauit, laceffiuit. Insultaret) Derideret & contumelia afficeret. Opprobrire) Opprobrio dare, obijcere.

TURIBIVS.

TURIBIVS natione Hispanus, Galleciæ provinciæ indigena, Astoricensis episcopus fuit. Cultor quidem dei: contemptor sui: pietatis amator: Christianæ ueritatis assertor: idololatriæ subuersor: hæreticorum acerrimus impugnator. Priscillianorum præsertim hæresim: quæ tum temporis in Hispania uelut contagium serpendo, plerosq; populos in-

fecerat: & quorundam (quod magis dolendum uidebatur) corda sacerdotum, qui ecclesijs præerant: inuaserat: pro uirili extirpauit. Floruit hic pontifex pius quo tempore Leo Romanæ præsidebat ecclesiæ. Nam ad diuersarum episcopos prouinciarum Leo epistolas mittens: huic pio Turibio eiusmodi epistolam destinauit. Leo episcopus Turibio Astoricensi episcopo. Quã laudabiliter pro catholicæ fidei ueritate mouearis: & quam solite dominico gregi deuotionem pastoralis officij impendas: tradita nobis per diaconum tuum fraternitatis tuæ scripta demonstrant. Nam ut epistolæ sermo, & libelli tui textus eloquitur: Priscillianistarum apud uos foetidissimam recaluisse hæresim sensi. Nihil enim est sordium in quorūcunq; sensibus impiorum: quod nõ in hoc dogma cõfluxerit: quoniam de omnium terrenarum opinionum luto multiplicem sibi foetulentiam miscuerunt: ut soli totum biberent: quidquid alij ex parte gustassent. Deniq; uniuersæ hæreses: quæ ante Priscilliani tẽpus exortæ sunt retractentur: nullus pene inuenietur error: de quo non traxerit impietas ista cõtagium, &c. Itaq; diuus Turibius uoluntati diuinæ semper obsequens: mundi oblectamenta contemnens: cum pietatis opera multa peregisset: obdormiuit in domino.

✠ Priscilliani siue priscillianistæ) A priscilliano quodam in Hispania dicti sunt, qui trinitatis personas confundebant, dicentes eundem esse patrem quem filium & spiritum sanctum: carnum escas pro immundis habebant, prophetastanquam arreptitios non intellexisse, quæ loquebantur:

Georgius.

& alia multa effutiebant deliramenta. Deuotionem) Improprie dixit, melius curam functionem vel administrationem. Recaluisse) Referuisse, & nouas vires sumpsisse. Fœtulentiam) Fœtorem.

GEORGIVS.

CV M apud Diospolim in perfide aduersus Christianos Dacianus ille tyrannus desæuaret: Georgius genere Cappadox: qui sub Diocletiano tribunus militum meruerat: uenit ad eum: ut emeret præfecturam. Sed cum sæuos ibi cerneret cruciatus ac ignominias Christianos machinari: pecunijs pauperibus erogatis, in Dacianum deosq; gentium inuectus est. Dacianus ira succensus, fustibus eum cædi, constrictumq; catenis iussit in carcerem trudi. Postridie cum nihilominus deos exploderet ac conuiciaretur: exquisitis modis excruciatu est. Ignita quippe cassis ferrea capiti imponitur: latera ferreis unguis raduntur. Cumq; interna penitus apparerent: ardentessq; denuo lampades admouerentur: leuatis in cœlum oculis, expirauit. Hic est ille Georgius, quem ferunt, diuino adiutum fauore, draconem immanem apud Aphricam interemisse.

Meruerat) Stipendia fecerat, militauerat stipendiij gratia. Inuectus est) Maledictis inuasit. Machinari) cogitari, præparari infligi. Exploderet) Pulsatione manuum reijceret, & damnaret. Conuiciaretur) Contumelia afficeret. Exquisitis modis) nouis & inauditis.

MARCVS EVANGELISTA.

MARCUS Euangelista (Hieronymus inquit) discipulus & interpretes Petri, iuxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Romæ a fratribus breue scripsit Euangelium. Quod cum Petrus audisset, probauit: & ecclesiæ legendū sua autoritate ædedit. Assumpto itaq; Euangelio: quod ipse confecerat, perrexit Aegyptum: & primus Alexandriae Christum annuncians, constituit ecclesiam, tantæ doctrinæ & uitæ continentia: ut omnes sectatores Christi ad exemplum sui cogeret. Deniq; Philo disertissimus Iudæorum, uidens Alexandriae primam ecclesiam adhuc IudaiZantem: quasi in laudem gentis suæ librum super eorum cōuersione scripsit. Et quomodo Lucas narrat, Hierosolymæ credentes omnia habuisse cōmunia: sic ille quod Alexandriae sub Marco fieri doctore cernebat: memoriæ tradidit. Mortuus est autem octauo Nero nis anno: & sepultus Alexandriae: succedente sibi Aniano.

2. Juxta quod Petrum referentem audiuerat) nihil Marcus scripsit, nisi quod a Petro Apostolo accepit. De quo Eusebius ita inquit. Petrus uero ut per spiritum sanctum religioso se spoliatum comperit furto, delectatus est, fidem eorum per hæc deuotionemq; considerans qui ad scribendū, quæ ipse prædicabat, Marcum precibus compulerunt, factumq; confirmauit, & in perpetuum legendam scripturam ecclesiæ tradidit.

CLETVS & MARCELLINVS.

CLETVS Romæ Aemiliano patre natus, Lino in pontificatu successit, Quinq; & uiginti presbyteros iussu

Cletus & Marcellinus.

Apostoli Petri ordinavit. Primus in literis adicit, salutem & Apostolicam benedictionem. Sunt qui Clémentem confestim Petro subiiciant: Lino & Cleto silentio pressis: sed Hieronymi testimonio refelluntur: qui Clémenti quartum a beato Petro locum reddidit. Martyrio tandem post immensa pietatis opera consumptus est: Vespasiano & Tito imperantibus. Marcellinus post Caium pontifex creatus: quo tempore crudelissimo Diocletiani edicto late ferrum, & omnia sæva supplicia per Christianorum capita Romæ forisq; euagata sunt, tormentorum metu thura deorum focis imposuit. Pertesus tamen ilico ignaviam suam, Sinuessæ in concilio centum octoginta antistitum veniam flens promeruit. Rediensq; ad Diocletianum, impietatis arguit, quod malos genios adorare, perpulisset. Diocletianus uerbis irritatus, exemplo iussit, Marcellinum ad supplicium trahi. Qui cum duceretur, Marcellum presbyterum monuit, ut corpus sineret inhumatum iacere: quia Christum uiuens abnegasset. Ita Marcellinus iacuit inhumatus, donec post sex & triginta dies Marcellus per quietem moritus, uia salaria sepeliuit.

☉ Silentio pressis) Suppressis & obliterated. Sinuessæ) Ciuitas est Sinnesa campaniæ in Italia. Via salaria) Quæ à sale nomen traxit, quoniam per eam sal in Sabinos asportari consueuerat.

PETRVS EX ORDINE
PRAEDICATORVM.

PETRVS · ex ordine Prædicatorio patria Veronensis,
 concionator egregius parentibus hæreticis ortus fuit.
 Qui licet nihil non in uita laudabile gesserit: peculiarem tamen
 laudem tulit: quod aduersus illius tempestatis hæreticos, ita stre-
 nue dimicauit: ut fidei catholicæ clypeus: & hæreticorum fra-
 mea merito compellaretur. Verum enim uero post signa nõ pau-
 ca, quæ uiuens mirabiliter ille patrauit: dum a ciuitate Cumas-
 na: ubi monasterio sui ordinis præerat, faceret iter, in transpa-
 dana, ab æmulis quibusdam hæreticis interfectus est. Corpus
 a sodalibus sublatum, Mediolani est conditum. Ad eius sepul-
 chrum lampades impendentes citra humanum studium sæpe di-
 uinitus accensas, pro comperto affirmant, Occubuit anno
 salutis ducentesimo quinquagesimo secundo supra millesis-
 mum sub Innocentio quarto: a quo est in diuorum catalogum
 relatus.

☞ Veronensis) Verona ciuitas Italiæ alpibus proxima.
 Framea) Telum est Germanorum, sed aliquando etiam
 gladius.

INDALENTIUS ET SOCIJ.

CVM apud urbem Romam sapientissimi uiri Indalen-
 tius, Torquatus, Secundus, Cthesiphõ, Eustachius, Cæ-
 cilius, & Hæsychius ab Apostolis sacerdotium suscepissent:
 profecti quo Christianam Hispaniæ pietatem traderent: urbi
 tandem Accitanæ appulerunt. Vbi delusa tum forte gentilitas

Philippus & Iacobus Apost.

Ioui, Mercurio, ac Iunoni festum agebat rituale. Conspēcti igitur a cœtu illo deuiis: & de religioso Christianoq; cultu cogniti, infesto sunt protinus mucrone petiti: & ad flumen usque fugati. Iam impia manus illa pontem transcendebat, sanctos uiros læsura: cum repente structuræ opus antiquæ: quod nullo dissoluendum æuo uidebatur: corruit: sanguinariumq; populū fluminis aluco demersi. Sancti cantantes, equum & ascensorem proiecit in mare: incolumes euasere. Cæterum quamuis horum sanctissimorum pontificum calendis Maij natalicium ubiq; pene gentium celebretur: hodie tamen pridie calendas Maias Burgensis ecclesia speciatim agit Indalentij solennia: quo scilicet die reliquiarum eius particeps facta est,

☛ Rituale) Secundum ritum & consuetudinem. Mucrone petiti) Acti & propulsi. Sanguinarium) Sæuum & crudelem humano sanguine gaudentem. Equum & ascensorem proiecit in mare) id est equum & equitem, carmen est Moyfi & Israelitarum. Exodi. xv. Qui submerso Pharaone cum omnibus copijs, exultabant, quod incolumes ipsi per siccum maris rubri, quo percipiuerant, deuenissent.

PHILIPPVS & IACOBVS
APOST.

PHILIPPVS Apostolus quum annos circiter uiginti Euangelium in Phrygia prædicasset, tentus ab Ethnicis, ad statuam Martis tractus est: ut inuitus sacrificaret. Sed draco inde repente prosiluit: qui pontificis filium adortus, le-

thaliter percussit. Mox & duo tribuni icti sunt: qui Philippum eo uictum traxerant. Multi ad hæc afflati, pestiferum in languorem inciderunt. At Philippus simulachris prius dæmonum ex pacto deiectis: & in eorum loco crucis erecto signo, simul & adorato: mortuos ad uitam retraxit: atq; pestiferum inde serpentem procul abegit. Post multa præterea commode gesta: quum Hierapolim uenisset: ab Ebionitis hæreticis patibulo crucis affixus est.

IACOBVS frater Domini, cognomento iustus, post Apostolos triginta Hierosolimis annos rexit ecclesiam. Quem quum Auanus Iudæorum pontifex cogere non posset: ut Christi nomen abnegaret: lapidibus pene obrutum, ex parie superiore templi præcipitauit. Afflictum humi, proq; persecutoribus orantem, fustuario necauit. Porro tam fuit in eo spectata sanctitas: ut Iudæorum multi persuasum habuerint: ob impiam illius cædem breui postea euenisse: ut urbs ipsa cum templo & sacerdotibus exitio dedita fuerit.

Phrygia) Regio Asiæ. Hierapolim) Ciuitatem sitam inter Lydiam & Phrygiam. Ebionitæ) Ab ebione quodam dicti, Christum tantum hominem dicebant, tenebãt Euangelium ut legem carnaliter. Obseruabant circumcisionem & cætera legalia. Paulum Apostolum apostatam legis appellabant. Fustuarium) Tullius & Liuius non ineleganter supplicium fustium appellant fustuariũ.

A T H A N A S I V S.

ATHANASIVS præsul Alexandrinus educatus ab Alexandro ciuitatis eiusdem præsule: diaconus olim

Inuentio sanctæ Crucis.

in concilio Nicæno fuit. Arrianorum deinde maximas perpeſſus infidias, ad Constantem Galliarum principem aufugit. Vnde reuerſus cum literis: & post eius mortem rursus a Constantino fugatus: usq; ad Iouiniani Imperium latuit: a quo reducti orthodoxi fuere. Huius Athanasij symbolum illud est, cœlesti mente conceptum aduersus impium Arrianorum dogma. In huius persecutione uniuersus coniurauit orbis: & commoti sunt principes terræ: gentes & regna exercitusq; conuenerunt aduersus eum. Nullus ad latendum tutus supererat locus. Edictis imperialibus præmia delatoribus proponebantur: si quis uiuum maxime: sin minus certe caput Athanasij deferret. Ita totis imperium uiribus frustra aduersus eum: cui deus aderat, certabat. Tandem sub Valente post multos agones: multasq; patientiæ coronas occubuit.

✠ Concilio nicæo) Nicæa vrbs Bithyniæ metropolis, in qua primum publice concilium celebratum est, & in eo Arrius explosus. Symbolum) Quantum ad hoc attinet, dicitur collatio, hoc est quod plures in vnum conferunt. Vnde & symbolo apostolico inditum nomen est. in quod apostoli contulerunt, quod sensit vnusquisq; & ea forma dicitur symbolum Athanasij, quod ex decreto multorum patrum composuit Athanasius.

I N V E N T I O S A N - C T A E C R V C I S.

H Elena Constantini Cæsaris mater, scemina incomparabili pietate, diuinis admonita uisionibus, Hierosoly

nam petijt : atq; locum ibi in quo sacrosanctum Christi corpus patibulo pependerit affixum: ab incolis perquisiuit. Qui inuentu erat idcirco difficilis: quod ab antiquis persecutoribus simulachrum in eo Veneris fuerat defixum: ut si Christianus quispiam in illo loco Christum uellet adorare, Venerem uideretur adorare: & ob hoc infrequens, peneq; obliuioni datus fuerat. Sed cum diuina foemina properasset ad locum indicio sibi caelesti demonstratum: cuncta ex eo profana & poluta deturbauit: & in altum purgatis ruderibus: tres confuso ordine cruces inuenit. Obturbabat tamen reperti muneris laeticiam, in discreta crucis uniuscuiusq; proprietate. Aderat & ille quidem titulus: qui Graecis Latinis & Hebraicis fuerat literis a Pilato conscriptus: sed nec satis euidenter ipse prodebat signa patibuli. Hic iam humanae ambiguitatis incertum diuinum flagitat testimonium. Primaria quaedam mulier defuncta est: & una atq; altera ex crucibus nihil proficientibus: ut lignum est salutare admotum: ilico mulier ad uitam reuocatur.

2. In altum purgatis ruderibus) Hoc est: egesto profunde rudere, quo cruces erant obrutae atq; sepultae. Obturbabat) Obscurabat & impediabat. Humanae ambiguitatis incertum) id est, quod erat incertum per ambiguitatem humanam, ipsa scilicet ambiguitas confugit ad testimonium diuinum.

Q V Y R I A C V S.

Iulianus Imperator, qui Constantino successit: cum exercitum duceret in Persas: audita Quyriaci fama, Hierosolymam

Ioannes ante portam latinam.

Solymam diuertit: accitumq; sanctum uirum, & de nomine & de religione percontatur. Cui Quiriacus, Iudam se a parentibus uocatum, respondit: sed ab Helena: cui lignum ipse crucis reuelauerat: Quiriacum ex baptismo nominatum: & ab Eusebio Romano pontifice episcopum ordinatum. Anna mater accersitur: & eadem, quæ filius, Cæsari renunciauit. Tunc Iulianus filio atq; parenti honores diuitiasq; ingentes pollicetur: si dijs libamina offerant. Rursus supplicia mortemq; minatur: si iussa contemnant. Sed nihil iuuantibus minis: ac pollicitationibus: dexteram iubet, Quiriacum amputari: mox lecto ferro extensum aduri: tum feruentis olei lebeti demergi. Ad postremum cum omnia supplicia præeunte signo crucis, intrepidus subisset: ferro transuerberatus est, imperij Iuliani anno secundo.

20. Accitum) Vocatum. Cui lignum ipse crucis reuelauerat) Hic Quiriacus oraculo cognouit, ubi crux latebat & ipse iussus eodem oraculo, prodidit Helenæ. Lebeti) Lebes vas æneum est. Transuerberatus) Transiectus, transfixus.

IOANNES APOSTOLVS

ANTE PORTAM LATINAM.

IOANNES Apostolus ab Epheso iussu Domitiani fratris Titi secunda persecutione: quam ipse post Neronem exercuit: ad urbem Romam perductus, præseunte senatu, ante portam latinam in feruentis olei dolium missus est: agente hoc impio illo principe: qui Christianorum infestissimus persecu-

tor fuit. Sed Apostolus tam liber a poena inde exiuit: quam a corruptionibus carnis erat immunis. Tum in Pathmos insulam relegatur: ubi Apocalypsim uidit. Ad commendandam igitur ipsius memoriam: & pro fide constantiam Apostolicam: ecclesiam eius nomen referentem, Christiani ante portam latinam præclaro miroq; opere construxerunt.

☛ Ephesus) Clarissima ciuitas Ionia. Dolium) Vas uinariarium solet esse. Pathmos) Insula est in ægeo mari: inter Cycladas connumerata Ioannis apostoli exilio nobilitata. Apocalypsim) Reuelationem.

REVELATIO MICHAELIS ARCHANG.

ANno Christi nati quadringentesimo octogesimo primo, Zenone Romanis imperante: Garganus quidam ciuis Sipontinus: cuius per grande armentum Gargano in monte, a quo nomen & ipse traxerat: pascebatur: oberrantem per lucos taurum quæritabat. Quem tandem inuentum ad ostium cuiusdam speluncæ pascentem, cum ira percitus, contento summis uiribus arcu, sagitta appetisset: retro sagitta flexa, sagittatorem ipsum percussit. Territis ea re pastoribus, ac in religionem uersis: Garganus ipse Laurentium probatæ fidei antistitem adiit: rem ut erat gesta, exponit: ille facti admiratione ductus, triduanum ieiunium indicit: multisq; precibus deum consulendum censet. Ieiunio absoluto: Michael archangelus Laurentio dormienti astitit. Sua opera deiq; iussu factum di-

Translatio Nicolai. Gordianus & Epimac.
cit: ut taurus ille index esset illius Basilicæ: quam sibi ad habi-
tandum cum hominibus delegisset. His uulgo compertis, locus
ille magna Sipontinorum ciuium frequentia principi angelor-
um dicatus est.

☉ Sipontinus) Sipontum ciuitas Italiae ad radicem mon-
tis Gargani, qui velut dorsum Adriatico prominet. Ira
percitus) Commotus. Appetisset) Petisset, & vulnerare
contendisset. Contento arcu) Nerus in arcu & scor-
pione intenditur, & quanto vi maiori intenditur, tanto
velocior it sagitta.

TRANSLATIO DI- VINICOLAI.

TAM mira fuit Nicolai, dum uixit, integritas: tanta
post mortem diuinitatis opinio: ut multi principes cona-
ti sint, eius corpus surripere, secumq; in patriam transportare.
Quod utiq; incolumi Myra omnibus frustra fuit. Cæterum
postquam est Myreorum ciuitas a Turcis diruta, propeq; solo
æquata: constans fama est: a Barenfibus mercatoribus sanctum
corpus sublatum: ac Barum translatum. Veneti etiam conten-
dunt apud se teneri: miramq; super ea re nauigationē iactitant.
☉ Mira) Ciuitas Lyciæ. Barenfibus) Barium oppidum
Italiae in ora brundusij.

GORDIANVS ET EPIMACHVS.

Iulianus apostata inter alios Christianos Ianuarium quens
Idam presbyterum comprehendit: & Gordiano uices Im-
peratorias agenti, custodiendum tradidit. Gordianus Ianuariū

de Christo audiens, differentem, ex animo credidit, & baptizatus est, cum uxore Marina & familiaribus circiter quadraginta quinque. Quod Iulianus accipiens: Ianuarium proscriptioe damnauit. Gordianum Clementiano eius loco uicario suffecto, puniendum tradidit. Qui Gordianum uidens Christum intrepide fatentem, cædi plumbatis primo iussit: mox capite truncato, necari. Corpus a Christianis sublatum, in uia Latina cum corpore Epimachi: qui paulo fuerat ante martyrio admotus: sepultum est.

20. Proscriptione) Relegatione, interdicens ei aqua & igni. Suffecto) Substituto. Plumbatis) de hoc genere tormenti dictum est in Tyburtio & Valeriano. Via latina) Inter Apiam & Valerianam posita est, & ad Casinum oppidum Apia coniungitur.

DOMINICVS Calciatensis.

DOMINICVS Calciatensis Villoria: quod oppidum est Cantabriae, natus, primis annis uirtutis sanctimoniaeque signa haud obscura dedit. Iam uero adultus, omnia mundi oblectamenta fastidians, religionem mundi que contemptum inhiabat. Primo Balbaneriae Abbatem adiit: ut eius se ditioni submitteret: Christi que miliciam eo duce subiret. Sed ob disparilitatem morum non receptus, ad sancti AEmilianii abbatem contendit. Qui Dominici contubernium, ut nimis seuerum & graue etiam auersatus est. Repulsus ab ijs Dominicus, ad Gregorium quendam Episcopum, cuius

Dominicus Calciatensis.

erat in Hispania tunc fama per celebris, perrexit. Eiusq; tam diu est uestigia sequutus, sanctimoniamq; æmulari conatus: quam diu Gregorio ipsi uita superfuit. Gregorio uita functo, anceps Dominicus fuit: quid deo uacaturo præstaret. Sed tandem hæc potior est uisa sententia. Locum animaduertat: ubi est nunc oppidū: quod eius nomen retinet: & reliquias seruat: sylvarum ob densitudinem auctusq; fluminis repentinos, peregrinantibus esse pauperibus infestissimum: & quod falaci flumine mergebantur: & quod a latronibus: quos saltus illi occultabant: afflictabantur, occidebanturq;. Opus sane arduum aggressus est: sed diuino fretus auxilio: pontem, quem nunc cernimus, inchoauit: & sine intermissione absoluit. Strauit etiam uiam: unde nomen est sortitus. Nam Hispani lapidibus stratas complanatasq; uias Calzadas uocant. Verum nequid omnino peregrinantibus diuumq; Iacobum Compostellanum adeuntibus obstaret: omnem adiacentem syluam concidit. Domum construxit: in qua pauperes reficerentur. Aediculam etiam uirgini matri ædificauit: & ut ab episcopo consecraretur, miraculo interueniente obtinuit. Nec silentio prætermittam: diuum Dominicum silensem: a silicibus, inter quas degebat, cognominatum, & hunc Calciatensem æquales, aut certe coætaneos fuisse. Nam silensem, constat, obuium factum Calciatensi, cum pons ædificabatur: diuina sacraq; colloquia cum eo contulisse: benedictionem pariter & accepisse, & dedisse. Mansit cōstru-

Et o ponte Calciatensis in eadem solitudine annos sexaginta, pauperibus ministrando. Post cuius mortem felicissimam tanta sunt ibi uisa miracula: ut eo multi mortales confluerent. Unde ciuitatem templo insignem: quæ sanctus Dominicus dicitur: ortum ac incrementum habuisse, satis compertum est.

2. Inhiabat) Nimis cupiebat. Præstaret) Melius & conducibilius esset. Vbi est nunc oppidum) Sanctus Dominicus Calciatensis est nomen oppido. Infestissimum) Inimicum & valde incommodum.

ISIDORVS MARTYR.

CVM Christi cultores Decij Cæsaris iussu ubiq; gentium trucidarentur: Momerius cum exercitu ueniens Alexandriam, ad sacrificia deorum cunctos compellebat. Vbi Isidorus audacter nomen suum professus: deos gentium est detestatus. Cumq; Momerius minis eum deterrere conaretur: supplicia mortemq; intentando: nihilominus uir pius deum adorandum uerum, deosq; gentium deridendos, exhibilandos, explodendos dicere perseuerauit, donec constantiam eius in contemnenda morte Momerius admiratus, cum iterum ac sæpius, deos ut coleret, admonendo, nihil proficeret: decollandum cuidam militi tradidit.

2. Nomen suum professus) Fessus est se Isidorum Christianum. Intentando) Minando. Explodendos) Damnandos, eijciendos tanquam inutiles.

I V O presbyter in Britannia ortus, & Parisijs bonis arti-

bus eruditus : cum magnam frugalitatis sanctitatisq; unicæ specimen in scholis præbuisset: archidiaconatui Rodonensi primo præfectus: mox, inualescente integritatis eius in iure dicendo fama : ab episcopo Trechonensi vicarius suffectus est. In qua quidem præfectura cum aliquandiu ius dixisset: arctiorem cupiens inire viam: parochiæ Iohenechensi, cuius erat ipse rector, ministerio se mancipavit. Vbi uestibus, quas prior vita poposcerat, depositis : rudes ac uiles induit. Admiranda sunt: quæ de sancti huius uiri continuis precationibus : assiduisq; ieiunijs referuntur. Nam ut omittam cætera : per hebdomadam continentem supplicijs contemplationibusq; intentum, sine cibo potuq; durasse, contendunt. Iam longum esset commemorare quoties famelicos frustulis panis, nullo penes se relicto edulio, refecerit: domorum conflagrationes nutu restinxerit: possessos a dæmone liberauerit : claudos debiles aliosq; infirmitatibus affectos, sanitati reddiderit. Excruciabatur morbo proximæ haud nescius mortis: & solitam continentiam intermittere nunquam uoluit : donec omnibus Christiano ritu peractis, crucem inconniuentibus oculis intuens, & summissim orans, animam coelo reddidit.

Specimen) Exemplar. Suffectus) Sufstitutus. Inire viam) Ingressi. Mancipavit) Dedit. Edulio) Edulium omnem cibum cōprehendit præter panem. Nutu) Signo capitis vel oculi sine voce. Inconniuentibus) Omnino apertis sine vlla nictatione.

BERNARDINVS.

BERNARDINVM minoritam Sena Thusciae ciuitas generoso stemmate produxit, educavit: bonisq; disciplinis erudiuit. Vir ille factus omne patrimoniū egentibus dispertiuit: diuīq; Francisci se sodalities societate addixit. Cōplexus tum enixissime sacrarum studium literarum: tantum in eo profecit: ut omnis cæperit doctrinae exemplar haberi: omnis continentiae charitatisq; scopus: in quem, qui sancte cuperent uiuere, dirigerentur. Postquam est factus sacerdos: concionandiq; munus iniuit: magna Christianae reipublicae accessio facta est. Bella, seditiones, popularesq; tumultus Bernardinus per Italiam omnem composuit. Iuuenes ac iuueniculas: quae uitiorum aestu praecipites ferebantur: correxit, reduxit, commutareque uitam in melius persuasit. Non deerant ubiq; miracula: quae uerba confirmarent: quae docerent, non ab ipso manare: quae tanto uerba profectu pronunciabat: sed a mente diuina: quae neminem uult, recto a tramite deuiare. Demum cum inter homines agens, largam fecisset sementem: multumq; pro uirili in uinea domini desudasset: Neapolim ire ac Siciliam contendens: ut provincias illas demereretur: Christoq; deuinciret: morbum contraxit, ex quo periit aetatis anno sexagesimo, & a pueris perio uirginis millesimo quadringentesimo quadragesimo primo.

Baudelius.

☛ Stemmata) Familia & stirpe. Sodalitium) Collegium multorum seu conuiuium : intelligit sodalium diui Francisci. Cui se sitienter addixit) Cupidissime deuouit. Scopus) Signum album: in quod sagittæ diriguntur. Accessio) Augmentum. Aestu) Libidine, seu amore tanquam fluctu marino : qui per æstum significatur. Agens) Viuens.

B A V D E L I V S.

APVD Nemausum Galliae ciuitatem Baudelius martyrio affectus est. Nam cum super caput sancti Eurythij ecclesiam consecrantis, lucem cælitus effusam. & Dei manū desuper benedicentis uidisset : ad martyriū illico animatus est. Audiens itaq; Gothorum rabiem in Gallia perstrepere, Nemausum accessit: & gentilium frequentem cōspicatus turbam, peculiari suo ritu sacrificantium, acerbè nimis coarguit. Quare detentus dirisq; supplicijs afflictus: fustibus cæsus, ac in eculeo suspensus, cum immobilis Christianæ pietatis assertor persisteret, bipenni nouissime percussus est. Lac Manasse pro sanguine, angelosq; psallentes auditos, cum decollaretur: affirmant. Laurū etiam e tumultu exortam, annos durasse quamplurimos: cuius tactu morbi curabantur.

☛ Perstrepere) Ingentem strepitum facere: late omnia Christianorum vastando. Eculeo) Genere tormenti de quo supra.

M A N T I V S.

MANTIVS patria Romanus, Christi discipulus. In Hispaniam uenit: quo uerbū dei per extrema mun

di seminaret. Atq; post multos peragratos populos, Elboram Lusitaniæ ciuitatem accessit. Vbi Christianum populum ab Ethnicis oppressum, maleq; affectum inuenit. Inuectus igitur in deos deorumq; cultores, his in se uocibus plebem deuiam pro uocauit. Improbos falsosq; genios uel auditu perferre non possum: restis mendacij esse non debeo: si meam confessionem exquiritis: quid aliud me fassurum putatis, quam patrem ingenitum: filium a patre generatum, spiritum sanctum a patre & filio procedentem? His acceptis, rapitur Mantius ad supplicium: nudatoq; corpore singula membra diuaricantur: plagis ac ictibus confauciantur. Verum cum inter tormenta uultu semper hilari perduraret: ducitur ad Validium præfectum a Iudæis: qui potissimum eum accusabant. Præfectus non passus audire conuitia: quæ Mantius in Deos iactabat: fustibus cædi, multisq; modis lacerari præcepit. Ille gratias agens, quod carnicum tormenta superasset: uocem sic sonantem audiuit: ueni ad me dilecte: qua refotus, deo animam simul commendauit & reddidit.

☛ Diuaricantur) Distenduntur: & in diuersum tormentis separantur.

V R B A N V S.

VRBANVS pontifex Romanus, qui Calixto successit: uir Quiritis sanguinis sanctitate ac doctrina singulari fuit. Multos ad ueræ fidei cultum mortales traxit:

Petronilla.

Et in his Valerianum uirum nobilem Cæciliæ sponsum, atq;
Tyburtium Valeriani fratrem: qui duo fratres constanter mar-
tyrium pertulere. Fuit et Cæcilia eundem exitum sortita: dos
mo prius paterna deo per Urbanum dicata. Is fuit Urbanus au-
tor, fundos et prædia a cultoribus Christi recipiendi: uecti-
galia inde exacta, in sacrorum ministros diuidendi. Idem instituit:
ut uasa, quæ pertinent ad sacra, fierent aurea, uel ar-
gentea: uel si minus facultates ecclesiæ suppetere, stannea.
Demum ab Almachio urbis præfecto tentus: cum ab instituto
Christi reuocari non posset: martyrio consumptus est: et uia
Tyburtina tumulatus.

Quiritij sanguinis) Romani. Quirites enim Romani
vocabantur a quirino. i. Romulo primo rege: qui a quir. i.
hasta lingua Sabinorum: quod assidue hasta uteretur:
Quirinus est appellatus. Suppetere) Sufficerent.

P E T R O N I L L A.

PETRONILLA Petri Apostoli filia, Romæ decessit
et iacet. Cui febricitanti, cur non succurreret Pe-
trus sicut alijs: interrogatus, respondit: id ei præstare. Sed ne
existimaretur, illud causari: quod ægrotatio esset illa Christi
Apostolo immedicabilis: surge, inquit, et nobis exhibe mi-
nisterium. Quæ cum sana dicto parentis obtemperasset: graba-
tum repetere iussa est. Erat hæc uirgo facie præstanti, uirginali-
q; pudore honestissima, quare Flaccus prætor eleganti habi-
tudine commotus, inuitam eam matrimonio iungere conabatur.

tur. Petronilla nimium abhorrens a connubio: triduum ad delib^{er}
berandū impetrauit: quo perpeti ieiunio, precationibusq; peras-
cto: ad superos e uita migravit. Conflata est Nicomedi presby-
tero ex tam repentina Petronillæ morte apud Flaccum inuidia:
est & Fellicolæ uirgini Petronillæ sodali, atq; æquali. Huic quia
omnium Petronillæ consiliorum fuisset particeps. Illi quod e ui-
ta migraturæ sacramentum Eucharistiæ obtulisset. Quare
Flaccus in utrumq; sæuens, per uarios cruciatus occidit.

20 Cui febricitanti cur non) Ordo est: Petrus interroga-
tus: cur non succurreret sicuti alijs: filiæ febricitanti. i. fe-
bre laboranti: respondit. Id ei præstare) Melius & com-
modius esse. Illud causari) In causam, & excusationem
afferre. Exhibe) Ministra. Grabatum) Lectum. Habi-
tudine) Pulchritudine & elegancia. Conflata est inui-
dia) Contracta.

INACHVS.

CVM regnabat in Castella Xanthus, Xanthi comitis
gener ac hæres: Christi dogma late per Cantabriam
diffundi cæptum est. Quippe rex pius deuictis ac fugatis Sara-
cenis, ditionis suæ fines latissime producendo, ad Pyreneos usq;
sactus orthodoxam fidem supplantauit. Et inter alia pietatis
opera Ognienſe cœnobium: quod Xanthus socer substruxer-
at: reformandum reficiendumq; curauit. Nam & scemis-
nis inde parum pudicis expulsis: monachos uere pios in-
duxit: quibus Garsiam quendam præfecit Abbatem. Gar-
sia tamen uita functo, haud mediocris Xanthum cura

Inachus.

incessit: quemnam potissimum monachis præficeret. Erat per id tempus in Aragonia uir nempe pius Inachus nomine: qui ut mundi fugeret illecebras: deoq; totus intenderet: in uia incessa q; montium solus habitabat. Huius celebri fama comper ta: quæ longe lateq; currebat: nuncium rex destinauit ad eum: cupiens Ognienſe monasteriũ tali uiro committere. Cæ terum alijs & alijs nihil proficientibus nuncijs ac literis, rex tan dem iuit ad eum. Adductus igitur Inachus abs rege inuitus: Ognienſiq; cœnobio abbas constitutus: dictu non facile est: quantum in augenda re familiari, reformandisq; monachorum institutis ac moribus profecerit. Iam miraculis tantis incla ruit: ut incerti, quæ nunc potissimum referamus: omnia con sulto prætermittimus: ad gestorum eius uolumina lectorem cupidum relegantes. Illud nunc retulisse iuuabit: quod post multos annos, quibus bonum abbatem, sanctumq; pasto rem egit: cum ægrotaret propediem moriturus: & a uico proximo in monasterium deferretur: pueri uestibus albis coruscantes uisi sunt ei, lampades ardentes manibus præ se ferre: quibus ut subueniretur, cum clamaret (putabat enim mole lampadarum prægruari) monachi nihil tale cernentes: delirare eum primo ex febre crediderunt: mox uero cognita re, deum mirabilem in sancto suo prædicauerunt. Ita ingres sus Inachus monasterium, & sacramenta percepit, & ani mam deo reddidit.

Dogma) Doctrina. Ad pyreneos) Pyrenesi saltus di-
 uidunt Hispaniam a Gallia. Supplantauit) Constabiliuit
 & firmavit. Substruxerat) A primis fundamentis struxer-
 rat. Incessit) Inuasit. Intendere) Vacare. Relegantes)
 Mittentes. Mirabilem in sanctis suis predicauerunt) Di-
 cebant enim omnes vno ore carmen illud ecclesie. Mira-
 bilis deus in sanctis suis.

IOANNES ORTHECA.

IOANNES presbyter in oppidulo Quintana Ortug
 no: quod est in territorio Burgensi natus, ab infanzia Chri-
 sto deditus est. In ualescente iam ætate, literis a deo incubuit: ut
 in sacerdotalem merito fuerit dignitatem prouectus. Sed cum
 id temporis regis Alfonsi sexti, qui sine liberis decessit, interitu,
 bella Hispaniam horrida dissecarent: ne compilationes mors
 resq; pauperum intueretur: secedere uir diuinus constituit.
 Itaq; facultatibus partim in pauperes: quos bonis bella nudaue-
 rant: distributis: partim sibi retentis, Hierosolymam nauiga-
 uit. Vnde post annum reuersus, Aucensem sibi eremum ad ha-
 bitandum delegit, ut latrones, uiam quæ dicitur sancti Iacobi,
 infestantes, ac interrumpentes, fugaret. Quam rem mente con-
 ceptam, quo stabilius firmaret: locum in eadem eremo saltuos
 sum: cui nomen erat Ortheca: prope uiam quæ ducit Compos-
 stellam, abs rege petiuit. Quo facile impetrato, operi statim in-
 sistens, sacellum diuo Nicolao: cuius est ope: cum Hierosolymã
 peteret: sæuientibus undis ereptus, substruxit. Post uero quasi
 asylum: quod peregrinos assereret. Sæpißime sunt latrones eos

Ioannes Ortheca.

nati, fundamenta demoliri, uitæq; Ioannis insidiari: quoquo modo
do studentes, e medio tollere: spe tamen frustrati: cum non sine
mente dei fieri concepissent: uacuum dei ministro syluam fecerunt
re: seq; alio iraduxere. Iam diuus Ioannes opera illa confecerat:
iam concursus hominum undiq; frequens erat: iam ingentes ad
eum diuitiæ elemosinarum nomine deportabantur: cum ueritus:
ne in alios congerere usus diuitias uideretur: tres summe ne
cessarios erigere pontes simul aggressus est. Vnum Lugrugni
super flumen Iberū: a quo est Iberia dicta. Alterum Naiaræ.
Tertium prope sanctum Dominicum Calciatensem. In quibus
ædificandis: & per reliquum uitæ quantis inclaruerit miraculis:
quantis etiam post mortem: quæ senescenti secura contigit
ei: non est nostri propositi enarrare. Vnum tamen e multis, quæ
uiuens exhibuit, paucis referamus. Pauperes quæ plurimi di
uersorium Ioannis de more frequentabant: & ecce dies quidam
illuxit: in quo egentium haud paruam turbam dispensator ob
panis certe penuriam fame marcidam dimittebat. Id Ioannes in
telligens, ægréq; ferens: dispensatoris incusata prouidentia: pa
narium ut pertentaret iterum, mandauit. Ille & tentasse, & dis
cussisse satis, contendebat, ac exiurabat: sed ut instanti domino
satisfaceret: denuo totum dissipandit: & dictu mirabile, plenum
ad summum inuenit.

2. Prouectus) Sublatus. Et animaduerte bone lector:
quanti tunc momenti fuerit: ad sacerdotium aspirare:
quod nunc idiotæ cuiq;: ne dicam aliud: perfacilimum

Marcellinus, Petrus, & Erasmus. Fol. LXII.
est. Diffecarent) In varias factiones diuiderent. Compiz-
lationes) Direptiones: quibus pauperes afficiebantur.
Asylum) Templum erat a Romulo constructum Romæ:
vnde per vim extrahi nemo poterat. Asserere) Ab iniu-
ria vindicare. Panarium) Locus in quo panis seruatur.

MARCELLINVS

Petrus & Erasmus.

CUM Petrus in uinculis Diocletiano Imperatore Ro-
mæ teneretur: Artemio carceris custodi pollicitus est,
dæmoniacam eius filiam Paulinam liberaturum se: sanitatiq;
redditurum: si Christum deum ipse coleret: & baptisma perci-
peret. Cui Artemius, cum tu Petre uinctus maleq; affectus,
plagas pro deo tuo, ignominiasq; patiaris, nec fugere ualeas cru-
ciamenta & carceres: qui potis est tuus iste deus filiae meæ opis-
tulari? Crede mihi: & dijs nostris libamina offer: si bene tibi
consultum uis. Aut si minus: ego tibi catenas duplicabo: & in
ima te carceris contradam: & si te tuus inde deus exemerit: in
me nulla est mora: quin continuo credam illi. Non aspernatus
est Petrus conditionem: imo ait: ut Domini mei Iesu Chris-
ti deitas innotescat: pareo libens: & tuo te cubiculo primis
tenebris conuenturum: ea quam dedisti lege, paciscor. Tum
Artemius caput subcutiens: delirat, inquit, hic homo:
& discessit: uxoriq; suæ Candidæ, quæ Petrus dixe-
rat, enarrauit. Nox erat: & ecce Petrus candidis indutus
uestibus: triumphumq; crucis manu pertendens, Artemio

Medardus & Gildardus.

Candidæq; uinculis se solutum ostendit. Illi eius se uestigio aduolentes, continuo conclamarunt: uere deus unus est dominus Iesus Christus. Et filia statim ab immundo spiritu liberata est. Qui in Artemij domo, totaq; simul erant uicinia, non paruus scilicet mortalium numerus, rem prodigiosam mirati, uociferarunt: præter Christum non est deus. Vincti etiam omnes, quos referato carcere soluerat, missosq; fecerat Artemius: Christianos se professi sunt. Quos omnes mille fere numero Marcellinus presbyter accersitus, baptizauit. Serenus prætor omnium factus certior, Marcellinum & Petrum ad tribunal uocatos, cum uarijs uinci cruciatibus minime posse, & quæcunq; denuo moliretur tormenta nihil facere, expertus fuit: ultimo supplicio affecit. Dorotheus qui eos decollauit, animas cernens ab angelis sublimes deferri: confectus senio baptizatus est. Eodem die Erasmus episcopus multis cruciatibus affectus, martyrio est coronatus.

☛ Consultum) Consulere, vel ut consulatur: hoc est ut tibi bene cedat. Paciscor) Polliceor pactu interueniente. Triumphum crucis) Christum crucifixum.

M E D A R D V S E T

G I L D A R D V S.

MEDARDVS & Gildardus Clodoueo in Gallia regnante, pietate conspicui claruere. Gemini siquidē fratres nobilissima Francorum stirpe prognati celebrem miraculis uitam peregerunt. Cum Medardus puer scholas frequen-

taret, sodali cōstat, affirmasse, fore se triginta post annos episcopum: quod rei comprobavit euentus. Fur e uinea Medardi uuas decerpens, quasi lapis stetit immobilis: nusquam gradum ualens efferre, donec a Medardo comprehensus & solutus est. Clotharius rex infestum ducens exercitum in Gallos: cum omnia late igni ferroq; uastaret: prædas undecunq; abigeret: Solentiacum uillam Medardi deprædabundus inuasit: sed milites solo adhæserunt prorsus immobilis, donec prædas dominis reddiderunt. Factus postea Medardus Nouinensis episcopus, quindecim annos eam sedem tenuit: dæmonia cū in ea liberauit. Tornacensis deinde creatus episcopus, quantis inclaruerit uirtutibus, mors satis declarat: in qua cœli fuisse referuntur aperti: diuinaq; luminaria conspecta. Gildardus episcopus Rothomagensis Medardi fratris per omnia similis fuit: nec a sanctimonia mirabilibusq; gestis deuiauit. Ambo sunt eodem die nati, sexto uidelicet idus Iunij: eodemq; simul & præsules facti: Gildardus Rothomagensis: Medardus Nouinensis. Eodem etiam pariter extincti atq; sepulti: Medardus in ecclesia Tornacensi: Gildardus in Rothomagensi.

Deprædabundus) Omnia depopulans atq; conuulsans.

PRIMVS & FELICIANVS.

P R I M V S & Felicianus ciues Romani, cum a pontificibus accusarentur: quod Christum colerent: deosq; gentium ludibrio haberent: Imperatorum Diocletiani & Maximianus

Barnabas Apostolus.

miani iussu, in uincula sunt coniecti. Producti postea, cum Herculem nolent adorare, uirgis grauius caesi sunt: & in carcerem reducti. Iterum ad tribunal constituti: quod intrespidi persistebant, alter ab altero segregati sunt. Adortus est praeses seorsum Felicianum blandicijs: ut deposita, quam profitebatur, insania: imperialibus edictis pareret: diesq; potius ageret laetos ac iocundos: quam per tormenta periret. Cui Felicianus: octogesimum uitae annum agere se dixit: & tricesimum esse, ex quo seruitium impenderet omnium creatori: atq; in his nec fallentis mundi blandimentis acquieuisse: nec acquieturum unquam. Non tulit ultra praeses libertatem loquendi: sed militibus torquendum tradidit: qui triduo tortus, a ueritate non potuit dimoueri. Affertur tum Primus: & immaniter igni ferroq; cruciatus, cum in proposito duraret: exasperatus iudex, in utrumq; gladio animaduertit.

☉ Ludibrio haberent) Habere ludibrio, habere honori, habere praedae elegantissime dicitur. Salustius in iugurthino. Sed incedunt per ora uestra magnifice sacerdotia & consulatus: pars triumphos suos ostentantes, perinde quasi ea honori non praedae habeant. Acquieuisset) Conuulsisset. In utrunq; gladio animaduertit) Animaduertere in aliquem est, eum legitime punire.

BARNABAS Apostolus.

BARNABAS Cyprius in actis Apostolorum tanto opere commendatus: primus omnium proprium uendidit agrum: & ad Apostolos pecunias detulit. Primus diuum

Paulum Hierosolymam duxit: & cum eo apostolatum prædicandiq; munus Euangelij suscepit. Iam Barnabas & Paulus, ut cætera prætermittamus: per uarias mundi regiones Dei uerbum disseminauerant: cum insperato dissidium inter eos factum est: propterea quod Ioannem cognomento Marcum: qui cum eorum esset discipulus, sine comitatu facesserat. recipiendum: redeunti q; parcendum, Barnabas censuerat: & in suum acciuerat contubernium. Verum hoc dissidium non est sine mensura diuina factum: ut tantorum uirorum doctrina in plures populos emanaret. In urbe Iconio Barnabas & Ioannes Euangelizabant: & ecce multam quandam ad noctem, uir splendidus, Ioanni ante oculos obseruatus est: corroborans scilicet in Christo: & Marcum hoc est expolitum nominans. Eadem nocte Christus Iesus Barnabæ oblatus, ad martyrium est cohortatus: æterna præmia pollicendo. Illuxit: & alter uisionem alteri referentes: silentium sibi mutuo indixerunt. Post hæc Cyprum nauigarunt: ubi uiros simul ac foeminas nudos in fano currentes: ac de more gentium dies festos celebrantes, conspiciatus Barnabas: templo maledixit: quod momento corruens, multos mortales oppressit. Quare qui superstites fuere, Christum crediderunt Deum: & baptizati sunt. Profectus inde Barnabas, Salaminam uenit: ubi Magus: quem Paulus oculorum lumine priuauerat ad tempus: concitans seditionem; ut comprehenderetur Apostolus, effecit.

Basilides & socij.

Iudæi uinctum multisq; supplicijs affectum: cum tradere ciuitatis iudici puniendum festinarent: comperto, Eusebium de stirpe Neronis uirum, aduentare: ueriti, ne suis e manibus Apostolum eriperet: fune tractum extra portam ciuitatis combusserunt. Ossa iam plumbeo uase composita: ut demergerentur in mare: Ioannes Marcus cum alijs duobus discipulis noctu surripens, in Crypta quadam occultare. Vbi annos quingentos ad tempora Zenonis Imperatoris, & Gelasij pontificis lauerunt.

✠ Cyprius) Cyprus insula ab occasu pamphilicum habet mare, a meridie Aegyptiacum, ab ortu syriacum, a septentrione cilicum. Habet vrbes paphos duas, & salaminam de qua fit hic mentio. Dissidium) Segregatio, discordia. Sine com meatu) Com meatus proprie uenia est discedendi ab officio iniuncto: ut a militia ad certum tempus: & hoc in singulari dūtaxat, nam in plurali aliud signat, uictum scilicet communem & quasi penum publicum. Obuersatus est) Astitit & apparuit. Crypta) Subterranea cauerna.

BASILIDES, CIRINVS,

Nabor, Nazarius, Celsus.

Sanctorum Basilidis, Cirini, Naboris, Nazarij & Celsi festus dies agitur. Quorum duos apud Ebrodunensem ciuitatem martyrio laureatos, memoriae prodidit antiquitas. Nazarius & Celsus Mediolani martyrium subiere. Habuit Romæ Nazarius patrem nomine Aphricanum uirum illustrem, sed Iudæum: matrem Perpetuam Christianam: quam Petrus

Apostolus baptismati sacro admouit. Hanc Nazarius sequutus, a diuo Lino instructus, & baptizatus est: pater Aphricanus in ultima senecta Christum agnouit. Sed Nazarius ipse post multa, quæ pro Christo fortiter tulit: Mediolanum uenit, ferens secum puerum Celsum: quem nutriuerat: tentiq; simul ab Anolino proconsule, in carcerem coniecti sunt. Postea uero quam proconsul eorum est in pietate Christiana expertus cōstantiam, diu tortos ac maceratos, tandem gladio percussit. Sepulti sunt furtim a Christianis in proprijs hortis quinto Calendas Augusti: sed a beato Ambrosio postea reperti, Romam sunt translati quinto Idus Iunij.

● Ebrodunensem) Ebrodunum oppidum Alpium.
Baptismati sacro admouit) Baptizauit.

ANTONIVS Minorita.

ANTONIVS qui puer Fernandus est appellatus, Olyssipone Hispaniæ occidentalis ciuitate natus: cum a pueritia in ecclesia nutriretur: & toto pectore literis incumberet: uir summus euasit. Verum ne quid fallax mundi gloria, carnis illecebræ, uoluptatumq; titillationes derogarent: Augustini sodalitati (regularem uocant) ascriptus est. Fama postea inualescente, minoritas quosdam apud Marachium a Saracenis occisos: martyrium inhians, missionem petijt a præside coenobij: & Francisci monachatum professus est. Antetamen quam ab Augustinianis dimitteretur: pactus est cum minoritis: ut in

Vitus Modestus & Crescentia.

Saracenorum regiones ipsum legarent. Missus est igitur quo percipiuerat: sed solo desiderio consequutus martyrium, reuertitur. Nulla iam manet tergiuersatio: quin cōcionandi munus: cui deus illum destinauerat, reducemq; præseruauerat, subeat. In quo quidem quantum profecerit: quanta miracula ædiderit, quoniam paucis dicere non ualemus: ab uno cætera discantur, oportet. Quidam Antonio fassus est, patrem calce pctisse: cui Antonius, ut terrorem incuteret, dignus, inquit, erat pes ille, ut incideretur. Simplex homuncio domū properans, pedem sibi mox abscidit. Diuus tamen Antonius oratione habita, loco protinus pedem restituit. Decessit diuus Antonius Patavi ex morbo, cum per aliquot mundi partes uerbum Dei disseminasset: & Theologiam sacrasq; literas edocuisset. Nam per ea, quibus inclaruit, tempora Euangelicæ doctrinæ clarissimus bucinator, Christianæq; uitæ uiuax ac unicum exemplar fuit.
Nulla iam manet tergiuersatio) Idest dissimulatio, fuga vel excusatio, quoniã adolescens professus fuerat monachatum, quo fugeret mundanam gloriam. Ab uno cætera discantur) Hoc est cætera quæ prætermittimus: ab uno hoc miraculo, quod referimus, poterunt dignosci.

VITVS, MODESTVS, ET CRESCENTIA.

VITVS, Modestus & Crescentia sub Imperio Diocletiani Siciliam inclyto martyrio decorarunt. Vitus namq; puer adduci nõ potuit a patre Hyla senatorio uiro minis

aut uerberibus: ut Deos, abnegato Christo, coleret: quare traditus est Modesto & Crescentiæ nutritoribus: si forte a ueri Dei cultu ualere ipsi: ad idololatriam alumnū reuocare. Sed nutriticiam facti Christiani, cum Vito simul pro Christo cadere, exoptabant. Nullum erat morbi genus: quod Vitus nominato Iesu, non sanaret: nullus langor, cui non medicaretur. Quare a Valeriano præfecto Vitus accersitus: & altaris bus admotus: cum sacrificia contemneret: crudeliter cæsus est. Manus tamen & brachia carnificibus aruerunt: & præfecto manus etiam omnino torpuit. Atqui puer misericors precibus indulgens, sanitatem restituit: bonum ad exemplum Christi malo rependens. Adduxerant nutriticij Vitum oraculo moniti, in aliam regionem: sed Diocletiani filius correptus a malo genio, cum clamitaret: nisi a Vito liberari non posse: quæsitus Vitus & adductus est. Qui manum super Diocletiani filium posuit, & cacodæmonem mox fugauit. Maxima tunc cura Diocletianum subiit: quoniam pacto Vitum ad cultum Deorum pelliceret. Sed cum frustra blandimenta tentasset: in Clibanum ardentem cum Modesto & Crescentia misit: post leonibus obiecit: sed cum omnia cælo fauente frustra fierent: suspensos in eculeo tandiu cædi, præcepit: quoad animas efflarent.

☛ Cadere) Mori. Rependens) Recompensans. A malo genio) A dæmonio. Cacodæmonem) Malum dæmonem. Cælo fauente) Cælitibus fauentibus.

CYRICVS ET IULITA MATER.

IVLITA illustris foemina ab Iconio Isauriae ciuitate, cupiens Alexandri Imperatoris uitare saeuiciam: Tarsum uenit cum Cyrico filio trimo. Sed nihilominus ibi quod Christiana esset: ad praesidem Alexandrum, referentem quidem Imperatorem tam feritate quam nomine, uincta cum filiolo perducta est. Amplexus puerum Cyricum Alexander, oscula dabat: demulcensque blandiebatur: cum mater interim, quod sacrificare contemneret, flagellaretur. Sed puer ab Alexandri nimis um abhorrens illectu, matrem respiciebat, ac de eius dolore sumpramodum anxie lachrymabat. Verbera et cruciatus puero Cyrico intenduntur: si forte tantula posset aetas uel terrore moueri: perdurabat tamen intrepidus: et qua poterat uoce Christum asserabat. Cumque crudelissime caederetur, carnificibus insultans, Christianus sum resonabat. Blandiri iterum ei praeses occaeptit: et collo humerisque imponere. Ille blandicias assernatus, morsu praesidis scapulas appetiuit: dentesque infixit. Quo dolore commotus, ac exasperatus Alexander, Cyricum ex alto praecipitauit, tribunaliisque cerebrum illisit. Iulita filium cernens ad caelos praeuolasse, gratias agebat Deo. Non ita tamen multo post iussa est et ipsa excoriari, piceque bullienti perfundi, demum capite truncari. Horum exemplum sequuti quadraginta quatuor Ethnici, qui se Christianos professi sunt, exquisitis

torti cruciatibus, ab eodem Alexandro post aliquot menses occisi sunt.

Maſſauria) Regio Aſiæ finitima Ciliciæ. Tarſum) Ciuitatem Ciliciæ. Trimo) Trium annorum. Referentem) Reddentem ac exprimentem. Illectu) Blanditiis. Intenduntur) Expediuntur, ac inferuntur. Aſſerebat) Prædicabat. Inſultans) Illudens. Scapulas appetiuit) Corripuit. Illiſit) Fregit.

MARCVS ET MARCELLIANVS.

Marcus & Marcellianus Tranquillini Martiæq; filij, cum Romæ in carcere tenerentur; Chromatius urbis præfectus decollandos pronunciauit: ni dies intra triginta reſipiſcerent, abnegatoq; Chriſto, ſacrificarent dijs. Quod parentes eorum & conſanguinei percipientes, cum filijs ac uxoribus conuolarunt: obreſtatiq; ſunt pios fratres: ut Cæſaris Imperio conſentientes, inſtanti ſe morte ſubducerent. Illi uero diui ſeſtiani perſuaſione confirmati: martyrium intrepide præoptabant. Diuino etiam ſeſtiani eloquio quotquot aderant: & in his Chromatius præfectus aſſati, Chriſtum Deum crediderunt, & baptizati ſunt. Zoe Niçoſtrati uxor: apud quem Marcus & Marcellianus uincti tenebantur, loquendi uſum ſex ante annos amiſum, recuperauit. Quare Diocletianus Imperator, exilio Chromatio multato, Fabianum quendam eius in locum ſuffecit. Qui Marcum & Marcellianum minus ſacrificare uolentes, grauiſſimis in carcere conſtrictos catenis diebus

Geruasius & Prothasius.

aliquot detinuit. Productos tandem ad stipem ligari, mucronibusq; stimulari præcepit. Sed cum in eo tormento diem ac nossem transegisse, psalmos modulantes ac hymnos, Fabianus audiuit: frustra ratus, in eos se tormenta denuo machinari, lanceis per latera iussit transfuerberari.

20. Percipientes) Intelligentes, audientes. Conuolarunt) Velociter cucurrerunt ad eos, quasi volantes. Instanti) præfenti.

GERVASIUS ET PROTHASIVS.

Postquam Vitalis Geruasij & Prothasij pater martyrio est affectus: & Valeria mater simul e vita migravit: filij diuenditis facultatibus: mendicos refecere: seq; penitissimum intra coenaculum abdidere, conspectum hominum fugitantes. Inde tamen postea, decem reuolutis annis, ad martyrium sunt extracti. Astatius siquidem exercitum ducens in Marcomanos, cum Mediolanum ingrederetur, templorum obuios habuit sacerdotes, obsecrantes ac obtestantes, ut Geruasium & Prothasium perderet: aut sacrificare compelleret: qui Deos non modo contemnerent: sed & ad solita illos reddenda facerent responsa inutiles. Astatius uocatis fratribus dixit: expedit: ut more maiorum litetis: quo bello suscepto propitij aspirent deij. Cui Geruasius retulit. A deo uictoria, prosperq; belli euentus flagitandus est: non a simulachris sutilibusq; statuis. Iræ impatiens Astatius Geruasium iussit tandiu plumbatis cædi: quoad animam

exhalaret. Accersitum tum Prothasium commonefecit: ut ad exemplum fratris, fieri Biothanatos, subterfugeret. Ille nullū, inquit, mortalium timeo: qui habeam patronum Christum. Tu miser homo es: qui me uirum imbellem, quando perdere studes, timere conuinceris: & truncos ac lapides colis: qui sibi nequeūt prospicere, nedum tibi patrocinari. Deum adora Christum: si uera uti uictoria uis. Eiusmodi multa cum libere Prothasius effunderet: atq; deos surdos identidem ac mutos compellaret: minas nec minus Astasij Pili non faceret: capite damnatus ac morte multatus est.

☉ Marcomanos) Populos Germaniæ. Mediolanum) Ciuitas Italiæ Alpibus finitima: quondam ea regio Cisalpina Gallia dicebatur. Plumbatis) De hoc genere flagelli diximus. Biothanatos) Violenter mortuus interpretatur, ueluti qui ferro aut vi qualibet interficiuntur. Prospicere) Prouidere, cauere.

ACHATIUS CVM DECEM MILLIBVS MARTYRVM.

CVM Agareni populi, & Euphratenses ab Imperio Romano desciuissent: Adrianus & Antonius Imperatores: qui per id tempus Alexandria morabantur, nouem millia militum in rebelles conscripserunt. Quibus Achatium Heliam demq; uiros fortissimos præfecerunt. Iam acies instructæ directæq; erant: iam manus conserere exercitus uterq; parabat: cum noua manus Imperatorum ingentem hostium multitudinem conspicata: suis diffusa uiribus aduersus tot millia,

Achatius cum decem millibus martyrum.

turpiter terga dedit: seque in tutum recepit. Ibi milites in religionem uersi, ignauiam quisque suam neglectæ religioni ascribebant. Mactatis itaque rite hostijs: in aciem iterum prodierunt: et turpiori nihilominus fuga in castra cõpulsæ sunt. Angelus tum uisus est, uirtutem præclaramque uictoriam polliceri: si Christum Deum agnoscerent: cacodæmoneisque relinquerent: inde asserens, ignauiam illis turpem ingruisse: quod summo posthabito numine, malos genios adorassent. His uisis ac commonitionibus erecti, fiunt omnes sine mora Christiani: commissoque postridie prælio: hostes partim occidunt: partim fundunt fugantque, reliquos proximo lacu demergunt. Potiti tam insigni uictoria milites Christi: angelum denuo monitorem habuerunt. A quo in Araroth montem ducti, triginta sine uiatico continuos dies inter consortia sermonesque angelorum peregerunt. Imperatores certiores facti, milites Christum professos, in montem conscendisse: reges finitimos cohortarunt: ut si bene consultum uellent dijs, cum exercitibus properarent, ad delendos nouos conficiendosque Christianos. Iunctis maximis copijs: Christi milites ab Imperatoribus euocantur. Parent illi ab Achatio præstructi, ac persuasi: interrogatique de secessione post uictoriam facta, per Achatium respondent: Christianos esse: Christoque uelle militare. Lapidantur tum ingenti clamore, sed in iaculatores lapides retorquentur. Credunt iam mille alij milites: et omnes simul ad decem millia crucibus affixi, omnia quæ Christo sunt illata.

cruciamenta, pertulerunt.

✠ Agareni & Euphratenses) Populi sunt Asiae ad Eu-
phratē. Alexandriae) Aegypti ciuitatis. Si bene consultū
vellent dijs) Si res deorum bene prospereq; cadere vela-
lent. Conficiendos) Trucidandos.

IOANNES & PAVLVS.

IOANNES & Paulus fratres in domo Constantiae
Constantini Caesaris filiae praepositus alter, alter primice-
rius fuerant. Quare Iulianus apostata Imperium adeptus: cum
comperisset, ex opibus eos quae fuerant Constantiae, pauperes
quosq; reficere: conuocatis ad se, eandem dignitatem: quam apud
Constantinum habuerant si uellent manere, promisit. Cui fra-
tres pijs responderunt: Constantino se libenter Christiano prin-
cipi adhaesisse: apostatae tamen Christianaeq; fidei desertori,
nullatenus se uelle submitti. Caepit tum Iulianus se clericum fuisse
se iactare: pertesumq; Christianorum ignauiam, ab ecclesia ad
deos gentium transfugisse. Deniq; cum longa Iulianus oratio-
ne fratribus persuadere non posset: ut perfugas agerent: Chris-
tiq; castra relinquerent: decem illis dies praescripsit: in quibus
aut Christum desererent: aut morti succumberent. Nihil ter-
ruerunt milites Christi Imperatoriae minae: quin magis gratu-
labundi, quod per martyriū ad coelestia regna daretur accessus:
anteuerti tēpus, exoptabant. Quod cum minus daretur, eleemo-
sinis dilargiendis decem illos dies impenderunt. Decimus abie-
rat dies: & ecce Terentianus quidam ab Imperatore missus, an

Zoilus.

ream Iouis imagunculam precationibus intentis fratribus obtulit: ut ei quā primum thura darent: uel gladio colla subderent. Illi uero dominum Iesum Christum solum adorandum dicere, perseverantes: hora noctis tertia decollati sunt. Corpora, quod mandatum a principe Terentianus acceperat, cædem sine strepitu fieri: intra domum ipsorum altissima fossa sepeliuit: missosq; in exiliū, euulgauit. Postea uero cū multa fierēt ibi miracula: & Terētiani filius a dæmone malo fuisset creptus: Terentianus simul & filius Christū Deū agnouerūt, & baptizati sunt.

Primicerius) Tribunus erat non leuis momenti apud principes. Apostata) Rebellis, qui pietatem Christianā deseruit. Perfugas agerent) Perfugæ dicuntur, qui ad hostes fugiunt, deserto uero duce. Tempus anteuerti) Præoccupari.

Z O I L V S.

ZOILVS Cordubæ clarissimis ortus parentibus, ab incunabulis Christianæ ueritati addictus est. Ingressus adolescentiam, cum Christum publicitus fateretur, ac prædicaret: tentus ab idololatriis, præsidis ad prætorium est delatus. Præses ad culturam illum deorum pellicere conabatur, iam muneribus, blandis iam sermonibus aggrediens. Supplicia nonnunquam intentans, perterrefaciebat. Verum minus ualens, uirum sanctum a proposito detrahere: morte tandem affecit. Corpus ne Christianis agnosceretur: & ex merito coleretur, inter peregrinorum corpora sepultum, Sissibuto tandem regnante, cum

ecclesia pace fruita est: sic accepimus reuelatum. Vir quidam Agapetus ex nobili Gothorum propagine, ob morum uitæq; præstantiam electus episcopus: per quietem audiuit: quo loco diuus Zoilus & mortem pro Christo pertulisset: & furtim sepultus esset. Itaq; summo confestim mane conuocatis fratribus, & populo, quæ sunt sibi dormienti audita recensuit: & simul omnes in locum reuelatum deduxit. Ibi primus ipse rastrum corripuens: terram effodere prius non destitit: quam uires suggerente pietate, ad corpus sanctissimum penetrauit.

2. Addictus) Deditus. Intentans) Minans.

I V L I A N A.

IVLIANA nobilis Africani filia, Eulofio Nicomediae præfecto desponsata est. Cumq; uellet Eulosius domum eam ducere: sequuturam uirum, negauit: qui Christum non fateretur. Cæditur tum grauitè, ac diuerberatur: sponsoq; sine mora a patre traditur. Ille puellarem aggressus animum blandis uerbis: cum pellicere non posset: ut sibi tanquam sponso acquiesceret: ni fieret ante omnia Christianus: uirgis durissime cædi: capillisq; appendi: post liquefacto plumbo perfundi, præcepit. Quibus omnibus nihil uirgini sanctæ nocentibus: uinculis ac custodiæ impingitur. Ibi malus dæmon angelum simulans, persuadere conatus est uirgini: ut deos coleret, ne male denuo torqueretur:

Iuliana.

hoc Christum uelle: & in id se nuncium destinasse. Hæsit uirgo paululum attonita, suppliciterq; deprecabunda: mox cælitus admonita: dæmonem tenuit ac deuinxit: fateriq; coegit, quo pacto Christianis imponeret. Quem, ipsa cum educeretur e carcere, uinctum secum traxit: & populo conspiciendum ac deridendum protulit. Sæuos quamplurimos deinde cruciatus Iuliana pertulit. Multi miraculis eius exciti, Christianam pietatem apprehenderunt. Sed ad postremum capitis sententiam subijt: & iugulata est. Quartodecimo Calendas Martias coelodiuam Iulianam conscendisse, compertissimum habetur. Hodie tamen quarto Calendas Iulij, Burgensis ecclesia sacrum eius anniuersariū celebrat: uel quod eius reliquias: quæ diocesis huius in oppido Sanctillana tenentur: æstiuis quam hyemalibus mensibus inuisi commodius, frequentariq; posse, maioribus nostris uisum est: uel certe quod hac die quidquid illud est reliquiarū, siue corpus totum, siue pars, ex Bithynia, seu ex Campania: quo constat primo translatum: in nostram hanc regionem deportatum fuisse, coniectura percipimus. Concursum etenim tot gentium finitimarū annuus: basilicæq; uetus structura: oppidi nec minus nomenclatura satis arguūt: diē quo reliquiæ triūphali pompa sunt exceptæ: festum in futura secula pronunciatum.

Acquiesceret) Assentiret. Impingitur) Ingeritur ac illiditur. In id se nuncium destinasse) Aiebat ille dē mō, à deo se missum nuncium in id scilicet, ut Iuliana deos coleret. Oppidi nomenclatura) Dicitur oppidum vulgo

Santilana, sed olim dictum fuisse sanctam Iulianam, manifestum est. Vulgus enim inuertit literas facile temporis longinquitate, sicut in Castro xeriz videmus, quod olim fuit e Castrum caesaris, nemo reuocat in dubium. Festum in futura secula pronunciatum) Hoc est, in dictum esse: ut ille dies perpetuo deinceps festus haberetur.

PAVLVS APOSTOLVS.

PAVLVS Apostolus postquam Damasci uidendi usum, praedicandiq; Euangelium ab Anania munus accepit: Christi nomen longe lateq; praedicatione uahementi propagauit. Damasci primum, mox in Cypro. Vbi Barietum magum magna hominis clade profligauit: & a Paulo Sergio proconsule nomen mutuatus est: ut eius in conuersione ex relatione Hieronymi exposuimus: quamuis Crigeres binominem fuisse coniectet. Antiochiam deinde ac Iconium profectus, multos Christiano cultui mortales adiunxit. Abijt tum Lycaoniam cum Barnaba comite: ubi diuinos ambo honores diuinam ob eloquentiam uix effugerunt. Interuenientibus tamen ex Antiochia Iudeis, mutato uulgi studio: ad mortem est pene Paulus lapidatus. Reuersus inde Paulus Antiochiam ac Hierosolymas: a Petro, Ioanne, & Iacobo collega est assumptus, Apostolusq; creatus. Post hoc Syriam, Ciliciam, Phrygiam, Galaciam, Mysiam, Troadem, Salmothraciam, Macedoniam peragrauit. Athenis etiam fuit: & Dionysium Ariopagitam cum nonnullis conuertit. Sed longius ab instituta breuitate recederemus: si

Paulus Apostolus.

Singulas, quas adiuit regiones: miracula quæ exhibuit: persecutiones quas tolleravit: quoties uinctus: quoties flagellatus: uarijs quoties modis afflictus, commemoremus. Nam quia sæpius fuerat a Iudæis ad mortem petitus: a præside Syriæ Felice Romanam sub custodia est missus: ubi etiam biennio fuit in custodia. Dimissus tandem a Nerone, multa & scripsit & docuit. Extant eius epistolæ ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, aliosq; populos & gentes. Extant & ad Senecam: qui plurimum ei detulit. Nero etiam ipse præclare de Paulo sentiebat: qui lectis eius epistolis, dixit: mirari se, non legitime imbutum sic sentire. Cui Seneca respondit: nonnunquam Deos ore innocentium effari. Sed ad postremum, cum in tanta essent Romæ ueneratione Petrus & Paulus: ut pro dijs fere colerentur: Nero cui uirtus lausq; omnis aliena suspecta semper, inuisa q; fuit: animaduertit in eos. Petrus elatis in sublime pedibus cruci affixus. Paulus eodem die securi percussus.

Qui nosse cupit regiones & vrbes, quæ hic commemorantur, ubi sunt, legat Erasmus de peregrinatione Petri & Pauli, & habebit abunde quod quærit. Plurimum ei detulit) Præclare quidem sentiebat de eo, quare plurimum uenerationis ei deferebat, id est, exhibebat. Non legitime imbutum) Non legitime initiatum & institutum iure pontificum & augurum. Animaduertit in eos) Puniuit, & morte affecit. Securi percussit) Idem erat olim securi percutere, quod nunc iugulare, quippe quod nunc gladio fit: tunc securi fiebat. Hoc tamen interesse videtur, quod uirgis prius cæsi percutiebantur

securi, nunc satis est ad Christianam charitatem simplici morte afficere.

MARTIALIS.

Diuus Martialis unus ex septuaginta duobus Christi fuit discipulus, protomartyris Stephani propinquus. Quem Martialis & Elisabella genuere: & Petrus Apostolus baptizauit. Puer etiam ille fuisse dicitur: qui panes quinque, & pisces duos ad reficienda quinque millia hominum in eremo produxit: & qui in postrema cœna Christo & Apostolis ministravit: quiq; ad lauandos pedes peluim sustinuit. Hic igitur Martialis post ascensionem Christi, Petrum Apostolum in Iudæa quinque annos, & in Antiochia septem sequutus, cum eodem tandem Romam uenit. Unde missus est postea in Galliam ad annunciandum Euangelium. Multa sex annos in Gallia miracula ædidi: sex mortuos excitauit: ecclesias aliquot erexit, millia hominum tria & uiginti, aut plus eo ad ueram pietatem perduxit. Maxime tamen uirtutes eius in oppido Lemonicensi claresuerunt: ubi nunc etiam corpus clarescit. Redijt tandem Romam ad Petrum: cum quo aliquantisper, cõmoratus est. Sed ut populum quem acquisierat, reuideret, Galliam repetiuit. Vbi, sed potissimum in ciuitate Lemonicensi noua miracula exhibuit: nouas ægrotationes propulsauit. Deniq; cum paucis ante diebus, q̃e uita migraret: Christũ ad æterna præmia inuitantẽ,

Septem fratres.

diemq; mortis prænunciantem uidisset: re facta diuina: sodali-
bus ac populo salutatis, decessit, a morte saluatoris Anno qua-
dragesimo.

☉ Miracula ædedit) Publice miracula exhibuit. Corpus
clarefcit) Propter miracula frequentissima.

SEPTEM FRATRES

filij sanctæ Felicitatis.

TAM celebris erat Romæ fama pietatis & sanctimo-
niæ beatissimæ Felicitatis, filiorumq; eius septem Ianua-
rij, Felicis, Philippi, Syluani, Alexandri, Vitalis, & Martialis:
ut pontificum delatione Publico fuerint præfecto præsentati:
quo si saluam deorum immortalium religionem uellet: tollens
dos cum primis de medio curaret. Præfectus Felicitatem primo
cæpit cohortari: ne mulier alioqui prudens, se suamq; numero-
sam prolem iret perditum. Misereretur saltem uirentis, floren-
tis, elegantisq; filiorum iuuentutis. At Felicitas Felix nihilo est
blandimentis, sed nec minis aut terroribus mota: quin filios ob-
testabatur: ne momentaneæ metu pœnæ Christi confessionem
desererent: iam iam habituri pro superata morte trophæum.
Miratur præses fceminæ uirtutem ac constantiam: iubetq; alas
pis cæsam in carcerem trudi. Filij singulatim uocati: cum thura
dare, idolisq; submitti contemnerent: flagellis crudelissime cæs-
si, & in uincula simul coniecti sunt. Antonius Imperator cer-
tior per præfectum factus, quanta fratres constantia (pertina-

tiam ille appellabat) Christianam pietatem assererent: deosq;
gentium exploderent: diuersis iudicibus alium alij tradidit cru-
ciandos, torquendos, necandos. Ianuarius plumbatis occisus
est: Syluanus præcipitio exanimatus: Felix & Philippus fustis
bus necati: Alexander Vitalis & Martialis ferro trucidati: Fel-
licissima felicitas post menses deniq; quatuor iugulata.

Delatione) Accusatione. Tollendos de medio) Oc-
cidendos, qui enim occiduntur, de medio tolluntur, ne
videri possint inter homines. Trophæum) Præmium. s.
vitam æternam: quæ viris pijs debetur velut trophæum.
Est trophæum monumentum atq; insigne bellicę laudis
& victorię. Plumbatis) De plumbatis diximus in Ty-
burtio & valeriano.

TRANSLATIO DIVI BENEDICTI.

CVM Longobardi quondam Italiam occuparunt: inter
alias calamitates, quas Christianis intulerunt, Casinens-
se monasterium: in quo diui Benedicti & Scolasticę sororis
condita erant corpora, diruerunt penitus ac euerterunt, sic ut
vix ulla uestigia extarent. Quare Mimolinus Floriacensis cœno-
bij abbas, ne tanti uiri reliquię sine honore iacerent: aut earum
memoria forsitan obsolesceret: Aigulphum monachum misit:
qui corpus summo studio quęsitum in Galliam conueheret.
Aigulphus strenue delegatum munus obiuit. Siquidem diuino
adiutus oraculo, non corpus modo Benedicti, sed Scholasticę
simul reperit: & ad Mimolinum deportauit. Mimolinus maxis

Alexis.

mis precibus exoratus, corpus Scholasticæ Cenomanensibus dono dedit: quod eorum legati in idem Casinum missi, ab Aigulpho fuerant decepti: cui causam itineris exponentes, non suspicati sunt, eandem ipsum peregrinationis causam habere. Haud tamen corporum facilis fuit discretio: propterea quod cum nuda solum ossa, ex tam longinquo superessent ævo: minus apparebat sexus. Itaque duorum corporum recens defunctorum maris & foeminae suscitatio ambiguitatem sustulit. Resolutis postea centum decem annis, Peno quidam Brixienfis Casinense cœnobium restituit, ac reparavit. Cuius monachi magno Carolo imperante, a Zacharia Romano pontifice, Cæsare ipso non refragante, impetrarunt: ut reliquiae sancti Benedicti Casinum, unde fuerant sublatae, referrentur.

20. Longobardi) Populi Germaniæ, qui quondam Italiã occuparunt, & annis ducentis tenuerunt. Casinense) Casinũ oppidum Campania. Obsolesceret) A memoria deficeret. Recens) Recenter. Ambiguitatem sustulit) Fuerat enim precibus a deo petitum: ut vir suscitaretur a viro, & a foemina foemina: quod cum accideret, ambiguitatem sustulit, id est amouit.

ALEXIS.

EVphemianus uir patricius, Quiritij sanguinis: cui septingentos fuisse seruos: qui fibulis aureis uterentur: memoriae proditum est: unicum habuit filium Alexim: quem liberalibus disciplinis imbutum ac eruditum, uxorem ducere coegit. Diuino tamen instinctus spiriui Alexis, & nuptias

celebrauit: & sponsæ uirginitatem ipsa nuptiali toro persuasit. Exemplo quippe sponsa, cæterisq; rebus posthabitis, Edessam Mesopotamiæ urbem nauigauit. Vbi ad institutum Christi & Apostolorum sedens inter mendicos hominum misericordia sexdecim annos uictitauit: egenis ac ulcerosis seruiendo: suisq; ex emendicatis ^{atq; stipendiis} ~~stipendiis~~ illis necessaria ministrando. Tandem cupiens Laodiceam contendere: & uento reflante ad ostiæ portum delatus: credidit bonus Alexis, diuinæ menti placere: ut uitæ reliquum in patria degeret. Itaq; Romam pertendens, in domum paternam, simulans egenum, diuertit. Orauit patrem per Christi nomen: ut in ea domo uel angulum ad iacendum daret. Pater ut erat misericors pauperumq; perfugium, subscalis eum recubare permisit. Omnis quidem spes Alexis Euphemiano exciderat: eo quod ubiq; quæsitus, nusquam sui uestigium reliquerat. Itaq; deformatus uiliq; ueste semiamictus, nequaquam est agnitus: sed subscalis septemdecim annos multis opprobrijs ac offensionibus a seruis paternis affectus, consenuit. Quo die demigravit ad cælos: uox in basilica Petri audita est: quærite sanctum uirum in domo Euphemiani. Adeunt domum Imperatores Honorius & Archadius cum summo Pontifice: mortuum Alexim inueniunt. Lectoq; chirographo, quod manu compressum tenebat: cognitus est a parentibus & egregie conclamatus. Pontifex ac Imperatores quamplurimis obuersantibus miraculis, corpus magnifice tumularunt.

Triumphus sanctæ Crucis.

Quiritij sanguinis) Vide quæ adnotauimus in Urbano. Memoria proditum est) Traditum & commissum, quod genus dicendi ab ijs temporibus mansisse videtur, in quibus nullæ erant historiæ, sed res memoriæ mandabantur, quippe filij à parentibus accipiebant res gestas maiorum. Imbutum) Institutum eruditum. Instinctus) Commotus. Nuptiali toro) Thalamo nuptiali, quo primum maritus & vxor conueniunt, & fœdera coniugalia firmanant. Emendicatis stipitibus) Nummulis quas ita mendicando. Laodiceam) Ciuitatem Caria. Conclamatus) Deploratus. Obuersantibus miraculis) Passim interuenientibus.

TRIVMPHVS SANCTAE CRVCIS.

Alfonsus Rex cognomento bonus cupiens damna Christianis a Mauris Beticam, totamq; illam australem Hispaniæ plagam possidentibus illata, resarcire prorsus, ac retaliare (semel enim cum eis aduerso Marte pugauerat) magnū conflauit exercitum: reges finitimos ac dynastas sollicitauit: condonationes a summo pontifice impetrauit: ut in eo Pio bello qui caderent: nullis capitalibus commissis præpedirentur: quo minus cœlos statim reuolarent. Quare tantus ardor tuendæ Christianæ ditionis ac pietatis plerosq; inuasit: ut flagitium flagitiosissimum ducerent, a tam pijs castris abesse. Ingentes Tolctum copiæ iam ad regem Alfonsum confluxerant. Iam Petrus Aragoniæ rex haud contemnendam manum contraxerat. Iam regem Nauarræ Xanthum aduentare, fama uulgauerat. Iam pro

ceres iam episcopi, sed Toletanus ante alios fulgentibus stipati
cateruis, regium latus cingebant: cum omnes non sine numine
Christi profecti, ditionem Maurorū inuadunt. Nonnulla sunt
in uia obiter expugnata oppida ignobilia: sed quinto deniq; die
Calatrauam: quæ firmo Maurorum præsidio tenebatur, pri-
mo impetu capiunt. Alarcos deinde ducunt. ubi se rex illis Nas-
uarræ coniunxit. Maurorum rex, qui ingentem Gienrim cons-
traxerat exercitum: ubi nostros comperit in radicibus montiū
consedissee: equitatus partem præmisit: quæ montium ad angus-
stias incompositos insidijs exciperet. Ipse lentiori gradu cum re-
liquo subsequitur exercitu. Alfonsus tamen rex equitum iam
turmam miserat, ad summa montium occupanda: qui fugatis
strenue Mauris, montis planiciem (Nauas Tolosæ uocant) te-
nuere: castris locum delegere. Lætus Alfonsus, quod cacumina
sui montium, profligatis hostibus, tenuissent: omnem iubet ex-
ercitum eo conscendere. Difficilis admodum erat ascensus: sed
a peritis locorum turmatim ducti ad fastigia montis omnes eua-
serunt. Quod ubi Maurus intellexit: Iam enim ipse per auer-
sam partem cum omnibus copijs conscenderat: iterum equita-
tum misit: qui castra munire prohiberet. Sed cum neq; id pros-
pere cessisset: productis omnibus copijs, aciem explicuit: ne-
strisq; pugnandi copiam fecit. Nostri eo die proximoq; prælio
abstinuerunt. Nocte media, quæ diem a superato monte secun-
dam est consequuta: Christiani uoce præconis iubentur: corpo-

Triumphus sanctæ Crucis.

ra curare, arma, equos expedire: signum pugnae prima luce ins-
tenti expectare. Quod tanto omnium plausu gratulationeque ex-
ceptum est: ut noctem, quod tarda iret, incusarent. Orta luce
Alfonsus eductis omnibus copijs: aciem instruxit: curas inter
reges ac proceres partiuit. Haud tamen potest summatim dici:
quem quisque locum tenuerit: quam quisque partem tuendam acce-
perit. Satis ex euentu perspicuum est: omnia præclarissimi du-
cis Alfonsum munia fortissime sapientissimeque obisse. Conser-
tis igitur manibus: ut reliqua nunc prætermittamus: acriter
pugnatum est: ancepsque diu uictoria fuit. Sed tandem fauenti-
bus superis, Victi Mauri, ac occisione occisi sunt. Rex eorum
cum quatuor equitibus prælio fuga se subduxit. Ducenta milia
Maurorum occisa memorantur: cum ex nostris uiginti quinque
solum fuerint desiderati. Mira quæ in hoc prælio contingerunt:
numerus primum occisorum in tanta paucitate Christianorum.
Cruz item in medio conflictu, cum nostri maxime laborare ui-
derentur: Alfonso quamplurimisque uisa in aëre. Præterea cruz,
quæ præsulem ante Toletanum de more gestatur: bis incolumi
signifero aciem hostium sublata penetrauit. Quare, & quod
Christianis symbolum ac insigne Cruz erat: triumphus sanctæ
Crucis hæc præclara uictoria compellata est.

20 Dynastas) Dynastæ sunt viri potentes & magnæ di-
tionis. Condonationes) Indulgentias vulgus appellat.
Regium latus cingebant) Circunstabant regem. Obi-
ter) Incidenter ac velut in transitu. Symbolum) In hoc

significatu signum vel indicium est, quod dabatur a duce suis militibus præsertim in bellis ciuilibus, ubi armorum habitus & vocis sonus erat idem: ut si de quoquam dubitaretur in prælio, hostis an socius esset, symbolum proderet.

IVSTA & RVFFINA.

IVSTA & Ruffina vitam agebant Hispali pudice ac sancte, mercimonio fictilium vasculorum victum queritantes: pauperum mendicitatem sua illa tenuitate iuuantibus: successu sua tempora diuinis laudibus impendentes: cum hostis ille huiusmodi generis struculetus ac ferox medius interuenit: honestumque uiuendi modum perturbauit, ac sustulit. Quædam siquidem matronæ Salambonem (sic Venerem Babylonij uocant) circumferentes: uas in eius sacrorum usum a sanctis fœminis postularunt. Illæ facere se nolle dixerunt: causantes, deum Christianos non lapides uenerari. Pessimæ tum fœminæ dimisso simulachro, uasa pleraque confregerunt. Quare Iusta & Ruffina integerrimæ quidem matres familias factum pessimum improbantibus, idolum confregerunt: ac omnino deformarunt: mediam in uiam prouoluentes. Quod adeo plebem concitauit, ut comprehensæ mox traherentur ad præsidem Diogenianum. Qui Christianas esse cognoscens, eculeo extendi, ferreisque unguis laniari præcipit: post tetro carceri mancipatas, nouis exquisitisque modis cruciari. Productæ tandem ad præsidem, dijs supplicare litareque iubentur. Illæ Christo eum honorem deberi cõtendunt.

Cumq; per cautes & montium prærupta post iudicem nudis pedibus ductæ, non mouerentur: Iusta tandem in carcere uitam dedit. Corpus in puteum missum, a Sabino est episcopo sublatum, sepulturæq; traditum. Ruffinæ pleno decum ore fatenti gula est fracta: corpusq; combustum. Sed a Sabino ossa collecta cum Iustæ reliquijs Hispali sepulta sunt.

Salambonem sic venerem Babilonij vocant) Aelius Lampridius meminit salambonis in vita Heliogabali, & Baptista Henatus ibi est autor huius interpretationis, ne quem sua laude fraudemus. Prouoluentes) Contrudentes. Hispalis) Ciuitas Hispaniæ, quæ nunc Sibillia dicitur.

M A R I N A,

MA R I N A in Græcia nata, patrem habuit monachum. Qui defuncta uxore: filiaq; Marina propinquo commendata, in monasterium secesserat. Hunc abbas post aliquot dies ab induto cucullo sollicitum, mæstumq; cernens, interrogauit: unde illi tam crebra suspiria. Qui respondit: filium se in mundi fluctibus reliquisse: cuius de uita sollicitus, prorsus intabesceret. Non ausus est uir bonus filiam fateri: ne non admitteretur. Abbas morem cupiens gerere monacho: quem bonæ mentis esse compererat: eius filium fieri monachum, permisit. Ita Marina sexum uirili habitu mentita, cœnobitarum in sodalitiū cooptata est: Marinusq; appellata. Profecto fuit in ea tanta morum uitæq; integritas, tanta humilitas, ut in ore omni

nium esset. Mortuo patre, cuius ad arbitrium semper uixerat: omnibus cæpit se submittere: nulli non parere: omnem ultro laborem subire. Igitur cum ad lignandum frequentissime mitteretur: & interueniente nonnunquam nocte bonus Marinus diuersorio cuiusdam Pandochei sua non sponte uteretur: maximum sui nominis monasterijq; dedecus incurrit. Erat Pandocheo filia facie præstanti: quæ non repugnans a milite compressa: cum uterum dissimulare non posset: Marino crimen impetit. Abbas Marinum fatentem crudelissime flagellauit: eiq; monasterio protrusit. ille triennium iacuit ante ianuam in puluere: frustulis ac panis miculis uictitans. Puer trimus ei ueluti parenti traditur: quem eodem in puluere biennium aluit: omniq; cura fouit. Tandem abbas omnesq; monachi patientia Marini uicti, in monasterium cum puero reduxerunt. Vbi ministerio rudeturum egerendorum admotus, uitam perpetuo in labore duxit, ac finiuit. Iussus tamen est cum diem obiit, procul a cœnobio sepeliri: quod nondum exacto tempore, quod erat poenitentia dictum, abbas, decessisse, contenderet. Sed cum a monachis de more cadauer lauaretur: apparuit, esse foeminam. Quod a deo monachos uertit in admirationem simul & mærorem: uolentes secum, quod uirginem sanctam immerito afflixissent: ut sublati continuo clamoribus, intra ecclesiam loco decenti sepelierint. Puerpera mendax a malo dæmone uexata: nõ prius ualuit fugere cruciatus: quã ad sepulchrũ uirginis Marinæ se reã peregit.

Margarita.

Post aliquot dies ab induto cucullo) Hoc est ab eo die, quo se monasterio deuouit. Est enim cuculia vel cucullus vestis conspicua monachorum, quæ potissimum vulgo videtur facere monachum. Intabesceret) in ærore conficeretur. Sexum mentita) Nam cum esset fœmina sub indumentis viri feseilit monachos. Cœnobitarum) Monachorum, inter quos vita communis uiuitur. Kcitos enim communis Bios vita. Ad lignandum) Ad conuendenda ligna. Diuersorio) Hospitio. Pandocheus) Stabularius, qui præ est hospitio. Impegit) in gessit. Quod erat pœnitentiæ dictum) Assignatũ & decretum. Ream peregit) Se ipsam accusauit, & crimen confessa est.

M A R G A R I T A.

MARGARITA Theodosij uiri nobilis filia, in oppidulo haud procul ab Antiochia nutrita est. Quæ pater cum baptismati sacro didicisset, ad motam: consensere inter pecudes nutricis sinere, decreuerat. Cæterũ annum agens ipsa quintumdecimum, cum nutricis oues ad pascua duceret: ab Olybrio præfecto Antiochiam forte petenti, uisa simul & adamata est. Quæ fuit ex ea Olybrius nomen, genus, professionem. Cui respondit illa: nobilem se, Margaritamq; uocari, ac esse Christianam. Obiurgare cœpit Olybrius: quod uirgo ingenua Christum a Iudæis crucifixum coleret: sed cum præter ætatem firmam atq; constantem intellexit: in carcerem missa. Sequenti die producta, uerba nihilominus præfecti elusit: dijsq; libare contempsit: quare eculeo tenta uirgis immanißime cæsa est: ac carceri reddita. Vbi sub specie draconis a dæmone

malo deuorata, facto signo crucis per fracturam uentris emer-
 sit. Iterū malus genius hominem simulans, uirginem dolis agres-
 sus est. Sed tentus ab ea populo derisui fuit. Deniq; cum exquisi-
 tis Margarita cruciatibus ageretur: faciem nunquam mutauit:
 nec signum perturbationis aliquod dedit. Exurebatur admotis
 facibus corpus tenellum: & rursus in dolium frigida, circum-
 stante populo, mittebatur: cum ecce terræ motus factus est: &
 columba cœlo prolapsa, uirginis capiti tiaram imposuit. Quo
 miraculo quatuor millia ethnicorum, præter scēminas & par-
 uulos, Christianam ueritatem apprehenderunt. Olybrius ti-
 mens ne populus miraculis motus, Margaritæ dogma proba-
 ret: gladio animaduertit ad eam. Quæ pro carnificibus orans
 ferrum libens excepit: & ad Empyrea regna migravit.

Admotam) Adhibitam & ablutam. Supra ætatem)
 Præter ætatem, erat enim adolescentula, & uidebatur
 prudentia grandis. Elusit) Contempsit, & ludibrio ha-
 buit. Eculeo tenta) De eculeo diximus in Agatha. Age-
 retur) Torqueretur. Tiaram) Est tiara ornamentum ca-
 pitis, uelut pileum sacerdotū uel corona. Animaduertit
 in eam) Puniuit, morteq; affecit.

P R A X E D I S.

PRAXEDIS Prudentis uiri Romani filia: quem Pau-
 lus Apostolus instruxit. Cum sorore primum Potens-
 tiana precibus pijsq; colloquijs assuefacta, pia semper offi-
 cia frequentauit. Ambæ quippe sorores post mortem pa-
 rentum facultatum maximam partem in pauperes erogarunt:

Praxedis.

eorumq; ministerio frequentem operam impenderunt. Potens tiana uero defuncta: funeriq; cum Pio pontifice officiosissime procurato: Praxedis domum paternam pauperum fecit receptaculum. Nouato etiam fratre germano mortuo, cum Pio egit: ut in eius thermis ecclesia dedicaretur. Nullum præterire diem Praxedis immunem sinebat: in quo pietatis aliquid non resplenderet. Iam tumulandis martyribus, iam iuuandis subleuandisq; hominum mendicabilis intendebat. Tandem inter ipsa pietatis & misericordiae opera dedit animam, tumulataq; est in uia salaria. Hoc ipso die post longa temporum curricula, Maximiano Romanis imperante, diuus Victor in urbe Massilia sæuis cruciatibus est affectus. Per mediam siquidem urbem funibus tractus: eculeoq; suspensus, fustibus ac neruis cæditur. Postea Iouis ad aram delatus, cum eam pede percuteret: ensi secandum submittere pedem, iussus est. Molæ tandem suppositus aquariæ: quod cælo fauente machinam dissoluisset, gladio est confectus. Tres simul cum eo milites Alexander, Longinus, & Felicianus: qui eius custodiæ proposui, in Christum ob miracula crediderant: decollati sunt.

☛ In eius thermis) Erant thermæ loca amplissima & sumptuosa, quæ aut calentibus aquis, aut ipso sine aquis fornice igne calefacto, lauandi sudandiq; vsibus deputabatur: & inter duodecim præcipuas quæ uidebantur Romæ, Nouatianæ haud tenebant postremum locum. Immunem) Liberum, vacuum aliquo pio opere. Mendicabilis) Mendicabulum dicitur mendicans pauper.

MARIA MAGDALENA.

MARIA Magdalena, Lazarus quem suscitauit Iesus, & Martha fratres, mortuo parente Syro uiro clarissimo, & Eucharis matre: tripartitam hæreditatem sortiti sunt. Mariæ Magdalene castellum siue castrum Magdalum: a quo denominata est: Lazaro pars siue uicus Hierusalem: Martha Bethania, Villa in latere montis Oliueti, obuenerit. Cum igitur Maria Magdalena diuitijs afflueret: quas comes plerumq; solet uoluptas sequi: pulchra quinetiam præstantiq; facie superbiret: totos pudicitie frænos abrupit: deliciasq; corporis nimium amp' exata est. Quippe sui faciens omnibus copiam, peccatrix uulgo nuncupabatur. Cæterum cum Christum in domo Simonis leprosi recumbentem uidit: protinus credidit: & seipsam noscens, immutata est. Prouoluitur ad pedes nostri reparatoris: miserabili fletui indulget: lachrymis pedes rigat, & lauat: capillis tergit, ac siccat: tanq; ex animo dolet: & commissorum pœnitet: ut omni noxa absoluta, cumulatissimam gratiam receperit. Hæc est illa mulier, a Christo nimium dilecta: sic a deo comprobata: ut septem ex ea dæmones malos expulisse, uitia scilicet referatur. Hæc illa est Christo tam accepta: ea familiaritate coniuncta: ut apud Phariseum immunditiæ, apud sororem Martham ocij, apud Iudam proditorem prodigalitati ream, dulciloquio excusauerit, expurgauerit, commendauerit. In huius gratiam Lazarus suscitatus est; Martha

Maria Magdalena.

a fluxu sanguinis expurgata. Hæc ad pedes Christi diuina uerba percepit: corpus unxit: a monumento, recedentibus cunctis, non abscēssit. Huic potissimum Christus resurgens obuersatus est. Post Christi ascensionem ad patrem, Stephano lapidato, discipulisq; dispersis, Iudæi Magdalenam & fratres cum plurimis alijs impositos naui, domo patriaq; exulare compulerunt. Qui sine remige, sine rectore maria sulcantes, Massiliæ tandem appulere. Tantam fuisse elegantiam, uimq; dicendi in Magdalenâ comperimus: ut massilienses melleam eius orationem cum pulchritudine coniunctam admiratos: ceu diuinū quodam oraculum audiuisse, literis mandatum sit. Non enim modo plebem humilem fecit orthodoxam: sed miraculis principi persuasit: prolem, quam sterilitas coniugis abnegabat, a Christo deo esse petendam, potius quam a simulachris, uanisq; dijs. Iam uterum sterilis gestabat mulier: iam princeps cum prægnante coniuge ad uidendum Petrum Romanam festinabat: cum insperato grauidâ medijs in fluctibus puerum enixa, mortua est. Nautæ precibus uiri permoti, cadauer cum filiolo in proximo littoris anstro exposuere. Post annos deniq; duos, eandem relegens uiam princeps ille ludentem in littore filium: & ad matris ubera refugientem prospexit. Adijt antrum, uxorem demortuam tentat: & (dictu mirabile) resurgentem tanquam e somno mox excepit: atq; secum in patriam cum bimo puero reduxit. Quæ toto illo biennio a diua Magdalena fotam; cibisq; nectareis res

fectam, prædicabat. Princeps gratijs Magdalene actis, cum
 omni populo baptizatus est: Christoq; templum erexit: cuius
 dicitur Lazarus gessisse præsulatum. Post hæc Magdalena
 eremum adiit: in qua triginta perduravit annos: tantum pœnitenti-
 di, religioniq; indulgens: quantum mundo prius delicijsq; im-
 penderat. Nulli hominum per id tempus uisa est: solis angelis
 frequentata: donec instantis mortis præscia, a sacerdote solitus
 dinem eandem incolenti, passa est adiri. Cui ad Maximinum
 episcopum, unum ex septuaginta duobus Christi discipulis:
 qui comes fuerat itineris a Iudæa: mandatum dedit: ut proxis-
 ma die dominica cum Eucharistia paratus ad aram esset. Venit
 præstituta die Maria septa angelis: Christi q; sumpto uatico:
 concidit, ac expirauit.

Sortiti sunt) Per sortes obtinuerunt. Obuenit) Con-
 tigit, forte habuit. Sui faciēs omnibus copiam) Genus est
 dicendi a primis illis latini sermonis fontibus ductū, cum
 volumus significare fœminā omnibus esse communem.
 Copiam) Potestatem. Orthodoxam) Christianam, recte
 opinionis & sententiæ. Uterum gestabat) Uterum gesta-
 re idem est quod prægnantem esse. Bimo) Duorum ans-
 norum. Cibis nectareis) Nectar potio deorum est.

I A C O B V S

Apostolus.

IA C O B V S Zebedei filius Ioannis Apostoli frater,
 maior uulgo est appellatus: non ob ætatem sane prouectio-
 rem: sed quia prior illo Iacobo: qui cognomēto minoris ab hoc

Iacobus Apostolus.

distinguitur: ad Apostolatam fuerit cooptatus. Hic maior Iacobus post Christi ad patrem ascensum, Iudæam & Samaritam cōcionando percurrit: duodecim tribubus: quæ dispersæ erant: Euangelium enunciauit. Hispaniam tum etiam adiit: sed quia tota peragrata prouincia, solis nouem uiris Christi doctrinam ingessit: relictis ex ijs duobus: qui propalando nomini Christiano insisterent: cum septem alijs retro in Iudæam reuersus est. Omnes in Iudæa synagogas adibat: nulla conuenticula deuitabat: uerisq; sacrorum librorum testimonijs asserens: prædicta prophetarum in uno nimirum Christo uera fuisse: Christum quasi lineamentis quibusdam designasse: nulliq; quadrare aptius potuisse. Hermogenes quidam Magus non ferens: quæ tanto mortalium plausu Iacobus de Christo prædicabat: imo ueritus ne mentibus auscultantium inhærerent: Philetem discipulum misit ad eum: qui sophisticis enthymematis euinceret: de redemptore uana profari. Sed multo contra euenit. Iacobus siquidem ueris Philetem ratioibus irretiuit: eaq; miracula coram est operatus: ut reuersus ad Hermogenem Philetis: uera Apostolum prædicare contenderit: disciplinamq; eius amplexatum, fassus fuerit. Hermogenes elatus in iram, ob ea quæ Philetis de Iacobi doctrina prædicabat: diriseum magicis colligauit: ita ut se quam mouere non posset. Philetis puerum ad Apostolum misit: qui sudarium retulit: cuius contactu solutus Philetis, Hermogenis magiam insultauit: & ad Apostolum concitus peruenit.

lauit. Hermogenestum dæmonibus imperat: ut Iacobum & Philetem uinctos trahant. Sed cum ad Apostolum mali genij deuenere: comprehensi ab angelis, catenisq; flammeis colligati, dureq; torti, horrendos promere ululatus circumstantibus sunt auditi. Tandem soluens eos Apostolus, imperauit: ut Hermogenem sine offensa ligatum traherent: qui celeri cursu delati, manus ei post terga reuinciunt: perq; aera trahunt. Rogabant mali dæmones Iacobum: ut liceret eis per illum de Hermogene pœnas sumere: atq; quod in incendia trusisset, in illum uindicare. Quibus Apostolus, ecquid uos, inquit, in Philetem uobis astantem non sæuitis? Nobis, referunt, nec formicæ tuæ custodiæ mancipatæ lædere, permissum est. Deniq; cupiens Apostolus ad institutum Christi malis quibusq; bona referre: Phileti mandauit: ut solueret Hermogenem, liberumq; abire permetteret. Hermogenes tot uisis attonitus: discedere non audebat, ne malis a dæmonibus opprimeretur. Accepto tamen Iacobi bacillo, securus abiit: & libros magicos ad eum mox attulit: quos uesituit Apostolus cremari, ne odor incautis officeret. Itaq; cum proieciisset libros Hermogenes in mare, reuersus ad Apostolum, ueniam impetrauit. Enim uero timorem ueri dei Hermogenes præ se semper deinceps tulit: miracula passim operatus est: fuitq; quamplurimis Apostolicæ uirtutis exemplum. Stupefacti Iudæi, monstroq; simile iudicantes: Hermogenem subito fuisse mutatum: Apostolum incusant: quod subdola populum

Iacobus Apostolus.

persuasione deciperet. Ille contra, scripturarum oracula ac testimonia proferebat: multis confirmans rationibus: quæ de Christo pronunciauerat. Quid multis moror? Qui seueri castigatores accesserant: Christiani plerique recessere. At uero Abiathar pontifex populum repente concitans, comprehendendum necandumque Apostolum in clamauit: Iosias scriba fune collum implicuit. Trahitur ab uniuersa turba diuus Iacobus ad Herodem Tetrarcham. Qui Iudæorum animaduertens ardorem ingentem: inexplebilemque sitim interficiendi Iacobum: cupiens quin ipse plausum eorum, fauoremque uel cum alterius damno, demereri: sententiam protulit: ut Iacobus Christi Apostolus secto capite interiret. Ducebatur ad locum martyrio destinatum decollandus: & prostratum uidens paralyticum media uia clamantem, ac obtestantem: ut in nomine Iesu sanaretur: continuo restrinxit: ac incolumen abire præcepit. Iosias qui collum fune primo ligauerat: uiso tam insigni miraculo: Christum deum esse credidit: & simul cum Apostolo decollatus est, Anno quarto ab ascensu Christi nondum exacto.

Cooptatus) Euectus, creatus. Propalando) Manifestando, euulgando. Sophisticis enihymematis) Argumentis sophistarum, quæ pungunt quasi aculei, nec aduersario locum dant ad respondendum. Insultauit) Irrisit. In illum vindicare) Vindictam sumere. Demereri) Conciliare, deuincere. Paralyticum restrinxit) Paralysis dissolutio neruorum est, passio quidem acutissima, & quæ subito reddit hominem inutilem, qui eo

Christophorus & Cucuphatus. Fol. LXXXII.
morbo laborat dicitur paralyticus. i. dissolutus, unde
proprie dixit restrinxit, quoniã nihil aliud est in eo mor
bo restringere, quam sanitati reddere.

CHRISTOPHORVS ET CVCVPHATVS.

CHRISTOPHORVS genere Iudæus, patria Ca
nanæus: uir ingenti corpore dominum ac Imperatorẽ
quæritabat supremum. Nactusq; regem magnæ ditionis Chri
stianum: cum animaduertit: ad nomen cacodæmonis, signo se
crucis armare: cognita causa, diabolo se protinus clientem dedi
dit. Longa tamen obseruatione bonus assecla comperit: malum
dæmonem saluatoris effigiem, crucemq; expauescere. Quare
relicto eo, contendit ad Christum. In cuius gratiam monitus a
uiro Pio, a quo est baptizatus: peregrinos ad fluum quens
dam humeris aliquandiu transportauit: inter quos tandem
Christum pueri specie meruit etiam sustinere. Miranti Chris
tophoro graue pondus in puero: nil mireris, Christus intul
lit, factorem gestasse te mundi scias: cuius tibi rei signum
erit, baculus in terram fixus: qui dicto citius germinabit:
uernansq; florescet. Quod cum experiretur Christophorus
dominum, quem quæsierat, & agnouit, & adorauit supre
mum. Profectus inde plenus deo, in ciuitatem Amon perue
nit: ubi plurimam plebem Christo miraculis acquisiuit. Rex
eius regionis miratus in Christophoro uastitatem membro
rum: cum comperit, esse Christianũ, tormentis affecit. Verum

Martha.

cum sagittis ad palum ligatus transfigeretur: ex una repulsa sagitta rex oculum amisit. Christophorus, qui demortuus putabatur, repente loquutus, admonuit: suo sanguine, cum postridie decollaretur, perunctum regem iacturam oculi resarturum. Quod cum euentus comprobaſſet: rex ad Christum cōuerſus, Christophori funus regia præſentia honestauit.

CVCVPHATVS Scyllitanus, Barcinone Hispaniæ ciuitate sub præſide Maximino immania pertulit tormēta. Flagellatur, torretur, aſſatur, uirgis ferreis cæditur: durat tamen, & orat Iudex ipſe ad aram Iouis corruens, expirat: multi mortales credunt: Christianiſq; fiunt. Cæterum ſuffecto in demortui locum cum Ruſſino, continuo Cucuphatus trucidatur.

☛ Regem ſupremum) Maximū. Clientem) Familiarem & aſſeclam, quē ſubſequeretur veluti Cliens patronum.

MARTHA.

MARTHA Syri uiri primatis & Euchariciæ filia, Lazari Magdalenæq; ſoror: cui hæreditatis iure Bethania ſucceſſit: quod Christum domi læta ſuſcepit: ſeduleq; miniſtrauit: hospita Christi meruit nūcupari. Hæc poſt Christi aſcenſionem cum fratribus in exiliū miſſa, uenit Maſſiliam. Qua primum in fidem Christi recepta: Aquenſe territorium etiam tenere fratres curarunt. Erat ea tempeſtate ad Rhodanum flumen in nemoroſo ſaltu immanis draco: cuius anterior pars animalis terreſtris erat: poſterior deſinebat in piſcem. Hic

Omnes illac traijcientes interimebat : naues subuertebat : donec Martha populi rogatu, cingulo ligauit: turbæq; conficiendum, ac lanceis transuerberandum cicurem exposuit. Quare Lazari & Magdalenæ permissu locum illum Martha incoluit : & ecclesiam in eo matri uirgini consecrauit. Iuuenis quidam Martham cupiens adire: Rhodanum, non suppetente nauigio, transire tentauit, & uiribus destitutus, medio in cursu defecit : uniusq; absorptus interiit. Hunc Martha uix altera die reperi tum, precationibus excitauit, uitæq; reddidit. Multis durauit annis Martha, precibus officijsq; pijs, ac carnis afflictationibus intenta. Nam & sororis animam, cum cælos peteret, uiuens ipsa prospexit : mortiq; proxima Christum ac sororem habuit monitores : & ad diuinas epulas uocatores. Aderat hora Marthæ uitæ suprema : & extra tectum educta : subq; dio lecto composita : cum illati Christo cruciatus ex annalibus Lucæ proxime legerentur: ad uerba, pater in manus tuas commendo spiritum meum, defixis in crucem oculis, expirauit.

☛ Cicurem) Mansuetum. Sub dio) Sub cælo, sub aere, scilicet extra tectum. Illati Christo cruciatus) tormenta que Christus pertulit in cruce & in prætorio. Ex annalibus Lucæ) Ex Euangelio Lucæ. Sunt enim annales historiæ, in quibus res gestæ singulorum annorum ordine continentur, quare recte Euangelia dicuntur annales, in quibus Christi res gestæ gradatim per annos singulos recensentur.

Inuent. Steph. Nicod. Gamal. & Abibo.
INVENTIO STEPHANI
NICODEMI, GAMALIE-
LIS & ABIBONIS.

HAud procul Hierosolymis presbyter quidam Lucianus uidere uisus est in somnijs uenerandum quendam senem, sic ipsum compellantem. Eia age Luciane, pande mecum sociorumq; sepulchrum. Dicit Ioanni Hierosolymarum antistiti; ut honestiori nos loco reponat: erimus aliquando mortalibus agrorum sterilitate laborantibus patrocini. Exterritus Lucianus tanto uisu: quis tu es, inquit, quos socios memoras? Sum, retulit, Gamaliel: qui Paulum Apostolum erudiui: iacetq; mecum Stephanus, quem lapidauerunt Iudæi: & meo ego monumento sepeliui. Iacet & Nicodemus meus nepos: qui nocte ad Iesum uenit: & a Petro & Ioanne baptizatus est. Quem postea crudeliter a Iudæis cæsum excepi ac fovi: mortuumq; tandem ex uulneribus eodem sarcophago tumulaui. Iacet simul Abibon filius meus: qui mecum baptizatus uirginitatem uouit: ac perpetuo seruaui. Hæc uisio iterum ac tertio dubitanti Luciano obiecta, locum ac loculos distinctos monstrauit: Stephani ob martyrium rubeis refertum rosis: Nicodemi & Gamalielis candidis: Abibonis ob uirginitatem argenteum, spirantiq; croco plenum. Abijt Hierosolymam Lucianus ad Ioannem episcopum: & exposita reuelatione prodigiosa: Ioannes & alij episcopi ac presbyteri ad locum monu-

stratum citi contenderunt: & cum fodiendo nihil proficerent: iterum Gamaliel monacho Migetio locum in somnis signavit. Cum igitur egeri corpora, nudariq; cæpta sunt: mira fragrantia, odorq; diuinus nares omnium peruasit. Mirantur cœlestem Ambrosiam: concurrunt undiq; mortales: duo & septuaginta homines uarijs langoribus oppressi, sanantur. Tandem corpora in ecclesiam sanctam Sion illata, summa celebritate sepulta sunt.

2. Tanto visu) Visione. Sarcophago) Sepulchro. Est sarcophagus lapis corpora defunctorū in ipso condita breuissime absumens, vnde ab edenda carne nomen habet. Obiecta) Oblata. Loculos) Capsulas in quibus cadauera claudebantur. Ambrosiam) Dulcedinem odoris. Est Ambrosia cibus Deorum, nectarq; potio.

CENTOLLA.

Centolla uirgo Hispana cum multis uirtutibus esset insignis: & Christianam pietatem accuratissime colebat: ad regem, qui summatum rerum in Hispania tenebat, ducta est. Qui uidens eam in prædicando Christo, mirum in modum constantem: cruciari iussit: deinde Eglisio præfecto seuioribus, si non mutaret animum, afficiendam tormentis tradidit. Eglisius nullum tormentorum genus omisit: quod in Centollam non exercuit: eculeum, pectines, uirgas ferreas. Deniq; mamillas secuit: & in carcerem retrusit: quo misso interiret sanguine. Frequens mulierum multitudo intronittitur ad eam.

Dolent, solantur, rogant: ut animum mutet: quo medicis adhibitis, uulnera obliuentur, sanenturq;. Illa uultu sereno multo se maiora pati promptam dicit. Si scirent ipsæ, quæ martyribus præmia manerent: inuidere potius, inducerent animum, quam dolere. Irrupit carcerem Eglisius: & Centollæ ipsius uerba cõtemnenti, probraq; in deos iacenti, linguam præcidit, & abiit. Tunc Helena nobilis fœmina ueniens ad Centollam, eius uirtutem cæpit extollere: & ne deficeret, adhortari. Cui Centolla: ego libens quidem patior: tu uide, ne deficias: quæ simul mecum trucidanda es. Præses ubi uidit: Centollam non posse superari: & ad moriendum secum Helenam pellexisse: antequam numerus cresceret: ambas decollauit. Corpora post aliquot secula Alfonso decimo regnãte, Gonsalus Burgenfis episcopus in Burgensem ecclesiam transtulit: & celebri pompa instituit, quotannis earum solennia celebrari.

☛ Summa rerum) Summum imperium. Mutaret animũ) Propositum quod animo conceperat. Eculeum & pectines) De his iam admonuimus. Missio sanguine) Mitti sanguinem dicitur cum fit Phlebotomia, uel homo iugulatur: aut quouis modo sanguis ex uulnere fluit. Inducerent animum) Secum deliberarent.

MARIA AD NIVES.

QUO tempore Liberius Petri sedem tenebat: Ioannes quidam uir patricius, ingentes Romæ diuitias possidebat; eratq; procreandæ prolis mirandum in modum cupidus:

ut in tanto patrimonio successor ex uoto contingeret: qui & nomen referret: & stemmata continuaret. Itaque uersus cum sterili coniuge pias ad preces: Mariam uirginem & matrem supplicijs quotidie intentissimis rogabat: ac obtestabatur: ut sobolem eis ad propagandum genus & familiam a Iesu filio impetraret: aut uiam ostenderet: qua uiuentes: in aliquo pio possent opere congestas opes insumere. Nonis igitur Augusti: cum solis potissimum æstus mortalibus negocium faceere solent, Ioanni coniugiq; uirgo mater noctu coram astisit: eorum precibus docet, uictam descendisse: quo piam præsens hæreditatem adiret. Mihi Romæ, dixit, nulla nunc habitatio est, nulla basilica. Surgite cum primis mane: & in ea parte montis Superagij: quam contra naturam temporis niuis bus uideritis oppletam: domum mihi construite. Locus ille uestrarum facultatum hæres esto. Eadem Liberio pontifici uirgo mater denunciauit: atque ut orta luce cum clero & populo locum monstratum adiret: imperauit. Liberius fugatis tenebris, uisa Ioanni nunciat: ille uicissim eadem per noctem oblata, commemorat. Conuocant extemplo clerum ac populum: montem conscendunt: & (di tu mirabile) locum basilicæ dicandæ commodissimum: altissima niue conspiciunt occupatū: cum proxima quæq; circum æstuaarent, Ita diuæ Mariæ basilica Ioannis opibus fabricata est: longeq; dotata: quod primū fuit ei Romæ templum dicatum.

Dominicus prædicatorum princeps.

Stemmata continuaret) Insignia & maiorum imagines, vel si magis placet: generis seriem & gradus produceret. Negocium facere) Molestiam afferre. Hæreditatem adire) Apprehendere.

DOMINICVS PRAEDICATORUM princeps.

DOMINICVS institutor ac princeps ordinis prædicatorij: qui periclitanti nauiculæ barionæ quasi nouum sydus affulsit: in uico Caleruega Exomensis dicecesis in Hispania, patre Felice matreque Ioanna natus est. Cuius ante ortum mater filij præsaga magnitudinis, catulum segestare somniavit, facem ore tenentem: qua cunctus erat orbis conflaturus. Puer sæpe uisus est Dominicus humi cubitare: quo carnis disceret delicias fugere. Vinum annos decem: quos Paslentiæ sacris literis impendit, non bibit. Libros omnemque supellectilem, ingruente fame, uendidit: quo pauperibus subueniret. Cooptatus postea in canonicum ab episcopo Exomensi ob egregiam indolem: cum eodem in Galliam ad refutandos comprimendosque Abigenses hæreticos (populi sunt prope Tholosam: qui fidem catholicam id temporis disturbare sunt conati) contendit. Aduersus quos, defuncto episcopo, bellum sane decernale non sine summo discrimine gessit: domuitque quam plurimos miraculis ac firmis sacrorum librorum testimonijs. Seipsum uendere, uir pius tentauit: quo uirum quendam redimeret: qui ob paupertatem hæreticis se addixerat. Cæterum

cum de instituenda noua obseruatione ad retundendos latius hæreticorū insultus, sæpius cogitasset: Romam ad frequens concilium abiit. Innocētius tertius Dominici nouū uidit institutū: & admiratus est: sed Honorius successor ratū habuit: sacriq; palatij Dominicū magistrū fecit. Docebat Dominicus suos nouæ militiæ cōmilitones, ueram non modo religionē colere: sed pietatis lucem sua prædicatione: unde nomen traxerunt: terris omnibus propagare. Habitauit primo cum frequenti sodalitia apud sanctū Sixtū: deinde apud sanctā Sabinam. Miracula uir apostolicus tanta passim operatus est: ut uolumine uix ualeant cōprehendi: quare illis nūc super sedemus. Decessit Bononiæ anno post Christū natū ducentesimo uicesimo secūdo supra millesimum: & a Gregorio nono in numerū sanctōrū relatus est.

☩ Periclitanti nauiculæ) ecclesiæ, quæ per nauiculam significatur. Periclitabatur autem hæreticorum procellis agitata. Barionæ) Petrus apostolus & princeps ecclesiæ dictus est bariona. i. filius Ioannis vel filius Columbæ, nomen est ex syro & hebreo conflatum.

M A M M E S.

A Nnum agens Mammes duodecimum, parentibus iam defunctis, Cæsarea Cappadociæ natali solo egressus: montem cōscendit: quo persequutionem Aurelianam uitaret. Et pascendis intentus ouibus, earum lacte uictitabat: pijs etiam interdum supplicijs indulgebat. Cælesti tamen oraculo monitus cum in camporū planiciem descendisset: codicē Euangeliorum:

Mammes.

Et baculum forte oblatos sustulit: et in montem secum reportauit. Lectioni uacabat euangelicæ Mammes: cum ecce multitudo ferarum conuenit: et ubera mulgenda præbuit. Idque cum fieret quotidie: Mammes ferarum lac cum ouillo lacte in caseum pressum, ad portam ciuitatis distrahebat: pecunias in pauperes erogabat. Præses ciuitatis audita munificentia, uere pia: milites duos misit: qui Mammetem comprehenderent: feris tamen septum non ausi contingere: refugerunt trepidi. Mammes eos consequutus: ad præsidem uenit: et christianum se professus est. Præses pueri miratus audaciam: ueritusque ne ad eius exemplum discerent alij contemnere diuos: in eculeo torqueri: mox pertinacem in carcerem trudi præcepit. Mammes in uinculis quadraginta cernens christianos inedia marcidus intabescere: christum exorauit: et refractis ostiorum uectibus: cunctos emisit. Præses prodigiosi facinoris admonitus: in caminum ignis Mammetem coniecit: cumque intactum conspiceret ab igne: medio in amphitheatro leonibus deuorandum exposuit. Sed horribilis leo humana uoce testatus: imperio dei se facere: quã plurimos ex iudæis ac gentibus interemit. Ad postremum lapidibus obrutus Mammes: circum strepentibus angelis emigravit.

Distrahebat.) Vendebat. In amphitheatro) Amphitheatrum locus spectaculi, ubi pugnabant gladiatores.

CYRIACVS, LARGVS ET
SMARAGDVS,

CVM Maximianus Imperator christianos, qui Romæ
 erant: ad egerendam arenam: reliquamq; materiam
 comportandam: in gratiam Diocletiani: qui thermas magnis
 ficentissime construebat: damnasset: Cyriacus Largus: &
 Smaragdus simul damnati sunt. Sed quia Saturninum senem,
 qui sarcinas ferre nequibat, iuuantes Cyriacus & Sifinus de-
 prehensi sunt: in carcerem sunt teterrimum omnes coniecti.
 Vbi Saturnino & Sifino morte multatis, Cyriacus, Largus, &
 Smaragdus biennio tenti: inconcussam fidem tenuere. Ingresso
 tandem urbem Diocletiano: cum filiam eius Artemiam Cy-
 riacus cacodæmonis ab infestatione eriperet: missus est ad res
 gem Parthorum: quo filiam eius etiam a malo genio uindicas-
 ret. Quod non solum præstitit Cyriacus: sed & ipsum res
 gem cum filia & plebe non pauca traduxit ad christum. Res
 uersus Romam, tentus est ilico a Cæsare Maximiano: propter
 rea quod Artemiam Diocletiani filiam fecisset christianam:
 traditusq; est Carpasio iudici. Carpasius Maximiano cus-
 piens placere: Cyriacum pice bulienti perfudit: ac in carcerem
 misit. Exactis diebus quatuor e uinculis productus: cum sacri-
 ficia sperneret: catasta extentus: nervis ac fustibus cæsus est.
 Cæterum cum omnia quæcunque cruciamenta gratijs inten-
 tum agendis, libenter Cyriacum subire, Maximianus accepit:
 iugulari cum sodalibus Largo & Smaragdo, alijsq; uiginti uno
 intra Salustij thermas præcepit.

Thermas) De thermis diximus in Praxede. Catasta) Machina lignea, qua vinciti tenentur, & etiam torquentur, de qua iam meminimus.

L A V R E N T I V S.

LAURENTIVS Romanæ ecclesiæ archidiaconus, genere Hispanus, Sixti Romani pontificis discipulus fuit. A quo leuita factus: sacrisq; concionibus præpositus: martyrio est etiam destinatus. Philippo siquidem Imperatore: qui primus ex Cæsaribus Christum agnouit: a Decio Cæsare per scelus occiso: Philippus iunior eundem uitæ exitum sperans: paternos thesauros Sixto commendauit: ut si quid sibi per fraudem Decij accideret: in pauperes illos expenderet ac erogaret. Decius a senatu dictus Imperator: duram in christianos insectationem statim exercuit: Philippum iuniorum occidit: Sixtum pontificem huius nominis secundum, & quod christianus, & quod Philippi thesauros non reuelabat: morte damnauit. Quem Laurentius, cum duceretur ad uictissimam: interrogabat: quo pater sine filio: quo sacerdos sine ministro graderis? Cui Sixtus, non te desero fili: maiora tibi pro christo certamina manent: post triduum me sequeris. Interim si quid tibi thesauri est: pauperibus exhibe, dona, distribue. Hæc milites accipientes, correptum Laurentium ad Cæsarem pertrahunt. Quærit de thesauris Decius Cæsar: Laurentius nihil respondet. Quare cruciandus Valerio præfecto Valerius custodiam eius Hippolyto mandat. Hippo-

lytus ut thesauros proferat cohortatur. Laurentius vitam per
emnem: reconditosq; thesauros Hippolyto promittit: si chris
sto credat. Fit Hippolytus cum omni familia christianus. Lau
rentius ad Valerium reductus, inducias ad proferendos thesau
ros petit: & colligit undecunque cæcos, claudos, maleq; affe
ctos, quos potest: atque Decio sistit, hæc, inquiens, turba thes
sauros in cælum subuexit. Decius se derisum intelligens: Lau
rentium in Tyberinum palatium ductum, fustibus cædi: las
minisq; ardentibus exuri præcepit. Quæ cruciamenta cum
Laurentius contemneret: plumbatis cæditur: catastaq; deinde
extensus, scorpionibus uerberatur. Denique cum magiæ De
cius ascriberet tolerantiam tormentorum: ad thermas olympiæ
des trahi iussit noctu Laurentium: & cum interminaretur, ni
mox deos adoraret, omnia tormentorum genera illum ea nos
te certo certius subiturum: retulit Laurentius: nox igitur hæc
nihil profecto tenebrarum habebit: sed luce mihi lucidior in
clarescet. Itaque cum cætera frustra intenderentur supplicia,
crates ferrea est allata. de superq; Laurentius protentus. Torre
batur igne supposito: & recreari se illo incendio prædicabat.
Iam unum erat latus exustum: & uersus ad Decium Lauren
tius omnino moribundus: Gyra corpus hoc, inquit, & man
duca: abunde pars hæc tosta est. Ita propositi sancti tenax, in
tanto illo cruciatu Laurentius expirauit: tumultatusq; est ab
Hippolyto uia tyburina.

Clara.

Ad victimam) Ad mortem tanquã victima. Est victima omne animal, quod deo immolatur. Decio sistit) Ante Decium cõstituit, & præsentauit. Scorpionibus) Scorpio genus est tormenti, flagellum etiam virgarũ habens in summitate plumbeas glandes. Magiæ) Incantationi. Thermas olympiades) Quæ Romæ erant in ascensu viminalis non longe a templo sancti Vitalis. Intenderentur) Explicarentur, & inferrentur. Via tyburtina) tot viæ Romæ erant quod portæ, & ab ijs plærumq; sortiebantur nomina, a quibus fuerant strata.

CLARA.

A Si in nobilibus orta natalibus Clara: primis ab annis Christo dedita: uirginitatem uouit. Adhærens postea ciui suo Francisco: sic ab eo instituta fuit: sic mundum contemnere docta: ut prædium Francisci obseruatione cuncta Claræ sordescerent. Non satis ei fuit: simplex natiui coloris indumentum: uitæq; genus austerum: atque omnium rerum egestatem a Francisco mutuatam fuisse: eandem inter fœminas obseruationem ualere uoluit: legesq; nouas dedit: & uirginalem quandam rempublicam constituit. Innocentius tertius ex diui Francisci sententia uirginalem cœtum conuiuentiamq; qualem Clara præscripserat: confirmauit: ratamq; fecit. Præfuit diua Clara suo pie doctæq; instituto collegio annos multos: ad finem scilicet uitæ ultimum: qui contigit ei certe felicissimus: Gregorio nono, frequentissimoq; cardinalium senatu assistentibus. Miraculis etiam Clara passim effulsit. Cum certo die solus in monasterio reperiretur: uel incuria ministrorũ:

uel deo sic disponente: ut locus esset miraculo: dimidiam eius partem, ne consuetudo intermitteretur: pauperibus Clara dilargita est: altera quadraginta uirginibus satis abunde fecit. Item coenobium, Asisio capto, Saracenos inuadentes, ad ianuam Clara sustinuit: & pedem referre coegit: urbe quin etiam sine maleficio excedere quasi diuino quodam Imperio compulsa. Sed operis esset immensi eiusmodi singula persequi.

Asisij) Asisium oppidum Italiae. Natiui coloris) Proprii & naturalis, nulla adhibita arte. Saraceni) Populi sunt Arabiae felicitis.

HIPPOLYTUS.

HIPPOLYTUS, apud quem iussu Valerij diuus Laurentius in custodia tenebatur: postquam caecos uidi a Laurentio signo crucis illuminari: statim credidit: & cum omni familia baptizatus est. Quem a funere Laurentij reuersum: parantemq; cum familiaribus Christi corpus sacrosantum sumere: irrumperentes milites comprehenderunt: & ad Decium uinctum perduxerunt. Querebat ex eo Decius, an magus esset: quando cadauer Laurentij tantopere sepeliendum curasset: cui Hippolytus Christianum se, non utiq; Magum esse, respondit. Iratus Decius, os eius imperat lapidibus tundi: & perseverantem, ad exemplum Laurentij, confici, se uelle, dicere, fustibus ferreisq; chordis laniari. Sed cum hac uia parum procederet: quod machinabatur Decius, uestibus

Bernardus.

Christiani ritus exutum: sago indui militari præcepit: inuitans ad amicitiam, pristinosq; militares usus. Ille cum militare se Christo diceret: traditus est Valerio præfecto: qui bona eius occuparet: & tormentis uel uinceret: uel e medio tolleret. Valerius, tormenta tam in dominum, quam in seruos expertus, nihil ualere: extra portam tyburtinam famulos omnemq; familiam iubet, coram domino trucidari: Hippolytum ipsum futentibus ab equis distrahi. Funera cunctorum Iustinus quidam presbyter procurauit.

20 A funere) Ab exequijs. Et perseuarantē) Ordo est. & imperat, perseuerantem dicere, se uelle confici ad exemplum Laurentij, laniari fustibus & chordis ferreis.

B E R N A R D V S.

BERNARDVS inter Burgundios nobili familia ortus: patrem Telecinum, matremq; Aleth summe coluit. Annum agens uicesimum secundum cum tribus germanis fratribus: & alijs triginta insigni pietate uiris in Cisterciensi monasterio paucos ante annos inchoato, sacrum cucullum induit. Vbi tantum eruditionis sanctitatisq; nomen adeptus est: ut Clareuallensis abbas sit inde creatus. Quem locum Robertus uir illustris non multo etiam prius magnifice substruxerat. Mira fuit Bernardi pietas, mira continentia, maximus rerum omnium contemptus. Stupenda etiam miracula fecisse, scriptores eius uitæ commemorant, morbos quoscunq; nutu, uerbo, tactu

sanabat: dæmones malos depellebat. Preces ad hæc & uigilias frequentabat: magnum totius uirtutis ac integritatis exemplar suis sodalibus erat. Patrem ad monasterium traxit: sororem, quam unicam habebat, longa suasione conuicit: ut non refragante marito, monachatum profiteretur. Tandem post centum & septuaginta monasteria a se mirifice per orbem cōstruēta: mortuus est: patientiam ueramq; humilitatem suis legans comitibus: atq; posteris pijs studiorum præclara monumenta. Nam & uolumina quamplurima ædidi: quæ non paruum Christianæ pietati lucem asserunt.

✠ Burgundios) Burgundia prouincia est Gallia. Cisterciensi monasterio) Cistertium oppidum Burgundia. Sacrum cucullum) Vestem monasticam. Suis legans) Testamento relinquens.

B A R T H O L O M A E V S

A P O S T O L V S.

BARTHOLOMÆVM Apostolū nepotem fuisse se regis Syriae: cui nulli erant liberi: audiuisq; Christi uirtutibus, ad Apostolatū sub conditione: ut purpura liceret uti, uenisse: quidam autores sunt. Hoc tamen constat. Post ascensionem Christi: profectis in suas prouincias Apostolis: Licaoniam primum: & in inferiorem Indiam Bartholomæū uenisse: tum ad urbem Albanem. Vbi templum ingressus, in quo idolū Astaroth simulās sanare: quos ipse uexabat: miseris mortalibus imponebat: loquēdi malo genio sanandiq; usum ademit.

Bartholomæus Apostolus.

Ciues nouo sui dei silentia conterriti, ac stupefacti: in proximam ciuitatem, ad dolum Berith sciscitatum misere: quæ nam conticendi fuerit causa Astaroth. Quibus responsum dedit Berith: igneis teneri uinctum catenis Astaroth a Bartholomæo Christi discipulo: qui paulo fuerit ante, eorum urbem ingressus. Quærentibus: quis ille Bartholomæus, qua nota posset inter nosci: signa oris, ac cultus omnia descripsit Berith: rogauitq; simul legatos: ut si forte uirum inuenirent, præcibus cum eo agerent: ne in ipsum sicuti in fratrem ac sodalem sæuisset. Triduo Bartholomæus est quæsitus, non tamen inuentus: quoad dæmoniacus quidam cepit ad prætereuntem Apostolum clamare: eius se causa torqueri, ac inflammari. Quem Bartholomæus, indicto silentio, mox incolumen reddidit. Polemius rex eius ciuitatis, audito miraculi præconio: uocari iussit Apostolum: quem rogauit: ut filiam lunaticam sanaret. Apostolus deductus ad uirginem: soluite, inquit, reijcite catenas: ponite metum: grauioribus iam tenetur uinculis: qui rabidos in morsu seam agebat. Rex ut filiam uidit sanitati redditam: camellos auro & argento graues, ac onustos ad Apostolum misit. Ille fugitans, qui munera deferebant: intra regium se cubiculum dedit: & regi sine arbitris inuento: non se temporalia quærere, dixit: sed salutem animarum negociari. Deinde cum de Christo multa prædixisset: adiecit: si credis, & baptizari non dedignaris: crastino tibi die ligatum catenistuum deum

ostendam. Sequenti die sacrificantibus regis Imperio sacerdotibus, idolum dixit Astaroth, non eos certelituros: quod ipse in uinculis esset: & cum dicto corruens, alia cuncta confregit idola. Apostolus diabolum, qui in idolo loquebatur: ferreis reuinctum catenis turbæ uidendum teterrima forma protulit: ac in desertum ire coegit. Rex miratus Apostolicam uirtutem: cum coniuge ac liberis innumeraq; plebe baptizatus est. Pontifices templorum tantam deorum suorum culturæ dolentes iniustam ignominiam, ad Astiagem confinis ciuitatis regem, Polemij fratrem contenderunt: deos exterminatos lamentantur: religionem magicis technis sublatam: regem suum deceptum, quærentur. Astiages religionis iacturam, fratrisq; dementiam (sic aiebat) ægreferens: milites misit, qui Apostolum uinctum, maleq; affectum ad se traherent. Bartholomæus regi assistens: cum interrogaretur, cur Polemiū defraudasset. Non, inquit, decepi: sed in uiam, quæ ducit ad cælos, reduxi. Commisnabatur Astiages ui coacturum, dijs libare, & Christum abnegare: cum ecce nuncius irrupit, clamitans: deum Balach concidisse: totumq; in puluerem abisse. Quod regem adeo exterruit: ac in furorem egit: ut scissis uestimentis, edixerit: fustibus Apostolum cum primis cædi: mox sublatū in crucē, uiuum excoriari. Nudatus uero pelle Bartholomæus, prædicationem Christi nõ intermisit: multos ad Christianam pietatem cum omnium stupore iraduxit. Rex quamuis attonitus erat miraculis:

Genesisij duo.

ueritus tamen ne omnes dederentur Christo, caput amputari Bartholomæo iussit. Duodecim populi: qui Apostolicam imbibebant doctrinam: ad Polemium regem conuenere: iusta diuino Bartholomæo magnifice fecere: basilicam in eius memoriam erexere. Cæterum ethnici magnum fieri concursum ad Apostoli tumulum postea cernentes: corpus fossa extraxere: plumbeoq; loculo inditum, in mare proiecere. Quod huc & illuc cœlesti permissu iactantibus undis, ad Liparam insulam delatum: honorifice a Christianis sepultum est. Post annos circiter trecentum, Saracenis insulam deuastantibus: reliquæ cœlitus sunt repertæ: & Benauentum in Italiam translata: unde Romam delatas, fama est.

☉ Licæonia) Regio Asiæ contermina Galatiæ. Mælo genio) Diabolo Astaroth. Lunaticam) Furentem, morboq; lunatico laborantem. Eam agebat) Propellebat. Inustam ignominiam) Inuri dicitur ignominia, quæ nunquam videtur posse deleri, veluti nota, quæ candenti ignitoq; ferro fit. Magicis technis) Artibus magorum. Iusta) Iusta sunt sacrificia, quæ mortuis impenduntur, quod iure fiunt bene meritis de nobis aut patria.

GENESII DVO.

GENESIVS Arelatensis: qui cum iudicibus ad tribu Gal scribe sedebat: uidens in Christianos impia pronunciari edicta: noluit ea, proiectis tabulis, excipere: seq; Christianum professus est. Iudex subitam hominis mutationem demiratus: quid agis, inquit, Genesi? iussa principum inania ducis?

Sunt retulit Genesius iniqua: sunt impia: sunt omnis flagitij plena. Iudex teneri iussit: si forte seorsum quaesitus: mutaret animum. Genesius tamen quamvis spiritu promptus: ab humanitate tamen omnino non alienus: iudicis declinans primum furorrem: fugam relicta urbe cepit. Cumq; intellexit, missos, qui occiderent: Rhodanum petijt: & unda se fluminis perluens: in altera ripam baptizatus tranavit: ubi a satellitibus occisus est.

GENESIUS alter Romae apud Diocletianum Imperatorem mimorum infamem artem exercebat: Christianorum patientiam deridebat: ritus ac ceremonias per iocum agens, deludebat. Sed tandem cum mente tota concepisset Christum, quasi ludibundus ante Diocletianum baptizatus est: uersusq; ad Imperatorem risu diffluentem: non mimica, inquit, petulantia Christianos insulto: sed Christum eiusq; dogma ex animo sector ac diligo. Inuectus tum in deos gentium, futiles nulliusq; momenti praedicabat. Diocletianus, qui a principio sermonis crediderat, mimum agere: postquam intellexit ex corde dicere: fustibus imperat caedi: & in carcerem trudi. Sequenti die traditus est Plustiano praefecto: qui uel ad immolandum compelleret: uel interficeret. Praefectus in eculeum leuari, & lampadibus exuri praecipit: sed cum in ipsis Christum tormentis invocaret: Diocletiani tandem iussu necatus est.

☛ Arelatenses) Populi sunt Galliae. Mimorum infamem artem) Mimi dicuntur effectores, qui gesticulatione exercent, imitanturq; dicta, facta, & mores hominum & naturas.

VICTOR CERASIENSIS,

atq; VICTOR & CORONA.

VICTOR in oppido Ceraso Burgensis ditionis natus, postquam sacras sufficienter literas calluit: & in sacerdotalibus ministerijs aliquandiu se exercuit: cupiens illecebras mundi declinare, in eremum Ognæ secessit: & septem perpetuos annos inter spelæa ferarum, hymnis diuinisq; laudibus intentus, peregit. Eadem tempestate, Mauris Hispaniã fere totam possidentibus, Cerasum grandis ciuitas, ad Christianos desciscuerat: & septennio toto, quo Victor latuit, obsidionem Maurorum tolerauerat. Quare uisus angelus adesse Victori: eiusmodi uocibus eum excitauit. Eia age Victor: rumpe moras: patria te uocat: ut longa eam obsidione soluas. Septem iam annos Mauri circumstant: muri nutant: oppidani com meatibus, post alia incommoda, destituti, deditiõnem moliuntur. Propera, tu patriã liberabis, teq; martyrio consignabis. Venit Victor Cerasum: uixq; agnitus, tandem in Maurorum castra penetrauit. Cum igitur mahumeticam Victor superstitionem in castris hostium insectando: quamplurimos adiunxisset Christo: & pios, qui apostatauerant, reduxisset: Gaza Maurorum rex, unus ex septem, qui bellum illud gerebant: non passus ea fieri impune: Victorem capi: & ad se trahi præcepit. Victor primo statim occursum regem a lepræ morbo liberauit: & cum inuitaretur magnis promissis ad deserendum Christum:

in mahumeticam sectam inuectus est. Rex bene quantumuis meriti Victoris proritatus audacia, rapi iussit in carcerem: & ibi quod nihilominus plebem acquireret magnam, tandem iugulari. Rogauit Victor lictores ac carnifices: ut cruci prius affigerent: quod illi tam fecere libenter, quam strenue. Triduo uiuus pependit in cruce, plurimos conuertendo: & miracula non uulgaria prorsus ædendo. Nam & cuidam spuenti se, mortem ante reditum in urbem denunciauit: quæ mox subsequuta est. Sed tandem cruce demissus, caput uno ictu amputatum, manibus excepit: gestansq; illud, uiam in oppidum Cerasum dixerit. Ibi oppidanos truncato capite alloquutus: uasam paucillo, quod solum supererat, saturatam frumento: dimitti per portam ciuitatis, persuasit. Quam hostes iaculis confecerunt: erumpensq; triticum cõspicientes: diffisi uictoria, protinus abierunt. Victor designato loco, in quo erat sepeliendus: animam uinculis carnis absoluit: & ad æthera misit.

VICTOR alter in Syria sub Antonio cæsare cū uerbera, eculeum, ungulas, ardentes laminas sustinuisset: Corona uirgo exclamauit, martyrem cohortando, quod duas uidere se diceret, coronas, cælo labentes: alteram sibi: alteram ipsi Victori. Quare comprehensa, & ad duas hincinde demissas arbores illigata: in duas partes secta est. Victor securi percussus.

Spelæa ferarum) Speluncas & latibula. Bene meriti Victoris) De ipso nimirū rege, quem lepra mundauerat.

AUGUSTINVS.

Diuus aurelius Augustinus patre Patritio, matre Monyca in oppido Aphricæ Tagasta natus: liberalisq; sumeq; eruditus, adeo fuit acri: & omnium diuinarum humanarumq; rerum ingenio capaci: ut annos nondum natus uiginti, rhetoricam Carthagine docuerit: mathematicas artes, cæterasq; philosophiæ partes per se multa legens, adeptus sit. Italia n tum inde petijt: & primo Romæ, dein Mediolani docuit. Ambrosij prædicatione & hortatu Manichæorum impietatem, quam ab initio probauerat: execratus, annos natus duodecimg; triginta: uel ut alij uolunt duo & triginta, ad fidem orthodoxam conuersus est. Diuus eum Ambrosius baptizauit: & in medio actu canticum exorsus: Te Deum laudamus, subiecit Aurelius, te dominum confitemur: & sic diuino numine afflatus, carmen alternis ambo uersibus peregere. Fuit post hæc Augustinus apud Simplicium uirum piûm annum & amplius. Inde Romam reuersus, Ostiam descendit: ubi matrem amisit: & mox in Aphricam transfreta uit: Venditoq; patrimonio: & pios in usus expensa pecunia, canonicos, quos uulgus regulares appellat: instituisse dicitur. Nec desunt qui affirmant: eremitas ab eo fluxisse: nam uitæ partem in eremo, satis constat, egisse. Creatus est deniq; Hipponensis Episcopus: & tenuit eam sedem annos quadraginta: quod tempore tam multa scripsit: ut mentitus credatur: qui omnia eius opera legisse, dicere sit

ausus. Centum ab eo hæreticorum sectas oppugnatas tradunt. Fato tandem functus est: cælosq; migravit annos septem & septuaginta natus: Vandalis Hipponem tertio iam mense obsidentibus: Theodosioq; iuniore Romanis imperante. Huius nunquam satis laudati uiri sanctimoniam multi mortales æmulati: in eremū concessere: unde nomen eremitarum (ut diximus) emanasse creditum est.

Carthagine) Ciuitate clarissima Africæ, imperij Romani æmula. Canticum exorsus te deum) Canticum te deum laudamus tunc primum conditum fuit ab Ambrosio & Augustino, cū baptizabatur Augustinus. Ostiam) Ciuitatem Italiæ ad ostium tyberis, vnde est Ostia nominata. Hipponensis) Hippo ciuitas, quæ Regia dicitur in Africa.

DECOLLATIO IOANNIS BAPTISTÆ.

Hodiernæ solemnitatis quatuor fuisse causas, cōmémorant: Ioannis scilicet Baptistæ cædem: quam Herodes magni Herodis filius impie crudeliterque perpetravit. Qui cum uxorem Herodiadem fratri Philippo ademisset: & consubio sibi iunxisset: non ferens, incestas illas nuptias, a Ioanne quotidie execrari: in uincula coniecit. Haud tamen ausus interficere: quia populo Ioannes erat dilectus: pactus est cum Herodiade: quæ cædem prophætæ magnis precibus flagitabat: ut filia saltans in conuiuio: caput Ioannis peteret: quod ipse sacramento prius astrictus puellæ uota non irrita fore,

Decollatio Ioannis Baptistæ.

necessario concedere uideretur. Fit Herodis natali die celebre conuiuium: saltat puella eleganter ad numerum: muneris fieri compotem exoptati, flagitat. Iurat rex: uirgo petulans caput Ioannis petit. Mœstitudinem simulat rex: sed pro scelus: caput Ioannis in disco mox traditur. Iosephus interfectum prophetam affirmat: propterea quod cum iudæos ad uirtutem cohortaretur: præciperetq; ut in deum pietatem seruarent: per baptismum in unum coirent: fieretq; ad eum populi magnus concursus: timuit Herodes: ne ex eo cœtu nouus motus existeret. Alter causam afferunt: quod Iuliano Cæsare imperante: diui Ioannis ossa: quæ apud Sebastem Palestinæ ciuitatem condita erant, ne miracula, christianorumq; conuentus ibi fierent: cremata ac dissipata sunt. Quorum plæraque a monachis hierosolymitanis collecta: & ad Philippum episcopum delata tandem Anastasio Alexandrino episcopo donata, summo in honore fuere. Præterea caput sancti Ioannis: quod Herodes ueritus: ne corpori iungeretur, apud se tumulauit: Martiniani principis temporibus cœlitus reuelatum est. Ad hæc digitum indicem nostræ redemptionis: quem intactum ab igne monachi supra memorati summa cura seruauerunt: in regionem, quæ Romania dicitur, hoc ipso die a Thecla translatum, temploq; conspicuo honestatum: quidam autores sunt.

✠ Indicem nostræ redemptionis) Index erat digitus, hoc est pollicis proximus, qui Christum indicauit, cum Ioannes dixit. Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi.

ÆGIDIUS.

ÆGIDIUS Atheniensis regij uir sanguinis, patre Theodosio, matre Pelagia genitus, ab annis primis literis sacris deditus, signa semper haud obscura diuinitatis expressit. Ibat puer in ecclesiam de more: & mendicanti cuidam ægroto tunicam, nihil habens aliud quod largiretur, porrexit, qua mox ille & conualuit: & ueste diues domum discessit. Defunctis parentibus: & omnium facultatum Christo hærede constituto: miraculis per reliquam ætatem inclaruit. Virum a serpente percussum integritati reddidit: demoniacum a malo genio liberauit. Cunq; per totam Græciam uirtutis eius fama uolaret: cupiens uitare popularis auræ fauorem: nauem conscendit: & Arelatem peruenit. Vbi biennio cum Cæsareo episcopo: quem a febris primo statim occursum uindicauit: commoratus, tandem in eremum trans Rhodanum perrexit: & inde non multo post in interiorem solitudinem ad ostium Rhodani. Ibi haud sine mente dei cerua oblata: lac ad uictum ei quotidie dabat. Hanc tamen, cum regij uenatores persequerentur, refugientem ad Aegidium canes uenerati sunt, retroq; cessere. Rem prodigiosam admirati uenatores, regi nunciarunt. Rex suspicatus id quod erat, cum episcopo & uenatorio apparatu uenit. Consequutusq; ceruam, ad Aegidium peruenit: qui omnem uitæ cursum ac institutum interrogatus, explicuit. Multis tunc & sæpe alias donis inuitatus abs rege, euin-

ei non potuit Aegidius, ut eremum relinqueret. Verum rex ad postremum constructo celebri monasterio: reuertentem ac tergiuersantem Aegidium abbatē ei constituit. Cui muneri maximam quidem curam impendit: & ad sacerdotis honorem prouectus est. Carolus postea rex audita uiri fama magnis precibus euicit: ut ueniret ad se: cui non ausus: cum cætera confiteretur: enorme commissum fateri: faciens tamen imperata: uesniam promeruit. Post hæc Reuernensis principis filium ad uisitam reuocauit: & cum alia, si uacaret, non indigna relatu, miracula multa ædidisset, mortis diem præcinuit: & deposito corpore ad cælos commigrauit.

☉ Regij uir sanguinis) Erat enim stirpe regia prognatus. Signa diuinitatis expressit) Hoc est signa uirtutis & sanctimonie manifestauit, clarissimaq; reddidit. Popularis auræ) Plausus & quasi afflatus popularis. Arclatem) Ciuitatem Gallie Narbonensis.

A N T O N I N U S.

ANTONINVS Apamie quæ est oppidum Gallie illustres habuit parentes, Ethnicos tamen. Inter quos ipse uelut inter spinas liliū, uirtutum omnium emicans indole, pueritiam, cæterosq; ætatis gradus Christo dicauit. Diabolus eximias in eo uirtutes, raram sanctimoniam sentiens adulescere: insidias terendit: Theodoricum regem auūculum in nepotem armauit. Antoninus uitabundus, cupiens cum uiris uere pijs colloqui, ac uersari: Romam uersus iter intendit. In

uia cum nimium siti laboraret: & nusquam esset unde aquam hauriret: solum uirga percussit: & large scaturientem aquam elicuit: qua refotus ipse: & quam plurimi sunt reparati. Salerni, & circum locis aliquot commoratus aliquantisper: tandem Apamiam inde redijt. Vbi ethnicos & impietatis arguit: & mortem suam appropinquare, christianis asseruit. Mox profectus ad ædes sacras uidendas cum uiris summe pijs: diuertens paululum a uia: trucidatus est ab impia turba montis ad radicem: qui Apamiæ imminet. Corpus in frustra sectum in flumen est demersum. Concurrentibus tamen ad extrahendum Christianis, unda stetit: & sanguis in aqua summa congelatus apparuit. Caput ab angelis aduerso flumine nauicula uectum, Festus princeps, quem Antoninus fecerat orthodoxum, excepit: & regiam suam ablato monitus, & capiti & corpori consecrauit.

20 Virtutum omnium emicans indole) Præstantia. Vita bundus) Qui vitare studebat regis inuidiam atq; furorẽ. Scaturientem aquam) Vbertim manantem & erumpentem. Elicuit) Eduxit, extraxit. Salernum) Oppidum Italiae. In aqua fumma) Ita dicimus in ima aqua pro in fundo aquæ.

L O D O V I C V S R E X

F R A N C O R V M.

LODOVICVS Rex Francorũ mortuo Lodouico patre, sub tutela matris Blanchæ, filia regis Castellæ liberaliter ac sancte nutritus, ac institutus est: eius erudiendi

Lodouicus Rex Francorum.

cura prædicatoribus ac minoritis quibusdam, insigni pietate uiris mandata. Vxorem duxit, ex qua liberos suscepit: sed cilicio nihil ominus quam occultissimo utebatur. Ducentis quotidie pauperibus ipse suis manibus uictum porrigebat: tres maxime egestos ad mensam semper adhibebat. Ardens tamen ingenti cupiditate Hierosolymas ab Ethnica seruitute uindicandi, magnas eo copias traduxit. Vrbes aliquot Aegyptias primo impetu cepit: sed ipse postremo captus, redditis quas expugnauerat urbibus, paruo se ære redemit. Consumptis itaque in augenda religione christiana, sacris ædibus construendis: captiuis redimendis apud Syros annis quinque: de obitu matris sollicitus, Galliam repetiuit. Vbi diuinis rebus intentus, sanctitatis præcipuæ nomen ac famam adeptus est. Sacellum affabre construxit in regia: in quo Christi coronam ac lanceam, crucisque partem locauit. Exercitum iterum in hostes christiani nominis duxit: & oram Africæ inuasit. Ad Thynissam urbem habuit primam statiuam: leuiamque tentans prælia, omnem adiacentem regionem paulatim occupauit. Morbo tamē correptus in ipso ardore belli periit: uir certe uel ob id maxime suspiciendus: quod nullum lætale commissum in uita contraxisse, memoratur. Corpus in Galliam relatum, Parisijs apud sanctum Dionysium sepultum est.

20. Cilicium) Vestis interior, nimirum subucula ex villis caprarum confecta, qua uiri sancti utebantur ad macerandam carnem,

M A R C E L L V S.

CVM uiri circiter quinquaginta Christiani, Antonio imperante, Lugduni uincti tenerentur: duo Marcellus & Valerianus uocibus excitati coelestibus, catenisq; soluti, diuersas regiones: Marcellus in Sequanos: Valerianus in Heduos perierunt. Marcellus Cabyllinum ingressus, a Praeside Prisco inuitatus est ad epulum solempne deorum. Sed ille respuit: & impias dapes execratus, deorum cultores duris uerbis insectatus est. Quare praeses correptum, arboriq; membratim illigatum, flagellis caedi, multifariamq; torqueri praecipit. Sed cum constantissime fateretur Christum: nihil facere tormenta praeter uerae pietatis amore demonstrans: saeuiori alij cruciatui adhibitus est. Demersus quippe fossae, brachijs solum extantibus & capite, terra obruitur. Et sic triduo perseverans in asserendo dogmate Christi, tandem spiritum reddidit.

✠ Lugdunum) Oppidum Galliae. Sequani & hedui) Populi Galliae. Extantibus) Apparentibus.

E V V R T I V S.

CVM apud Aurelium post mortem sancti Deuisiani episcopi de successore subrogando, esset coorta seditio: diuersaeq; factiones ad arma & caedes prorupissent: Constantinus Imperator Porphyrium praefectum misit ad tumultum sedandum. Qui uocatis Galliae praesulibus, dierumq; trium indicto ieiunio: electionem a deo censuit, flagitandum. **I**

Exaltatio sanctæ Crucis.

lis forte diebus Euurtius ecclesiæ Romanæ hypodiaconus, germanos duos fratres suos: qui captiui in Gallia tenebantur: quaeritans, in eam urbem diuerterat. Cumq; ad ecclesiam mane uenisset: quo more humani ingenij seditiois causam cognosceret: ecce columba cælo prolapsa, capiti eius insedit: & in cælos extemplo reuolauit. Stupidi omnes tanto miraculo, inter episcopos Euurtium collocarunt: & columbam iterum descendentem, capitiq; insidentem, conspexerunt. Eo pacto Euurtius diuinitus creatus episcopus, quamplurimis postea inclaruit miraculis. Nam & urbis incensæ flammæ ualidissimas precibus restinxit: ecclesiam ædificauit: in cuius altari, dum ipse primus sacris operatur: manus uisa est hostiam superne benedictis: quare septem millia hominum Christo dedita sunt. Fratres casu deinde repertos redemit: & cum horam mortis præcinnisset, nominato successore, decessit.

➤ Aurelium) Ciuitas Gallia. Hypodiaconus) Vulgo subdiaconus.

EXALTATIO SANCTAE CRUCIS.

Cosdras Persarum rex prouincias Romanas, Imperatore Phoca bello punico occupato, subita ui armorum adortus: Mesopotamiam omnem subegit: Hierosolymas cœpit: sacra in eis & prophana diripuit: lignum dominicæ crucis a Caluaria loco: ubi Helena constituerat: abstulit: & in Pers

fidem secum deportauit. In uno tamen Cosdras uictoriam terr. perauit: quod lignum crucis in Persidem delatum, in throno aureo gemmisq; sabrefacto statuit: cuius extrema superficies in similitudinem cœli circumagebatur. Heraclius post Phocam imperio potitus, arma mouit in Cosdram: multis eum cladibus affecit: castris exiit: præclaros illi duces interfecit. Tandem totis utriusq; uiribus Imperij ambo conflixere. In qua quidem pugna Cosdras debellatus est: uiuusq; captus: & paulo post occisus: regno filio natu maiori: quem pater in gratiam minoris abdicauerat: tradito. Fœdus tamen est ictum: ut inter utrumq; Imperium pax esset: & crux dominica restitueretur. Recepta est igitur crux quartodecimo anno, postquam Barbari abstulerunt eam, ab Heraclio: qui pacata Arabia Hierosolymas rediens, cum crucem humeris ferret: ut destinato loco reponeret: cœlitus ab ingressu prohibitus est, portis ciuitatis sua sponte clausis. Hæsitauit paulisper Heraclius deprecandus tanto prodigio: & ecce angelum supra portam crucem manu tenentem: hisq; uocibus cōpellantem prospexit. Haud utiq; Christus triumphali splendicans cultu hanc moriturus portam intrauit: sed nudis pedibus, uili sedens a sello, suis humilitatem ubiq; commendans. Ferreritus his uerbis Heraclius, ac in religionem uersus: multis cū lachrymis uestes proiecit: ac uiliores induit: crucem supplex accepit: & urbi, portis ultro se pandentibus, intulit, ac loco, quo fuerat sublata, reposuit. Quod pius

Euphemia.

utiq; factum miracula continuo subsequuta sunt: mortuus erigitur: paralytici quatuor curantur: decem leprosi mundantur, quindecim cæci illuminantur: quamplurimi varijs langoribus vindicantur.

Victoriam temperavit) Ne omnino videretur impius. In similitudinem cæli) Quo magis populus admiraretur, & in stuporem verteretur, machinam simul & thronum confecit Cosdras, qui veluti cælum circumagebatur, nō apparente motore, vbi se deum simulabat: & adorari volebat. Castris exiit) Non solum profligavit, sed castris & omni bellico instrumento potitus est. Viribus vtriusq; imperij) Romani & Persici. Debellatus) Omnino victus & captus. Fœdus ictum) Factum, porca enim de more antiquo feriebatur, in faciēdo fœdere. Cultu triūphali) Superbo & splendido, qualem triumphātes ferre solent.

E V P H E M I A.

EVPHEMIA Philophronis senatoris & Theodoræ filia, in urbe Calcedonia pietate, Diocletiano Imperatore, claruit. Quæ cum quadraginta novem Christianis proconsuli Prisco tradita: cum blande appellaretur, ac cohortaretur: ut dignitatem maiorum non dehonestaret: Marti propitio deo immolaret: ab institutis patrijs non discederet: nullum responsum reddidit: sed signans pectus, nullis moveri terroribus, innuit. Priscus contemni se videns: tormentis vindicandum censuit. Nam postquam verbera & rotas, postquam Sartagines ignitas, uirgarum plagas, fornaces ardentes signo crucis Euphemia superavit: leonibus & ursis in arena exposita est. Illi

tamen feritati obliti, cauda alludebant: uestibus oscula dabant: donec Euphemia solui se uinculis carnis, precibus instans: ab ur sa leui mor su petita, expirauit. Sosthenes & Victor: qui Chris tum crediderant deum: eo quod angelorum agmen circumuo litare, aiebant, uidi sse, cum intra fornacem Euphemia non præ stringebatur a flamma: multis cruciatibus necati sunt. Lucia & Germinianus hoc ipso die Romæ a Diocletiano multis tor s mentorum generibus affecti: cruciatibusq; uarijs agitati, mar tyrium pertulere.

♣ Chalcedonia) Regio Asiæ in qua vrbs est Chalcedon. Innuis) Signis & nutibus ostendit. Vindicandum) Ut vin dicaretur. In arena) Arena locus spectaculorum, & præ fertim pugnae gladiatoria. Leui mor su petita) Leuiter dentibus apprehensa. Agitati) Male affecti, martyrium, & si testimonium interpretatur: Christiani tamen non omnino recedentes à proprietate vocabuli pro cruciatu & ultimo supplicio sumunt.

SALVIVS.

SALVIVS quanquam iuuenis mundi se fluctibus im s mersit: nullis tamen uitijs, ut assolet illa ætas, corruptus est. Increbescente iam uirtutis in dies sanctimonieq; indole, re s licto prophano habitu, monachorum institutum complexus est. Fuit equidem solitudinis tam studiosus: tam seuerissimus Anachoretarum legum ac disciplinae obseruator: ut abbate mortuo: cunctorum suffragio sit abbas ipse renunciatus. Ve s rum enim uero quamuis omnes honore præcellebat: omnibus

Maurilio.

tamen se ducens inferiorem : ultimam longeq; remotam celsam delegit : ut sine interpellatoribus precationibus ac lectioni quandoq; uacaret. Non ualuit tamen diu fere munus negotioꝝ sum: in quo sibi non liceret esse solo: quare salutatis fratribus, abb' itia se abdicauit. Semotus a negocijs, quodam die febricitare cepit: fessosq; anhelitus trahere: cum magna subito coorta luce, cellula contremuit: & uir pius tensis in cœlum manibus expirauit. Concurrunt monachi: mater ipsius aduolat: corpus lauant: feretroq; imponunt. Et ecce uitæ repente redditus, admiranda de feliciu' uita prædicabat: in has se, dolens, tenebras remissum. Post hæc tam frequens fuit miraculis: ut episcopo Ambianensi defuncto: inuitus & omni nisu subterfugiens, in locū eius subrogatus sit. In qua quidem functione, ita pie uixit: sic boni pastoris omnes sapienter partes egit: ut felicissima morte post annos aliquot iterum ad cœlos remigrarit. Sunt quidam non incelebre: auctores: qui Saluū a Vinegando nobili adolescente ob auariciam martyrio Valentianis affectum, affirmant: quibus non est prorsus abroganda fides.

20 In dies) Quotidie magis. Indole) Significatione. Fessos anhelitus trahere) Quales morti proximi solent. Ambiani) Populi Galliæ. Subrogatus) Substitutus. Abroganda fides) Deroganda, omnino tollenda.

MAVRILIO.

MAVRILIO Mediolani claris ortus parentibus, Turone diui Martini discipulus fuit. Deinde in alijs

qua cupiens solitudine solus agere: Andegauum uersus contendit. Aqua non longe distans urbe uilla erat Calouria nomine: & in ea phanum uenerandæ antiquitatis, sed idolis dicatum. Hoc precibus Maurilionis igni cœlesti consumptum soloq; æquatū est. Phani ruinis Maurilio ecclesiam ædificauit: quam Martinus postea consecrauit. In ea bonam uitæ partem Maurilio diuinis intentus, transegit. Multa quoq; miracula inibi operatus est: puerum uiperæ morsu pene exanimatum, reduxit ad uitā: de nocturno quendam ac comploratum suscitauit. Tandem Martini persuasus Andegauensis episcopus creatus: dum a sancto Martino consecratur: columba cœlo delapsa, uertici insedit. Verum post multa, cum Maurilioni perperam imputaretur: quod sine baptismo puer decepsisset: ad promerendam ueniam maria & terras transiit. Demum post miranda quædam: quæ tam ipsi quam quærentibus ipsum contingere: rediit in sedem, puerum, cuius exulauerat causa, dicitur suscitasse: & nonagenarius uitam finisse: cum desedisset in episcopatu annos triginta.

☉ Turone) Turones populi Gallia. Andegauum) Etiam est in Gallia.

F E R E O L V S .

QUO tempore furor Ethnicus in Christianos ubiq; gentium desæniebat: Crispinus quidam uir consularis apud Viennam ad sacrificia cunctos compellebat: & ho-

Candida.

nones non recusantibus maximos deferebat. Comperto igitur, diuum Fereolum sub militari sago Christo deseruire: conditionem ei detulit Crispinus: ut deos aut cum primis coleret, sacrificiaq; exhiberet: aut caput ensi feriendum submitteret. Fereolus heus, inquit, Crispine: quamuis sub te tuisq; Cæsaris facio stipendia: ea tamē lege uestre me militiæ astrinxi: ut in hostes ac rebelles, non autem in Christianos teneat dimiscare. Operam tibi salua semper religione, præstiti: dijs tuis thura non dabo: quod Christianus sum: moriq; pro Christo præ cunctis exopto. Sic itaq; pleno Christum ore fatenti, caput amputatum est.

➤ Ethnicus) Gentilis. Vienna) Oppidum Gallia. Sagma) Vestis militaris. Facio stipendia) Stipendium salarium est, quod militibus datur, & facere stipendia est, mereri sub aliquo duce.

C A N D I D A.

APVD Carthaginem Candida Gemessi cuiusdam filia, tredecimum agens annum: cum totius uirtutis sans etimoniaq; specimen ac exemplar haberetur: Maximianum Imperatorem fama nouæ pietatis exciuit: ut aduersus tam debiles annos furorem stringeret. Statim quippe Ebelasium quendam ex aulæ primoribus ea lege misit ad eam: ut ni pelliceret ad sacrificia, aut quoquomodo cogeret: ipse cederetur ad mortem. Multa tentauit Ebelasius: non tamen ualuit Candidam a pia religione deflectere. Itaque cum Apollinem

& Aesculapium Candida derideret: quibus sacrificare cogebatur: iussa est decaluari: omneq; genus ferramentis excarnificari: quæ libenter ipsa pertulit: & percussores insultauit. Tradita est feris decerpenda: & illæ subito mansuefactæ comittabantur: & genibus quasi flexis adorabāt. Quod maximo cum stupore cernens Ebelasius Christum credidit saluatorem: & pedibus uirginis prouolutus est. Eusebius item, qui illa in præfectura successerat, ignem uidens martyribus admotum, uires amittere: tertium se duobus adiunxit. Qui tres simul inter flammæ & cruciatus psallentes, deumq; laudantes expirarunt. Præclarissimam igitur uirginem Candidam toto mentis ardore inuocemus: eam summis precibus obtestemur: uti nos inter flammæ quotidie uitiorum pertinaciter diuersantes: suo misericors suffragio erigat: & in tempore aquam suffundat: quatinus pœnitentia ducti: mores & uitam mutemus: & ad superas sedes post uitæ cursum commigremus.

20 Furorem stringeret) Gladius proprie stringitur, cum euaginatur, & ea forma furor stringitur cum emittitur, & foras prorumpit. Decaluari) Radi, & caluam fieri. Excarnificari) Discerpi. Insultauit) Irrisit.

MATTHÆVS APOSTOLVS.

MATTHÆVS qui & Leui est appellatus: ex publicano Apostolus hebraicis literis in Iudæa Euangelium scripsit. Volensq; transire ad gentes illud fratribus, quos relinquebat, in memoriam tradidit. In Aegypto primo

Matthæus Apostolus.

uerbum Euangelicum prædicauit: inde Aethiopiam adiit. Ingressusq; urbem Natoobet: in qua per id tempus Aegyptus quidam regnabat: in domum Eunuchi Candacis reginæ: quem paulo ante Philippus diaconus baptizauerat: diuertit. Duo erant in ea ciuitate magi Zaroës & Arphaxar: qui technis, magicisq; præstigijs homines sic a deo dementabant: morbos quos uellent, ingerendo, rursus ac medicando, ut uice prope numinis colerentur. Apostolus non passus execrabiles impostores nesciæ plebi illudere, commenta delusionesq; retexit: & quod in hominibus male illi affecerant: ipse uerbo dei sanauit. Nam accitis undecunq; ægrotis, medelam omnibus impertiuit. Querente autem Eunucho ab Apostolo: quo pacto linguis tot loqueretur, respondit: primordio mundi, unam fuisse loquelam: quæ turris Babylonicæ constructione per septuaginta duas discriminata est. Ac in die pentecostes Christi discipulos afflatu spiritus sancti linguarum omnium peritiam imbibisse. Etenim sicuti cælos conscendere per turrim machinantes, confusione linguarum ab incepto destitere: perinde ministros Christi cognitione linguarum turrim non lapideam: sed uirtutibus claram ædificasse: qua cunctis ad cælos pateret ascensus. Cum hæc ab Apostolo differuntur, ecce nunciatur, magos illos singulos perferre dracones, ignem ore ac naribus efflantes: cædesq; passim ædentes. Quibus Matthæus signo crucis armatus, obuiam prodijt: omnibus per fenestras, & que

tuto poterant, prospectantibus. Cum ad Apostolum uentum est: dracones reueriti uirum sanctum, ad eius pedes obdormierunt. Circulatores conati sunt eos excitare: sed cum frustra laborarent: Apostolus dracones euocauit: & ut sine cuiusquam maleficio abscederent, imperauit: illi sine mora cicures abierunt. Ad hæc miracula contemplanda, cum frequens hominum turba cõcurrisset: cæpit Matthæus de terrestri paradiso uerba facere concionabundus. Nimirum quam ibi solida felicitas: quam uernans semper uiridarium: Vbi nulli tribuli, nullæ nocentes herbæ: sed rosæ fulgentes: fragrantiaq; lilia conspicerentur. Addebat ad hæc, aues illic uersicolores melos sonare dulcissimum: angelos organa mire sonantia modulari. Sed ab amœnitate illa paradisiaca hominem propter peccatum deturbatum aiebat: & per Christi natalem ac supplicia, ad caelestem longeque meliorem reuocatum. Hæc eo sermocinante: lugentium clamor perculit aures, perstrepenste tumultu. Nam Euphron filius regis mortuus efferebatur: quem suscitare magis non ualentibus: & ob id relatum in Deos regi persuadere conantibus, ad Matthæum Eunuchi suadela concursus est. Qui confestim, exorato Deo, mortuum ad uitam reduxit. Hoc iam miraculo Rex Aegyptus stupefactus, ac læticia pene desipiens, per suæ ditionis provincias edicto pronunciauit: adesse sibi homines quem primum uniuersos, Deum uisuros humanis artibus latitantem.

Matthæus Apostolus.

Vix iam turbam capiebat ciuitas: cum Apostolus honorem deo debitum subterfugiens, coronas a se aureas repulit: professus non se deum, sed Christi dei ministrum: cui deberetur gloria. Cuius de Christo eiusque dogmate non paucis ad innumerabilem illam multitudinem Matthæus perorasset: sexaginta milia hominum Christum uerum deum fuisse professi, memorantur. Rex etiam & regina cum filiis & familiaribus baptismo sacro sunt abluti. Sed præter cæteros Hiphigeniam regis filiam deo dicauit Apostolus: & ducentis uirginibus præfecit. Porro populis cunctis aurum & argentum deferentibus ad Apostolum: ecclesia constructa est in memoriam resurrectionis Christi. In qua ipse postquam Aegyptum & Aethiopiam subiugum Christi misit: annos tres & uiginti præfuit: diaconos ac presbyteros cōsecrauit. Aegypto autem mortuo, filioque Euphrone fugato, Hirtachus regnū inuasit: ac ui tenuit. Qui mox in Hiphigeniæ pulchritudinem intendens animum: multa Matthæo pollicitus est: si regiam ei uirginem collocaret: maritaret, connubioque iungeret. Apostolus simulans id adornare: populum in ecclesiam conuocauit: & coram rege de commendatione matrimony sermocinatus: tandem coronidem adiecit: nulli permissum, alterius uxorem ducere: cuius Hiphigenia summi dei sponsa dignosceretur: scelus ac plusquam sacrilegiū fore, eam ducere: ac indebite attrectare. Quo dicto percussus ira Hirtachus abscessit: & mox carnificem misit: qui

Matthæum ad aram: in qua tunc rem diuinam fecerat, obtrun-
cauit. Populus execratus tyrannicum facinus ac immane, ad
regiam incendendam prouolauit: sed a presbyteris ac diacon-
is cohibitus, ad retardatus: apostolicum funus pompa celebri
prosequutus est.

☛ Ex publicano) Publicanos appellabāt Romani eos,
qui vectigalia curabant, & redditus populi Romani exi-
gendos colligēdosq; precio certo redimebāt: de quibus
Cicero sic inquit. Flos equitū Romanorū, ornamentum
ciuitatis, firmamentum rei publicæ publicanorum ordi-
ne continetur. Diuertit) Hospitatus est. Technis) Arti-
bus & fallacijs. Præstigijs) Incantationibus. Dementa-
bat) Dementes faciebat. Circulatores) Circunforani qui
præstigijs quibusdam magicis videntur deuorare gla-
dios acutos, irritare serpentes, & alia id genus incredi-
bilia. Gicures) Mansueti. Concionabundus) Veluti qui
concionatur ad populum.

MAVRITIVS & SOCII.

Cum Diocletianus & Maximianus per nonnullas Ro-
manæ ditionis prouincias edicta dimitterent: imperan-
tes, delectus militum haberi: & Romam quam primum trans-
mitti, ad coercendos comprimendosq; hostes, æmulosq; impe-
rij: Thebæa ciuitas: quæ in finibus Arabiæ sita est, dicto pa-
rens: Legionem sex mille sexcentis sexaginta sex militibus Con-
stantem Romam misit: interdicens ei solum, in christianos dis-
micaret. Præerat huic legioni Mauricius uir pius ac strenuus:
minoresq; prefecturas gerebant in eadem legione Exuperius,

Mauricius & socij.

Candidus, Innocentius, Victor, Vitalis, & Constantius. Venientes igitur Romam, a Marcellino pontifice statim præstructi sunt: ut fidem Christi, quam domi, & inter suos summe coluerunt: foris inter ethnicos retinere constantissime perseverarent. Iam maximas Galliã uersus copias & hæc simul legionem Maximianus ducebat: Iam Alpes superauerat, & Othodorum oppidum uenerat: cum sacrificare parans, omnem iubet exercitum conuenire: ut propiciatis dijs, in christianos unanimes coniuurarent. Non tulit hanc uocem thebana legio: nec imperatoris dicto parere uoluit: quin septem milliaria discedens abs reliquo exercitu: in loco, quod Auganum dicitur, iuxta Rhodanum flumen consedit. Unde cum euocaretur: christianos se omnes professi sunt: nulloque dijs modo daturus libamina. Commotus Maximianus militum tam inopina rebellione: maiorem militum manum misit: qui ad sacrificandum compellerent: uel decimum quemque trucidarent. Atqui milites Christi a Mauricio præstructi, ac confirmati, alius alium, cum decimaretur, præire: sortemque subire martyrij properabant. Cunque semel decimati arma ponerent: & nihil se facere præ dogmate Christi iussa minasque principis conclamarent: iterum decimantur: animante eos Exuperio, & ad mortem uiriliter oppetendam cohortante. Postremo indignum ducens imperator, deos, se presente, male audire: christumque laudibus celebrari: circumducto exercitu, thebanos milites partim ferro trucidauit: partim unguis equorum contriuit.

Decimum quemque trucidarunt) Ita decimabantur interdum legiones, quæ seditiose concitabantur in duces ac imperatores. Ad mortem oppetendam) Ad moriendū. Oppetere siue mortem addas siue non, mori est.

T H E C L A.

A Pud Iconium ciuitatem Ciliciæ, Nerone Romanis imperante, Thecla nobilibus orta natalibus, cum a Paulo fuisset Apostolo instructa, abdicato sponso, uirginitatem uouit. Mater ad proconsulem rem detulit. Ille Theclam igni destinauit. Thecla cum in ignem coniecta non ureretur: et imber ingruens repentinus pyram extinxisset: incolumis in Apostoli Pauli contubernium ausugit. Vbi plurimos christianos inuenit: qui sex continuos dies durauerant sine cibo: afflictantes sese: deumque pro ea deprecantes. Post aliquot deinde dies Syrus Aleander Theclam uinxit: et ad iudicem, quod esset christiana, pertraxit. Iudex bestias exponendam pronunciavit: et nobili interim matronæ Triphonæ custodiendam commisit. Aderat constitutus dies: et ducta in arenam uirgo, leonæ dorso colligatur: nihil tamen bestia nocuit: quin diuino quasi instinctu defendit, ne leones ursique famelici deuorarent. Coniicitur in fossam serpentibus plenam: et ignea cum fragore nubes serpentes oppressit. Ad tauros ferocissimos illigatur: et solutis mox uinculis eripitur. Denique populo cum Triphona uociferante, magnum esse uerumque Deum, quem colerent christiani: perterritus iudex Theclam absoluit: libereque

Firminus.

abeundi potestatem fecit. Quam secum Triphona duxit, & filiam adoptauit. Multos ad fidem postea Thecla perduxit: & Seleuciæ tandem decessit.

Abdicato sponso) Contempto & expulso. Ad proconsulem) Proconsules erant, qui vice consulum, hoc est extraordinaria potestate mittebantur ad prouincias administrandas. In ignem) Assignauit, pronunciauit scilicet ut cremaretur. In arenam) In locum arena constructum, ubi pugnabant gladiatores, & ponitur pro loco quocunque certaminis. Seleuciæ) Seleucia ciuitas Ciliciæ.

FIRMINVS.

FIRMINVS Firmi senatoris filius Pompelone Hispaniæ ciuitate natus: traditus est puer Honesto presbytero erudiendus. Tantumq; breui in literis profecit: ut uix dum agens decimum octauum annum: sacras ad populum conciones uice magistri haberet. Nec addubitabat Honestus, iuuenem mittere per uicina oppida: quo latius uerbum euangelicum disseminaret. Erat certe tam efficax eius oratio: ut dies uix præteriret: in quo deo animas non lucrifaceret. Tandem nimios eius in prædicando Christum, profectus animaduertens Honestus: ad Honoratum Episcopum Tholosam misit: a quo est presbyter factus, & maioribus destinatus. Post aliquot uero annos ad magistrum rediens: apud Andegauensium urbem multos conuertit: Beluacum deinde ueniens, ad mortem pene ob professionem Christi flagellatus est: ac in carcere durissime car-

tenatus. Eductus tamen a cuncto populo, ibidem aliquandiu moras traxit, baptizando ac ecclesias dedicando. Omnis quippe populus est baptizatus, Christumq; agnouit. Hinc Ambianum pertendit: ubi diebus quadraginta, tria millia hominum facta Christiana sunt. Quare tentus a Longino & Sebastiano praesidibus, in carcere, quo uitaretur popularis inuidia, ligatus est.

Profectus) Utilitates & commoda. Maioribus destinatus) Ad munera maioris momenti designatus. Andegavi, Beluacenses, & Ambiani) Populi sunt Gallia.

C O S M A S E T

D A M I A N U S.

CO S M A S & Damianus in ciuitate Aegæa, quæ est in Arabia, matrem habuere Theodoram, piam religiosamq; foeminam. Quæ bonis in artibus filios crudiendos curauit. Ipsi tamen medicinæ magis intenti, langores omnes non ab hominibus modo, sed & a iumentis propulsabant. Certe camelum diabolica techna debilitatum, incolumitati reddiderunt. Matrona paralytica, quæ censum omnem in medicos effuderat, ad pios fratres accessit: & sanitatem protinus reportauit. Cumq; munusculum illa Damiano deferret: & ille accepturum, negaret: adiuratus tandem per nomen dei, precibus acquieuit: ne tantum spernere nomen uideretur. Quod ut ad aures Cosmæ peruenit: usq; adeo mentem eius turbauit: ut molle se cum Damiano fratre sepeliri, pro palam denuntis

Dedicatio basilicæ sancti Michaelis.

ciauerit. Ea tamen nocte Christus de suscepto munere Damianum expurgauit. Per crebescente iam eorum fama, Lysias præses accersendos curauit: a quibus nomina, patriam, conditionem, fortunam cum requireret: nomina dixerunt Cosmam & Damianum, Arabiam patriam, conditionem Christianam, fortunam omnino Christianis ignotam: esseq; sibi tres consobrinos fratres eiusdem conditionis ac sortis: Antinum, Leonitium, & Euprepium: quos ilico iussit iudex adduci. Cum igitur Cosmas & Damianus cum tribus alijs sacrificia contempnerent: & tormenta cum derisu adirent: catenis illigati præcipitantur in mare: & ab angelo protinus educuntur. Quo miraculo præses attonitus, dum quid in eos statuat deliberabundus hæret: mitti in carcerem iubet. Sequenti die fratres igni traduntur: & nihil nocet ignis. Lapidantur crucifixi, in iaculatorum res lapides retorquentur. Sagittantur, sagittarios missilia ipsa transfigunt. Lysias inter tot tantaq; miracula inops consilij: tandem in eos gladio animaduertit.

➤ Techna) Fraude & arte. Precibus acquieuerit) Assensit. Accersendos) Conuocandos. Hæret) Dubitat. In eos gladio animaduertit) Gladio puniuit.

DEDICATIO BASILICAE

SANCTI MICHAELIS.

Ex Pontano sumpta est ad verbum hæc historia, eo recurret qui plenius vult cognoscere.

EST in Gargano monte Appulicæ spelunca, durissimo ex saxo natua: in quam multis descenditur gradibus.

dibus. Hanc Michaeli archangelo fuisse dicatam, hoc modo memorant. Garganus quidam ciuis Sipontinus, grande armentum in Gargano monte pascebat: a quo monte nomen & ipse traxit. Hic cum armentalem taurum, qui oberrauerat, per siluas cum pastoribus quæriraret: inuentum tandem ad speluncam, sagitta, percitus ira, petiuit. Sagitta summam tantum cutem præstringens, retro est flexa: & ipsum sagittatorem percussit. Quam rem pastoribus in religionem uertentibus: Garganus ad probatæ fidei Laurentium antistitem derulit. Laurentius facti admiratione ductus, trium dierum ieiunio, multisq; precibus deum censuit, consulendum. Quo absoluto ieiunio: reque diuina rite peracta, dormienti Laurentio Michael angelorum princeps noctu astitisse uisus est, his admonens uerbis. Mea opera deiq; iussu factum est Laurenti: ut taurus index fuerit basilicę: quam mihi ad habitandum cum hominibus in terris paraui. Hęc mea basilicę erit: meum hoc apud mortales sacrarium. Enuncia hęc tuis ciuibus. Intelligant illi per te: in illa spelunca, in illis adytis aboliturum me mortalium peccata: qui confugerint ad ea. Hoc accepto oraculo, somno excitus antistes: gratias deo egit: rem populo indicat: supplicationes indicit. Indutus deniq; pontificali amictu cum maxima ciuium frequentia montem conscendit: speluncam adiit: rem diuinam peragit. Haud tamen ut quis antrum ingredi sit ausus. Gratijs deo actis: nomineq; Mis

Dedicatio basilicæ sancti Michaelis.

chaelis per omnes diuinas laudes celebrato : Laurentius Sipontum maxima ciuium læticia , ingentiq; urbis uniuersæ gaudio redijt. Haud multos post dies Neapolitanorum exercitus Sipontum obsedit : Laurentius pontifex de populo nimium sollicitus, trium dierum ieiunium indixit : tot enim dierum induciæ fuerant ab hoste impetratæ. Astitit rursus dormienti Michael : admonet , & pie & rite factum : quod per ieiunium & preces auxilium a deo implorauerint. Iussu dei se Michaellem principem angelorũ dicere, imperare : uti die sequenti de hora quarta populus omnis arma capiat : in hostem repente irruat : se ipsum armatum in acie ciuibus ad futurum : ea populo experretus denunciet : bonoq; animo esse iubeat. Hora igitur dicta armatus ciuis hostem negligentius agentem inuadit , fundit , fugatq;. Variæ repente exoriuntur procellæ : fulmina e summo montis iugo terrifico impetu prorumpunt , adeo ut ui tempestatis ac fulgurum sexcenti ex hostibus referantur exanimati. Tum sacris deo sanctoq; Michaeli magnifice factis, cum de dedicanda spelunca more Christiano Gelasium summum pontificem Soracte tunc agentem , Laurentius consulisset : tertio Michael adfuit , dehortans a dedicatione speluncæ : atq; a re quapiam humano ritu peragenda . Sibi se sua dextera , iniquiens , montem humano cultu desertum aperuisse : in illo lapide sua uestigia infixisse : sacrarium fecisse : ædem statuisse : basilicam dedicasse : nolle humanam dedicationem in ea fieri.

Se in eo excavato saxo, in eis assidue manantibus stillis des-
leturum mortalium errata: se suo antro ad futurum: se placas-
tum propitiumq; futurum mortalibus, ad id sacrarium confu-
gentibus.

20 Natiua) Naturalis: nulla arte aut industria hominum
adhibita. Grande armentum) Grandia animalia dicun-
tur armēta, vt equi boues & eiusmodi, vnde armentalem
taurum appellauit. Percitus ira) commotus ira. Sagit-
ta petiuit) Sagitta petere, est aggressus. In illis adytis)
Adyta sunt sacraria in tēplis, ad q̄ nullus nisi summus sa-
cerdos accedebat. Tale fuit Hierosolymis sacrarium san-
ctitatis in templo, quod sancta sanctorum appellabant,
quo solus semel in anno princeps sacerdotum intrabat.
Qui confugerint ad ea) .s. adyta.

HIERONYMVS.

Diuus Hieronymus Eusebij filius Stridone, quod est op-
pidum in Pannoniæ Dalmatiæq; confinio a Gothis
euersum, natus: Romæ puer Donato est usus præceptore græ-
matico: mox Victorino rhetore: postremo Græce Latineq;
liberalibus disciplinis egregie institutus, cum annos ageret tri-
ginta, a Liberio pontifice Romano presbyter est consecratus.
Roma deinde profectus, Gregorium Nazianzenum Bizan-
tij audiuit: incredibiliq; discendi cupiditate alios alibi viros at-
tendit: Alexandriæ Didymum: Antiochiæ Apollinarem: &
circa Bethleem & Hierosolymam Baraniam: cui Iudæorum
metu dabat noctu operam. Affectatus ad hæc viros doctos

Hieronimus.

omnis generis & professionis, Latinos, Græcos, Hebreos, Syros, Chaldæos, tanto discendi ardore flagrauit: ut iam grandis natu discipulus, dici, quam præceptor mallet. Varie itaq; triplici lingua uersatus, omnem studiorum rationem ad orthodoxæ fidei usum accommodauit. Vertit ex Græco quædam: sed ex Hebraico multo plura. Vetus testamentum Romanum fecit ex Hebræo: recens Latinum ex Græco. Origenis homilias ex græcis latinas. Leguntur eius epistolæ multæ & elegantes. Scripsit de uiris illustribus historiam, filo ab Apostolis ad sua tempora perducto. Sed ut breuiter dicam: nulla ferme pars est nouæ uetereq; legis: nihil Propheticum, historicum, Euangelicum: nihil aut mysticum, aut archanum: quod non ille tam scite quam eleganter tractauerit. Eremitas & monachos sanctioris uitæ libenter inuisit: ut solitudini assuesceret. Tandem a Cyrillo Hierosolymitarum antistite solitudinis circa Bethleem impetrauit locum, ac construxit: ubi reliquum uitæ Apostolico ritu egit. Vixit cum eo Eusebius Cremonensis: & alij pleriq; uiri præcipuæ sanctitatis. His ille canonicas horas instituit quibus diuinæ in templis laudes canerentur. Decessit uita, centum circiter annos natus, Theodosio & Honorio imperantibus.

Attendit) Attente audiuit. Romanum fecit) Latinum fecit. Recens) Testamentum hoc est nouum. Filo) Stylo & scribendi ductu, translatio ducta à textoribus: qui telam tenuissimo filo candidissimoq; texentes, probatiss-

simam laudatissimamq; conficiūt. Gellius, amari, inquit, in vtriusque epistola breuitatis elegantissimæ filum tenuissimum.

FRANCISCVS.

FRANCISCVS Asisias humili ortus loco tanquã nouum sydus in terris eodem, quo Dominicus prædicator, tempore, apparuit: eiq; iunctus amicitia fuit. Patrẽ habuit Perrũ Bernardonũ: qui quod ad francos ob merces penetrauerat: id filio nomen indidit. Francisci genesis futuraq; sanctitas parentibus ante ortum uisa fuit: & uitæ singulis incrementis deo pauperibusq; genitum, cunctis apparuit. Anno ætatis decimo octauo: distributo in pauperes patrimonio: pastorale sumpsit habitũ: & nudis pedibus ambulans, Romam uenit. Vbi ad fores basilicæ Petri inter mendicos rogator sedens, ulcerosos exosculabatur, comitabaturq;. Quadriennio etiam in eremo, & saltibus ferarum uixit. Inde iam diuina instructus sapientia, duodecim sibi comitibus electis, prolapsos ad uitia iam dudum populos concionibus adhortationibus prodigijs ad nouum ordinẽ, uitæq; abstinentiã prouocauit. Cumq; seruatoris nostri per omnia fere typum gereret: reputans animo illud euangelici sermonis: quo sanctissimi iubentur apostoli nec binas tunicas, nec sacculum habere: unicum induit uestem natiui uelleris: funiculoq; præcinxit: pedes nudauit: & Anachoretam inde egit. Visitur hodie crepido in Apennini iugo: cui Lauernæ nomen.

Attilanus.

est: ubi diuinis ille intentus, dominicæ passionis stigmata accepit. Quos igitur sibi pientissimi instituti fratres ab initio optauit: manifesto humilitatis argumento minores dixit. Sacerdotes usq; adeo ueneratus est: tantumq; dignitatis eis semper detulit: ut diaconus ipse ad sacerdotium aspirare nunquam sit ausus. Obijt quadragenarius Asisy anno salutis humanæ uicesimo septimo supra duodecies centesimum.

Asisias) Ex Asisio oppido Italia. Rogator) Mendicus & postulator. Gerens typum) Formam & similitudinem. Natiui velleris) Naturalis, nullo colore imbuti. Anachoreta) Sunt anachoretæ secessores, qui ab hominibus longe recesserunt: quod nomen apte monachis accommodatur. Crepido) Extremitas cuiuscunq; editioris loci potest appellari crepido. Stigmata) Notas & foramina clauium & lanceæ Christi.

A T T I L L A N U S.

A Nnum agens Attilanus uicesimum quintum, togam sumpsit monasticam in cœnobio Morerola prope Zamoram. In quo tunc abbatiam forte gerebat Froilanus, uir inculpatæ uitæ, morumq; honestissimorum. Qui cognita Attilani sanctimonia, prioratum (quem uocant) ei detulit. Decem iam annos monachum Attilanus egerat: cum Zamorensi episcopo simul & Legionensi fato functis: nulli digniores inuenti sunt: qui in eorum locum subrogarentur, quam Froilanus abbas & ipse prior Attilanus. Sed Attilanus postquam Zamorensi clero decem annos præfuit: memor

morerola

criminum iuuentæ turpissimorum, peregrinationem, mixtus pauperum turbæ, suscepit: iubens interim annuos redditus in pauperes erogari. Cum iam proficisceretur, anulum in flumen proiecit cum his uerbis, tunc meorum commissorum ueniam promeruisse, certus ero: cum iterum mi anule te uidero. Peregrinatus est pannis obsitus inter egenos annos duos: & oraculo monitus, obtinuisse quod tãtis laboribus quæsierat: reuersus est. In saltu sancti Vincentij decornu (sic uocant) cum rediret: pauperis cuiusdam in domum diuertit: & exenterato ad prandium pisce: quem non leuis fors obtulerat: anulum, quem proiecerat, inuenit: factusq; uoti compos, ingentes Deo gratias egit. Exceptus a Zamorësis summa læticia, campanis etiam se ulro mouentibus, desedit postea in episcopatu annos septem, & feliciter mortuus, in numerum sanctorum ab Urbano primo relatus est.

Zamoram) Ciuitatem Hispaniæ. Pannis obsitus) Horridus & incultus. Diuertit) Hospitatus est. Exenterato pisce) Aperto. Est enim exenterare, intestina educere extrahereq; quare exenterare marsupium dixit Plautus de centissima translatione.

MARCVS, MARCELLVS,

APVLEIVS SERGIVS ET

BACCHVS.

MARCVS summus pontifex Romæ patre Priscò natus, Constantino imperatore, duo construxit templa: Ardeatina uia unum: ubi est postea sepultus: Romæ alter

Marcus, Marcel. Apul. Serg. Baec.

tum: quod Pientissimus princeps magnis muneribus excoluit. Eius decreta fuerunt: ut Ostiensis antistes: a quo Romanus consecratur: pallio uteretur: utque festis diebus post euangelium clerus symbolum enunciaret. Habuit deniq; eius pontificatus annos duos, menses octo.

MARCELLVS & Apuleius Simone mago: cui primo adhæserant: relicto, Petrum Apostolum sunt sequuti. Post cuius martyrium ab Aureliano uiro consulari: quod Christum uerum Deum prædicarent: sunt interfecti.

SERGIUS & Bacchus milites strenui: & Maximiano imperatori nimium dilecti, in prouincia Euphrateia sub eodem principe Sergius primicerij, Bacchus secundicerij honore fungebantur. Sed cum Maximianus christianos esse cognouit: torquibus omniq; ornamento militari nudatos, & colobijs indutos, trahi iussit ad Antiochum præsidem prouinciæ: ut uel Deorum cultui reduceret: uel per sæuos cruciatus interimeret. Antiochus postea quam a ueri Dei cultu, piaq; religione non potuit sanctos uiros deducere: Bacchum crudis cedi neruis tandiu iussit, quoad animam exhalaret. Sergio caput est amputatum. Terra tamen in quam sanguis fluxit: subsidens, uoraginem fecit: ubi corpus est sepultum.

Excoluit) Exornauit. Primicerius & secundicerius) Honores erant & tribunatus militares. Colobijs) Colobia vestimenta sunt mutila sine manicis, & quasi trunca.

DIONYSIUS ET SOCII.

DIONYSIUS Ariopagita ab Ariopago uico Martis cognominatus: ubi iudices, quorum unus erat ipse, Athenis sedebant: quo Christus die passus est, Admiratus inter alios philosophos Solis præter naturam eclipsim: aut deus, inquit, naturæ patitur: aut mundi machina dissoluitur: statimq; Deo incognito ara dicata est. Hanc cum Paulus Apostolus omnia templa circuiens, cõtemplaretur: philosophis, quibus cum forte disceptabat, gratulabundus ait: Hic est uere Deus ille: quem prædico, cæli & terræ conditorem. Dionysius: qui erat in diuinis alijs philosophis longe peritior: cum acrius disputationi aduersus Apostolum insisteret: uidens tandem cæco per Christi nomen uisum ab Apostolo impertitum: statim credidit, & cum uxore Damari baptizatus est. Institutus triennio Dionysius ab Apostolo: & episcopus factus, frequentibus concionibus Athenas & omnem ferme regionem in partes christianas: traxit. Audito postea, Romæ Petrum & Paulum a Nerone coniectos in carcerem: eo protinus aduolauit: eorumq; martyrio interfuit. Inde a Clemente successore Petri cum Rustico presbytero, & Eleutherio diacono in Galliam legatus: Luteciam tandem uenit: & breui magnam Christo plebem acquisiuit. Domitiano autem imperatore denuo in christianos desæuiente: Fescennius præfectus in Galliam missus, edicta pronuntiabat impia in

Aphra & comites.

christianos: & ecce Dionysius, Rusticus, & Eleutherius a templorum pontificibus delati, colligantur, raptantur, maleq; accepti prætorio inferuntur. Non dictu facile est: quot quantaq; tormenta summi Dei cultores constantissime pertulerint. Nam & crate ignea extenti, bestijs famelicis expositi: in clibanum ardentem coniecti, crucibus affixi, perq; alios cruciatus adacti, permanserunt inuicti, miraculis ubiq; obuersantibus: & curam esse Deos suorum, insinuantibus. Deniq; præfectus superari posse tormentis, destitutus spe: decollandos ad aram Mercurij pronunciauit.

Disceptabat) Verbis contēdebat. Lutetiam) Lutecia parisiiorum gallicarum vrbium est clarissima. Delati) Accusati. Prætorio inferuntur) Est prætorium domus prætoris siue ducis. Omnis enim magistratus, cui paret exercitus, prætor appellatur. Adacti) Impulsi & tracti.

APHRA ET COMITES.

A Pud Augustanam Cretæ ciuitatem Aphra pudicitiam ante baptismum uulgo prostituit. Habuitq; tres puellas ministratrices, Dignam, Eumeniam, & Eutropiam, quæ suorum etiam corporum potestatem cunctis faciebant. Verum Narcisus Hierosolymitanus antistes cum in eius domum forte diuerteret: nesciens quod habitaculum ingrederetur: usq; adeo bonis eam cum tribus puellis institutis, & morum integritate expergefecit: ut ad Christum ultro conuersas ante actæ uitæ pœnituerit: mundoq; penitus renunciarint. His

laria etiam mater Aphræ: lenocinium exercuerat: Narcisi doctrinam imbibens, baptizata est. Quod præfectus urbis intelligens: Aphram iussit teneri: & cum ad sacrificandum tum minis tum precibus & blandicijs instigaret: & illa christianam se nullo modo dæmonibus libaturam contenderet: iræ non passiens, uiuam comburi præcepit. Ducta igitur in syluam, quam alluit lethæus fluuius, flâmisq; imposita: corpore pene intacto, expirauit. Mater & ancillæ quæ dominâ fuerant prosequutæ: a puero diuinitus oblato flumen nauicula transuectæ: corpus integrum sustulere: & in proprio conditorio sepeliere. Deprehensæ tamen ad tumulum Aphræ: cum Christum deum fate-
rentur: in pyram simul coniectæ martyrium subiere.

☛ Pudicitiam vulgo prostituit) id est nundinata pudicitia, corpus vulgo prostituit. Prostant fœminæ, cū omniū libidini patent, & expositæ sunt. Renunciavit) Cesserit. Lenocinium) Lenocinari & lenocinium exercere dicuntur lenones & maxime lenæ, quæ mulieres quæstuaras prostituunt.

FAVSTVS IANVARIVS

ET MARTIALIS.

FAVSTVS, Iannuarius, & Martialis Cordubæ, quæ ciuitas est Hispaniæ, sanctissime degebant: cum Eugenius præses urbem ingressus: eos ad se uocauit: & quem Deum colerent, interrogauit. Quibus etiam christum omnium creatorem Deum se colere fatentibus, iterum Eugenius instat. Quæ uos execrata ac penitus destituta societas in per-

Calixtus.

perniciem agit? Nulla est Faustus intulit, pernicies maior: quam
quæ te præses exagitat: ut uerum nos Deum abnegare, com-
pellas. Eugenius ira correptus: rapite uos, inquit eum. & in
eculeo quamprimum suspendite: discat irreuereri præfectum,
quanti constet. Ianuarius Fausto inuidens, felicissimum ap-
pellabat: quod prior ipse uiam ad martyrium fecisset. Ad
Martialem autem Eugenius, inquit, quis te horum insanæ so-
cietati addixit? pone furorem: & nostris præceptis obtempe-
ra. Cui Martialis respondit. Deus qui condidit uniuersa, te
punit impie: meritaq; pœnas de te sumet. Iterum Eugenius
fuit: & torquete, clamat, hos deliros: nares eis & aures ab-
scindite, dentes infringite. Quod cum fieret: gratias agebant
Deo sancti martyres: seq; mutuo animabant. Tandem Eugen-
nius a proposito Martialem auertere conatus, diu merans quæ
tormenta, quæ mortes Christi cultores sequerentur: cum
nihil proficeret, ut igni tres simul traderentur edixit: ubi spiri-
tum ædiderunt.

✠ Instat) Urget. In perniciem agit) propellit in uestram
ipforum perniciem. Exagitat) Concitat & perturbat.
Addixit) Adiunxit, astringit. Meritas de te pœnas sumes)
idest punit ut meritus es. Sumere pœnas de aliquo est, ip-
sum punire.

CALIXTVS.

CALIXTVS patria Romanus, summus pontifex
instituit primus: ut frumenti, uini, & olei gratia ter-

in anno ieiunaretur. Inde mutato consilio, in quatuor partitus est tempora id ieiunium: in Ver, Aestatem, Autumnum, Hyes mem. Idem hæreticos iudicavit: qui negarent, sacerdotibus post crimen admissum, etiam si pœniteret eos admissi, patere reditum ad dignitatem. Basilicam uirgini matri in Transtysberina regione ædificauit. Erant tunc imperatorum sæuitia sic omnia Christianorum in occulto: ut sacella modica: eaq; ferme subterranea fierent. Condidit uia Appia cœmeterium suo nomine: ubi erant multorum martyrum repositi cineres. Huius temporibus pars capitoliij fulmine ic̄ta conflagrauit: Iouisq; manus aurea liquefacta est. Et cum sacerdotes imperatoris in suo iras deorum sacrificijs lenire tentarent: quatuor cælo tracti, interierunt: Ara ruit: sol obscuratus est: quare multi Christum Deum crediderunt, & martyrio consumpti sunt. Calixtus etiam quod immedicabilibus mederetur uulneribus: & christianam religionem nimium proueheret: fustibus cæsus est, & in tetro carcere reclusus. Sed cum nihilominus ibi alios atq; alios baptizaret: per fenestram est præcipitatus: & in puteum mersus. Vnde corpus est ab Austerio presbytero eductum, & suo cœmeterio sepultum.

✠ In transtysberina regione) xiiii. fuere Romę regiones insignes, quarum fuit Transtysberina, quæ continet Ianiculum, Hortos Neronianos, Naumachiam Neronis & tēpla, balneaq; multa. In suo cœmeterio sepultum) Multa fuere Romę cœmeteria suis ab autoribus cognominata,

inter quæ duo fuere Calixti, alterum apud ecclesiam Sixti, alterum apud ecclesiam Fabiani & Sebastiani.

LUCAS EVANGELISTA.

LUCAS medicus Antiochensis (Hieronymi uerbis utimur) græci sermonis non ignarus: sectator Apostoli Pauli: & omnis peregrinationis eius comes, in Achaicæ partibus instigante spiritu sancto, Euangeliũ scripsit: cum iam scripta esse Euangelia per Matthæum quidem in Iudæa, per Marcum in Italia non ignoraret. Cui extra ea, quæ ordo Euangelicæ dispositionis exposcit: ea maxime necessitas laboris fuit: ut primum græcis fidelibus omni prophetatione uenturi in carnem Dei Christi manifesta esset humanitas: ne iudaicis fabulis attenti, in solo legis desiderio tenerentur. De eo igitur idem Paulus misimus, inquit, fratrem nostrum: cuius laus est in Euangelio: per omnes ecclesias. Et ad Colossenses: salutat uos Lucas medicus charissimus. Et ad Timotheum: Lucas est mecum solus. Aliud quoq; ædedit uolumen egregium: quod titulo apostolicarum actionum prænotatur. Quidam suspicantur, quotiescunq; in epistolis suis Apostolus dicit, iuxta euangeliũ meum, de Lucæ significare uolumine: & Lucam non solum ab Apostolo Paulo didicisse euangeliũ: qui cum domino in carne non fuerat: sed & a cæteris Apostolis. Quod ipse quoq; in principio sui uoluminis declarat, dicens: sicut tradiderunt nobis: qui a principio ipsi uiderunt: & ministri fuerunt

Vrsula cum .xi. millibus virginum. Fol. CXIII.
sermonis. Igitur Euangelium sicut audierat, scripsit. Acta uero
Apostolorum sicut uiderat, composuit. Sequutus itaq; Lu-
cas Apostolum Paulum, usq; ad consummationem eius: domi-
no semper sine crimine seruiuit. Nam neq; uxorem unquam ha-
bens, neq; filios: octoginta quatuor natus annos obiit in Achaia
plenus spiritu sancto: ibiq; sepultus. Constantino tamen impe-
rante: eius corpus Constantinopolim cum reliquijs Andreæ
Apostoli translatum est.

20 Antiochensis) Antiochia ciuitas Syria. In Achaia
partibus) Achaia pars Gracia. Quod titulo Apostoli-
carum actionum prenotatur) Inscríbítur volumen illud
acta Apostolorum.

VRVLA CVM VNDECIM millibus virginum.

VRSVLA Mauri Christianissimi regis Scotiæ fi-
lia, doctrinæ uirtutisq; indole, pulchritudine quinetis-
am admirabili cunctas illius tempestatis fœminas anteibat. Qua-
re rex Angliæ longe Mauro potentior: dari filio suo coniu-
gem, per legatos postulauit: multa patri pollicitans: si filiam
desponderet: multa rursus minitans, si abnegaret. Maurus
acceptis postulatis, incerti fuit animi diu, hæsitans: quid pos-
tissimum eligeret. Nam superbissimi regis exasperare furo-
rem: exhorrebat. Tum uirginem Christianam Ethnico tyran-
no committere: impium nimis iudicabat. Virgo tamen diuini-
tus inspirata, patri persuasit: ut nuptias tali lege pacisceretur:

Vrsula cum .xi. millibus virginum.

ut iuuenis ille futurus sponsus cum primis baptizaretur: perq;
triennium in fide praestrueretur. Tum decem nobiles elegan-
tesq; puellae deligerentur: quibus singulis atq; sibi millenae sin-
gulae uirgines dicarentur. Quae omnes nauibus impositae, trien-
nio toto per mare uoluptatis gratia discurrerent. Non asperna-
tus est rex Angliae conditionem: reputans simplicis ludibun-
daeq; puellae illos esse affectus: qui tempore mitigarentur ac
immutarentur. Itaq; fabricatis nauibus rebusq; necessarijs in-
structis: undecim millia uirginum: non per Britanniam solum
& Scotiam: sed per omnem fere Europam conquisitarum, ma-
re conscenderunt: cum magno utriusq; regni procerum ac epis-
coporum comitatu. Cum igitur propositum suum Vrsula pie
classi satis explicuisset: & uirgines in fide Christiana satis
praestruxisset: iam Naumachiae simulachra, ludos iam classis
cosaedendo, quo socerum falleret: Gallicae tandem orae peras-
to triennio, applicuit: & terrestri itinere Coloniam uenit. In-
de Romam pertendens, cum tot millibus uirginum a Cyriaco
pontifice benigne est excepta. Sed neq; diutius ibi commorata,
reditum ad martyrium, ab angelo sibi Coloniae praenuncia-
tum, maturauit. Iam Cyriacus summo pontificatu se abdicauit:
rat: quo uirgines comitaretur: iam alij non in celebres antistites,
regina etiam Siciliae cum quatuor filiabus, sponsus item Vrsu-
lae: qui cum sororibus eo uenerat: sese itineri accinxerant. Cum
Imperatores Romani anxij nimiumq; solliciti, quod tanti fierent

concurfus hominum ad uirgines: tantumq; nomen Christianum augetur: Iulianum Hunnorum ducem per nuncios ac literas instigarunt: ut in eas impetum faceret. Qui explorato uirginum itinere: Coloniã iam iam irrumpentes, circumactõ exercitu, omnes trucidauit.

20 Regis Scotiæ) Britannia quæ primis seculis Albion nunc Anglia dicitur, insula est in Oceano septentrionali, quæ hodie in duo est regna diuisa Angliæ & Scotiæ sicuti temporibus Vrsulæ: non tamen magis populis conuenit, quam illa tẽpestate conueniebat. Acceptis postulatis) Cum accepisset quod rex Angliæ postulabat. Propositum suum) Scilicet ut omnes uirgines illæ Christianæ fierent, & pro Christo nihil non auderent. Pontificatu se abdicauit) Reliquit & deposuit pontificatum.

NUNILO & ALODIA.

ANno redemptionis humanæ octingentesimo quinquagesimo primo, Abderhame in Hispania regnante, impium promulgatur edictum: ut Christianus quisq; ex utroq; uel altero parente genitus Ethnico, Christum abnegaret: aut iugulũ ensi tradere. Cumq; in territorio Berbetano prope Oscam duæ essent sorores Nunilo & Alodia, Ethnico parente Christinaq; matre genitæ: quæ primis ab annis matrem sequutæ, Christianam pietatem medullitus imbiberant, cognatus earum quidam de deserendo Christo paternoq; ritu resumendo anxius eas sollicitabat. Orbatæ siquidem utroque parente, nullam faciebant spem, aliquando matrimonio

Nunilo & Alodia.

uelle uacare: sed omnem curam, quæ nubiles puellas exercet,
 abijcientes: soli Christo sanctæq; religioni indulgebant. Quas
 re propinquus ille nobilitatem ac stemmata sui generis propa-
 gari forte percipiens: uel potius timens, ne bona fisco addice-
 rentur: quod edicta uirgines principum contemnerent: a Chris-
 sti eas dogmate ad dæmonum culturam pro uirili studebat auo-
 care. Verum cum contemni se: uerbaq; sua irrita deperire, ma-
 nifesto cognouit: detulit ad proconsulem, eas ritu Christiano
 agere. Quæ continuo ad tribunal ductæ: multisq; uerbis
 interrogatæ: Christum audacissime concelebrarunt: constans-
 tissimèq; prædicarunt. Tum licitor Nuniloni natu maiori,
 compone, inquit, ceruicem: ut lethalem tibi inferam plagam.
 Illa libenter impigreq; faciens, gladium media mandibula ex-
 cepit: & cum exanimis procumbens, crura paululum nudas-
 set: soror statim cum omnium admiratione accurrit: & ues-
 te quod erat nudatum, obtexit. Aggreditur tum proconsul
 Alodiam, subiiciens: nostris obtempera præceptis: si mor-
 tem præsentem effugere uis. At illa sororis animam cernens,
 cælos penetrantem: præstolare me parumper, inquit, soror:
 genibusq; flexis caput percussori obtulit: quod uno ictu ampu-
 tatum est. *conuertit*

✱ Promulgatur) Pronūciatur palam. Osca) Oppidum
 Hispaniæ. Solicitaret) Instaret & sollicitum redderet.
 Exercet) Commouet. Stemmata) Imagines & insignia.
 Addicerentur) adiudicarentur, Ad proconsulem) Ad

Seuerinus. Seruandus & Germanus. Fo. CXV.
iudicem qui vice consulis utebatur. Mandibula) in qua
dentes fixi sunt. Subijciens) Addens, & hæc verba sub:
iungens.

SEVERINVS.

SEVERINVS nobili stirpe apud Coloniam Agrippi-
nam ortus: omnibus sic adeo bonis artibus se puer exer-
cuit: ut æquales facile suos cunctos superarit. Eius siquidem
parentes non minus sanctitate quam dignitate Coloniae pollen-
tes: digni sunt quidem habiti: qui tam pingue tamq; odorum
germen producerent. Nam spiritu sancto eos instigante, viros
apprime doctos conquisierunt: quibus deo dicandum, puerum
traderent instituendum ac informandum. Qui bonis omni-
bus disciplinis imbutus: tanta etiam sanctitate eminebat: ut
Ephrata Colonensi episcopo hæresis damnato: solus dignus
inuentus sit: qui eius in locum subrogaretur. Episcopus Seue-
rinus factus: cum nocte quadam intendens orationi, colum-
nam ignis a se cerneret ad cætos usq; pertinentem: ecclesiam
ibi cõstruxit: quam Aram cœli nominauit. Tandem multis pie-
tatis operibus sanctissime gestis: multisq; laboribus in uinea do-
mini exanclatis: uita functus est: & in cœlitum consortium
merito relatus.

ⲗ Pertinentem) Pertingentem. Laboribus exancla-
tis) Superatis.

SERVANDVS ET

GERMANVS.

SERVANDVS & Germanus sacro chrismate signa

Crispinus & Crispinianus.

ti, fonteq; baptismatis abluti: daemones malos ab humanis corporibus effugabant: laegores Iesu uerbo sanabant. Et cum per Hispanias id temporis horrida tepestas in Christianos ingrueret: nihilo ipsi perterriti corpora tormentis obiectabant: cruciameta facile superabant: uiribus nec minus, quam fide constantiaq; praestantes. Cumq; serenitas tantula interueniret: & ecclesia paululum respiraret: quamuis Christiani, qui uinculis tenebantur, dimitterentur: Seruandus & Germanus martyrium alia uia quaesire. Tempa quippe gentilium adeuntes, aras deorum simulachra diruebant, ac disturbabant: sacrificantes arguebant: durisq; uerbis castigabant: quod relicto Christo ueraluce: tenebras ipsumq; Tartarum sequerentur. Vinciuntur iterum a praeside Viatore: nouisq; generibus tormentorum exercentur. Reputantes tamen quae premia illis cruciatibus deberentur: maiora se pati, exoptabant. Deniq; cum sententiam dixisset Praeses: ut capite plecterentur: libentissime quidem gladio colla subdiderunt.

Ingrueret) Magno impetu inuaderet. Exercentur)
Agitantur & cruciantur. Capite plecterentur) Occiderentur. Plecti enim capite, decollari est.

CRISPINVS ET CRISPINIANVS.

CRISPINVS & Crispinianus fratres Roma profecti, Suesbionem Galliae ciuitatem deuenere. Vbi sutoriam artem condiscentes, uictum sudore uultus quaeritabant. Qui tamen ad eos accedebant, per causam emendi sibi

Vincentius, Sabina, & Christeta. Fol. CXVI.
calceos: certe non prius abibant: quam Christum deum cognos-
cerent & adorarent. Cuius rei præses Rictionarus certior
factus: uinctos eos ad Maximianum Imperatorem traxit. Qui
doctus, sanctos hos fratres maiorem iuuandis pauperibus cus-
tam impendere: & ad Christum partem populi traducere, fustibus
cædi & per ungues terebrari præcepit. Quæ tormenta
cum lætis ipsi uultibus superassent: in flumen Hiberno frigore
congelatum demergi sunt iussi, saxi collo ingentibus alligatis:
sed momento etiam incolumes emerferunt. Cumq; plumbo li-
quefacto respersi non exurerentur: gutta saliens, Præsidis o-
culos obcæcauit. Quo dolore permotus, fratres in picem feruens
temq; adipem coniecit: & cum illæsos etiam subductos, cognos-
uit, iræ impatiens, in ignem seipsum præcipitauit. Eius morte
Maximianus comperta, Crispinum & Crispinianum capite
damnatos, morte multauit.

☛ Morte multauit) Morte affecit, puniuit.

VINCENTIUS, SABINA & CHRISTETA.

CVM Dacianus præses Diocletiani & Maximiani iussu
sua sæua per Hispaniam edicta dimitteret: pioq; sanguis-
ne cuncta tribunalia respergeret: apud Eboram ciuitatem Vin-
centius adolescens comprehensus est. Quem cæpit blandè pri-
mo Dacianus interrogare: cur florentis ætatis: cuius erat
maxime tunc usus: immemor, iussa principum contemneret?

Vincentius Sabina & Christeta.

Cur Christum a Iudæis ob flagitia crucifixum, deum crederet? Cui Vincentius ego, inquit, deum cœli & terræ conditor rem colo: tu potius deliros flagitiososq; sectaris deos. Nonne tibi notum est, Dacianus intulit, Iouem omnia quæ uidentur condidisse? Compertissimum mihi est, dixit Vincentius, & uestri libri non obscure loquuntur: Iouem uirum adulterijs flagitijsq; quamplurimis contaminatum fuisse. Non tulit hæc Dacianus: sed amouete, clamat, hominem nefarium, scelestum, impium: propellite: & si sacrificare renuerit, altaribus admotus: morte multate. Rapitur inde Vincentius, & ad Iouis templum ducitur: sed in media platea durissimo pedem imprimens lapidi, cunctos in admirationem uertit. Demirati certe carnifices pedis uestigium in silice: uerum esse deum, quem prædicabat Vincentius, reputantes: tres uelut induciarum dies a Daciano extorserunt: interim in custodia tenetur. Sorores Vincentij Sabina & Christeta uenientes in carcerem, peruicerunt: ut cum eis frater fugam capesseret: hac lege, ut si denuo uincirentur, ipsæ simul cum eo martyrium subirent. Vincentius percipiens sororum animas lucrifacere: fugam cum eis arripuit: Abilamq; peruenit. Dacianus ubi de fuga cognouit: turmam equitum misit: qui Vincentium & sorores trucidarent. Qui Abilæ reperti membratim in eculeo diuaticantur, ac conciduntur: nouissime capitibus fuste lapideq; illisis, martyres efficiuntur.

20 Cuncta tribunalia) Tribunalia sunt loca excelsa, in quibus resident prætores, & quicumque iudicunt. Cuius) filicet florētis ætatis. Erat vsus) Fructus & utilitas. Maxime tunc) Cum videlicet florebat. Diuaricantur) Distenduntur. Conciduntur) Frangantur & veluti membra: tim caduntur.

S I M O N E T I V D A S

A P O S T O L I.

SI M O N Cleophæ filius: cui in sortem Evangelicæ prædicationis Aegyptus obuēnit: postquam circumquaque Christi uerbum enunciauit: & Iacobus martyrio est affectus: apostolorum uno consensu Hierosolymitanam sedem accepit: in qua diu commodeque desedit. Annum tandē agens uicesimum supra centesimum, Traiano Romanis imperante, calumniarum passus est ab hæreticis, tanquam qui esset ex genere David, & christianus: Atticoque cōsulati est oblatus. A quo uarijs supplicijs longo tempore affectus: ad ultimum, eo modo quo Christus passus est: martyrium pertulit: omnibus qui aderant: & ipso iudice mirantibus: quod centum uiginti annorum senex crucis supplicium pertulisset.

I V D A M autem Thadæum ad Abagarum regem missum hoc modo ecclesiastica tradit historia. Abagarus quidam, ultra Euphratem principatum tenens, morbo corporis irremediabili, quantum inter homines tenebatur. Qui cum de nomine Iesu audisset: supplex ei per epistolam factus, exorat, misso in rem homine, diutini morbi uinculis absolui. Sed ad præsens qui

Simon & Iudas Apostoli.

dem a domino corporis eius cura differtur: dignus tamen efficitur rescripto epistolæ saluatoris: in qua promittitur ei: quod non multo post desiderij sui consequetur effectum. Post ascensionem itaq; domini missus est Thadæus ex commonitione diuina Edessam urbem: in qua Abagarus regnabat, euangelista & prædicator uerbi Dei: & quæ a domino promissa fuerant: adimpleuit. Hic est Thadæus qui in Mesopotamia ac in inferioribus Ponti euangelizans, feras indomitasq; gentes, quasi beluarum naturas sancto dogmate mitigabat. Ad ultimum tamen martyrio consumptus, in Iericho Armeniæ urbe sepultus est. Huc usq; Eusebij Cesariensis, ac Hieronymi summus auctoritatem & uerba sequuti: nunc quæ apud Persidem simul iuxta uulgarem quandam historiã peregisse, referuntur Simõ & Iudas, perstringamus. Cum iam Simon in Aegypto: & Iudas in Mesopotamia & Ponto euangeliũ prædicassent: in Persidem ambo uenerunt. Vbi Zarcoem & Arphaxat magos: quos ex Aethiopia fugauerat Matthæus: cacodæmonis arte prodigia passim operantes, inuenerunt: simul ac suffrenarunt. Eodẽ tempore Baradath Xersis Babylonici regis imperio, exercitum parabat in Indos: cupiensq; nosse, quem bellum finem esset habiturum: nullum poterat habere responsum a dijs: eo quod apostoli sermonis eos usu priuauerant. Itaq; proximæ ciuitatis interrogatis dijs, comperit: Apostolos Christi uocem idolis admississe. Inuestigat eos: inuentosq; rogat: qui sint: quam ueniendi

causam habuerint. Illi Christi referunt esse discipuli: salutemq; mortalium agere, ac negociari. Cumq; dux Baradath multis rationibus conuictus ac persuasus: apostolicam uirtutē fateretur dijs gentium longe præstantiorē: pios fratres orauit: ut belli, quod ipse parabat, canerent euentum ac prænunciarent. Cui Apostoli, quo deos, inquiunt, tuos appareat esse mendaces: potestatem facimus illis, belli successum canendi. Ita dii ora soluentes, denunciarunt: bellum atrox futurum: multosq; utrinq; casuros. Quos Apostoli deridentes, imo cras inquiunt, hostes caduceatores mittent: quo pax æqua conueniat. Pontifices templorum arguere tum Apostolos cæpere: quod ducem opprimi incautum maxime studerent. Dux utrosq; custodiae tradidit: quoad luce sequenti ueritas ab Apostolis stetit: & pontifices damnati sunt: bonaq; eorū Apostolis tradita. Sed Apostoli & diuitias contempserunt: & pontifices a morte uindictarunt. **Defedit)** Mansit & commoratus est. Ultra euphratē) Euphrates grandis fluuius Parthorum, qui ortus in Armenia prope fontem Tigridis, Babilonem transit & inluit mare rubrum. Caduceatores) Legati & internuncij pacis, a caduceo uirga Mercurij, quam manu gestabant. Ab Apostolis) Pro Apostolis.

CLAUDIUS, LUPERUS, ET VICTORICUS.

Dioigenianus præfectus, seuus Christianorum in sectator in Hispania, Diocletiano & Maximiano imperantibus, Legionem impium promulgans edictum: ut dijs sacrificiis

Claudius Lupercus & Victoricus.

carent omnes: aut morti succumberent: tres simul viros accepit, Claudium, Lupercum & Victoricum trinitatem publice profiteri. Quos per lictores accitos, cum interrogaret: cui sectæ essent addicti: trinitatem se colere dixerunt. Iterum Diogenianus quærit: cum uobis constet: quot hominum millia Romanis pareant principibus: miror tanta uos teneri dementia: ut omnibus ire aduersos contendatis? Ad quæ Claudius Lupercus & Victoricus retulerunt: si tu scires præfecte: quot millia angelorum habeas aliena: sicut dementem attendis multitudinem: quæ tuos suspicit imperatores: nostram profecto causam probares: teq; delirum fuisse, iam intelligeres. In quo præfectus, ait, tanta uobis fiducia est? a Christo nostra, respondet, omnis pendet spes: præ cuius amore teq; tuosq; Cæsares nihil facimus. Tum Diogenianus nostra nos, inquit, expugnat patientia: qui horum insaniam perferimus. Quid tu, referunt, potes in nos? Hæc misera caducaq; corpora perdere tu forte poteris: animæ suo manebunt integræ creatori. Diogenianus non ferens ultra eorum in contemnendis dijs, imperatorisq; supplicandis edictis libertatem: extra prætorium iussit protrudi: ac simul securi feriri.

Legione) Legio ciuitas Hispaniæ. Accepit) Audiuit.
Per lictores accitos) Lictores, viatores, apparitores publici ministri erant apud Romanos, dictosq; lictores uolunt latini à ligando, quod eorum officium esset ligare vincireq; quos magistratus iussissent, græci ut est autor

Plutarchus a liturgeo, quod ministro significat, deducunt. Addicti) Dediti & deuoti. Supplodendis) Irridendis.

PASSIO IMAGINIS CHRISTI.

A Pud Berytum Syriae ciuitatem: quam multi iudaei incolebant: christianus quidam synagogae proximus habitabat. Huic erat Icona in formam nostri reparatoris affabre effigiata: quam ibi, mutato domicilio, forte obliuione reliquit. Postea Iudaeus qui forte fortuna domum illam conduxerat, propinquum sibi quendam hebreum inuitauit ad prandium. Nouus hospes, cum epularentur, imaginem Christi parieti uis dens affixam: duris castigato uerbis cognato, conuitia probraque in dominum saluatorem effutiuit. Et quamuis alter iureiurando affirmaret, nunquam se illam Iconam uidisse: nihilominus ad principes & magistratus suae gentis rem desert. Illi ueluti furore correpti, conuolant: domum irrumpunt: conspectaque imagine, Iudaeum corripunt, macerant: atque semiuuum extra synagogam protrudunt. At uero saluatoris figuram deiectam in terram, cachinnis calcibusque excipiunt: uociferantes: omnia quae nostri maiores Iesu nazareno obprobria cruciatusque intulerunt: huic nos iconae inferamus. Quae cum dicto citius exequerentur, elementa repente immutata sunt, signaque antiqua renouata. Nam & ab ictu ferientis lanceae uelut ex materia sensibili sanguis & aqua profluxit. Stupefacti Iudaei

Translatio sanctæ Victoriæ.

tanto miraculo: afferatur, inquit, hydria: & ad uulneris locum apponatur: ut quid illud profluum sit, penitus dignoscatur. Quid multis? hydria delata, & ad summum est usq; completa. Inducunt Iudæi hydriam in synagogam, periclitaturi, uera ne essent: quæ de Christo prædicarctur: & ægros maleq; affectos quoscunq; perungentes: cum illa cernerent perunctione conualescere: ad uiginti millia hominum, exceptis paruulis & mulieribus, baptizati sunt.

Effutiuit) Inepte impieq; emisit. Et effutire inepte loqui, uerbaq; lapsantia ac futilia funditare.

TRANSLATIO SANCTAE VICTORIAE.

ANno reparationis humanæ tricentesimo uicesimo post millesimum, Consalus Burgensis episcopus, precibus Mariæ coniugis Xanthi regis Castellæ: legationem suscepit ad Philippum regem Gallorum, per causam recuperandæ dotis: quæ Elisabellæ Xanthi filiæ, Britannicæq; ducis uxori fuerat intercepta. Parisijs ergo cum esset Consalus expediendo Britannicæ ducis negotio intentus: Burgensis ecclesiæ ueluti sponsæ charissimæ non etiam immemor: anxius interdum cogitabat: qua posset uia margaritis eam: hoc est sanctorum pignoribus honestare. Itaq; literas a Philippo rege impetrauit, ad Coloniensem archiepiscopum: & monachas illas, in quarum cœnobio undecim millium uirginum reliquiæ asservantur: ut ex

rot millibus unum concedere corpus dignarentur: Archiepiscopus & monachæ lectis literis: cum animaduertent: quã continua bella Hispani cum Mauris gerant: quamq; Burgi cæteras inter urbes præmineãt: tam pias respuere preces minime æquũ esse duxerunt. Itaq; comperio inter reges Hispaniæ & Siciliæ arctam intercedere cognationẽ: corpus sanctæ Victoriæ regis Siciliæ & sanctæ Gerasinæ filia: quæ cum tribus sororibus & matre fuerat inter undecim millia uirginum trucidata, libenter æquoq; animo contulerunt. Quod Burgis est illatum quarto Idus nouembris.

✠ Xanthi regis Castellæ) Castilla regio est Hispaniæ septentrionalis, cuius Burgi sunt primaria vrbs & caput, sed iam plæraq; Hispania Castilla vulgo dicitur.

MARTINVS.

MA**R**T**I**N**V**S ^{avropa} apud Sabariam Pannoniorum ortus, mediocris habuit fortunæ parentes ac ethnicos. Alitusq; Ticinij in Italia, paruulus ad ecclesiam confugit: & esse cathecumenus procurauit. Verum productus a patre Tribuno militum: militari sacramento obstrictus est: & sub Constantio primum: mox sub Iuliano Cæsare stipendia facere, coactus. Triennium ante baptismam militiam Martinus exercuit: nullis tamen uitijs: quæ genus hoc homines solent comitari, implicatus est. Mira fuit in eo integritas: mirus uirtutum omnium amor ac obseruatio: mira probitas ac sanctitudo: nimirũ

Martinus.

non tam miles quam monachus putabatur. Cum igitur fortis
piusq; miles miseriam pauperum subleuando, nihil sibi ex sala-
rio publico preter arma, simplicemq; militiæ sagulum reserua-
set: nudum quendam ad portam ciuitatis An. bianensium sup-
plicem rogatorem media, qua erat indutus ipse chlamyde, bos
rea sæuiente, donauit: eamq; nocte sequenti per quietē in Chris-
sto agnouit. Biennio mensibusq; aliquot post baptismum per-
actis, militiam Martinus renunciauit: sequutusq; Hilarium
Pictauesium episcopum, exorcista est ab eo creatus. Oraculo
deinde monitus: ut patriam parentesq; reuideret: quos deorum
tenebat cultura delusos, profectus est: exoratus tamen prius ab
Hilario præfule: ut quamprimum reuerteretur. Mæstus sane
peregrinationem est illam Martinus ingressus: ut qui sodalibus
multa se passurum incommoda prædixerit, quæ mox euentus
asseruit. Nam deuia sequutus Alpium in feros incidit latros-
nes: quorum unus securim in caput librauit: & dextera Marti-
nus ictum excepit. Alter paulo mitior, manibus post terga re-
uinctis sodali expoliandum custodiendumq; tradidit: qui in res
motiora Martinum deducens: comperit, esse christianū. Que-
rebat ex Martino ferus latronum timeret? Cui Martinus nun-
quam timuisse minus, professus est: eo quod sciret, misericor-
diam domini in tentamentis adesse: eius tamen miserescere: qui
latrocinij intentus, misericordia fieret indignus. Ingressus de-
inde Martinus euangelicam disputationem, uerbū Dei latroni

clanculum ingerebat. Quid multis? latro credidit: & Martinū sequutus, rogabat, ut deum pro se deprecaretur: qui pie sanctūq; uiuere postea uisus est. Martino tum inde progresso, diabolus humana se obtulit specie, quærens: quo tenderet, quando sciret: ubiq; diabolum habiturum aduersum. Cui Martinus propheticum obiecit oraculum. Dominus mihi adiutor: & non timebo, quid faciat mihi homo. Tandem quod animo Martinus conceperat, ex parte obtinuit. Nam matrem ab idololatria uindicauit. Cathecumenus quidam, qui se Martino coniunxerat, cupiens sanctissimis eius præceptis instrui: moresq; æmulari: absente forte Martino, sine baptismo defunctus est. Huius propinquos Martinus rediens, lamentantes super exanime corpus offendit: doluit & ipse simul, & lachrymatus est. Post longos tamen singultus, precesq; ad deum instantissime fusas: excedere cunctos foras, iubet. Ipse obseratis cellulæ foribus, in qua corpus iacebat, super exanimata membra prosternitur: & supplicijs prius finem non facit: quam moueri corpus præsensit. Erectus paululum Martinus, in ora defuncti defixit intuitum, precum benignitatisq; dei expectans euentum. Tandem peractis circiter horis duabus: corpus totum moueri, apertisq; oculis lucem uiuidum intueri, percepit. Vix leticiæ gratijsq; deo agendis modum Martinus imponens: cellulam ingenti clamore repleuit. Quem, qui pro foribus stabant, audientes, irrumpunt: mirumq; spectaculum cernunt: uiuere scilicet, quem

R

Martinus.

mortuum deplorauerant. Post hoc inuitus, Turonensis episcopus creatus est. Non tamen ualens concursus hominum ferre: monasterium extra urbem construxit: in quo cum octoginta pijs monachis sanctissimam uitam degit. Postremo tandem (miracula cætera omittamus) mortis suæ factus certior, postea quam inter Condatenses clericos pacem firmauit: & de reditu cæpit in monasterium agitare: uiribus corporis repente destitutus, discipulos conuocauit: & mortem suam instare prænunciauit. Mærorum ac luctus cunctos inuasit: querebantur derelinquendos: luposq; gregem Dominicum inuasuros, lamentabantur. Quibus motus diuus Martinus, flebili uoce Domine, inquit, si sum populo tuo necessarius: laborem non subterfugio. Post alia item multa, cum diabolus cerneret insidians: quid hic, ait, stas cruenta belua: nil in me funestum reperies. Et sub hanc uocem diuinis exercitijs rebus spiritum cælo reddidit. Mortuus est diuus Martinus octogesimo primo ætatis anno: & episcopatus sexto & uicesimo: Honorio & Archadio imperantibus.

☛ Cathecumenus) De cathecumenis uide quæ annotauimus in Ambrosio. Militari sacramento obstrictus est) Compulsus ut iuraret in uerba ducis, & ut militiam auspicaretur. Stipendia facere) Militare. Erat enim stipendium merces & salarium, quod militibus dabatur, ab stipe sic appellatum, quod per stipes. i. modica gra colligebatur. Quæ genus hoc homines) Modus dicendi elegantissimus à maioribus illis qui linguam Latinam con-

diderunt frequentissime vsurpatus, vbi quis diceret huius generis homines. Sagulum) Chlamys militaris. Rogatorem) Mendicum. In Christo agnouit) Apparuit ei Christus eadem chlamyde indutus. Alpium) Alpes montes sunt altissimi inter Galliam & Italiam, olim Transalpinam Galliam à Cisalpina diuidebant. Oraculum) Pro voce & responso diuinò solet vsurpari. Instantissime) Admodum sedulo.

AE MIL I A N V S.

AEMILIANVS in Tarraconensi provincia curam agebat ouium: ut ad magisterium hominum, cui erat destinatus: præstrueretur. Hic cum certo die citharam de more pastorum secum ferret: ne desidia mens ociosa torperet: ad locum cælitus dispositum peruenit: & mox obdormiuit. Etenim opifex ille mundi citharæ materiam adornans, in sacrarum instrumenta literarum conuertere: & opilionis animum in diuinæ mentis contemplationem transformare: somnum Aemiliano immisit. Experges factus namq; cœlestem iam meditabatur uitam: & cura relicta ouium, in eremum festinauit. Cumq; apud Felicem uirum sanctissimum moras nonnullas traxisset: & modum ab eo uiuendi didicisset: ad propria remeauit. Haud ibi tamen diu moratus: quod impedimento sibi esse concursus hominum intelligebat: Distecij montis iuga perrexit. Quas ille quadraginta annos, quos solus in eremo duxit, uisibiles: quas inuisibiles hostis humani generis ludificationes pertulerit: ij coniectabunt uere: qui in se fuerint experti. O ingens

Brixius.

donum: o singularem uirum: o præstantissimum animum diuinae contemplationi sic a deo deditum: ut nihil in eo uendicare sibi hoc seculum uideretur. Quoties (coniectura hæc est) diuina mente afflatus, inter densissimas siluas: uerticesq; collium excelsos clamabat ad Christum: heu me quia peregrinatio mea prolongata est. Sed tandem cum fama pietatis eius longe lateq; diffunderetur: tractus est ad ecelesiam: & in eius moderamine multis functus laboribus, ad annum uitæ prope centesimum migravit ad Christum.

20 Vendicare) Usurpare, petere ut suum.

apud puer

B R I X I V S.

BRIXIVS iuuentute lasciuens, Martino Turonensi episcopo libere nimium detrahebat. Conuitia in eum frequenter iactabat. Quare sæpius Brixium Martinus obiurgauit: uerbis castigauit: & ad ultimum, scias, inquit, a deo me precibus obtinuisse Brixii: ut mihi succedas: multa tamen es aduersa passurus in episcopatu. Nihilo his mutatus est Brixius, identidem iocabundus pium in episcopum scommata iaciebat. At uero morte Martini Brixius episcopatum adeptus: sic a deo immutatus est: nouum sic hominem induit: ut a pijs nunquam precibus auocaretur. Anno pontificatus tricesimo (cætera nunc prætermittamus) impudicitiae accusatus est: quod mulier linteorum lotrix enixa est filium. Ille Turonensem populum in se uisus commotum: & ad lapidandum excitum: fictum esse cris

men contendere: nihil se tale commeritum, affirmare. Tandem cum nihil uerbis aduersus multicipem bestiam populum scilicet, proficeret: afferri iussit, infantem: & coram, inquit, allato per Christum Dei filium te adiuro: ut si ego te generavi: tu fatearis ipse. Cui recens natus infans respondit: non es tu pater meus. Rogabat populus Brixium: ut de uero patre quaereret. Quibus non pertinere dixit ad se, plus uelle scire: disquirerent ipsi. Tum magiae ascribentes populares, quod erat factum: quamuis in sui expurgationem prunas birro (uestis erat genus) Brixius sine flocci noxa ad tumulum Martini portasset: trahunt Pium antistitem, iactant, extraque urbem proieciunt. Ita uerus fuit Martinus: qui multa Brixium aduersa passurum, praedixerat. Brixius Romanum pontificem adiit: peccasseque fassus in sanctum praesulem Martinum: cuius uirtutibus minus adhibuisset fidem, post annos denique septem restitutus est in propriam sedem: mortuis non sine prodigio Iustiano & Arnuntio: qui in episcopatum alter post alterum successerant. In qua denuo sedit Brixius annos septem: & feliciter mortuus est.

20 Commata) Exprobrationes & contumelie morsusque figurati quidem: sed amarulenti. Birro Flavius uopiscus in uita Carini ait, birros esse aphrorum: sed baptista henatus super eundem uopiscum contendit, birrum esse gallicae uestis genus.

EUGENIUS.

R ij

Eugenius.

POST martyrium Apostolorum Petri & Pauli: Clementis autoritate & benedictione Galliae totius apostolatam Dionysius suscepit. Qui profectus cum quamplurimis episcopis ac diaconis, Arelatensium ciuitatem peruenit. Vbi cum prouincias inter sodales partiretur: & Lucianum ad Beluacenses: Marcellum ad Bituricenses: & alios alio dimitteret: Eugenium Toletanis: qui sunt in Hispania: episcopum destinauit. Eugenius postquam urbem prouinciamque Toletanam ad Christum ueramque pietatem perduxit: & uerbo, miraculis, ac exemplo satis confirmauit: Dionysium reuisere percupiens: Gallias repetiuit: Milliarum circiter quatuor distabat ab urbe Parisiorum uilla siue uicus Diolo: ubi comprehensus Eugenius a Christiani dogmatis hostibus: quod Christum se colere dixit, interrogatus, quasi mali instituti magister interficitur. Sed nec occidisse fuit satis grassatoribus impijs: corpus ne a Christianis in honore haberetur, in lacum precipitarunt: ubi multos annos latuit: non audentibus Christianis extrahere. Nulla tamen ualuit diuturnitas illud corrumpere. Siquidem cessante gentiliu in Christianos bello sanguinario: Horcoldus quidam oraculo monitus, corpus quasi recens mortuum inuenit: & in aede sancti Dionysij sepeliuit.

✠ Apostolatam) Id est, legationem Apostolicam.

Bello sanguinario) Sauro & crudeli.

A C I S C L V S E T

V I C T O R I A .

CVM Dion præses carceres, sæuos cruciatus, mortem deniq; Cordubæ Christianis indiceret: ni sacra continuo facerent dijs: Acisclus & Victoria sunt ibi reperti, adeo strenui ac fortes in asserenda Christiana religione: ut ad præsidem ducti: nihil se facere iussa principum: audaciter prædicarent. Quibus Dion admiratus, uos ne dixit, estis: qui sacra deorum contemnitis? Præstamus nos inquit Acisclus, Christo deo debitam seruitutem: non autem dæmonibus, surdisq; lapidibus. Erubuit præses ob tam audax responsum: & in ima carceris eos contrudi, præcepit. Postera die producti cum in caminum ignis præcipitarentur: ab angelis excepti laudes diuinas personabant. In fluentum cum saxis ingentibus protrusi, enatant psallentes: & uocem angelicam audiunt: irrita suorum clientum non fore uota. His Dion perceptis: rotas iubet afferi: ignem sub rotis accendi: oleum de super infundi. Acisclus & Victoria circumactis rotis certe cassabantur: sed precibus instabant supplices: ut ignis extingueretur: ne Victoria Dion exultaret. Itaq; subito prorumpens flamma quamplurimos Ethnicos interemit. Dion cum uinci tormentis omnino diffideret: sagittis Victoriæ confecit, & Aciscolum iugulauit.

Indiceret) Publice denunciaret, & per edictum interminaretur. Cassabantur) Contundebantur.

ELISABELLA.

ELISABELLA regis Vngarorū filia quamuis mol

R iij

Elisabella.

liter est ac indulgenter nutrita: tamen imbuta fide Christiana, magnam semper totius uirtutis, sed maxime charitatis ac misericordiae indolem praese tulit. Pauperes: qui ianuam regis frequentabant, munusculis impertiebatur: quo sibi redderet eos obnoxios: & ad deum precibus sollicitandum, potissimum obligaret. Nubilis tamen ne regius sanguis superbaque maiorum stemmata inficerentur: aut potius interirent: Turingorum duci matrimonio iuncta est. Quem sicuti Sara Abraam dominum coluit: & semper quantum decuit, obediuit. Alteram cerneret in ea Magdalenam humilitate prostratam: lotioni pauperum insistentem: quorum pedes instar pedum domini lachrymis lauabat: uelamine capitis extergebat. Osculabatur pedes, & ulcera leproforum: nec a pietatis officio regias delicatasque nares pestilens odor auocabat. Hanc Gregorius nonus nimium fouit: Apostolicoque fauore uiuendi eius institutum prosequutus est. Tandem uitae curriculo feliciter peracto: morituram se cito familiaribus praedixit: & inter diuina colloquia: reparatorisque nostri repetitos agones, spiritum caelo reddidit.

Indole) Significatione. Praesetulit) Ostendit. Stemmata) Insignia & imagines nobilitatis. Auocabat) Abstrahere. Repetitos agones) Cum legitur passio Christi ex Euangelijs, recensentur ac repetuntur agones: hoc est cruciatus quos pertulit Christus, itaque inter colloquia diuina & inter lectionem Euangelij de morte Christi, expirauit Elisabella.

ROMANVS ET

COMITES.

Diocletiano & Maximiano res Romanas agentibus, Asclepiadem præfectum Antiochiæ, ecclesiam irrumperere, totamq; euertere conantem, monachus nomine Romanus cohibuit, continuit, ac suffrenauit: & ad suppetias eundum ecclesiæ, cæteros christianos cohortatus est. Asclepiades grauius ter ferens, a monacho se fuisse suggillatū: prætorio sisti illum præcepit: & Christum audacissime profitentem, eculeo torqueri: plumbatis deinde ac fustibus cædi. Sed illa Romanus omnia tormenta fortiter tulit, & fidei armamentis superauit. Euocat ad hæc Romanus puerum: qui per nomen Christi adiuratus: utrum præstabilius duceret, unum, aut plures deos adorare: ut ex relatione & sententia pueri præfectus confunderetur: unum adorandum ac suspiciendum Deum, asseruit. Quare grauissime commotus Asclepiades: uirgis cæsum, puerum securi percussit. Erat puero nomen Baralas. Tum Romanus eculeo rursus extenditur: & unguibus exaratus in rogam ardentem conijcitur: ille tamen precibus obtinet: ut imber repentinus ignem dispergat, ac prorsus extinguat. Lingua iam ei præciditur, & cum nihilominus Christum expedite uoceq; collaudaret, reclusus in carcere, laqueo strangulatur.

Ad suppetias eundum) Ad auxilium & subsidium præstandum, elegãs locutio ut per accusatiuum enunciemus ire suppetias, est etiam verbum suppetiari, quod est auxi-

Cæcilia.

liari. Suggillatum) Ignominia notatū. Prætorio fisti) Præsentari. De eculeo & plumbatis) alibi diximus. Securi percussit) Morte affecit. Strangulatur) Suffocatur.

C A E C I L I A.

CAECILIA uirgo Romana illud euangelicum sub pectore uersans: Venite ad me omnes qui laboratis: & onerati estis: & ego reficiam uos: quasi soli sibi sermo compesteret: euangelicam agere uitam sine mora constituit. Diebus ac noctibus a colloquijs rebusq; diuinis non cessabat: percupiens a Deo uirginitatis impetrare perpetuæ dignitatem. Hæc Valeriano iuueni erat desponsata: qui quod perdit deperibat eam: nuptijs dicere diem, properauit. Aderat genialis dies: in quo diua Cæcilia ad sponsum erat traducenda: & cum omnia melifluis concentibus personarent: illa Christo uero marito decantabat: Fiat domine cor meum & corpus meum immaculatum: ut non confundar. Ingruente deniq; nocte, cum in cubiculum maritus & uxor conuenissent: persuadere Cæcilia sponso contendit: Angelum habere se amatorē: multa minitando, si pollueret: multa rursus pollicendo: si uirginem intactamq; seruaret. Quid multis? Valerianus instinctu Dei credidit & baptizatus est: atq; eius interuētū postea frater Tyburtius. Post martyriū igitur Tyburtij & Valeriani: de quo alibi meminimus: Almachius urbis præfectus non ualens eorum magistrā Cæciliā a Christo deuocare: flammis exuri: post, quia nihil lædebat ignis

iubet confestim decollari. Cæterū spiculator tertio non ualens ictu caput amputare: legeq; cautum erat, ne quis quartum feriretur: Cæciliam semiuiuam reliquit. Quæ triduo, quo superuixit, quamplurimos Christianos fecit: & ad Urbanum pontificem tradens eos commendandos: ad hoc, inquit, triduum mihi quasi inducias poposci: ut has tibi animas committerem.

Sub pectore versans) Intra pectus vertens, agitans, atq; cogitans. Dicere diē) Præscribere, & constituere diem. Genialis dies) Voluptuarius & ad delicias repertus. Dies coniugalis & maritalis dicitur genialis, sicuti lectus genialis qui nuptijs sternitur, a genio Deo voluptatis, cui dies ille & torus dicatus est. Ingruente) Incipiente. Instinctu) commotione. Eius interuentu) ipse interueniente. Spiculator) Carnifex.

C L E M E N S.

CLEMENS uir Romanus in cælio monte natus, Cleto in pontificatu successit. Nam licet a Petro fuerit ipse destinatus successor: pro sua tamē modestia Linum primo: Mox Cletum sibi in honore prætulit. Huius tam eximie fuere uirtutes, tanta prædicandi uerbum Dei uis, ac facultas: ut populus Romanus in diuersa scissus studia, tumultuaretur: alijs Clementis gesta efferentibus: alijs Magum appellantibus: & ni sacrificia cultumq; debitum præstaret dijs, morte multandum censentibus. Publius Torquatus urbis præfectus seditionem cupiens componere: postea quam non potuit Clementem iam prece iam minis a proposito seuocare: Traianum

Chryfogonus.

imperatorem fecit per literas certiores. Qui continuo rescripfit: aut sacrificijs deorum Clementem admouendum: aut in exilium tradendum. Deportatus igitur Clemens in insulam: in qua duo millia Christianorum secandis marmoribus erant adhibita: quibus difficilis admodum & laboriosa erat aquatio: agnū tumulo stantem uidit: ad quem religione tactus accedens: sub eius dextro pede scaturientem undam inuenit: qua piorum turba nimium refocilata est. Ethnici miraculo tanto permoti quā plurimi, christianam pietatem sunt amplexati. Quare Traianus iratior Clementi factus, in mare deijci precepit, anchora ad collum suspensa, quo facilius ad ima deprimeretur. Haud ita tamen multo post corpus ad litus delatum, secus fontem ab eo repertum sepultum est. Sedit in Barrionæ sede diuus Clemens Annos nouē: & martyrio affectus est, Traiano tertium iam annum imperante.

☛ Aquatio) Aquæ deportatio. Religione tactus) Religiose motus. Scaturientem) Manantem. In barionæ sede) In sede Petri, qui bariona dictus est, ut alibi notauimus.

CHRYSOGONVS.

CHRYSOGONVS Diocletiani Cæsaris imperatoris sub arctissima Romæ custodia biennio fuit: solaq; Anastasia inuenta est: quæ miseriam eius, literis eleganti stilo scriptis, alleuaret: ut quæ ab eo didicerat esse Christiana. ipse quinetiam postea diuam Anastasiam epistolis fouit ac suble-

uauit: admonens sæpißime, carceris squallorem ac inediam, quibus erat a uiro mancipata, ut æquo ferret animo: Iesum suis ne utiquam de fore cultoribus. Diocletianus autem christiano nomini infestissimus: Chrysogonum tandem euocat: defert ei ultro præfecturam, defert consulatum, honores quos maiores eius gesserant: dum sacrificet dijs. Cui Chrysogonus unum refert Deum suspiciendum, adorandum: Deos autem gentium, quos dæmonum sciret receptacula, explodendos, detestandos. Non tenuit Diocletianus iram: sed ad Scalas mox iussit Gemonias Chrysogonum trahi, & ibi trucidari. Corpus in profundum pelagi deiectum, ad saltus (sic uocant) repertum est. Zoilus presbyter undis iactatum excepit: & suos intra penates sepeliuit. Caput etiam oraculi uoce repertum, corpori adiunxit.

Ad scalas gemonias) Gemoniæ scalæ dicebatur Romæ locus abruptus, ad quem corpora damnatorum tracta, præcipitabantur: quod plane dedecorosum erat. Gemonias dictas uolunt ab autore, uel potius à gemitu & calamitate.

CATHERINA.

CATHERINA uirgo Aegyptia Costi regis filia, rerum fuisse diuinarum adeo perita traditur: ut responsis eius de uera religione, ac unius dei cultu nihil eruditius, nihil doctius haberetur. Cum Alexandria, quæ eius erat natale solum, Christianus quidam Maxentijs Cæsaris iussu:

Catherina.

cuius fuit in Christianos immanis sæuitudo: traheretur ad supplicium: non potuit uirgo regia linguam temperare: quin Maxentium uocitaret sæuum, sacrilegum, impium: quoad & ipsa custodiri iussa est. Iam uero cum postea produceretur in medium: ita de rebus fidei cælitus afflata disseruit: ita Deos gentium sapientissime confutauit: ut miratus Maxentius pondus ac elegantiam uerborum, quadraginta sapientiæ professores aduocauerit: qui cum ea de rebus diuinis disceptarent. Admodum fuit erudita illa uerborum conflictio: sed tandem uæhemens diuinaq; uirginis oratio superior fuit: uictiq; doctores Christum Deum crediderunt: & simul cum uxore Maxentij, ac Porphyrio eiusdem principis necessario supplicio affecti sunt, flammaq; consumpti. Catherina squallore carceris affligitur: ac longa inedia maceratur. Tum uero scorpionibus durissime cæditur: & cum non demutaret animum: horrenda rotarum machina dilaniatur: sed fractis cum strage circumfusi populi rotis: capite tandē plectitur. E sectura capitis diuæ Catherinæ lac fusum pro sanguine terram uberrius irrorauit. Angeli corpus per aëra uectum in Sina monte Arabiæ collocarunt: ubi miraculis diu claruit: & celebri nunc templo clarescit.

• Verborum conflictio) Concertatio. Squallore) Sordibus & pædore. Inedia) Fame.

L I N V S.

LINUS genere Tuscus, cui pater Herculaneus fuit, Apostolo Petro in pontificatu successit: quamuis quisdam Clementem Petro subijciant, Lino & Cleto prætermis- sis. Nam Petrus cum in humanis ageret: Linum & Cletum col- legas, omniumq; munerum consortes designauit. Clemens etiã: quem Petrus successorem in ultimo digressu sibi dixerat: ui- uentibus Lino & Cleto, pontificis functione abstinuit. Linus igitur instituit sed ex arbitrio imperioq; Petri (ut pleriq; autu- mant) ut mulieres uelato capite templum ingrederentur. Linus acta Petri scripsit: & in his certamen, quod cum Simone ma- go habuit. Multa Linus sanctitate claruit: immundos ab humanis corporibus spiritus fugauit: uita functos suscitauit. Sed a Saturnino consule tandem interfectus est. Siquidem cum frequentissimis miraculis Linus multos traduxisset ad Christum: & simul Saturnini consulis filiam: quam a dæ- monio liberauerat: uarijs est cruciatibus affectus, ac demum iugulatus. Corpus & si tunc in Vaticano sepultum est: Gregorius tamen Ostiensis Episcopus Ostiam longo post tempore transtulit: & in Ecclesia primaria: Laurentio dicata: sepeliuit.

☛ Genere Tuscus) Tuscia regio celebris Itatiæ, in qua sunt ciuitates Florentia, Luca, Pisæ, Senæ, Aretium & Asisium. Vita functos) Defunctos, qui uita functi iam sunt: Vaticanus) Collis & regio Romæ, in qua est Pe- tri Basilica.

FACVNDVS & PRIMITIVS.

DVm Amens Romanorum principum furor cunctos ubiq; mortales ad djs exhibenda libamina compellebat: Atticus in Hispaniam prætor missus, sæuitiam plusquam inhumanam in Christianos exercebat. Nam cum in Gallecia conuenire omnes edixisset, ad sacrificandum: & Facundus ac Primitiuus, uiri pietate insignes, Gallecij sanguinis, die constituto non adfuissent: uinciri, sibiq; sisti præcepit. Præcibus primo tentantur promissisq;: tum minis ac terroribus: sed cum utrumq; contemnerent: tormentis sunt adhibiti. Quæ uiriliter etiam perferentes, gratias agebant Deo: quod martyrij eos palma dignaretur. Coniecti sunt in carcerem: sed cum oblatum a prætore blandicias iterum tentante, cibum despicerent: pro ducti, & in caminum ardentem sunt demissi. Diuinitus tamen seruati, incolumes euasere. Præsentarium propinari eis uenenum Atticus iussit. Quod uiri uere fortes accipientes: & si nobis, inquiunt, hac erat portione abstinentum: signo tamen crucis armati, intrepidi hauriemus. Ita nihil eis nocuit uenenum: sed potius reddidit lætiores. Post multa præterea superata supplicia: quidam ethnicus in media proclamauit turba: duas se uidere coronas ab angelis deferri: & capitibus piorum imponi. Quod prætor accipiens: capita, inquit, amputentur: ne sit locus coronis. Lac tamen e plagis cum sanguine simul manasse, summo cunctis miraculo fuit.

re breuiarium, a Ioanne Fonseca precessore meo potissimum elaboratum: & a meis fratribus Decano & collegis expensum ac cōprobatum, iam fere formulis excussum. Quod cū euoluerem ac discuterem: singulaq; in eo pensitarem: dignum profecto censui: quod in uulgus meo nomine, meisq; prodiret auspicijs: atq; ultima manus ei imponeretur: ut uobis munusculū & gratiosum & aptum anni pontificatusq; principio destinarem. Nihil enim existimo gratius, nihil futurum uobis conducibilius: ijs præsertim: qui rite horarias peragere preces: quotidianaq; soluere uota pro sacro quod a Deo suscepistis, ministerio studeris. Verum quoniam non dabitō, cum libelli huius emolumenta, & usus quam commodissimos fueritis experti: quin xeniolum nostrum suspiciatis, ac faciatis maximi: nullum a uobis apophoretum: nullam grati animi significationem aliam poscō nec desidero: quam ut inter orandum nostri meminertis: Deū Optimum Maximum precibus sollicitantes: ut qui nos in terris pastoris fuerit cura dignatus immeritos: post uitæ cursum in cœlis inter electas cognitasq; sibi oues recenseri, misericorditer etiam uelit. Cui uos mei fratres commendo.

Valete.

Xeniolis) Mos fuit priscorum, ut hospitibus munera esculenta miserentur, quæ xenia, id est hospitalia appellauerunt. Apophoreta) Dicuntur munera, quæ remittuntur ab ijs, qui xenia accepere. Sunt etiam apophoreta uasa & id genus alia: quæ conuiuijs apponebantur, ut secum post conuiuium auferrent, donoq; haberent.

IOANNES MALDONATUS

Collegis ac sodalibus suis Carreræ & Laræ. S.

Hęc epistola breuiarium claudit: quę quidem videri posset arrogās: si oblatrantium oraliter obstrudi possent.

Iam opus exegimus: quod nec præsumens liuor, ueritus ne dentes infringat, audeat corrodere: nec tempus quantumuis edax ualeat obliterare. Quę obsecro tergiuersatio: quod obtendiculum, quod uelamentum manet uel ipsimet inuidiæ: quin uelit nolit, fateatur: breuiarium nostrum undecunq; absolutissimum? Quid posterius cõminiscentur: quid inestigabunt: quid adinuenient: quod non fuerit a nobis pensiculatius animaduersum? Nos quidquid est in hoc libello ex nouo, ueteriue instrumento desumptum, ad ueros suos archetypos Græcos, Latinos, Hebræos, cum fide reduximus. Nos mendas, quarum ingens erat sylua, barbarismos, solæcismos expunximus, extirpauimus, cõfecimus. Nos fontes, unde singula emanarunt: marginarijs indicibus aperuimus. Nos rubricis ac canonibus totum opus quasi uarijs gemmis sic cõdecorauimus, sic illustrauimus: ut nec cæcutienti sit offendiculum pertimescendum. Nobis usq; adeo cautio fuit: ne parũ eruditissimi clerici impingerent: ut metus interdum suboriatur: ne nimis os fuisse nos, arguamur. Atq; ut cætera non sint: quę non possunt esse non maxima: illud certe futurum nobis gloriosum, ibi inficias nemo. Sanctorum uitas in cõpendium reddegimus: curauimusq;: ut id præstaret liber, quod prima fronte pollicebatur.

Breues erunt uitæ piorum, sed quæ satisfaciant lectori: non ut ante nostram æditionem fragmenta: & quasi fabularum primi actus. Quid minus conuenit: quam breue id appellare: quod solum est inchoatū: cum uera sit breuitas: quæ rei summam contineat? Recte igitur epitome seu breuiariū deinceps cōpellabitur: quod diuorum uitas paucis explicabit tamen. Ita quod recitanti nocturnas præcationes bono clerico triplex accrescat emolumentum. Nam fœdus in sacra perunctione cum omnium creatore iētum: mysticāq; initiatione pactum: seruabit. Eius etiam, quæ celebrat, diui sine maiori quopiā temporis dispendio discet gesta: cōcipiet miracula: tenebit stratagemata. Ad hæc stilo nō omnino protrito allicietur, excitabitur, oblectabitur: quo reliqua possit attentius susurramina percurrere. Non igitur nos egregij mei comites in iuuandis nostris prouincialibus suscepti pœniteat laboris: impensæq; uigiliæ. Si leuē apud homines hoc pio munere gratiam inierimus: certa manebit spes, apud deum habituros mercedem tanto cumulationem: quanto minus nobis gratos mortales fuerimus experti. Valete.

✠ Fœdus in sacra perunctione cum omnium creatore iētum, mysticāq; initiatione pactum) Cum sacris initiantur sacerdotes, fœdus icere videntur cum deo: quod preces horarias quotidie dicent, ac recitabunt. Itaque fœdus hoc & pactum seruabunt, præcationes nocturnas recitando, quod erit primum emolumentū & commodum, tum discant sine dispendio temporis gesta & miracula eius diui, quem colunt & celebrant, præterea non nihil excitabuntur stylo, ad reliquas preces percurrendas.

Epistolæ.

IOANNES MALDONATVS

PRO IOANNE FONSECA

Burgensi præfule ad clerum
Burgensem.

Hæc Epistola primam breuiarij pagellam erat occupatura, sed nõ est emissa eo qd Fonseca fato functus est antequam typographi manũ ultimam impone rent breulario.

CVM nobis fratres dilecti cura vel maxima semper fuerit, singulis in ecclesijs ac diocesisibus, qbus Deus Optimus Maximus nos præesse voluit: clerum commissumq; populum reddere pro nostris viribus meliorem: hisq; rebus tyrones sacrificos instruere: quæ ad munus sacerdotale cultumq; diuinum maxime pertinet: haud equidẽ nunc cessandum putauimus in hoc celebri

præfulatu: quem nobis iam senescentibus summa dei bonitas administrandum moderandumq; dedit. Ne cum in prima mediaq; atate nullis pastoralis partibus officij defuerimus: nullis in eo exercendo laboribus succubuerimus: oblitinunc nostri videamur: & amore pristino alieni. Quare statim ab inito hoc honore, nihil maiori cura studuimus: nihil impensius laborauimus: quam vt breuiarium: quod ab omnibus vno ore flagitabatur: exactum omniq; ex parte absolutum imprimeretur. Erat siquidẽ quod ante nos formulis fuerat excussum, mendosum, varium, atque incertum: in quo nulla pene forma: nullus rubricarum aliarumue rerũ ordo: sed omnia confusa præraque inuoluta, nonnulla repugnãtia visebantur. Quam obsecro rem homine magis dignã, presbytero propriã, episcopo necessariam facere nos cum primis oportuit: quam libros sine quibus clericorum munus haud plene constat: detergendos, emendandos: & in meliorem formam redigendos curare? Nam vitæ sanctorum, quas in

arctam breuemq; summam contrahendas laborauimus: quantum habeant commoditatis ac emolumentum, rectius ac liberius iudicabunt ij: qui nostra legent, & præterita meminerunt. Proinde quãdo nullus nobis labor grauis est: nulla cura molesta: quominus canonibus ac rubricis illuistrandis, atque denuo componendis (ne alia nunc inculcem) nostram operam impendamus: vobis etiam laborandum est: ne frustra nos contēdisse: videamur. Quis enim est artifex tam insanus, tã mentis perditæ: qui omni non studio labore: ad suam quæ pertineant artem, probe nosse? Quod si in artificio quocunq; doctrinaq; omni non negligitur: in sacrorum ministerio, quod deo exhibetur: quis negligendum sine piaculo summoq; scelere putet? Accipite fratres igitur in domino Iesu Christo charissimi breuiarium nimis: vt putamus: excultum, probe dilucidatũ, satis extersum. Et si quid erit forte, quod in eo nos fugerit: & in quo nostra diligencia requiratur: vestræ sit humanitatis æquitatisq;: quoniam homines sumus & maximis negociorum molibus districti, peneq; confecti: condonare: ac immensis illis laboribus; qui nos in aula diutius exercuerunt: ascribere. Nam neque laudem ex recte factis commodeq; excogitatis aliam nobis poscimus, aut desideramus: quam vt inter ipsa diuina orgia sacramq; Synaxin nostri memores sitis: Christo vero nos deo commendantes: vt fragilitatis non immemor humanæ: commissi gregis, tantiq; cēsus in pauperes ac pios vsus potissimum erogandi, rationem à nobis districte seuerèq; non exigat.   Valet.

• Inter orgia) Sacra quæ deo fiunt in ecclesia mane & vesperi. Synaxin) Missam intelligit.

S iij

Index eorum quæ

sunt præcipua in scholiis.

A

Achaia.	Fol. iiij
Acephalita.	fol. xlvj
Adyta.	fol. cvij
Alpes.	fol. cxxij
Ambrosia.	fol. lxxxiiij
Amphitheatrum.	fol. lxxxvj
Anachoretæ.	fol. cviiij
Anathema.	fol. xxxix
Anglia.	fol. xij. cxiiij
Annales.	fol. lxxxiiij
Animaduertere in aliquem.	fol. lxiiij
Apophoreta.	fol. clxxij
Apparitores.	fol. xlviiij. cxviiij
Aquitania.	fol. xx
Arena locus.	fol. xli
Armenta.	fol. cvij
Afferere.	fol. xxvj
Autoris propositum.	fol. xiiiiij

Sum

fol. 11

11-11
in fine de quinta m. la. set m. u. l. e.
de q. a. d. o. l. e. v. e. a. d. e. b. n. s. a. l. e.

I N D E X

B

Bariona.		fol. lxxxvj
Bethsaida.		fol. ii
Biothanatos.		fol. lxxviii
Birrus.		fol. cxxii
Blaterare.	Blaterones.	fol. xli
Britannia.		fol. cxiii

C

Caduceatores.		fol. cxviii
Castella.		fol. xi. cxx
Catasta.		fol. xxxiii. lxxxvi
Cathecumenus.		fol. xlv
Cappadocia.		fol. xv
Cæsar Augusta.		fol. vj
Cilicium.		fol. iiij
Circulatores.		fol. cii
Conceptis verbis.		fol. xxxiiii
Cæmiterium.		fol. xxii
Colobium.		fol. cix
Consulere.	Concubianox.	fol. v
Complutum.		fol. vj
Commmeatus.		fol. lxxiii
Crepido.		fol. iiij. cvii

*in fine. De quinque illa set munit
 de Japote. Bea. De. Sals. z.*

Craticula, fol. xxv
 Cucullus, fol. xxvj. lxxvij

D

Debellare, fol. xvj.
 Defunctus, fol. xiiij
 Deploratus, fol. xxj
 Dicere causam, fol. xxij
 Dicere diem, fol. cxxvj
 Dynasta, fol. lxxv
 Dogma, fol. vij

E

E E porquian

Ebionitæ, fol. liij
 Eculeus, fol. xxxiiij
 Edulium, fol. lvij
 Effutire, fol. cxix
 Eleuare, fol. xlvj
 Ephesus, fol. xxx
 Ergastulum, fol. xxxij
 Exanclati labores, fol. xl
 Ex humanis excedere, fol. xlij
 Exenterare, fol. cix
 Euphrates, fol. cxviiij

F

IN

Pa

Paralyſis,
 Peculatus,
 Pectines,
 Pefuga,
 Phalanx,
 Ptones,
 Creneifaltus,
 Gimbatae,
 Gntus,
 Gaſentaneum,
 Gaetorium praet
 iſcilliani,
 Fouincia,
 Proconſules,
 Proſtare,
 Publicani,
 Quirites,
 Referre ad
 Salari

anto

Fluor

T
BIBLIOT

Sac
Núm

8

TOLEDO

BIBLIOTECA PROVINCIAL

Reservada

Número 875

1004

Res.

875